כ"ד חשון תשמ"ז 26.11.1986 מספר 2565 שנה 51 המחיר 3.00 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

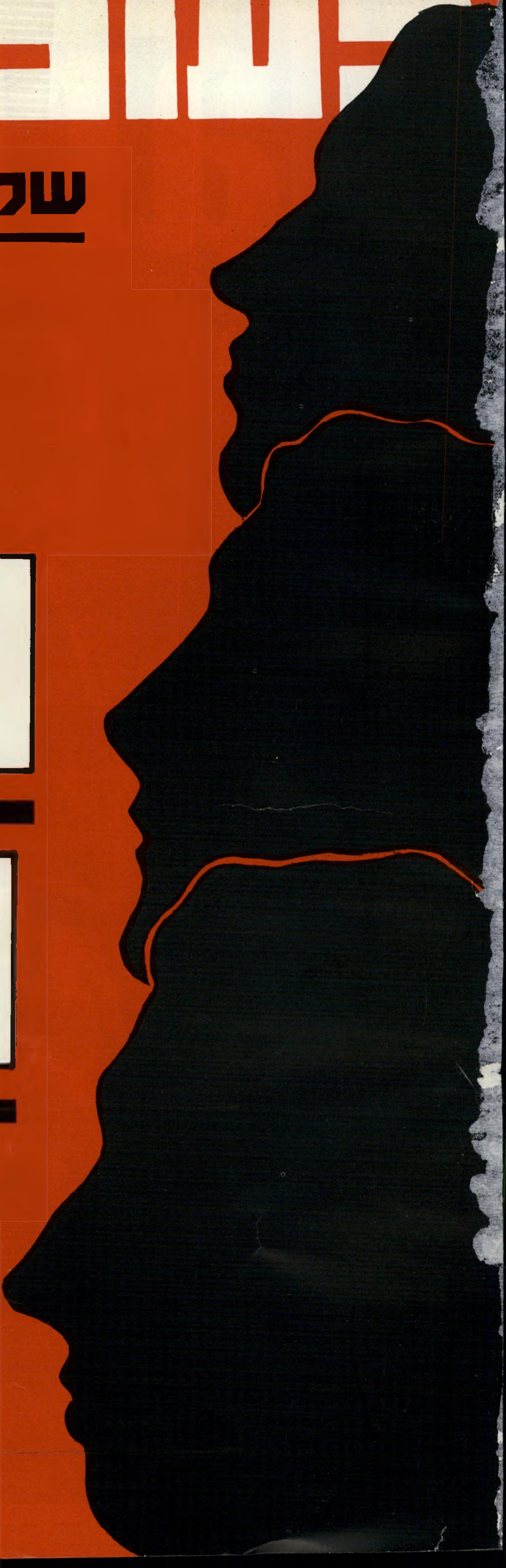

שלושת מודחי השב"כ:

מדוע הם עשו זאת?

פרשת השב"כ חוזרת

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי - העישון מזיק לבריאות

מיכתבים

היום ואתמול

עוד על מיכתבו הגלוי של אורי אב־נרי לאלי ויזל, עם קבלתו את פרס נובל (העולם הזה 29.10.86 ואילך).

אם כי בעיקרי הדברים אני חייב להסכים עם אורי אבנרי, היתה לי, בעת קריאת מיכתבו הגלוי אל אלי ויזל, הרגשה רעה מאוד.

מדוע היה צריך להעמיד בצורה כזאת את עבודתו של ויזל, בהשוואה למאבקו של נלסון מנדלה? מדוע אי־אפשר פשוט לשמוח על כך שפעם אחת גם צויינה לשבח צורה זאת של מאבק נגד השכחת רצח־עם מלפני כמה עשורים?

גם אני הייתי שמח אילו אלי ויזל היה אומר את שלו נגד דיכויים של הפלסטינים, אבל בכל זאת כואב לי שאבנרי מרגיש בלעדית את היום ומייחס הרבה פחות חשיבות לאתמול.

אני גם לא יכול להסכים עימו כאשר הוא כותב „אינני סבור שהעיסוק בשואה צריך להיות מיקצוע... אולם המאבק לשלום ולצדק צריך להיות עיסוק מלא."

לבטל נושא אחד מפני השני, כפי שאבנרי עשה במיכתבו, איננו מקדם את ענייננו.

אין זאת אומרת שאני ממעיט בערכם של מאמציו של אבנרי עצמו. יש להם חשיבות, כמו שלמאמציו של ויזל יש חשיבות.

אנדריאס מייסלינגר,
החברה להסברה מדינית,
אינסברוק, אוסטריה

● ● ●

בתור לטורבו

עוד על שכרם של מנהלי הבנקים („5000 שקל זה כסף?", העולם הזה 12.11.86 ואילך).

ובאמת, מה זה היום 5,000 שקל (הכנסה חודשית נקיה, אחרי מיסים)? אני בטוח שרבים־רבים מאלה הממלאים את הקניונים עד אפס מקום, החוטפים את המיקרו־אובנים, העומדים בתור לרכוש מכונית סובארו־טורבו (קצת יותר מ־40 אלף שקל, במיבצע), הרוחסים את המטוסים בדרכם לטיול בחו"ל, שעלותו מסתכמת בכמה אלפי דולארים לנפש, והרוכשים דירות על הנייר בחולות צפון תל־אביב, עושים את ה־5,000 נקי בחודש. והם אינם מנהלי בנקים דווקא.

אז שלא יזרו חול בעיניים, בסערות הציבוריות הפופוליסטיות המדומות. לצערנו, יש אומנם באמת רבים שאינם עושים את ה־500־1,000 נקי בחודש, אבל לעומתם...

בנימין חולי, תל־אביב

● ● ●

מי הוא מי

על הרכב המישלחת למיפגש ברו־מניה („לרומניה ובחזרה", העולם הזה 12.11.86).

אורי אבנרי צדק בכותבו כי יש לתת לנוסעים למיפגש עם נציגי אש"ף את כל הכבוד. הם אכן הוסיפו תרומה נכבדה למאמץ למען השלום. אך בכתבה נפלו כמה אי־דיוקים, שכנראה עומדים גם ביסוד הפרשנות המוטעית על הרכב המישלחת של השמאל שנסעה לרומניה.

נכון שהמישלחת שיצאה לרומניה לא היתה רחבה דיה ורבים נפקדו ממנה בשל סיבות פוליטיות שעיקרן יריבויות מקומיות, ההופכות מישניות ביחס לחשיבות המיפגש עצמו.

הטענה כי „מבין 21 חברי המישלחת, שיבעה היו מקורבי רק"ח" איננה נכונה. מלבד ארבעה אנשי רק"ח (שלא לדבר על כך שעוזי בורשטיין, דובר רק"ח, כלל לא הגיע למקום המיפגש) היו המשתתפים האחרים שייכים לאירגונים ולקבו־צות אחרות.

נועם סלע, תל־אביב

● ● ●

איש מימסד מכופתר?

על ילדותו של עורך העולם הזה („**אמא יש רק אחת**", העולם הזה 12.11.86).

אני קוראה נאמנה של העולם הזה בזכות ניתוחיו הפסיכולוגיים המצויינים של אורי אבנרי על אישים בחדשות. ומסיבה זאת אני גם נהנית מהרשימות האוטוביוגראפיות־מישפחתיות, כ־דוגמת הרשימה על אמו של אבנרי, ובמיוחד מתמונתה משנת 1930. היא היתה ממש חתיכה!

מוטיב חוזר ברשימות האוטוביוגראפיות של אבנרי — התקופה הקשה בארץ, כשההורים נאלצו לעבוד במכולת או במיכבסה. ומתבקשת השאלה — אילו אביו של אבנרי היה משקיע את כספו בתבונה, קונה, למשל, בית בן שלוש קומות ברחוב דיזנגוף בתל־אביב והופך סוחר מצליח,

(המשך בעמוד 4)

כתבת השער הקידמי:

תיק השב"כ חוזר

פרשת השב"כ עומדת לפני שיא חדש. היועץ המישפטי עומד להגיש את מסקנותיו. אך הוא לא יענה על השאלה המסקרנת כל אדם: מה היו המניעים של שלושת מורדי השב"כ? „העולם הזה" מגלה: רפי מלכה היה הראשון שהתקומם, אחרי שראה את דוח־הפעולה האמיתי — ואחר־כך את המיסמך המזוייף, שבא להחליפו.

8

כתבת השער האחורי:

מישאל גיתית

„גיתית באמת מצליחה לסובב את המיש־טרה", „היא אשה מאוד זריזה, ממזרה", „היא ממש נהדרת". אלה חלק מהתשובות שאסף „העולם הזה" במישאל־בזק שנערך השבוע ברחובות תל־אביב, במטרה לעמוד על יחסו של הציבור לחשודה המפורסמת ברצח בעלה. מדוע הם מחאו לה כפיים כשראו אותה ברחוב? כיצד הם מע־ריכים אותה לעומת חווה יערי, הנאשמת ברצח מפורסם אחר?

42

הפוגרום

אין פוגרום בלי הסות השילטון, בלא עזרתו. „הממשלה איתנו" — צעקו הפורעים הער־בים בחברון, ב־1929. „הממשלה איתנו" — יוד־עים הפורעים היהודים בירו־שלים, ב־1986. כמו בקישינב, ב־1903. כמו בגרמניה, ב־1931.

11

אטום למכירה!

אולי יש לך במחסן פצצה גרעינית מיותרת? אולי במיקרה אתה רוצה למכור אותה? אם כן — „הרשות לקניות גומלין" של ממ־שלת ישראל מוכנה לע־זור וגם למצוא לך קונים!

17

אדיפוס, היזהר!

היום הם טוענים שהצגה המטפלת בבעיותיה של ילדה, בת לאם יהודיה ואב ערבי, מעודדת נישואי־תערובת. האם מחר ינסו לפסול את אדיפוס המלך, בנימוק שהוא מעודד גילויי־עריות? מישהו מנסה לפוצץ את הצגת־הילדים „הפיצוץ ברחוב אהל"ן".

27

רחל המרחלת

מדווחת:

משה חכמי בין סיביל ראוך לנילי אקרשטיין ● הסטריפטיזאית ריטה קדילאק חוזרת ● חנוך לוין שב הביתה, לעדנה ● גיטה שרובר מת־פללת ליד מיטת בנה ● יהודית מזור (בתצלום) החליטה להיות קונטסה ● מכשיר־האזנה במכו־ניתה של תחקירנית הטלוויזיה ● אהבתה של שוש אביגל ● סופו של המרען שהיגר.

28

„אני סניגור, לא חבר!"

אני הסניגור של גיתית, לא החבר שלה. לא פיתחתי כלפיה סנטימנטים מיוחדים," מכריז עורך־הדין מאיר זיו. הוא מספר על הבעיות המיוחדות הכרוכות בחקירתה, מותח ביקורת נוקבת על ה־חוקרים שלה ונזכר כיצד ה־מישטרה התנכלה לו בעבר.

39

על סרטים ועל גרביים

סעם נהגו הצלמים בארץ לכסות את עדשות מצלמותיהם בגרב־ניילון, כדי לקבל „צילומים אירופיים". היום הסרטים הישראליים החזקים ביותר הם ביומן־החדשות של הטלוויזיה. אז לאן נושבת הרוח בקולנוע הישראלי?

32

במותם הם ציוו לנו את הפרווה

שועלים, נמרים, דובים, ארנבות, כלבי־ים ועו־ברים של כבשים — לא נוצרו אלא כדי לספק במותם פרוות לעשירים, שנולדו עירומים. כל מה שרצית לדעת על פרוות, על בני־אדם ועל בעלי־חיים אחרים בעולם.

21

אליהו שרייר סבל מסרטן!

הסוד הרפואי השמור ביותר ב„רמב"ם": אליהו שרייר, שנפטר אחרי ניתוח שתי־לת־הכבד, סבל מסרטן. במצבו, אסור היה כלל להתחיל בניתוח! הד"ר יולי נודלמן חושף את השערוריה ותובע חקירה.

15

מגיפה בשער

במצריים מתחילה מגיפה של כולירה, בעוד ישראל חשופה לכל המגיפות גם יחד: אין מי שדואג לאיכות הסביבה, לרפואה מונעת ולנקיון ה־מים. ניתן לומר ש־40% מהתושבים — שותים את צואת המתרחצים בכינרת!

14

הריח השחור

בבנימינה אין אוהבים אתיופים. כולם מתלוננים ש„יש להם ריח נורא", ורוצים שיילכו למקום אחר. מבחינה זו אין הבדל בין אשכנזים למיזרחים: גם בוגרי־המעברות, שסבלו בעבר מאותן הטענות על „הסירחון במעברות של השחורים", מצאו להם קורבן שחור.

30

ביטחון על המסלול

דניאל תורג'מן (26) מחפש אשה יפה, כנה, גבוהה, רצוי מוסיקאלית. שירלי קופמן, לעומתו, שקטה וביישנית, אבל על מסלול הדוגמנות „אני מקרינה ביטחון רב!"

38

יומני חנן

כתב הטלוויזיה חנן עזרן, שחשף את יומניו הפרטיים של מרדכי וענונו, הרגיז כמה בעלי־טורים, שהתרעמו על הפגיעה בצינעת־הפרט. הסטיריקאי ב' מיכאל העניש את הכתב, בכך שפירסם את יו־מניו של חנן, שנכתבו בגיל 15.

46

בחזרה לימי הביניים

הוא השליך מביתו כל חפץ מודרני ו־דרש מאשתו (בתצ־לום) להתהלך יחפה, לישון על הריצפה, לאכול בידיים, לחלוב את העז בחצר, לחמם מים על גחלים – הכל בשם המסורת. כשהחליטה להת־מרד, איים עליה באקדח. לו מותר לנצל את פיל־אי הטכנולוגיה המודרנית.

34

המדורים הקבועים:

מיכתבים – התכונות של סיביל ראוך	3
איגרת העורך – סדום ועמורה	4
תשקיף – האיראנים רצו דגלים	5
במדינה – שופר מתפרע בירושלים	6
הנדון – המאה השחורה	11
אנשים – מי רב עם הרב?	12
ללא הרדמה – ללא היגיינה, ללא סניטריה	14
יומן אישי – היהודי הנודד	16
מה הם אומרים – משה אילת, רוחמה חרמון, חזי קוקה וגבריאל ביאליסטוק	18
זה וגם זה – הספרים של פולה מוזס	20
קולנוע – בג"צ נגד המועצה?	22
חלון ראווה – קשר הקשר	24
רחל – מרחלת על כל העולם	28
דף חדש – לאן נושבת הרוח	32
תשבצמן	36
הורוסקופ – מזל קשת	37
מיכתבים לרותי – 1.78 מחפש בת 30	38
ראיון השבוע – עם העו"ד מאיר זיו	39
לילות ישראל – רפי גינת קיבל סטייק	44
שידור – פישולי שימעון שיפר	46

מיכתבים

(המשך מעמוד 3)

האם הבן (כיום עורך העולם הזה) היה עולה על מסלול של מתנגד־המישטר, בעל רעיונות לא־קונוונציונאליים ולא־מקובלים?

האם הריסידנטיות איננה, בעצם, תוצאה של ילדות קשה, של תיסכול אישי עמוק? האם אילולא ילדות זו אבנרי היה אולי הופך לאיש־מימסד מכופתר?

ואולי, בדיעבד, הוא שמח על ילדותו הקשה?

שלומית פדר, קריית־אונו

● התשובה לשאלה האחרונה: חיובי.

● ● ●

הגדרה גרמנית

על תכונותיה הבולטות של שחקנית

שחקנית ראוך
חזה סינמסקופי

קולנוע בחדשות („האלמן ומלכת המין", העולם הזה 12.11.86).

הבאתם אומנם כמה תצלומים של סיביל ראוך בכתבה על הרומאן בינה לידידה הישראלי, אבל, לדעתי, לא התרכזתם מספיק בתכונותיה הבול־טות.

הרשו לי לצרף תצלום מעיתון מקומי, שהביא גם הוא דברים על הרומאן הישראלי של ראוך, אך בליווי תמונה מעניינת מאוד של הבלונדית היפהפיה, אותה הגדיר העיתון כבעלת חזה סינמסקופי (כשמו של מסך הקולנוע הרחב של שנות השישים, בו היתה כל דמות ממלאה את המסך לכל רוחבו). **דודו זגגי**, מינכן (זמנית)

● ראה רחל המרחלת, עמ' 29.

● ● ●

כפל־לשון

על שם תואר הולם לגיבורת פרשה בחדשות („וענונו: סימני השאלה", העולם הזה 19.11.86).

לפני שאני מתיישבת לקרוא את העולם הזה באופן יסודי, אני מעיינת בכובד־ראש בעמוד 3, בתוכן־העניינים, כדי להחליט איזה צימוק להוציא ראשון מן העוגה השבועית.

השבוע נתקלתי בתקציר כתבת השער הקדמי („סינדי של מרדכי") בשם תואר משונה. העולם הזה כתב שם על סינדי, המפתה של וענונו, „צעירה בלונדית טמירה ומיסתורית". וזה כפל־לשון. הלא טמירה זה כבר מיסתורית.

אני מניחה שהתכוונתם ל„תמירה ומיסתורית".

לתשומת־ליבכם: לפי המילון העברי השי־מושי של מאיר מדן — טמירה: נסתרת, נעלמת; תמירה: גבוהה וזקופה.

רחל צנדקוביץ, רחובות

● אבל אין ויכוח על כך כי סינדי התמירה היא, ללא ספק, טמירה.

דאגותיה של הדודה

סיפורים מן החיים ממלאים את דפי העולם הזה זה 50 שנה. בדיוק כמו המעשה הבא, עליו סופר בגליון העולם הזה שהופיע השבוע לפני 25 שנה:

● **הזמרת עליזה קאשי**, הנמצאת בימים אלה באמריקה הדרומית, שלחה לדודתה בארץ עיתון ארגנטיני, בו הופיעה תמונתה של קאשי עם נשיא ארגנטינה, ארתורו פרונדיזי. הדודה, שאינה יודעת ספרדית, שלחה לעליזה מיכתב־תודה על שזכרה אותה בימי הצלחתה, והוסיפה בשולי המיכתב: „התמונה שלך יפה מאוד, אבל למה את מסתובבת עם אנשים זקנים כל־כך?"

גלי מורא
· בלי משוא פנים ·

„זו הדרך", הביטאון של רק"ח, הוא עלון דל־תפוצה, ובשבוע שעבר נפוץ עוד פחות מהרגיל.

אבל באותו גליון הופיעה פנינה נדירה, שאין להעלים אותה מעיני הציבור.

לכן, מתוך יחס חברי לזו הדרך, אני מעמיד לרשותו את המקום הזה, כדי לפרסם את ההודעה שהופיעה שם ב־12 בנובמבר 1986.

והרי כלשונה:

הבהרה

ביום 11.7.84 פורסם בעתון "זו הדרך" ובעתון "אל אתיחאד" מאמר מאת ישראל שחק בשם "לא לשתוק לצבועים". במאמר זה הותקפו אישית מתי פלד ואורי אבנרי.

טענות עובדתיות וביטויים פוגעים נגד פלד ואבנרי, אשר פורסמו במאמר זה (לרבות הטענות נגד מתי פלד שעניינן מעשים חריגים בתקופת היותו מושל רצועת עזה) היו בלתי־נכונים.

אנו מצטערים על עוגמת־הנפש והנזק לשם הסוב שנגרמו לאבנרי ולפלד.

"זו הדרך"

★ סדום ועמורה?

בשבוע שעבר טילפנה אליי גברת שלא הכרתיה קודם־לכן, ותבעה ממני בהתרגשות רבה: „מה אתם מעוללים לפרופסור בן־סיראז"

שאלתי למה היא מתכוונת, והיא השיבה:

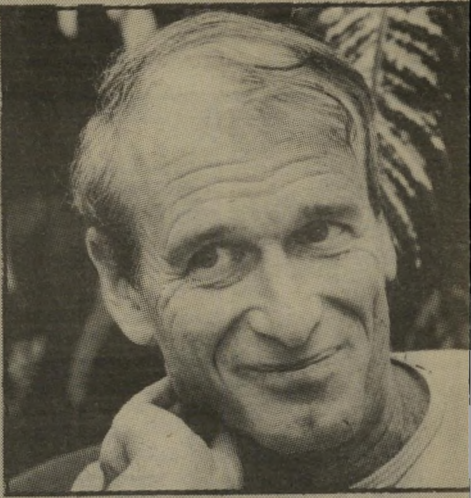

רופא בן־סירא
סיפור מיפלצתי

„שלחתם אליו אנשים לכתוב עליו!"

אמרתי לה בנימוס: „גברתי, מניין לך מה אנו עומדים לכתוב? אני עצמי איני יודע. זה תלוי בתוצאות החקירה שלנו ובהתרשמות הצוות שלנו המטפל בזה."

הגברת לא האמינה, והשיחה הסתיימה.

כעבור כמה דקות טילפנה אליי גברת אחרת, בקול היסטרי: „מנוולים! אתם הורסים את הפרו־פסור בן־סיראז"

אמרתי בנימוס „שלום" והנחתי את השפופרת.

באותו הזמן עצמו, בשעה מאוחרת של הערב, פחות מ־20 שעות לפני הופעת הגליון, ישב הצוות שלנו, בראשות שולמית יריב, אצל הפרו־פסור יצחק בן־סירא ושוחח עימו על העניין שג־רם להתרגשות.

לפני כן פורסם בידיעות אחרונות כי איש בשם משה גודלי התלונן במשטרה כי בן־סירא ערך לפני שש שנים וחצי ניתוח בבתו העיוורת, וגנב את עיניה. מדוע התלונן אחרי זמן כה רב? מפני שראה באחרונה את בן־סירא בטלוויזיה, בעיקבות הפרשה שבה הודה הפרופסור בלקיחת קרניות מבית־החולים לניתוחים פרטיים. הדברים התקשרו במוחו של גודלי עם מה שקרה לבתו התינוקת, והוא הסיק את המסקנות לפי הבנתו.

אין לכעוס על האב. אין הוא מבין ברפואה, ואין אדם נתפס בצערו, אחרי שקרתה לו טרגדיה כזאת. אולם רגע אחד של מחשבה צלולה היתה צריכה לשכנע כל אדם כי הסיפור אינו סביר. האם יעלה על הדעת שרופא כלשהו יוציא איבר מאדם חי? האם יעלה הדבר על הדעת לגבי אחד הרופאים המעולים ביותר במיקצועו בעולם כולו?

כתב ידיעות אומנם התקשר עם בן־סירא בחצות הלילה, ותבע תגובה. אולי טעה בן־סירא בכך שלא הגיב מייד. מול פני הזעם של אב, שקרה לו מה שקרה, צריך היה הרופא להתאזר בסבלנות ולהסביר. אולם הוא סירב להגיב בשעה מאוחרת זו, וידיעות פירסם את הידיעה המפ־לצתית בלי תגובה. מאות אלפי קוראים קראו את הדברים והגיעו למסקנה שהנה כלו כל הקיצים — ישראל עולה אף על סדום ועמורה.

העולם הזה בדק, חקר, השתכנע ופירסם בשבוע שעבר את מסקנותיו תחת הכותרת „לאן נעלמו העיניים?" בכך הסתיימה פרשה זו אחת ולתמיד. כמו במיקרים רבים, התקבלה חוות־דעתנו בפרשה זו על־ידי כל כלי־התיקשורת כקביעה סופית.

אותה הגברת הנרגשת, שדיברה עימי באותו ערב, שלחה לנו למחרת היום זר גדול של פרחים. תודה.

★ עובדי אלילים

יש לפרשה זו היבט אחד, שאין לעבור עליו בשתיקה.

במשך החודשים הקריטיים, כאשר אולי עוד ניתן היה להציל את עיני התינוקת האומללה, הלכו ההורים לכל מיני רבנים, וביניהם הבאבא־סאלי, שנתן להם מים מבורכים. הרבנים הבטיחו שהילדה תבריא, והמליצו על תרופה: להשתטח על קיברו של רב מסויים.

איני יודע אם היו הרופאים מצילים את עיני הילדה אלמלא ביזבזו הוריה את הזמן היקר בפניה לרופאי־אליל ולעובדי־אלילים המתחזים כרב־נים. אך אני שואל כיצד מוענקת לאנשים מסוג זה האפשרות החוקית לאמלל אנשים בהסוואה של דת.

האם אין אף שר אמיץ אחד במדינת־ישראל שיקום וידרוש לשים קץ לנוכלות זו?

דו"ח תשקיף

מסר ישראלי לסין

שמועה בחוגים דיפלומטיים בפארים: שר־החוץ של ליבריה, המבקר בסין העממית, הביא לשם מסר מישראל.

סוכנות־הידיעות הסינית הודיעה כי שרי־החוץ של שתי המדינות הביעו תמיכה ב„מאבק הצודק באפגאניסתאן".

מי המדליף?

יצחק שמיר זועם על דבריו של „הפקיד הישראלי הבכיר", שצוטט ביום השבת בניו־יורק טיימס, בעניין קישרי ישראל־איראן.

בלישכת ראש הממשלה סבורים כי המדליף הוא מעובדי מישרד־החוץ, בהווה או בעבר, אך במישרד־החוץ מזכירים דווקא שמות מבין עובדי מישרד־ראש־הממשלה.

יגורשו כתבים זרים?

בחוגים ממשלתיים בכירים ביותר דנים בימים אלה כיצד לאכוף את תקנות־הצנזורה גם על הכתבים הזרים, המרווחים מישראל לעיתוני־חוץ.

נשקלת האפשרות להטיל עונשים על כתבים עבריייני־צנזורה, כולל עונש של גירוש.

„סנדיי טיימס" במצוקה

השבועון הלונדוני סנדיי טיימס אינו מצליח לעמוד בהבטחתו, מלפני שבועיים, לגלות את כל האמת על נסיבות הבאתו ארצה של מרדכי וענונו.

אנשי השבועון פנו השבוע בבהילות למקורות בארץ, אך לא הצליחו לגלות דבר.

רייסר עוזר לבגין

אוהדיו של אריאל שרון זועמים על מחנהו של דויד לוי. לטענתם, מחנה זה אחראי למסע־הצלב האישי של הד"ר בנימין בגין נגד שרון.

הסיבה: אגף־האירגון של תנועת החרות, בראשותו של הח"כ מיכה רייסר, הוא שאירגן את מסעו של בגין בסניפי המיפלגה. הרצאות כאלה מאורגנות, בדרך־כלל, על־ידי אגף־ההסברה, בראשותו של סגן־השר רוני מילוא. הודעתו של רייסר, כי הוא פורש ממחנה־לוי, אינה עוזרת לשכך את הסערה.

גם במחנה־שמיר, שנעזר בעבר בבגין, גוברת הביקורת על צעדיו.

הצנזור הבא לומד תיקשורת

הקצין המועמד לתפקיד הצנזור הצבאי, אחרי פרישתו של תת־אלוף יצחק שני, לומד כרגע באוניברסיטת תל־אביב, במגמה לעיתונות ולתיקשורת, שבראשה עומד שלום רוזנפלד.

שמו של הקצין, אלוף־מישנה מחיל־המודיעין, אסור עדיין בפירסום.

מיפלגה חדשה של פורשי מפ"ם?

בחוגי מפ"ם גובר החשש כי המטרה האמיתית של ח"כ מוחמד ותד ולטיף דורי, מארגני הנסיעה לרומניה, היא להקים מיפלגה חדשה, שתפנה בעיקר לציבור הערבי והיהודי־מיזרחי.

לדעת אותם החוגים, שיתוף־הפעולה בין קבוצה זו ורק"ח, שבלט בדרך לרומניה, מרמז על כך שלקראת הבחירות תצטרף המיפלגה החדשה לחזית של רק"ח, חד"ש.

ירושלים לצד ארד

סניף מיפלגת־העבודה בירושלים מתארגן ללחוץ על שימעון פרס, בתביעה שיתמוך במינויה של נאווה ארד כסגנית־שר.

חיל־האוויר תוקף עתודאים

חיל־האוויר, המנסה לשכנע מהנדסים־עתודאים להישאר בשרות־הקבע גם אחרי השנתיים שלגביהם הם התחייבו מראש, נוקט באחרונה באמצעי־לחץ מסוג חדש: גירוש מהחיל.

סרבן־התנדבות־לקבע נשלח, בשלושת החודשים האחרונים לשרותו, לחיל־התותחנים, שם הוא עובר „השלמה חילית", המכשירה אותו לשמש במילואים בקצין־תותחנים.

האיראנים הזמינו גם דגלים

בעוד שהגנרלים האיראניים הגישו לישראלים ולאמריקאיים רשימות של כלי־נשק, דרשו מחלקות אחרות בממשלת־טהראן אספקה דחופה של דגלים — דיגלי ארצות־הברית ודיגלי־ישראל.

הדגלים, המגיעים לאיראן באופן שוטף, משמשים לטיקסי־שריפה בהתכנסויות פוליטיות ודתיות.

סוחרים אירופיים, שפעלו בשם האי־ראנים, מצאו את האספקה המבוקשת מהסוג הכחול־לבן בכמה מיתפרות תל־אביביות. את דיגלי הכוכבים־והפסים הם נאלצו להזמין ישירות בארצות־הברית, כי מה שהוצע להם בארץ היה בעל איכות ירודה.

מבטיח כפתן בכנסת

מאחורי פרגודי־הישיבות ובחצרות האדמו"רים כבר נפתח המאבק על הרכב רשימת ש"ס בבחירות הבאות.

על המקום השלישי, אחרי יצחק פרץ ויעקב יוסף, מתמודדים אריה דרעי הצעיר ושושן חורי.

חורי, חבר מועצת עיריית באר־שבע מטעם אגודת־ישראל ובנו של רב מיוצאי תוניסיה, מבטיח לייצג בכבוד את עדתו: שלא כח"כים הנוכחיים של ש"ס, הלבושים שחורים בנוסח ישיבות־ליטא, הוא יבוא לכנסת, אם ייבחר, לבוש בכפתן.

סיכוייו של אורי זוהר להיכלל ברשימה נראים בשלב זה קלושים.

הרפורמיים בדרך לתיק

במיפלגות הדתיות שוררת דאגה מפני התחזקותם של הרפורמיים במוסדות הציוניים.

כעוד חצי שנה, לראשונה מזה שנים רבות, ייערכו בארצות־הברית בחירות של ממש לקונגרס הציוני. עד כה התחלקה עוגת־הייצוג האמריקאית על־פי הסכמים מוקדמים בין המיפלגות הוותיקות.

עתה צפוי שהרפורמיים ייגסו בצורה רצינית בכוחן של כל המיפלגות, ולא יהיה מנוס אלא להעניק להם לפחות תיק אחד בהנהלה הציונית.

תעמולה ימנית־קיצונית בקיבוץ המאוחד

הוצאת הקיבוץ המאוחד עומדת להוציא לאור את סיפרה של ג'ואן פיטרס, „מימים ימימה", ספר־תעמולה ימני־קיצוני המוכיח באופן „מדעי" שהעם הפלסטיני אינו קיים.

הספר, המבטא כוונות תהומית, ושעורר זעם וגיחוך בקהילה המדעית ברחבי העולם, וגם בישראל, הוא כלי־תעמולה של הימין הציוני הקיצוני, והופץ על־ידו בכמויות גדולות. הוא עשוי להכניס הון גם לקופת הקיבוץ המאוחד.

אין מתלוננים על נהגים

מישרד־התחבורה יפתח במסע הדרכה לציבור, ויסביר כיצד ניתן להתלונן על עבריין־תנועה. לפי החוק, עדותו של אזרח היא קבילה ומספיקה להרשעתו של נהג בבית־המישפט.

עד כה, מעולם לא הוגשה לבית־המישפט ולוא תלונה אחת של אזרח על נהג־עבריין.

מנכ"ל חדש לירידים

יצחק ברנר, בן 49, יהיה המנכ"ל הבא של „מרכז הירידים" בתל־אביב.

למיכרז העירוני, שברנר זכה בו, התיצבו 130 מועמדים. הוא ייכנס לתפקידו ב־1 בינואר.

אחרי הסתבכותו של יעקב בר־גרא וסילוקו מהמרכז, הובא לשם נחום רז, כמנכ"ל זמני, לעשות במקום סדר. רז, שהוא מנכ"ל של עוד שתי חברות עירוניות — עתידים ומרכז הספורט הלאומי בהדר־יוסף — ידריך את ברנר בתפקידו החדש במשך החודש הקרוב.

בבית־ברל שוקלים: אוניברסיטה ממוחשבת

ח"כ אהרון הראל, מנכ"ל בית־ברל, הקים צוות־חשיבה לבדיקת רעיון להקמת אוניברסיטה ממוחשבת.

על־פי הרעיון, יוקם ב„בית־ברל" מרכז מידע אוניברסיטאי, שאליו יוכלו להתחבר בעלי מחשבים אישיים בארץ, ללמוד בעזרתו בקורסים אקדמיים ולקבל תוארים. הבעיה העיקרית בהקמת המרכז היא הכנת התוכנות, הדורשת השקעה גדולה.

בעל הרעיון הוא איש־המחשבים משה רז.

„המשקם" תומך נפשית

חברת המשקם הפעילה במשך השנה, בסניפה ברמת־גן, פעילות קבוצתית לאותם מעובדיה הסובלים מבעיות פיגור ונפש. מטרת הפרוייקט, שהופעל בהדרכת עובדת סוציאלית וסטודנטיות: לשפר התמודדות בתנאי־לחץ.

רקטוסקופ־לייזר ישראלי

מישלוח־ייצוא ראשון של מכשירי רקטוסקופ־לייזר, להסרת גידולים במערכת־העיכול, יצא באחרונה לארצות־הברית. החברה המייצרת את המכשיר, תעשיות־לייזר, כבר מכינה מישלוח שני, לבריטניה.

הרבנים לשריר: עלה אלינו לרגל!

שני הרבנים הראשיים דרשו השבוע במסגיע משר־המישפטים, אברהם שריר, להתייצב אצלם מייד, כדי להשמיע באוזניו את עמדתם הנחרצת נגד הסגרתו של הרוצח ויליאם נקש לצרפת.

„האינקוויזיציה" פוגעת בכיס

בית־הדין הרבני בחיפה החליט לפגוע בכיסו ובפרנסתו של עורך־דין, ופסל אותו מהופעה לפניו, כעונש על עתירתו לבג"ץ.

הרכב של בית־הדין, בראשות הרב אוריה, הטיל את העונש על עורך־הדין זיו גרובר, מפני שבעתירה לבג"ץ — שבה ייצג גרובר אשה שהרבנים לקחו ממנה את בנה והורו למסור אותו לאביו — הוא כינה אותם: „בית־דין של האינקוויזיציה ובית־דין של סדום".

מכונית מעוררת קינאה

נמרוד נוביק, יועצו של שימעון פרס, קיבל מכונית צמודה. היועצים האחרים, שלא זכו בהטבה דומה, ממורמרים.

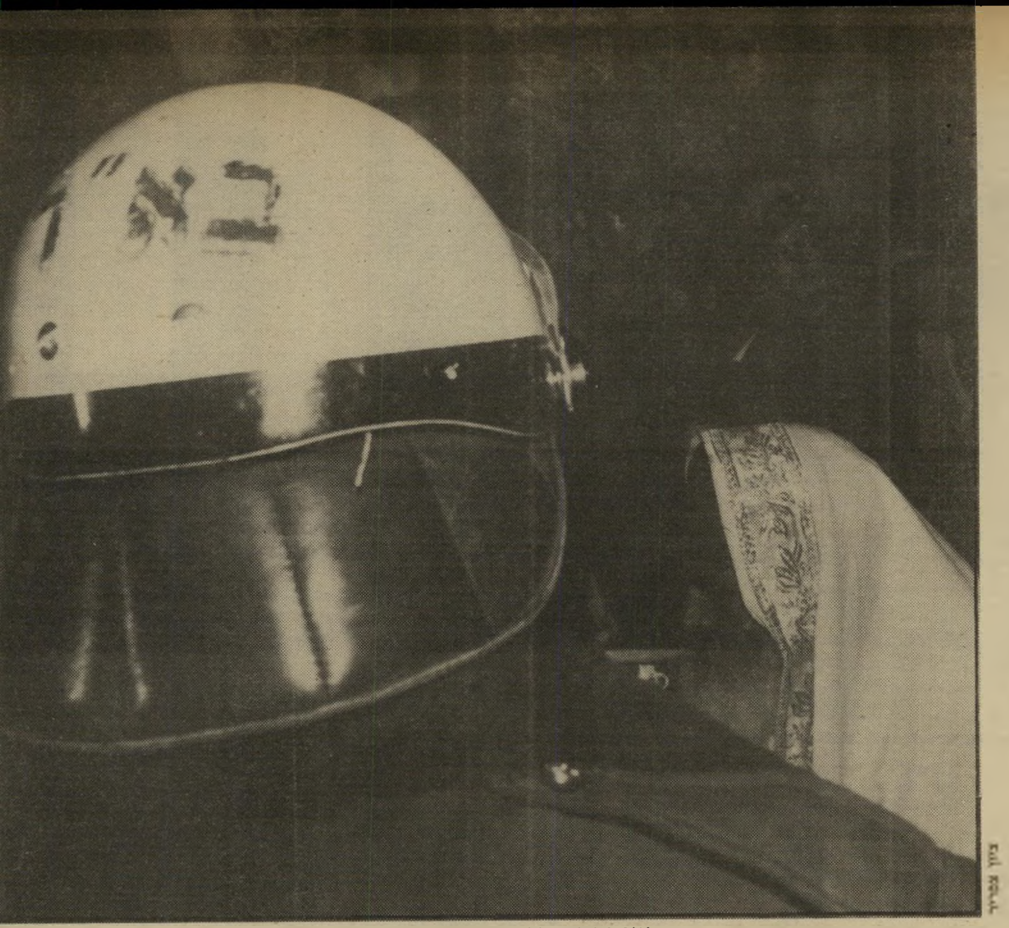

שוטר ומפגינים ברחוב הגיא
„רוצים נקמה!"

העם
סופה של אגדה

במכה אחת נופצה אגדת הדו־קיום בירושלים. העיר העתיקה היא עיר כבושה, החשופה לפורעים

במשך 19 שנים חיתה האגדה של „ירושלים, העיר שחוברה לה יחדיו."

לפי האגדה, סולקה החומה שבלב ירושלים, והיא הפכה בירת־ישראל המאוחדת. בירושלים שורר דו־קיום נהדר בין יהודים וערבים. בניצוחו של טדי קולק, האהוב על בני שני העמים, יהודים כערבים, הפכה ירושלים לעיר־השלום. קולק עצמו קיבל על כך פרס־שלום בינלאומי.

השבוע, 19 שנים אחרי סיפוח העיר, התנפצה האגדה ככלי־זכוכית שנפל.

די היה בפיגוע אחד של פלסטינים, תושבי הגדה המערבית, ובמעשיהן של כמה קבוצות־שוליים קטנות, כדי לקרוע את מסך השקרים המוסכמים.

התגלתה האמת העירומה, והיא היתה שונה לגמרי.

הסתבר כי ירושלים הערבית היא עיר כבושה, הנתונה לחסדי ההמון ה־משתולל בחסות המישטרה היהודית.

הסתבר שדו־הקיום השורר בירושלים הוא כדו־הקיום בין גטו יהודי ואספסוף פוגרומיסטי (ראה להלן והנדון).

הסתבר כי השלום בה הוא כשלום של בלפאסט וביירות.

העולם כולו ראה ושמע. ראו ושמעו 800 מיליון מוסלמים בעולם. ראו ושמעו עמי המערב והמיזרח.

מיפעל־חייו של טדי קולק נהרס במחי־יד, מפני שהיה בנוי על שקר. קולק עצמו נראה כאדם הרוס. הוא הזדקק למישטרה כדי להגן על חייו מפני הפורעים.

השבוע אמר קולק שאש"ף היה צריך לשלם לאנשי „כך" על פועלם. הוא צדק.

מדיניות
נשק לאיראן

הקאבינט לא החליט. המשמעויות מחרידות. הנזק עלול להיות עצום

לאט־לאט מתרומם המסך שמאחוריו חבויה פרשת הנשק לאיראן. בכל שלב ושלב הוא התרומם באמצעות ה־תיקשורת הזרה.

יש לפרשה זו כמה תכונות מזעזעות, כשכל אחת מהן מזעזעת כשלעצמה. בין השאר:

● **מי החליט?** התגלה כי מעולם לא נערך בממשלת־ישראל או בקאבינט המצומצם שלה דיון על מישלוחי־הנשק לאיראן.

משמע: על שאלה הרת־גורל כזאת לא נערך מעולם דיון מסודר בפורום העליון, האחראי לגורל המדינה: לא נערכה בדיקה יסודית, לא נבדקו הנימוקים בעד ונגד,

על נושא כה אדיר־חשיבות החליטו שניים־שלושה אלמונים. לא ידוע מי החליטו, מה דרגתם, אם היו אלה חברי־ממשלה או פקידים. מובן שלא ידוע מדוע החליטו כפי שהחליטו. אחרי החשיפה, הוחלפו הסיבות מדי יום, כמו גרביים מלוכלכים.

מובן שלכנסת לא היתה שום נגיעה לעניין. לא נמסר לה דיווח, לא נמסר לה מידע — עד שהכל התגלה, ונאמר לחברי־הכנסת מה כתוב בעיתונים הזרים.

● **מי הדליף?** כל הגילויים על הפרשה באו מבחוץ. פי התיקשורת הישראלית נסתם באופן מוחלט. כלי־התיקשורת הישראליים הפכו העתקי־צילום של פירסומים זרים.

אך מניין בא המידע לכלי־התיקשורת הזרים? כל מומחה לתיקשורת יכול היה להשיב על כך בנקל: חלק גדול מן המידע בא מירושלים, מפי פוליטיקאים ופקידים ישראליים.

למשל: השבוע פורסם כי סוחר־נשק בינלאומי נפגש עם יועצו של ראש־הממשלה לענייני־טרור, עמירם ניר, במאורת־הימורים. מניין בא מידע זה? מניין יכול היה לבוא? הכתובת ברורה: ירושלים.

כך נוצר מצב שאישים ישראליים מדליפים מידע סודי־כביכול לכלי־התיקשורת הזרים, ואחרי פירסומו שם הוא מועתק בעיתוני־ישראל. האזרח הישראלי, שבשמו נעשים הדברים, ושהוא יישא בתוצאות — יהיה האחרון שישמע.

„ישראל אשמה". התמונה המתקבלת משפע הפירסומים הזרים היא זו:

● בראשית שנות ה־80' שיכנע אריאל שרון את האמריקאים שכדאי למכור נשק לאיראן. הנימוק: לשמור על הקשר עם אנשי־צבא מסויימים שם, כדי שיוכלו להשפיע על השילטון, ואולי גם לבצע שם הפיכה צבאית.

האמריקאים הסכימו. אך אחרי זמן־מה תבעו מישראל להפסיק, וישראל הודיעה שהפסיקה.

● בשלב מסויים קיבלה ישראל היתר חדש מהנשיא רונלד רגן לספק נשק לאיראן, והמישלוחים שבאישור אמריקאי התחדשו, עד לימים האחרונים ממש, כשכל העניין התפוצץ.

ברור כי רגן הפר את החוק האמריקאי, רימה את הקונגרס ואת התיקשורת. ממשלת־ישראל לא היתה צריכה לרמות את הכנסת, כי היא ממילא אינה מוסרת לכנסת שום מידע רציני על שום נושא שהוא, והתיקשורת הישראלית משועבדת לה בכל עניין „ביטחוני" (ראה יומן אישי).

מסביב לרגן התלקחה סערה, המתחילה להגיע לממדים של פרשת־ווטרגייט. כדי לנער מעצמו את האחריות, הוא מבליט יותר ויותר את חלקה של ישראל.

כתוצאה מכך מופנה הזעם כלפי ישראל. יתכן מאוד שבסופו של דבר יתאחדו כל האמריקאים סביב התיזה: ישראל אשמה. היא שפיתתה אותנו. היא שהובילה אותנו באף. שירתנו את האינטרסים של ישראל.

אמתלות בלבד. מדוע פעלה ישראל כפי שטוענים כלי־התיקשורת בעולם?

מדי פעם נשמעות סיבות חדשות בפי דוברים ישראליים, המצוטטים בעיתונות הזרה. כמעט תמיד מבלי להביא את שמותיהם.

● **היהודים.** הנשק סופק כדי ל־הבטיח את שלום היהודים באיראן.

אילו היה זה נכון, זה היה מסוכן מאוד. כי פירוש הדבר שישראל הסכימה להפוך את יהודי־איראן לבני־ערובה, שבעזרתם אפשר לסחוט את ישראל. לסחיטה כזאת אין גבול.

● **המתונים.** הנשק סופק לחוגים מסויימים בצבא האיראני, כדי לאפשר להם לקיים קשרים עם ישראל ו/או לחולל הפיכה באיראן ו/או לרשת את חומייני אחרי מותו.

זוהי תפיסה מפוקפקת מאוד. גורלה של איראן ייקבע על־ידי העם האיראני, שחולל את מהפכת־חומייני. אין שום אחיזה לטענה כי גוף צבאי כלשהו יצליח להשתלט על איראן מפני שהשיג כמויות כלשהן של נשק. לא כך יוכרע גורל איראן, האחוזה בידי מהפכה עממית גדולה.

● **המשך המילחמה.** הנזק סופק כדי לאפשר לאיראן להחזיק מעמד ולהמשיך במילחמה עד־אין־סוף, וכך לרתק את עיראק.

חוץ מהצד הבלתי־אנושי בתפיסה זו, היא גם פרימיטיבית. לגמרי לא ברור אם המשך המילחמה הוא לטובת ישראל. במילחמה זו הולך ומתגבש הצבא העיראקי, שכבר הגיע לממדים של 40 אוגדות למודות־קרב — כוח אדיר במושגים של המרחב. עיראק מצטיידת בנשק כימי להשמדה ה־מונית. המשך המילחמה עלול לגבש כוחות, שיסכנו את עצם קיומה של ישראל.

אף אחת מן הסיבות האלה לא נבחנה מעולם עד תום, ובוודאי לא נדונה בקאבינט או בכל פורום מוסמך אחר. מתקבל הרושם כי כל הסיבות היו אמתלות בלבד, וכי הסיבה האמיתית היתה פשוטה, פרימיטיבית ובלתי־מתוחכמת עד להחריד: להרוויח כסף.

עוד יבוא. פרשה זו רק מתחילה. היא עוד לא הגיעה לשיאה.

בעוד כמה ימים עומדים כמה אמצעי־תיקשורת עולמיים — וביניהם הטלוויזיה הבריטית ושבועון־חדשות אמריקאי — לפרסם גילויים חדשים, העלולים לגרום למיפנה.

כדור־השלג מתגלגל.

הנשיא
מסע של מבוכה

מי הכניס את הנשיא לשורה של מצבים מביכים כאלה?

זה התחיל כבר בארץ הראשונה שבה ביקר הנשיא: אוסטרליה.

מי שהכין את הביקור היה צריך לדעת כי אין זה עיתוי טוב לביקור של נשיא ישראלי. מרדכי וענונו נעלם, וכל בר־דעת יכול היה לנחש שהוא הובא לישראל. מכיוון שחי קודם לכן באוסטרליה, התנצר שם וקשר קשרים עם ציבור אוסטרלי, היה זה מובן מאליו שהנשיא ייחקר על נושא זה.

הנשיא בא לאוסטרליה, נחקר והכ־

חיש כל ידיעה על וענונו. למחרת היום נאלצה ממשלת־ישראל להודיע רישמית על הימצאות וענונו במעצר בישראל. לציבור האוסטרלי היתה הברירה: להאמין כי הנשיא אינו יודע בין ימינו לשמאלו או שהוא שיקר במזיד.

כאשר כיהן חיים הרצוג כראש מישלחת־ישראל באו״ם, נאלץ לשקר לעיתים קרובות. זה היה תפקידו. אולם כנשיא המדינה, המייצג את הממלכתיות הישראלית הצרופה, אין הוא אמור אלא לשמור על הרמה הגבוהה ביותר של טוהר ויושר.

מי שהציג אותו באור כזה באוסטרליה, עשה שרות־דב לנשיא ולמדינה.

מילחמת־שיחרור ועסקים. הפאשלה השניה נגעה לביקור שלא היה: ביקור הנשיא בפיליפינים.

בר־דעת היה צריך לדעת כי המקום והעיתוי אינם מתאימים. הנשיאה קוראסון אקינו נתונה במצב קשה מאוד. בין השאר היא מנסה להתפייס עם המיעוט המוסלמי במדינתה, המנהל מילחמת־שיחרור מזויינת.

אחרי כל מה שקרה בירושלים בשנים האחרונות, כל מוסלמי העולם רואים בישראל אוייבת־בנפש. בואו של נשיא ישראל לפיליפינים במצב כזה היה בגדר טירוף, ואכן, הנשיאה ביטלה את הביקור.

יתכן שהיתה לכך סיבה נלווית, הקשורה במישפחת הנשיא עצמו. בארצות־הברית נתפסו השנה שני צעירים יהודיים, שניהלו שם את העסקים הסודיים והשחורים של פרדיננד ואימלדה מארקוס, זוג הרודנים־הגנבים שהודח על־ידי אקינו. השניים טענו שהם מייצגים גם את העסקים של מישפחת חיים הרצוג.

הנשיא הכחיש את הטענה הזאת נמרצות (העולם הזה 7.5.86). אבל לא מכבר פורסם בעיתוני ישראל כי בנו, יואל הרצוג, חתנו של המיליונר נסים גאון, אכן היה קשור בעסקים מפוקפקים עם אימלדה מארקוס. בעסקים אלה היו קשורים גם ניסים גאון, השר־לשעבר אהרון אוזן וג׳ק נאסר, מממנו של אריאל שרון.

זה לא נוגע לנשיא, אך כל זה בוודאי לא העלה את קרנו של נשיא־המדינה בעיני קורי אקינו.

שתי הידידות. גם שאר חלקי הביקור עמדו בצילן של בעיות קשות. בין השאר:

● בכל מקום הוסבר לנשיא כי המדינות דוגלות בהקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל. הנשיא מייצג את המדיניות הרישמית של ממשלת־ישראל, השוללת פיתרון זה מכל וכל.

● ביקור הנשיא בסינגפור גרם להפגנות סוערות במאלזיה המוסלמית, שעימה קשורה סינגאפור בקשר גיאו־פוליטי הדוק.

● ביקור־הפתע של הנשיא בסרי־לנקה, שהיה הישג מדיני, הבליט את מעורבות ישראל במסע־הדיכוי האכזרי של ממשלת סרי־לנקה נגד המיעוט הטאמילי. למחרת הסיקור, מחתה הודו רישמית באוזני סרי־לנקה על עריכתו.

לעומת זאת לא היו בעיות לגבי הביקור אצל שתי הידידות .הגדולות של ישראלי בעולם: איי־פיג׳י וטונגה.

תוקע־שופר בראש הצועדים בשכונת שמואל־הנביא
„השילטון מפקיר את דמנו – מוות לרוצחים!״

ירושלים
בחסות המישטרה

המישטרה הטילה עוצר בלתי־חוקי. הערבים הצטוו להסתגר בבתיהם. הכל למען ההפגנות של קבוצות בריונים

לשיא הציניות הגיעו אנשי־התיקשורת.

„הערבים העדיפו להסתגר בבתיהם,״ הכריז הרדיו.

„הערבים, בתירגולת ידועה, הורידו תריסים, הגיפו חלונות, כיבו אור וחיסלו כל סימן היכול להסגיר נוכחות,״ הכריז בעמודו הראשון היומון חדשות, בנתנו תיאור מדוייק של יהודים בגטו — גברים, נשים וילדים — ערב־פוגרום (ראה הנדון).

ואכן, זה הזכיר ימים עברו ברוסיה הצארית ובגרמניה הנאצית. פלוגות־סער משתוללות מהלכות אימים ברחובות. המישטרה מגינה עליהן ומסלקת את קורבנותיהן המיועדים.

מדווחת רונית אנטלר:

בשעה 3 אחר־הצהריים הגיעו כוחות המישטרה לשער־שכם. תוך שעה התרוקנה הרחבה, ההומה בכל שעות־היום. הרוכלים נאלצו לארוז את מרכולתם ולחזור לבתיהם. התיירים התבקשו לעזוב את המקום. הרחבה היתה שוממה. אסור להפריע לתהלוכה.

משער שכם ועד למעלה־חלדיה, ברובע המוסלמי בעיר העתיקה, היו החנויות סגורות ונעולות. נפש חיה לא נראתה בסימטות, הרוחשות באנשים מבוקר עד ערב. אף חנות אחת לא נשארה פתוחה. הכל סגור ומסוגר. המישטרה אילצה את בעלי החנויות לסגור את עיסקיהם. והכל מתוך כוונה „טובה״. שלא יאונה להם כל רע. הגנה.

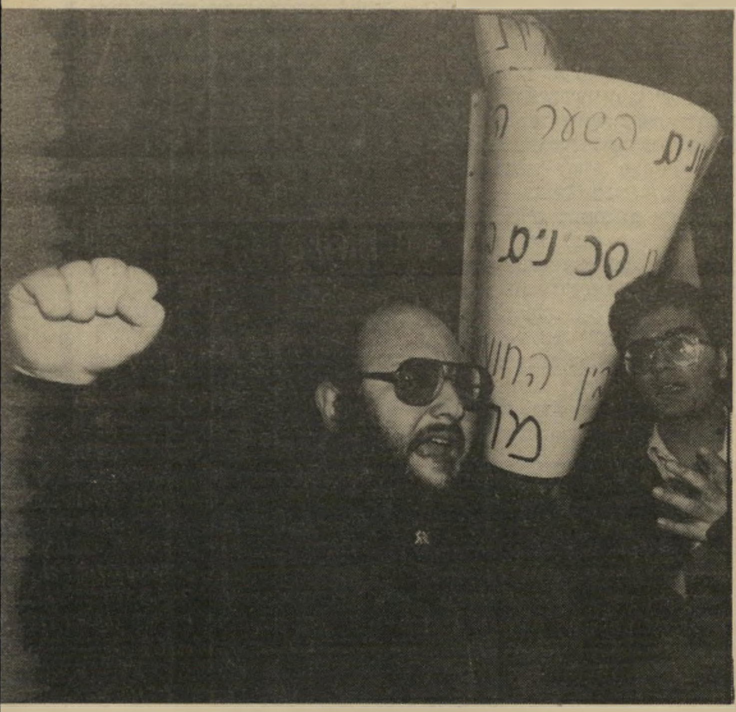

איש־„כך״ בהפגנה
„מבט לחדשות – מרעילי מוחות!״

„טדי המשומד״. באותה שעה התאספו המפגינים ליד ביתו של אליהו עמדי, בשכונת שמואל־הנביא. מאיר אינדור, ראש מתנחלי קרית־ארבע, אירגן את הפגנת המישפחות שנפגעו מפיגועים. הוא קבע איזו מישפחה תצעד ראשונה, מי יחזיק את הדגל ומה יהיה כתוב על השלטים שבידיהן. היו שם מישפחות תמם ושאלתיאל, גרוס ומנוס, וכמובן מישפחת עמדי. כל מישפחה נשאה שלט, ועליו תמונת הבן שנהרג ופרטים מדוייקים מתי נחטף, מתי מת ומתי נמצאה גופתו. הפגנת המישפחות צעדה במרחק של כרבע שעת־הליכה אחרי הפגנת תושבי־השכונה.

מאותה רחבה יצאה ראשונה תהלוכת תושבי־השכונה, ובראשם הרב משה לווינגר, כשמדי פעם מסתננים לתהלוכה גם אנשי תנועת „כך״.

המפגינים נשאו שלטים. הכתובות בעברית ובאנגלית. אנשי כהנא ולווינגר מכירים את עוצמת התיקשורת העולמית. על השלטים:

„קול ישראל — קול פלסטין — מבט לחדשות — מרעילי מוחות!״

„השלטון מפקיר את דמנו — מוות לרוצחים!״

„המשומד טדי קולק, ימח שמו, מוכר את דמנו לערבים ואת נשמותינו למורמונים!״

„טדי ואש״ף — צאו את העיר!״

וכמובן לא שכחו את עצורי המחתרת היהודית: „הומניות ישראלית — סטיפנדיה לכל רוצח ושיחרור לאחר שנה — והמחתרת היהודית מאסר עולם.״

„מוות למחבלים!״ בחסות המישטרה יוצאות שתי ההפגנות משכונת שמואל הנביא לעיר העתיקה. צעירים חמומי־מוח מובילים את השיירה בקריאות „טדי ערבי! מוות למחבלים!״

הם קוראים הוראות ברמקולים. לא לזרוק אבנים. לא להכות. רק לזעוק ולצעוק: „מוות למחבלים!״ מוות, ושוב מוות ושוב מוות.

כשהמארגנים מחליטים לעצור את ההפגנה, הכל נעצרים. כשהם מחליטים להמשיך, ממשיכים. המישטרה אינה מאיצה בהם בדרכם. נותנת להם כרצונם את הזמן להתארגן וללכת.

(המשך בעמוד 10)

הרב לווינגר בראש המיצעד
„טדי קולק הערבי, ימח שמו, מוכר את דמנו!״

תיק: השב"כ

הפרשה עומדת להגיע לשיא חדש. היועץ המישפטי עומד להגיש את מסקנותיו. הוא לא יענה על השאלה המסקרנת כל אדם בישראל: מה היו המניעים האמיתיים של שלושת מורדי השב"כ. דפנה ברק חקרה שאלה זו

מדוע הם המתינו?

בימים אלה שוקד היועץ המישפטי לממשלה, יוסף חריש, על תיק החקירה של פרשת־השב"כ. התיק הועבר לעיונו על־ידי מישטרת־ישראל.

מזה שבועות מופעלים על חריש לחצים שיסיים את העבודה בתיק. מסקנותיו אמורות להוות נקודת־סיום לפרשה המתגלגלת מזה שנתיים וחצי, או לחדש את הסערה הציבורית סביב הפרשה, ולהוות נקודת־זינוק לשלב הבא. חריש אמור לסיים את עבודתו בתיק המסובך בימים הקרובים. המועד אחרון שקבע לעצמו הוא ה־31 בנובמבר 1986, אך הוא יגיש את חוות־דעתו, ככל הנראה, אף מוקדם יותר.

הסקרנות הגוברת לגבי מסקנותיו של היועץ המישפטי לממשלה, ובמיוחד מסקנותיו לגבי הדרג הפוליטי, רחקה לקרן־זווית את התעלומה המרכזית בפרשה: מה הניע את שלושת גיבורי הפרשה — ראובן חזק, פלג רדי ורפי מלכה — לנהוג כפי שנהגו? מה עשו השלושה מה־12 באפריל 1984, היום שבו חטפו ארבעת הצעירים את אוטובוס אגד בקו 300, ועד ל־29 באוקטובר 1985, היום בו דיווח ראובן חזק, אז המישנה־לראש־השב"כ, לראש־הממשלה שימעון פרס על מסכת־השקרים ובטיוח שליוותה את הפרשה?

עם פיצוץ הפרשה הוכפשו השלושה, ובפרט חזק, כאילו פעלו מתוך מניעים אופורטוניסטיים. המשמיצים גייסו לעזרתם את השאלה הגדולה: מדוע המתינו השלושה שנה וחצי, מאז הריגת החוטפים ועד שפנה חזק לראש־הממשלה.

השלושה, הנמצאים בהליכי־פרישה מהשב"כ, מנועים מלהגיב, ולכן לא יכולים היו להתגונן מפני מטר ההשמצות שמצאו את ביטויין בצורות שונות, החל בכלי־התיקשורת וכלה במיכתב־הרכילות של חבר־כנסת חיים דרוקמן אל ראש־הממשלה פרס. לכן גם לא פורסמו כמה פרטים שיכלו לאזן את התמונה ולשפוך אור על אשר התרחש בתוך השב"כ במשך השנה וחצי.

הנה התמונה המלאה:

● **12.4.84, יום חמישי:** ארבעה צעירים ערביים, בני מחנה־פליטים ליד עזה, חוטפים אוטובוס של אגד הנוסע בקו 300 (תל־אביב־אשקלון). הצעירים חמושים ברימון־יד, במיזוודת־נפץ פרימיטיבית מתוצרת עצמית ובסכינים. מטרתם מעורפלת. כוחות־הביטחון מצליחים לעצור את האוטובוס ליד חאן־יונס. למקום מגיעים שר־הביטחון משה ארנס, הרמטכ"ל משה לוי, ראש־השב"כ אברהם שלום, קצין־צנחנים־וחי"ר־ראשי יצחק מרדכי, קציני־מישטרה ועוד. ראובן חזק, המישנה־לראש־השב"כ, מגיע לשטח לפרק־זמן קצר ביותר. ב־0200 לפנות בוקר הוא עוזב את המקום כדי להמריא השכם בבוקר לחו"ל. פלג רדי ורפי מלכה — שניים מבכירי השב"כ — אינם נמצאים בשטח. גם אין זה מתפקידם להיות שם.

כרגיל באירועים מסוג כזה, נכתב בשב"כ דוח־אירועים ואיש בכיר בשב"כ חותם עליו.

● **13.4.84, יום שישי:** ממקורות צה"ל נמסר בבוקר כי ארבעת החוטפים נהרגו בעת ההשתלטות על האוטובוס. בצהריים מפרסם דובר־צה"ל הודעה משופצת, שלפיה מתו שניים מהחוטפים „בדרך אל בית־החולים". בערב מודיע יצחק שמיר, ראש־הממשלה דאז, כי „על המחבלים לדעת שכל מי שישתתף במעשה טרור כזה — לא ייצא חי."

● **14.4.84, יום־שבת:** שר־הביטחון, משה ארנס, חוזר על דבריו של שמיר, כמעט באותן המילים.

● הצנזורה־הצבאית מונעת מהעיתונות לפרסם תצלומים המראים שניים מהחוטפים — סובחי אבו־ג'אמע ומג'די אבו־ג'אמע, שהם בני־דודים — בעודם בחיים, כשהם מובלים כפותים מהאוטובוס. העיתונות הזרה, לעומת זאת, מפרסמת שהחוטפים נהרגו אחרי ההשתלטות, ושיש תצלומים המוכיחים זאת.

● **25.4.84:** העולם הזה מפרסם לראשונה (על שערו) תצלום של מג'די אבו־ג'אמע, אחרי שאמנון זיכרוני הודיע בשמו לצנזורה שיעתור לבית־המישפט הגבוה לצדק בעניין זה, והצנזורה נכנעה.

● תחת לחץ הפירסומים בארץ ובחו"ל ממנה משה ארנס ועדת־חקירה, בראשות האלוף (מיל') מאיר זורע. דבר המינוי נשמר בסוד. היומון חדשות מפרסם זאת בלי אישור הצנזורה ונסגר בשל כך לארבעה ימים. בוועדת־זורע חבר גם מי שמכונה „גימל", בשנות ה־40 לחייו, מבכירי השב"כ שניבאו לו עתיד גדול. שר בכיר נזכר כי תהה על חברותו של ג' בוועדה, אך נאמר לו כי „כך נהוג".

ג', בסיוע של שני בכירים נוספים מאגף־המישפטים של השב"כ, מתדרך את אנשי־השב"כ המעידים לפני הוועדה. המידע שבידיו, כחבר־הוועדה, עוזר לו לתאם בין העדויות של אנשי־השב"כ. אנשי השב"כ, בהדרכתו של ג', מעידים כי לא היכו את החוטפים בעת חקירתם, וכי מסרו אותם חיים לאחרים.

יריביו של ראובן חזק מפיצים כי ידע בשלב זה את המתרחש סביב ועדת־זורע. יש הגורסים כי לא יכול היה שלא לדעת זאת, במיסגרת תפקידו כמישנה־לראש־השב"כ, ויש אף המרחיקים לכת והטוענים שמעורבותו היתה גדולה יותר בתהליך הטיוח.

מקורביו מכחישים כל קשר של חזק להתרחשויות, וטוענים שטיוח העובדות נעשה על־ידי ג' בתיאום ישיר עם שלום ושאר המעורבים בפרשה. ביניהם: בכיר המקורב מאוד לשלום, שחתם על דוח־המיבצע המקורי, ואחר־כך על הדוח המזוייף שבא במקומו. חזק, ששהה זמן קצר ביותר בשטח בלילה הקריטי, אינו קשור לפרשה, ועל־כן לא עסק בכך, לפי גירסה זאת.

● אחרי חודשים ארוכים, שבמהלכם מועלית מדי פעם בעיתונות השאלה „מתי תפרסם ועדת־זורע את מסקנותיה?" מסיקה הוועדה כי החוטפים מתו כתוצאה מהמהלומות שספגו בשעת ההשתלטות על האוטובוס, אף שנותרו עוד זמן־מה בחיים. איש לא נמצא אשם במה שאירע. העולם הזה מנתח את הדוח וקובע שהוא שיקרי על פניו.

● סערה ציבורית גורמת לחידוש החקירה בראשותו של פרקליט־המדינה, יונה בלטמן. זהו צוות־חקירה מוגבר של אנשי־מישטרה. הצוות מתחיל בעבודתו סמוך לחילופי־השילטון בין יצחק שמיר לשימעון פרס. אנשי־השב"כ — שהם כבר מתודרכים ומנוסים מאז עדויותיהם הכוזבות לפני ועדת־זורע — חוזרים על גירסותיהם המשופצות לפני הצוות. יצחק מרדכי, הנראה בתצלומים כשהוא אוחז בחוטף סובחי אבו־ג'אמע, מודה כי היכה את החוטפים כדי לוודא שאין עוד מיטעני־נפץ בשטח, אך שמסר אותם חיים לידי אנשי־השב"כ.

● אחרי עבודה בת כשנה, אין צוות־בלטמן מצליח לקבוע בדיוק מה אירע בליל ה־12 באפריל, אך קובע כי יש ראיות לכאורה להעמיד לדין את יצחק מרדכי, אנשי־השב"כ ואנשי־מישטרה.

● הפרקליט הצבאי הראשי מחליט להעמיד את מרדכי לדין לפני דן יחיד על סעיף של התעללות בלבד, אם כי על פי מימצאי צוות־בלטמן ניתן היה להאשימו גם בהריגה או אף ברצח. העונש המירבי על התעללות הוא שלוש שנים.

● **17.8.85, ליל־שבת:** מרדכי נפגש לפגישה קצרה עם האלוף (מיל') חיים נאדל, שמונה כדן יחיד במישפטו, ומוסר לו את גירסתו.

● **18.8.85, יום ראשון:** בישיבה האורכת שבע דקות בדיוק, מזכה נאדל את מרדכי מכל אשמה. לא ברור אם נערך רישום כלשהו במישפט מוזר זה, ובכירים במערכת־המישפט בישראל אף מרימים גבה לנוכח התהליך.

● במקביל, נערך בשב"כ מישפט פנימי, שתפקידו הוא לבדוק את מעורבותם של אנשי־השב"כ ברצח החוטפים. מדובר באנשי־השב"כ שצוות־בלטמן המליץ להעמידם לדין. בראשות ההרכב המישפטי עומד שופט מוכר, שגוייס לשב"כ לצורך זה. בפעם השלישית בתוך כמה חודשים חוזרים אנשי־השב"כ על גירסתם השיקרית, ששופשפה ולוטשה על־ידי ג' ושני הבכירים באגף־המישפטי של השרות. ג' פועל בתיאום עם ראש־השב"כ, אברהם שלום. השופט צריך להגיש את מסקנותיו לשלום.

● **6.9.85:** אנשי השב"כ מזוכים במישפט הפנימי של השב"כ מכל אשמה.

שלום במקום האירוע

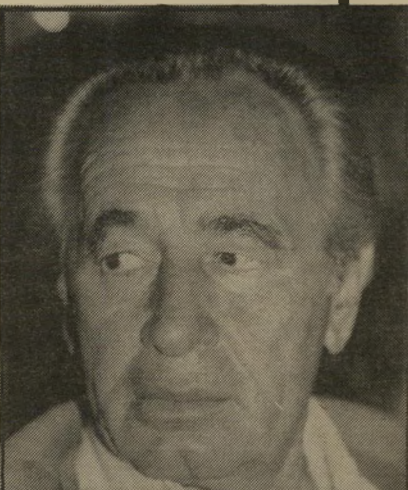

פרס

ארנס

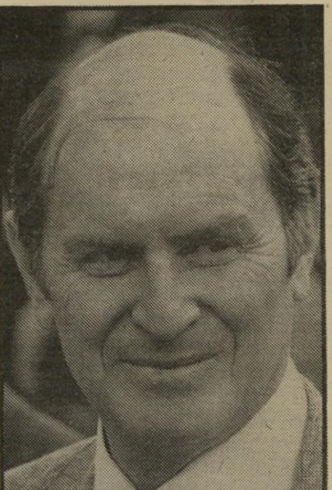

זמיר

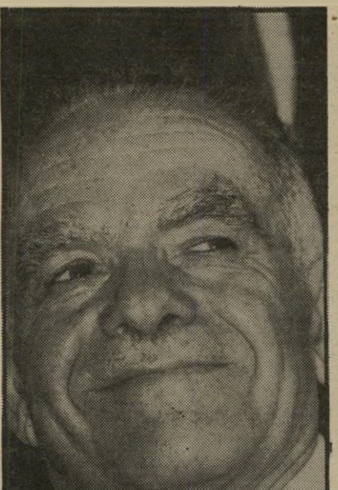

שמיר

חריש

ואנשי־השב"כ במישפטיהם הפנימיים מחליט יצחק זמיר, היועץ המישפטי לממשלה, לעכב את ההליכים נגד אנשי־המישטרה, שעל העמדתם לדין מישמעתי המליץ צוות־בלטמן. הטענה היא שחלקם של אנשי־המישטרה באירועי ה־12 באפריל 1984 היה ממילא מישני, ולכן לא יהיה זה הוגן שרק הם יחוייבו בדין.

● רפי מלכה, מבכירי־השב"כ, החו־לש דווקא על הצד המינהלתי, יוזם שיחה עם ראש־השב"כ, שלום. בשיחה הוא מטיח בפניו את מסכת־השקרים והטיוחים שמאחוריה עמד שלום ודורש ממנו להתפטר. שלום מסרב, ודורש שמלכה יתפטר בעיקבות צעדו הנועז.

כתוצאה משיחה זאת, מועבר מלכה מתפקידו. הוא ממשיך לקבל משכורת, זכויותיו וההטבות הניתנות לאדם ב־מעמדו. המכונית וההטבות הכספיות אינן נשללות ממנו. אולם הוא מסתובב באפס מעשה.

מלכה — יוצא־מארוקו, איש שבנה את עצמו, גדל כילד־חוץ בקיבוץ, שירת בצבא כצנחן, איש מרובע, ישר — עלה לתפקידו האחרון בשב"כ בתקופת כהונתו של אברהם אחיטוב כראש־השב"כ.

בניגוד למה שפורסם עד כה, הוא האיש שחולל את המהפכה וגרם לפיצוץ הפרשה. בתוקף תפקידו בשב"כ ראה מלכה את הדוח המקורי, שפירט את אירועי ה־12 באפריל 1984. לכן היה מודע לפיברוק של הדוח הכוזב.

חבריו מסבירים כי העובדה שרימו שופט ושיבשו חקירתה של הוועדה־הפנימית היא ששברה את מלכה, וגרמה לו לירות את היריה הראשונה.

מלכה אינו מארגן או מנהיג, ולכן לא עסק באירגון קבוצה מסביבו ולתמיכה בצעדו. כושר המנהיגות והאירגון הם דווקא נחלת ראובן חזק.

גם חזק מזדעזע משיבוש ההליכים של בית־הדין הפנימי של השב"כ. הוא מתחיל לארגן בכירים נוספים בשב"כ. המגמה — דרישה ששלום יתפטר מתפקידו, כמה חודשים לפני המועד שבו הבטיח לפרוש.

ידוע שבכירים אחרים, השווים במעמדם למלכה ולרדי, סירבו לפעול עם חזק. הגורסים שחזק פעל מתוך מניעים אופורטוניסטיים טוענים שזה ניסיון לפוטש. אחרים רואים בכך ניסיון לגייס תמיכה בצעד מהפכני, הדורש תמיכה מסיבית, ותו לא. לא ברור אם מלכה פנה ראשון לשלום בידיעתו של חזק, או שפנה על דעת עצמו בלבד. מכריו סבורים שאם ידע חזק על כך ואם לאו, מלכה היה פועל כפי שפעל.

● היחידי מבין מבכירי־השב"כ המעז להצטרף לפניית חזק ומלכה הוא פלג רדי. גם מכריו של רדי — גבר ירושלמי גבה־קומה וכחול־עיניים — מעידים על יושרו, ועל־כן על מניעיו הענייניים.

● **13.10.85**: חזק דורש משלום להתפטר בעיקבות שלשלת הטיוחים והשקרים, שנעשו בהוראותיו. שלום מסרב. יריביו של חזק טוענים שהיתה זאת שעה קשה במיוחד עבור שלום. חזק — גבר יפה־תואר במיוחד — לא הסתדר במיוחד עם ראש־השב"כ שקדם לשלום, אחיטוב. על־כן פרש מהשרות וכיהן כשנה כמנכ"ל עיריית־ירושלים. מי שהחזיר אותו לשרות, על פי גירסה זאת, היה דווקא ראש־השב"כ החדש, שלום. מייד עם כניסתו לתפ־קידו, מינה את חזק כסגנו והבטיח לו שאין בכוונתו לכהן במשך שנים רבות בתפקידו. אז, ב־1981, דיבר שלום על תקופת־כהונה בת חמש שנים. בתום תקופה זאת, היה חזק המועמד הטיבעי לרשת את מקומו.

על פי גירסה זאת, היו היחסים שלום־חזק קרובים במיוחד, ומשום־כך נפגע שלום מפעילותו של חזק נגדו. יש המרחיקים לכת והמסבירים שחזק ניגש אל שלום סמוך לקו־היעד שהציב שלום לעצמו — חמש שנים, משום שנתקף בקוצר־רוח. גורם פוליטי ה־מקורב אל פרס אף מוסיף שחזק לא

אחרי הפעולה חובר דוח שיגרתי — אך לאחר מכן נגנז והוכנס במקומו דוח שיקרי משופץ

רפי מלכה היה הראשון שפנה אל ראש השב"כ ותבע ממנו להתפטר — ראובן חזק בא אחריו

שימעון פרס זימן אליו בפעם השניה את ראובן חזק לשיחה בארבע עיניים, כדי לברר את מניעיו

אברהם שלום חזר באופן בהול ארצה כאשר שמע על השיחה הראשונה של חזק עם פרס

נקודת־השבירה היתה כאשר נודע לשלושה שגם לפני השופט חזרו ראשי השב"כ על השקרים

היה יורשו המוצהר של שלום, ואולי חשש מפני מועמדים נוספים.

מקורות אחרים מאשרים, לעומת זאת, את הגירסה שחזק היה היורש הוודאי של שלום, ולא היתה לו שום סיבה בעולם לסכן את מעמדו זה, פרט לסיבה המצפונית. על־פי מקורות אלה, מונו שלום וחזק לתפקידי ראש־השב"כ וסגנו בו זמנית וחזק לא חיי מאומה לשלום.

מכיוון שחזק היה שותף פעיי באירועים, הסתברה לו חומרתם רק כאשר ראה את מסקנותיו השיקריור של בית־הדין של השב"כ.

● פלג רדי הוא השלישי בתור. הניגש אל שלום ודורש ממנו להתפטו מתפקידו. שלום מסרב בשלישית.

שלום, בחודשים האחרונים לתקו־פת־כהונתו, אינו מודאג, ונוסע ל־חופשה בת כמה שבועות בחו"ל. ידידיו מתארים אותו כאיש שהסתבך בפרשה יותר ויותר, שלב אחר שלב. במסכת ההשמצות ההדדיות, אחר פיצוץ הפרשה, היו מי שתיארו אותו באורח פחות מחמיא.

● **29.10.85**: ראובן חזק, הממ־לא את מקומו של ראש־השב"כ השוהה בחופשה, נפגש לפגישה בארבע עיניים עם ראש־הממשלה, שימעון פרס, ומדווח לו על השתלשלות העניינים בפרשת־האוטובוס. פרס אינו מגיב.

מרדכי

● לאברהם שלום נודע בחו"ל על תוכן שיחתם של פרס וחזק, והוא מקדים את שובו מחו"ל.

● פרס נפגש בפעם השניה עם חזק, ושוב בארבע עיניים. פגישה זו, בניגוד לקודמתה, היא ביוזמת פרס. הוא מבקש לדעת מדוע עברו שנה וחצי מאז חטיפת האוטובוס ועד ליום שבו החליט חזק לפנות אליו. הסבריו של חזק אינם משביעים את רצונו של פרס, ולכן הוא תוהה אם מניעיו של חזק היו טהורים. פרס ושלום מכירים זה את זה מזה שנים, והיחסים ביניהם ידידותיים. הוא מציע לחזק לצאת ללימודים.

מקורביו של פרס מוצאים חיזוק להתרשמותו ביחס למניעיו של חזק בעובדה שחזק הביע בשיחה נכונות להמשיך ולעבוד עם שלום, חרף מה שאירע. פרס מסרב וטוען שאירגון אינו יכול לתפקד כששני ראשיו מסוכ־סכים, ומחליט לוותר על שירותיו של חזק.

● האווירה בתוך השב"כ עכורה. נוצרים שני מחנות, וכל צד משמיץ את ,'עהו. מקורבי השלישיה המורדת טוענים כי ג' פעיל במיוחד בהפצת הסיפורים עליהם ועל מניעיהם. פלג רדי קץ בסובב אותו, ומגיש ראשון את התפטרותו מהשרות.

חק זמיר, נודע, דרך צינורות פנימיים במישרדו, על שלושת הפורשים־מושעים, והוא מבקש להיפגש עימם. הוא משיג משימעון פרס את ההיתר לפגוש בהם רק אחרי דין־ודברים קשה. הפגישות יוצאות לפועל רק אחרי השהיה נוספת, כאשר שלום אינו חוסך כל מאמץ לחבל בהן. זמיר מתרשם משיחותיו הממושכות עם השלושה שמניעיהם טהורים מכל שיקול של קידום או חיסול־חשבונות.

● רפי מלכה עותר לבית־המישפט הגבוה לצדק נגד ראש־הממשלה ו־ראש־השב"כ, ומבקש להחזירו לתפ־קידו.

● מועלית הצעה, שעל פיה יתפט־רו בשקט כל המעורבים בפרשה, אך היא נדחית על־ידי כל הנוגעים בדבר — פרס, שמיר ואנשי־השב"כ עצמם. נדחית גם הדרישה למנות ועדת־חקירה ממלכתית.

● **12.5.86**: זמיר מגיש תלונה על העניין למפכ"ל־המישטרה, בדיר־תו.

● **6.6.86, יום ראשון**: זמיר, שהודיע בפברואר על כוונתו לסיים את תפקידו, מופתע לגלות בישיבת־הממשלה בה הוא נוכח במיסגרת תפקידו, כי ממונה יועץ־מישפטי חדש לממשלה תחתיו.

● ראש־השב"כ מתפטר מתפקידו. בינתיים ממונה
שתפקידו לשקם את
הארגון.

● **24.6.86**: „ליל־החנינות": עו־רך־הדין רם כספי, מקורבו של פרס, שהוכנס לפרשה מאחר שעמדתו ה־נחרצת של זמיר לא תאמה את עמדת הממשלה, מבשל עם הנשיא חיים הרצוג חנינה לראש־השב"כ, לג' ולשני מישפטני השב"כ שסייעו בידיהם. חזק, מלכה ורדי לא קיבלו — אף לא ביקשו — חנינה.

● עתירות לבג"ץ, שהוגשו נגד סמכות הנשיא להעניק חנינה לפני מישפט לאנשים שהודו בביצוע עבי־רות, נדחות. שני שופטים עליונים — נשיא בית־המישפט, מאיר שמגר, וסגניתו, מרים בן־פורת — פוסקים שהנשיא מוסמך לכך, ואילו שופט שלישי בהרכב, אהרון ברק, שולל סמכות זו.

● גם העתירה של רפי מלכה לבג"ץ מגיעה להחלטה, הנשמרת ב־סוד. מלכה נמצא כיום בהליכי־פרישה מהשרות.

● הנשיא נאלץ להעניק חנינה לשיבעה אנשי־שב"כ נוספים, שהיו מעורבים בפרשה, כדי שלא תיווצר אפליה.

● פרס, שלא התייעץ עם סובביו בנושא, כפי שעשה שמיר, נכשל בטעות נוספת: הוא מאשר את העברתו של ג' לתפקיד אחר בשב"כ בדרגה זהה לדרגתו הקודמת, אך בעל חשיבות גדולה יותר. קמה סערה ציבורית. ביקורתם של השלושה על התנהגותו של פרס גוברת. באוזני מקורביהם הם מגנים את פרס במילים קשות ביותר.

● אחרי לחץ ציבורי ממושך, נאלץ ג' לפרוש מהשרות. פרישתו הרישמית תתבצע בסוף החודש. ג' הוא השישי שנאלץ לפרוש מתפקידו בעיקבות הפרשה, אחרי שלום, זמיר, וכמובן שלושה גיבורי־הפרשה — מלכה, חזק ורדי.

לצד רגשות התיסכול המלווים אותם על רקע השמצתם והטלת ספק במניעיהם, מלווה את השלושה הרגשת סיפוק על שאילצו את שלום וג' לפרוש מתפקידיהם, בעיקבות מעשי־הם.

„נשארו עוד שניים!" התבטא לאח־רונה אחד מהם. הכוונה לשני המיש־פטנים, שקיבלו חנינה נשיאותית עם שלום וג', המשרתים עדיין בשורות השב"כ.

בין אם יטיל מישהו ספק במניעיהם של השלושה, בין אם יש בכך אף שמץ של אמת, השלושה שילמו על העזתם מחיר לא־פחות יקר מאשר אותם שרצחו, פיברקו עדויות־שקר לפני שלוש ועדות ממלכתיות, הדיחו עדים ושיבשו הליכי־מישפט.

ציון צפריר

אחיו של אליהו עמדי מחזיק בתמונתו, אמו של עקיבא שאלתיאל (מימין)
„הערבים העדיפו להסתגר בבתיהם!"

(המשך מעמוד 7)
לעצור ולהמשיך. המישטרה רק שומרת על הסדר.

בצירי הדרך המובילה משמואל הנביא לעיר העתיקה מסתדרים השוטרים, החיילים ושוטרי מישמר־הגבול. הם מכוונים את התנועה, עוצרים את הרמזורים. צועקים על נהגים ממהרים. ההפגנה מתנהלת לאיטה, בקצב שאותו קבעו המארגנים.

באותה שעה בדיוק עורכים אנשי „כך" עצרת מול ישיבת שובו בנים. הם באו „להזדהות" עם תלמיד־הישיבה שנהרג. לווינגר הודיע שאינו מוכן לצעוד עם אנשי־כהנא, ולא לעמוד איתם באותה העצרת. אבלה של מישפחת עמדי מתחלק בין הפלגים הפאשיסטיים המתחרים ביניהם.

סטירה לאשה. ב־4 ורבע מגיע המסע לשער־מנדלבאום. הקולות מתחזקים. עוברים גם לערבית. „אטבח אל מוחרבין" קורא האיש ברמקול הנייד, והקהל חוזר אחריו. הקולות נשמעים למרחקים.

משער־מנדלבאום ועד לשער־שכם המידרכות ריקות מאדם. ליד הקונסוליה האמריקאית יש תחנת־דלק. עובדי־התחנה מתחבאים. אין מוכרים דלק בשעה שכזו. הם מסתתרים מאחורי בניין־המישרדים. מחכים עד עבור זעם ועבור ההפגנה.

ליד תחנת־האוטובוסים הערבית הגדולה מתגודדים קבוצות של ערבים. מובילי ההפגנה מתחילים ללבות את היצרים. „מוות לערבים! נקמה!" אבן נזרקת לעבר התחנה. ערבים נסים בבהלה.

מתחילה מהומה. חנא סניורה צועד לו לאיטו ליד מערכת אל־פג'ר. המפגינים אינם מזהים אותו. הוא ממשיך לצעוד לאיטו.

ערביה צעירה חבושת כופיה לבנה צועדת במהירות בצד המידרכה. היא מחזיקה ביד בנה הקטן. פחד בעיניים. המישטרה לא הספיקה להסביר לה שאין ללכת באיזור זה עכשיו. צעיר דתי לבוש שחורים, חבוש מיגבעת שחורה גדולה, מכניס לה סתירת־לחי חזקה ובורח. הצעירה נסה בבהלה. השוטרים לא ראו.

„רוצים נקמה!" זועקים הגרונות בדרך לשער שכם.

ונער ערבי קטן מנסה את מזלו. הוא רוצה למכור ופלים של עלית. הוא לא מבין על מה המהומה. ניצל בנס.

טלאי צהוב לערבים. בצומת שער־שכם, על הכביש הראשי, מחליטים מארגני־ההפגנה לנוח על הכביש. הם מתיישבים.

המישטרה אינה עושה דבר. היא מניחה להם לעשות ככל העולה על רוחם, מרחיקה כל ערבי הנמצא ברדיוס של 30 מטר. שרק לא ייפגשו.

שוטרים רוכבים על סוסים שועטים לצד המפגינים. אנשי מישמר־הגבול מצויידים באלות עומדים בצידי הדרך, וקציני־מישטרה בכירים מצמידים אוזניהם למכשירי־הקשר.

אין גז מדמיע. אין מכים את המתפרעים. שומרים עליהם.

הכניסה לשער־שכם ריקה. סימטות העיר העתיקה שוממות. אין זו שביתת־מיסחר. זוהי הוראה מגובה.

צעירי „כך" מדביקים מידבקות צהובות על הדלתות הנעולות. טלאי צהוב לערבים. „ערבי, אל תעז אפילו לחשוב על יהודיה!" „הרצוג חומץ בן יין!"

מדי פעם בועטים המפגינים בדלתות הסגורות. שוברים כמה מנורות־רחוב. שוב בועטים. המישטרה לא רואה. לא שומעת. לא מגיבה.

חד־קיום לתפארת. צעירה בשם נאווה מתנועת מענ"ה נגד הגיזענות מנסה להוריד את אחת המידבקות של אנשי־כהנא. היא מקבלת מכה הגונה מהמדביק. המפגינים מסבירים לה שכך לא נוהגים. יש סיבה להדבקה. למה היא צריכה להתערב? לא כדאי לה להסתבך.

העיר העתיקה הומה ושוקקת חיים. שוטרים על הגגות. יהודים ברחוב הראשי המוביל לישיבת שובו בנים. בכל סימטה שניה אנשי מישמר־הגבול. הם שומרים על הכניסות. שלא יכנסו לשם יהודים ושלא יצאו משם הערבים. המישטרה יכולה לרשום לעצמה ציון טוב ממקום האירוע. לא היו התנגשויות. לא היו מהומות. לא היו פרעות. כי לא היו ערבים, החנויות היו סגורות והעיר העתיקה היתה משותקת.

לא היה דו־קיום. היה רק קיום אחד: בריונים יהודים צועדים בסימטות ריקות.

למחרת היום מהללת העיתונות את המישטרה. היא שמרה על הסדר.

אף אחד לא שאל את השאלה המתבקשת: איך זה התירה המישטרה בכלל לחבורות של פורעים ידועים להיכנס לשכונות הערביות? איך זה ניתן במדינה דמוקרטית למישטרה להטיל עוצר בלתי־חוקי על שכונות שלמות, שבהן גרים בני מיעוט לאומי, כדי לאפשר את השתוללותן של קבוצות־שוליים פאשיסטיות מבני

העם העליון? מה זה מלמד על אופי המישטרה ועל אופי המישטר במדינה?

פרשת ואנונו

נסיעה לברית־המועצות

הסקופ הגדול היה בלוף. חניית־הביניים במוסקבה היתה שיגרתית לגמרי

באחד מימי השבוע פירסמו כמעט כל העיתונים היומיים בארץ כותרות שמנות, שסיפרו כי מרדכי וענונו, החשוד בכך שגילה את סודות־האטום של מדינת־ישראל, היה בברית־המועצות בדרכו לאוסטרליה כשבכיסו הסרט הבלתי־מפותח ובו התמונות שצילם בכור האטומי בדימונה.

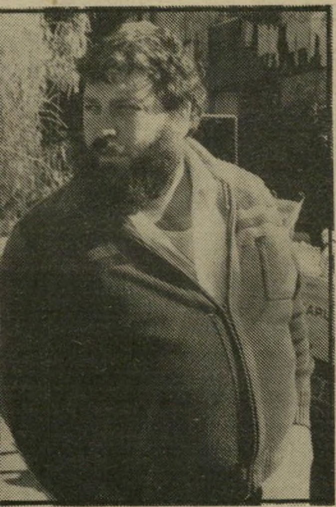
מזכיר־„כך" ברוך מרזל
„טדי ערבי! מוות למחבלים!"

הסקופ הגדול הכיל מעט מאוד תוכן ממשי.

הסיפור על הנסיעה לרוסיה הוא פשוט, בנאלי, ועיקרו חוסר במזומנים. הטיסה מאירופה לאוסטרליה היא ארוכה, ובעיקר יקרה. רוב החברות האירופיות, העושות את הדרך הארוכה, דורשות מחיר גבוה. אחת החברות הזולות במסלול זה היא אירופלוט, חברת־התעופה הממלכתית הסובייטית. טיסה זו עושה את דרכה מאירופה למיזרח־הרחוק ולאוסטרליה דרך מוסקבה, בירת ברית־המועצות (כמו שמטוס צרפתי עושה את דרכו מישראל לארצות־הברית דרך פאריס, ומטוס בריטי עובר דרך לונדון).

לטיסה של אירופלוט לאוסטרליה רשאים לעלות גם נושאי דרכונים

(המשך בעמוד 41)

אביו של אליהו עמדי מול אייבי נתן
„מוות לערבים! נקמה!"

ערבי נפחד מתגנב בצד הביתה
„טדי, אש"ף – צאו מן העיר!"

כל פוגרום נערך בחסות השילטונות. זהו טיבעו

המאה השחורה

רבים דיברו בימים האחרונים על „פוגרום" שנערך בירושלים. אך לא כל המשתמשים במושג זה היו מודעים למלוא המשמעות של המילה.

כאשר מדברים על פוגרום („חורבן" ברוסית) עולה לנגד העיניים התמונה הבאה:

המוני נוצרים מתקבצים כדי לעשות שפטים ביהודים. האנשים, רובם שיכורים, נוטלים לידי־הם סכינים, קילשונים, גרזנים ולפידים בוערים כדי להרוג, לבתר, לאנוס, לשרוף, להשמיד ול־החריב.

היהודים מסתגרים בבתיהם, חיוורים ורועדים, ביודעם שאין להם מיפלט מפני זעם ההמון המוסת. הם מביטים ביקיריהם, הנשים והילדים, ושולחים תפילה אחרונה השמימה. הם חסרי־אונים לחלוטין מול פני ההמון החמוש, שצעקותיו השיכורות מתקרבות...

■ ■ ■

זוהי תמונה נכונה, אך אין זו תמונה שלמה. בתמונה זו חסר רכיב אחד חיוני. השילטון.

אין פוגרום בלי חסות השילטון, בלי עזרת השילטון.

לשילטון יש חיילים. יש קוזאקים. יש שוט־רים. יש סוסים, רובים וחרבות.

אילו רצה השילטון למנוע את הפוגרום, לא היה הפוגרום נערך כלל. די היה במילה נחרצת אחת של המושל המקומי, וההמון היה נמוג כלא־היה.

אבל השילטון אינו רוצה למנוע את הפוגרום. להיפך, הפוגרום הוא מכשיר שילטוני.

ברוסיה הצארית היה קיים אירגון פוגרומיסטי בשם המאה השחורה. הוא הוקם בחסות השילטונות. הוא אירגן את הפוגרומים.

כמעט בכל מקום ידעו השילטונות מראש על הכוונה לערוך פוגרום. אך הם הסתכלו לכיוון האחר. הם ידעו כי קיימת בחלונות הגבוהים — בחצר הצאר ירום־הודו, ישמור עליו האל — מדיניות אילמת לעידוד הפוגרומים, כאמצעי להסיח את דעת ההמונים ממצוקתם ולהסיט את זעמם לעבר היהודים.

ההמונים היוצאים לערוך חגיגה גדולה של רצח ואונס, ביזה וחורבן, יודעים כי „הממשלה איתנו". אספסוף ניקלה זה, חלאת הביבים, לא היה מעז כלל להרים את ראשו בלא ידיעה זו.

פוגרום אמיתי, כדי שיהיה ראוי לשם זה, הוא תמיד תוצאה של מדיניות ממשלתית.

ומי שמדבר על פוגרום בירושלים, מתכוון (במודע או בלא־מודע) לרמוז כי מה שעשה האספסוף היהודי בירושלים בשבועיים האחרונים — בחסות השילטונות עשה.

וזוהי האמת.

■ ■ ■

המאה השחורה היהודית מורכבת מאיר־גונים ומגופים הידועים לכל: כנופיית „כך", ישיבות מסויימות, חוגים בקרב המתנחלים בשטחים הכבושים ומאנשי גוש־אמונים, ועוד.

רוב החוגים האלה קמו בחסותה של ממשלת־ישראל — ממשלות המערך, הליכוד והאחדות הלאומית.

שום ישיבה לא יכלה להתמקם במרכז הרובע המוסלמי בירושלים אלמלא זכתה לכך באישור השילטונות. השילטונות ידעו — כפי שכל אדם בישראל ידע — כי הישיבה לא הוקמה דווקא במקום זה מפני שלא היה לה מקום אחר. היא הוקמה בכוונה תחילה כפרובוקציה חיה, כדי לגרום לסיכסוכים בלתי־פוסקים עם הערבים, וכך להתחיל בתהליך שיסתיים בגירושם ו/או בבריחתם של הערבים מן הרובע המוסלמי ומירושלים כולה.

חוגים חרדיים מסויימים רואים בכך את שליחותם עלי־אדמות ואת מילוי מיצוות האל — בדיוק כשם שהאיית־אללה חומייני ואנשיו רואים בהשמדת היהודים בירושלים את מיצוות אללה.

כוונת המאה השחורה של האברכים לא היתה סמויה ופאסיבית. היא היתה גלויה ופעילה. מאז היום הראשון ערכו בשכניהם המוסלמים פרעות־זוטא, שרפו, היכו, הטרידו, פרצו לבתיהם, מנעו מהם לחיות ביום ולישון בלילה, ועשו את צרכיהם בבתיהם. כפי שעושים אחיהם בחברון.

כל זה היה ידוע למישטרה מאז היום הראשון. השבוע הודה בכך מפכ"ל המישטרה בפה מלא בדיון ממשלתי. איש לא שאל אותו את השאלות המתבקשות: מדוע לא סולקה הישיבה משם? מדוע בכלל ניתן לה לקום במקום זה, בכוונה כזאת? מדוע לא פעלה המישטרה נגדה? מדוע לא פנתה אל הדרג המדיני כדי להשיג היתר לגי־רושה?

השאלות מתבקשות. גם התשובות מתבקשות. אפשר למצוא אותן בכל ספר על „המאה השחורה" ברוסיה ה־צארית.

■ ■ ■

מדיניות המישטרה כלפי תנועת „כך" מאלפת עוד יותר.

לכאורה קיים „קונסנזוס" לאומי לגבי חבורה נאצית זו. הוא משתרע מן השמאל ועד גאולה כהן, המגלגלת את עיניה השמימה ומגנה את כהנא, בעודה משמיעה דיעות שרק בעזרת המיקרוסקופ ניתן לגלות הבדל בינן ובין האידיאולוגיה של כהנא.

מה האמת?

האמת היא שתנועת „כך" נהנית מחסותה הכמעט־גלויה של מישטרת־ישראל.

מי שנתקל אי־פעם בבריוני „כך" בשטח, כשהם פועלים בהגנת השוטרים ואנשי מישמר־הגבול, יודע שלעיתים קרובות אין כל הבדל בין אלה ואלה — הם מתיידדים בשטח, מדברים על הערבים וה„שמאלנים" באותה השפה, ומתנהגים כלפיהם באותה הצורה. לא פעם נדמה כאילו פעיל־„כך" הוא המפקד על השוטרים. ומי ש־עוקב בעיתונים אחר הידיעות על מיקרי־ההת־עללות השיגרתיים של שוטרים ואנשי מיש־מר־הגבול בערבים מוכרח להתרשם כי חלק ניכר מלובשי המדים האלה יכלו גם ללבוש את החולצות הצהובות של הפיהרר היהודי.

בעוד שהכל מגנים את כהנא, מן השפה ולחוץ, משתוללים בריוני כהנא בארץ מזה שנים באין מפריע. חוץ מן המיקרים הקיצוניים ביותר, שבהם גם המישטרה והשב"כ לא יכלו לשתוק, נסבלו הדברים בקריצת־עין.

כמה אנשי כהנא נעצרו אי־פעם? ואחרי שנעצרו, מה קרה להם בבתי־המישפט?

הנה פועלת בגלוי תנועה שמטרתה המוצהרת היא להנהיג בארץ את חוקי־נירנברג, לגרש מכאן שני מיליון בני־אדם בגלל דתם ומוצאם, להטיל על הערבים מישטר של אימה ופחד, לנקוט בנשק הטרור כלפי ערבים ויהודים — ומה היתה תגובת השילטונות?

אחרי שנתיים של עצירות פרלמנ־טרית הפרישה הכנסת חוק בזוי, הקרוי „חוק למניעת הסתה גיזענית", שכהנא עצמו הצביע בעדו בשתי ידיו. הסיר־חון של החוק הזה עולה מאז השמימה, יחד עם הסירחון של החוק־התאום, האוסר דו־שיח לשלום.

בתי־המישפט הטילו על המורשעים בפעולות־אלימות עונשים מגוחכים. כפי שהם נוהגים להטיל על שוטרים המתעללים בעצירים ערביים חסרי־ישע. פיסקי־דין אלה גרועים מזיכוי. הם אומרים לכל: להתעלל בערבי הרי זו עבירה זעירה, משהו כמו הוצאת כלב לרחוב בלי מחסום.

■ ■ ■

לגישה שילטונית זו יש, כמובן, בסיס רע־יוני, מודע או בלתי־מודע.

נכתבו מאות ספרים שבאו להסביר מדוע התמוטטה הרפובליקה הגרמנית המפוארת מול פלוגות־הבריונים של אדולף היטלר, למרות שאלה חשפו את עצמן והפעילו במשך שנים טרור כלפי יהודים ושמאלנים ברחוב הגרמני.

רוצחים נשלחו למאסר של שנתיים־שלוש או זוכו בכלל, בריונים מגואלים בדם נפטרו על־ידי השופטים בעונשים זעירים ובתנועה של נו־נו־נו.

ההסבר המקובל הוא שבתי־המישפט הגרמ־ניים של אז היו נחלת הימין השמרני. השופטים היו פטריוטים גרמניים, והם התייחסו אל הנאצים כאל בחורים טובים, פטריוטים אמיתיים, המג־זימים קצת, אך שיש להתייחס בהבנה למניעיהם ולמעשיהם. ואילו אל הבוגדים השמאלניים, ואל היהודים הארורים...

רבים מאנשי־השילטון בישראל חושבים כך, ואף אומרים זאת לא־פעם בפה מלא.

אנשי הטרור של המתנחלים, שותפיו של כהנא בכל, הם „בחורים נחמדים". מי שיוצאים לרצוח אנשי־ציבור ערביים, לירות בערבים עוברים־ושבים, להשמיד חנויות ומכוניות של ערבים „לוקחים את החוק בידיהם", ויש להסביר להם שזה לא בסדר. משמע: כל אלה הם בעצם מעשים חוקיים, אך הם מוטלים על החיילים והשוטרים, ואל לו למי שאינו מוסמך לכך לעסוק בזה.

הגישה הזאת של השופטים, קציני־המישטרה והפוליטיקאים בגרמניה ה־ווימארית גרמו לכך שבתהליך רצוף ובלתי־נמנע נדבקו השוטרים, החיילים ושאר זרועות השילטון בגישה הנא־צית. מכאן עד ל„מהפכה הלאומית" די היה בצעד אחד.

■ ■ ■

גישה זו של טיפוח אנשי כהנא, גוש־אמונים, ישיבות־הטרור ושאר המאות הש־חורות של ישראל מצאה לה בשנתיים האחרונות אליבי נוח: „כדאי להתעלם מכהנא, מפני שהשפ־עתו יורדת ממילא. אם לא ידברו עליו, הוא ייע־לם. ראו את סיקרי־דעת־הקהל..."

(במדינת ישראל, עורכי הסקרים צוד־קים בדיוק כמו המטאורולוגים, ה־אסטרולוגים, מגידות־העתידות והבא־בא־סאלי.)

על פני השטח אומנם היתה רגיעה. אולם מתחת לפני השטח רחש־בחש הרעל הכהניסטי. בעבודה סבלנית וחרוצה, הגיעו הזרועות של כהנא לכל מקום שבו הצטברה זוהמה חברתית, שבו קיימים רגשות של זעם וקיפוח, ובעיקר אצל קורבנות הפיגועים ומישפחותיהם.

כך נוצר מעגל שלם: אנשי „כך" ודומיהם מגבירים את הייאוש, התיסכול והחרדה בקרב הפלסטינים בשטחים הכבושים. אלה הפונים אל דרך האלימות, מפני שהתייאשו מכל פיתרון אחר. הפיגועים מטילים קורבנות. מישפחות הקרבנות מצטרפות אל אנשי „כך" ודומיהם — וחוזר חלילה, כתאוצה גוברת.

כל זה נעשה בשקט. אך לפתע, כאשר צצה הזדמנות בעיקבות פיגוע בולט, יוצאים כל העכברושים של כהנא מחוריהם — והנה מסתבר כי התרבו מאוד־מאוד מאז הפעם האחרונה.

השילטונות אינם מייצרים את העכברושים. בוודאי שלא. הם פשוט נמנעים מלפעול נגדם, לסלק את האשפה, לסתום את החורים.

קישינב 1903, ויימאר 1931, ירוש־לים 1986.

■ ■ ■

למאה השחורה יש אידיאולוגים. אנשים שאינם משתכרים, שאינם נוטלים לידיהם סכין ארוכה, שאינם עולים עם האספסוף על בתי היהודים כדי לרצוח ולאנוס.

אנשים הגונים. אידיאליסטים. הוגי־דיעות. אנשי־ציבור. אנשי־חברה נעימים.

החלאה האינטלקטואלית, המספקת את הרקע הרעיוני לחלאת־האספסוף. אנשי הפוגרום הרוחני, המכשירים את הקרקע לפוגרום המעשי.

בישראל שורצים אנשים כאלה — בכנסת, בעיתונות, בטלוויזיה, על כל בימה ציבורית. עוזרים להם לקום ולהסית („חופש הדיבור"). מעמידים לרשותם את המירקע, את גלי־האתר, את הנייר.

שימעון פרס, כמו אבותיו הרוחניים בגרמניה הווימארית, הסוציאל־דמוקרטים התרבותיים והמטומטמים, קם בכנסת ומשבח את כנותה ויושרה של גאולה כהן, תוך הסתייגות עדינה מדיעותיה, בעודו שופך אש וגפרית על אנשי־השמאל, שכירי־אש"ף. אולם גאולה כהן היתה נקראת, בכל ארץ אחרת בעולם, פאשיסטית. ודיברי־ההסתה היומיומיים שלה, שלוחי־הרסן, המועברים להמונים באמצעות כל אמצעי־התיק־שורת על־ידי „המאפיה השמאלית" הנאורה, מ־תורגמים אוטומטית לשפתו של כהנא, שפת ה־פוגרום.

המימסד הפוליטי הישראלי מטפח את הגופים הפאשיסטיים במדינה, אם תחת דגל הפטריוטיזם („הם משלנו, גם כשהם קצת מגזימים"), אם תחת דגל הדת („הם יהודים יותר טובים מאיתנו").

מבחינה זו אין הבדל בין הליכוד והמערך. כשם שההתנחלות „התעבתה" בשנתיים של פרס יותר מאשר בכל תקופה קודמת, כן צמחה גם כנופיית „כך" בשנתיים של פרס יותר מאשר בכל תקופה אחרת.

„אל־דוולה מענה" („הממשלה איתנו") צעק האספסוף הערבי בחברון, כאשר ערך את הפוגרום ביהודים ב־1929. הוא התכוון לממשלה הבריטית, ואולי צדק.

„הממשלה איתנו" חשב האספסוף היהודי השבוע, כאשר ערך פוגרום בערבים בירושלים. הוא התכוון לממ־שלה היהודית. וגם הוא צדק במידה רבה.

■ ■ ■

אין טעם לבוא בטענות אל עכברוש על כי הוא עכברוש, ואין טעם לבוא בטענות אל אנשי כהנא ודומיהם, אנשי המאה השחורה הי־הודית, על כי הם מה שהם.

אבל יש לבוא בטענות אל המישטרה, שאינה ממלאה מזה שנים את תפקידה ככוח־מגן דמו־קרטי. יש לבוא בטענות אל בתי־המישפט.

ויש לבוא קודם כל בטענות אל הממ־שלה והמימסד הפוליטי כולו.

מה שקרה בשבועיים האחרונים בירושלים הוא אות לבאות. השיתוק המוחלט של תהליך־השלום גורם לתיסכול וייאוש בקרב הערבים, ויביא בהכרח לריבוי הפיגועים. הפיגועים ייצרו אווירה יותר ויותר נוחה לעריכת פוגרומים.

אם הדמוקרטיה הישראלית לא ת־שים קץ לפוגרומים, הפוגרומים ישימו קץ לדמוקרטיה הישראלית.

הצאר הרוסי מושיט ידו ליהודים: קריקטורה של פאנץ'

מאת אורי אבנרי

אנשים

אחר־כך הרב ובסוף — זה שרב עם הרב!"

■ **סוניה פרס**, הנעדרת דרך־קבע ממעמדים ממלכתיים שבהם מככב בעלה, שימעון, שינתה לאחרונה ממינהגה. היא מלווה עתה את בעלה בטקסים רבים. יודעי־דבר אומרים שבכך רוצה סוניה לעודד את בעלה, השרוי מאז הרוטציה במצב־רוח ירוד.

■ **לילי שרון**, לעומת זאת, צמודה לבעלה תמיד. השבוע התלוצצה: „אני לא יודעת מה לעשות. איפה שאני הולכת, אריק הולך אחריי. אני הולכת לאירוע ממלכתי, אריק אחריי. אני נוסעת לאו"ם, אריק אחריי. אני נוסעת לחנוך בית־חרושת חדש, ואריק אחריי...״

■ לילי, שהיא ילידת טראנסילווניה — האיזור ההונגרי המסופח כעת לרומניה — הוזמנה לבקר במולדתה, כפי ש**שולמית שמיר**, ילידת בולגריה, הוזמנה לא מכבר לבולגריה.

■ השבוע הופתע לשמוע חבר־הכנסת **אברהם שפירא**, שגם בבית הלבן מכירים את השטיחים שלו. במהלך הדיונים של הוועדה המעורבת ישראל־אמריקה, נפגש השגריר המיוחד לענייני־סחר, **קליטון ייטר** עם השר **אריאל שרון** בלישכתו. בתום הפגישה הגיע ללישכה ח"כ שפירא, שבא לדון עם שרון בענייני ועדת־הכספים שהוא עומד בראשה. כשהציג שרון את האורחים לפני שפירא, התפרץ ייטר ואמר: „אני יודע מי אתה. אתה מלך השטיחים של ישראל.״

■ היומון חדשות דווקא ידוע בתשומת־הלב המוקדשת בו לתמונות. אולם בעליו, **עמוס שוקן**, נרתע מפני צלמים. באירוע שהתקיים השבוע נמלט שוקן החוצה, כשניסו להנציחו.

■ חברי־הכנסת **אברהם שפירא**, **גידעון גדות** ו**נאווה ארד** הגיעו יחדיו למישכן־הכנסת. שפירא גילה אדיבות ואמר לגדות: „בוא, ניתן זכות־קדימה לגברת!״ השיב לו גדות, החלוק עימו בנושאים שונים בוועדת־הכספים של הכנסת: „קודם הגברת, אחר־כך הרב ואחר־כך — זה שרב עם הרב.״

■ לסיעת־הליכוד בכנסת יש בעיה קטנה — יש לה שני ראשים: **חיים קופמן** ו**שרה דורון**. אולי מי שהחליט ששניים יכהנו בתפקיד הנכבד ביחד, הבין שבפועל זה לא יקרה. השבוע, למשל, נשארה סיעת־הליכוד יתומה, בלי אבא ובלי אמא: גם קופמן וגם דורון לא שהו בארץ.

■ **יעקב אגמון**, הממונה על חגיגות ה־40 של ישראל, מסתובב באחרונה באירועים רבים, כדי ללמוד, כך הסביר, כיצד לא לארגן את החגיגות.

■ אגמון הציע כהימנון למסיבת־הפתיחה של הסינרמה את השיר עץ־הרימון. המסיבה נדחתה פעמיים, והשמועה אומרת שהדחיה באה בגלל איומים בזריקת־רימונים שם.

■ בוועידה העולמית של רואי־החשבון, שהתקיימה השבוע בירושלים, היתה לעיראקים עדנה. בשולחן־הנשיאות בפתיחת הוועידה ישבו נשיא־הוועידה, **מורים קנה**, שר־האנרגיה־והתשתית, **משה שחל** ויושב־ראש הכנסת **שלמה הלל**. „מה העונש שהענישו העיראקים את מדינת־ישראל על הפצצת הכור האטומי בעיראק?״ שאל שחל והשיב בעצמו: „הם שלחו את שלושת רואי־החשבון העיראקיים **אדוארד נאווי**, **יצחק סווארי** ו**מנשה גבאי**, שחיברו את החוק למיסוי בתנאי אינפלציה.״

■ ביום השני סבבו בכנסת **אורי פורת**, מנכ"ל רשות־השידור, **מיכה ינון** יושב־ראש הרשות, **יעקב לורברבוים**, מנכ"ל הטלוויזיה החינוכית, **קריאל גרדוש**, חבר הוועד־המנהל של רשות־השידור, **רפי גינת** מהטלוויזיה הכללית ועוד רבים וטובים הקשורים בדרך זו או אחרת בנושא הערוץ השני, שנידון שם. מי שנראה מוטרד במיוחד היה לורברבוים, השוקד על העניין מזה כמה חודשים. הוא עקב בדריכות אחר דיבריהם של הנואמים השונים במליאה, ולא יצא מהכנסת עד סופו המייגע של הדיון. המשך הדיון נדחה לשבוע אחר.

■ השר **ייגאל הורביץ** נקלע למישכן־הכנסת ביום משעמם במיוחד ודל בחברי־כנסת, כדי להשיב על שאילתה מסויימת בשם הממשלה. „או, הנה השר היחידי בבניין!״ ציינה עיתונאית שפגשה בו. „לא נכון!״ הגיח מאי־שם שר־התיקשורת, **אמנון רובינשטיין**, „גם אני כאן!״

■ „אני המום. אני לא מבין מה קורה פה. בסך־הכל עשיתי סרט כדי שההורים יראו שיצא משהו מהבן שלהם...״ מילמל **רפי בוקאי**, בימאי הסרט אוונטי פופולו. בעת הקרנת־הבכורה של הסרט בשבוע שעבר. את בוקאי הקיפו צופים ומבקרי־קולנוע, כשהם מפרגנים לו באופן נדיר. בינתיים זכה הבן־של־אמא שהסרט שלו ייצג את ישראל בתחרות על פרס ה־אוסקר, במחלקת הסרטים הזרים.

■ החתן הטרי **אייבי נתן**, שהציג את עצמו על גבי ההזמנות לחתונתו כ„סנדק של **נימרוד ניר**״ (בנם הבכור של **ג'ודי** ו**עמירם ניר**) הודיע לכל מכריו כי לא יוכל להגיע לאירועים שונים בשבוע שעבר, בגלל לידתה השניה של ג'ודי. העיתונאית. נתן נשמע נרגש והתנהג כסנדק לכל דבר.

■ רגעים של נחת וגאווה היו לחבר־הכנסת **דן תיכון** ביום השלישי, עת הגיעו לביקור בכנסת רעייתו הבלונדית **לודמילה**, ובעיקר — בתו **תמי**. העומדת להתגייס בימים הקרובים לצה"ל. תיכון חיבק בגאווה בלתי־מוסתרת את תמי. הצעירה הבלונדית היפה, והסתובב עימה. כשהוא קורן מאושר. במיזנון־הכנסת ובכל המיסדרונות האפשריים.

■ גם חבר־הכנסת **בנימין** („פואד״) **בן־אליעזר** לא הסתיר את גאוותו כשהגיעה למישכן רעייתו **דולי**. לפי המראה של האשה התוססת, כחולת־העיניים ובעלת התלתלים בצבע אש, אי־אפשר היה לנחש שהיא החלימה אך עתה ממחלה ממושכת.

■ הח"כ **מיכה רייסר** התפנה מטרדותיו במחנה־לוי בתנועת החרות ובא לעיירה בית־שמש. „להביע בכם תמיכה,״ אמר לקהל המאות שהתקבץ במוצאי השבת במתנ"ס המקומי. התושבים, רבים בהם עובדי מנועי בית־שמש. באו להשתתף בפתיחה של שבוע אירועי־תיאטרון, שבו לא פחות מ־85 מופעים. והמוגש לעיירה הנמצאת במצוקה על־ידי התיאטרון לילדים ולנוער. רייסר ו**אברהם בן־זאב**. ראש המועצה המקומית, שיבחו את התיאטרון, באותו השבוע עצמו שתקפו אותו מורים מן הימין.

■ אנשי־אקדמיה רבים, ביניהם הפרופסור **חיים בן־שחר** וסגן־נשיא אוניברסיטת־תל־אביב **יחיאל בן־צבי**, היוו קהל בלתי־שיגרתי באירוע שנערך בהדר־יוסף. המכובדים הסולידיים באו לברך את **רינה** ו**אריה אלון**, שניהלו בעבר את המנזה (מיסעדת האוניברסיטה) בתל־אביב, וכעת מנסים להפעיל מיסעדה צרפתית: את עיקר התפעלותם של הפרופסורים קצרו חדרי־הנוחיות המרווחים.

■ מה קורה כששחקן מזדהה יתר על המידה עם התפקיד שאותו הוא מגלם? במסיבת־הפתיחה של ההצגה ביביוף, המועלית בהבימה. לא פסקה השחקנית **עדה טל** מלדאוג במופגן לשחקן **אוהד שחר**. „בוא חביבי ותאכל!״ קראה לו. בהצגה מגלמת טל את אמו של שחר.

■ את גלי־הצחוק במסיבה קטף השחקן **שלמה בר־שביט**. הוא התנחל בכיסאו של המנכ"ל. **שמואל עומר**. ואמר לו בסמכותיות: „נו שמוליק, בוא נשוחח פעם הפוך...״ ענה לו עומר: „אין בעיות. נראה אותך פותר עכשיו את בעיות התקציב שלנו!״ בר־שביט קפץ במהירות ממקומו והכריז: „שמוליק, הכיסא כולו שלך...״

■ חבר־הכנסת **יצחק ארצי** שב עמוס־חוויות מביקורו ביוגוסלוויה. הוא ניסה בכל דרך להדגיש את עובדת היותו חבר־כנסת ישראלי, ואילו היוגוסלווים ניסו בכל דרך למנוע זאת ממנו. כשהביע ארצי את רצונו להגיש שי לראש־עיריית זאגרב, התרצה המארח אולם ביקש שלא יהיה זה טקס רישמי בלישכתו. ארצי לא עשה בעיות, והסכים להגיש לו את השי במסיבה. אלא מה? הוא לא שכח לדאוג לכך שבמסיבה יהיו נוכחים צלמים רבים ככל האפשר. שינציחו את המעמד. גם בבירכתו, במקום, הוסיף ארצי כל נופך אפשרי של רישמיות כשאמר: „אני מביא לכם את בירכתם של ראש־ממשלת ישראל, שר־החוץ של ישראל, כנסת־ישראל...״

■ **חיים בנאי**, המכונה „אלברט פירות״, מוצף בשבועות האחרונים בפניות של אנשים המתעניינים בכוכב החדש של מועצת הפירות, **דורי בן־זאב**. רובם בטוחים שבנאי אחראי לתשדירי־השרות האלה, והוא המחליט מי יופיע בהם.

רחל אבנרי

בנימין גיבלי מנהל כור־מזון ולשעבר ראש־אמ"ן בימי הפרשה הגדולה, חגג את יום־הולדתו. לכבוד המאורע ערכה לו הפסלת אילנה גור ארוחת־צהריים צנועה בביתה היפהפה ביפו העתיקה. הארוחה הקטנה ערכה חמש וחצי שעות. נעדר ממנה אחיה של אילנה, מנתח־הלב הפרופסור דניאל גור, שנקרא בבוקר לניתוח דחוף ולא הגיע עד הערב. אחד האורחים הביא לגיבלי מתנת יום־הולדת: חבילת שוקולד של עלית. היתה זאת בדיחה, כי גיבלי הוא אבי מיפעל־השוקולד החדש, ורד הגליל, ותוצרת המיפעל תפסה מקום־כבוד בכיבוד שהוגש. הפרחים סופקו על־ידי מישפחת אריאל ולילי שרון: שושנים ריחניות גדולות מחוותם. לילי מגדלת כתחביב כ־200 סוגים של ורדים. גיבלי, המתנשא לגובה של 1.84 מטרים, ושהוגדר לא־מכבר על־ידי השותף הגרמני של מיפעל־השוקולד כ„עץ מארץ־ישראל״, איבד כמה קילוגרמים ושוקל עתה 86 ק"ג בלבד, אף שאינו שומר על שום דיאטה. אשתו, הד"ר אלישבע, שהיתה בעבר מורה בתיכון ומפקחת, מצליחה עתה כמנהלת מיפעל משלה שהקימה: מרכז ייעוצי למשאבי־אנוש. כאשר החליטה להקים את המיפעל תמה בעלה: „מניין לך איך לנהל מיפעל?״ השיבה לו אלישבע: „למדתי ממך.״ למעלה: גיבלי ליד לילי שרון והשושנים. למטה: אריאל שרון עם אילנה גור.

רחל אבנרי

מיזנון־הכנסת לראות דמות שלא הופיעה במישכן מזה חודשים רבים. היה זה **אבנר סרוסי**, שהתלבש כמו חתן לחופשתו ובא לקבל את בירכת יושבי־המיזנון למינוי החדש. סרוסי עבר משולחן לשולחן, כשחיוך רחב נסוך על פניו, והודה למברכים.

■ למרות שחלפו כבר שבועות אחרים מאז שנכנס ראש־הממשלה **יצחק שמיר** לתפקידו, עדיין ממשיכים להגיע מיכתבי־ברכה אליו מראשי־מדינות וראשי־ממשלות רבים בעולם — **רונלד רגן, מרגרט תאצ׳ר, חוסני מובארב**, ראש ממשלת יפאן ואפילו ראש־ממשלת יוון. לראשי־המדינות עונה שמיר באופן אישי, ולתשובות לאחרים אחראי צוות גדול של עוזרים ומזכירות. אבל היה עוד מישהו שזכה בתשובה אישית. ילדי גן באחת ההתנחלויות בגדה המערבית שלחו לראש־הממשלה ציורי־ברכה. ציור של ילד אחד נגע במיוחד לליבו, ושמיר ענה לילד באופן אישי.

■ כאשר שרת־הבריאות, **שושנה ארבלי־אלמוזלינו**, היתה צריכה לקרוא פסק־הלכה של הרבנים בקשר להשתלות, היא שלחה את אחד מעוזריה להביא אותו, ולא שכחה להזכיר לו בלכתו: „אל תשכח לקחת איתך כיפה!”

■ פעילי האגודה הישראלית למניעת עישון שמחו מאוד כאשר נודע על בחירתה של ארבלי. עוד לפני שמישהו בכלל חשב על כך, הם כבר טיפחו תיקוות שהיא תהיה שרת־הבריאות. הסיבה: באפריל האחרון, ביום־הבריאות העולמי, היא דיווחה ש־5000 איש מתים בישראל מדי שנה כתוצאה מעישון סיגריות, והדגישה את הסכנות שבעישון פאסיבי — של הלא־מעשנים הנמצאים בחברת מעשנים. חודש לפני כן, במרס, הבטיח **מוטה גור**, אז שר־הבריאות, להרחיב את הפעילות נגד העישון, אולם לא קיים את הבטחתו.

■ אגב עניין העישון: השר **אברהם שריר** שונא את העישון בקירבתו. מספרים שפעם לקח במכוניתו את אחד מראשי מיפלגתו. כאשר הלה החל מעשן, אמר לו שריר: „אם אתה רוצה להרוג מתנגדים פוליטיים, יש דרכים אחרות!”

■ נוסף על עבודתו בטלוויזיה וברדיו, ידוע **דן בנר** גם עים, תצוגות־אופנה וערבי־ראיונות. מה שנקרא חלטורות. בימים אלה הוא עושה משהו חדש לגביו: משתתף כקריין בהפקה מוסיקאלית בשם היו לילות – ערב שירי **מרדכי זעירא**. כאשר בנר יהיה עסוק, יחליף אותו הקריין **רם תדמור**.

■ **רפי גינת**, שהתמנה בי אחרונה כמנהל מחלקת־הבידור של הטלוויזיה, זוקף לזכותו שיא של החלפת מכוניות. הוא אוהב להחליף מכונית אחת לכמה חודשים, מנהל רישום מדוייק על כך, ומספר שמאז שנת 71' הוא החליף 36 מכוניות.

■ **פרידה קילצ׳ינסקי**, אשתו השניה של הצייר **אנדרי** ואם בתו **שרון**, שהיא דוגמנית ושחקנית, כועסת ועצובה על כמה שורות שהופיעו בעיתון, שהיו, כביכול, ציטוט מדבריה. חברות באות ואומרות לה: „לא ידענו שאת כזאת קלפטע.” היא טוענת שלא היה עולה על דעתה לומר דברים מרושעים כאלה בנוגע לכלתו הצעירה של אנדרי, אם תהיה אם לילדים או לא. היא גם צוטטה כאילו היא אומרת שנמאס לה כבר מהבעיות של **סמדר** ו**אסי**. זוהי, לדבריה, עוד שטות, מכיוון שהיא ביחסים מצויינים עם בני־הזוג, מתעניינת בכל הקורה איתם ושומרת איתם על קשר טוב.

■ בערב פרסי שנערך במלון שרתון שרה **שרונה יהאן־פרוז**, אמה של הזמרת **ריטה קליינשטיין**, כמה שירים פרסיים, וזכתה לתשואות על קולה הערב. עכשיו מדברים על הקלטת תקליט לאמא של ריטה.

■ ועוד סיפור על אמא — של המוסיקאי **יאיר רוזנבלום**. האשה הלא־צעירה הסתובבה בסופרמרקט בצפון תל־אביב, כשתיקה תלוי על זרועה. פיתאום, כאשר הרימה יד לאחד המדפים, התנפלו עליה שתי צעירות מאחור, לפתו את צווארה, שלפו את ארנק הכסף מתיקה וברחו.

■ השחקן **מנחם עיני**, שחגג בימים אלה את יום־הולדתו ה־37, החליט שאת יום־ההולדת הזה הוא לא יחגוג לבד, לשם שינוי. ב־10 השנים האחרונות נשאר, משום־מה, תמיד לבדו ביום־הולדתו. פעם, כאשר שהה בבית־מלון ירושלמי, שם השתתף בהסרטת סרט, אף שלח מיכתב לעצמו: „יום־הולדת שמח, מנחם, שוב אתה לבד!” הפעם חברים טובים לארוחת־ערב חגיגית. העיקר לא להיות שוב לבד ביום הזה.

■ **רני**, בנו הבכור של **גדי יגיל**, המתגייס בחודש הבא, החליט שהוא רוצה להיות בלהקה צבאית. גדי ליווה אותו למקום־הבחינה, אבל לא נתנו לאיש מהקרובים להיכנס, והוא נשאר מחכה בחוץ מתוח. כעבור יומיים הגיעה תשובה חיובית. רני, הדומה דימיון מדהים לאביו, הציג בבחינה מערכון ישן של אבא והצליח. גדי שמח על כך. „כמו שבעל פרומין רוצה שהבן שלו יעבוד בביסקוויטים,” הוא אומר, „אני שמח שיש לי ממשיך.”

■ הזמר **ניסים גרמה** סיים את הקלטת תקליטו החדש, וערך חפלה לכבודו של „ידידי ורעי”, ממלא־מקום ראש־הממשלה, שמעון פרס. החפלה נערכה בשכונת־התיקווה, ביום הראשון בלילה, ולוותה בשפע סלטים ובשר על האש.

■ בחלק הבלתי נמנע של הברכות באותו הערב, העיר פרס על ריבוי הנאומים: „אני מבין שהתחלנו בדאלאס (שם המיסעדה שבה נערכה החגיגה) וגמרנו בשושלת...” מחיאות־הכפיים הנלהבות שפרצו מייד היו לכבוד בקיאותו של פרס בסדרות המוקרנות על המירקע.

■ השחקן **ארנון צדוק**, שנסחף במעין־וידוי, מעין נאום מאוד אישי, פנה אל פרס: „אני כל־כך מצטער על כך שאתה שר־החוץ...” „גם אני מצטער!” קטע אותו פרס.

■ פרס, משוחרר שלא כהרגלו, מחא כפיים בהתלהבות וזימר במשך הערב הארוך. הוא נראה מאושר כפי שלא נראה מאז יום הרוטציה. ההימור היה האם גם יעז וייצא בריקודים. ובכן, לקראת אמצע הערב, הוא העז ויצא בריקוד תימני סוער.

■ **עדי טלמור**, איש גל״צ, שב לא מכבר ממצריים. הרכישה הבולטת שלו שם היא נרגילה יפהפיה. מאז יושב טלמור בתחנה־הצבאית, ותחת לעשן סיגריה או מיקטרת, הוא נהנה מהנרגילה, הממלאת את חדרו בענן־עשן.

■ הנשיקה שנתן המפיק הבינלאומי **מנחם גולן** ל**פנינה רוזנבלום**, בערב החגיגי שנערך בשבוע שעבר לכבוד אנשי ג״ג ששהו בארץ, הזכיר לכמה מהחוגגים בגן־אורנים, שהכינוי שהודבק לרוזנבלום — „השדיים של המדינה” — מקורו בתפקידון שנתן לה גולן בראשית דרכה, בסירטו מלכת הכביש.

■ הפנטומימאי **יורם בוקר** וציוותו חגגו השבוע 200 הצגות לגבירתי המדינה. ההצגה פורשת את העובר על המדינה, על רובדיה השונים, בפנטומימה מרתקת. בערב החגיגי שהתקיים בבית־לסין בלטו דווקא אישים מחו״ל: שגרירויות צרפת וארצות־הברית היו מיוצגות שם בצורה מכובדת למדי.

■ *דפנה ברק ונעמי רזן* ■

ציפי קבילין אחותה היפה של חווה יערי, הפכה בזכות אחותה הנשפטת לדמות מבוקשת לצלמים. באירוע שהתרחש באמצע השבוע היא הונצחה על־ידם והיוותה מטרה לא פחות זוהרת ומבוקשת מדוגמניות מיקצועיות שסבבו שם, ביניהן: עדיה מאירצ׳יק וחלי גולדנברג (מימין).

דן שילון ניצח בחזית המילחמה במישקל. שילון, מי שהיה מנהל מחלקת־החדשות של הטלוויזיה – הסיר 27 קילוגרם בדיאטה מחושבת, בפיקוח צמוד. אך גם זה הוא כאין וכאפס לעומת הישגו של אורי לובראני, האחראי לענייני לבנון: הוא השיל 60 קילו (מתוך 120), בניתוח של קיצור־הקיבה.

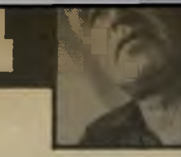

במצריים החלה מגיפת כולירה. ישראל חשופה לכל המגיפות גם יחד. למי איכפת?

הזמנה למגיפה

ימים שבהם עצר עם־ישראל את נשימתו מול הדראמה של מושתלי־הכבד; וכאשר כלי־התיקשורת התחרו זה בזה בניפוח חשיבות המיקרים האלה לכולנו ולקידמה, היה קשה מאוד לנסות להחזיר את עצמנו לקרקע ולדון בבעיות האמיתיות של הרפואה הציבורית, הנוגעת לכל האו־מה.

פוליטיקאים ופוליטיקאיות האשי־מו כבר את מי שהעזו להעמיד דברים בפרופורציה נכונה. כפי שהדגשתי לא־פעם, קל יותר לפוליטיקאים לדבר על דברים כלליים, ולכאורה לתמוך בקיד־מה, מאשר להתמסר לחיפוש פיתרונות לבעיות הבוערות, הדורשות יותר מהכרזות בומבסטיות.

בשנה האחרונה חלו כ־100 איש במחלות־כבד. מהם יזדקקו אולי חמי־שה לטיפול בהשתלת־כבד. באותה שנה התגלו כ־8000 איש כחולי־סרטן, ומהם כ־50% בשלב מוזנח. אלפים לקו בהתקפי־לב.

רפואה מונעת, רפואה מיש־פחתית, רפואה תעשייתית — אלה הן הדרכים לצמצם את התמותה והתחלואה של אזר־חי־ישראל.

חרפה במירפאות

מחלת־כבד היא בעיית־יחידים. הסרטן והתקפי־הלב הם בעייתם של רבבות. אך קיים שטח ברפואה שהוא בעיית כל המדינה. זה נקרא סניטריה והיגיינה של אומה.

בכל הארצות המערביות קיימת מודעות לחשיבות הפיתוח של הסני־טריה וההיגיינה, הנקראים בארץ בשם „תברואה".

סניטריה והיגיינה הן מדע, הכולל בקרה על מקורות־המים, על המזון, על המיסעדות, על המרכולים, על רעלים וזיהום הסביבה, על פינוי והשמדת אשפה בערים ובתעשיה, ועל חיסונים ומניעת מחלות הנגרמו מהתעשיה.

על שרותי סניטריה והיגיינה לספק לעם אמצעי־התגוננות מפני מחלות מדבקות, ולהכין למדינה תשתית של הגנה מפני מגיפות. ככל שהעם תרבו־תי יותר והמדינה מסודרת ומאורגנת יותר, כן מפותחים יותר שרותי הסני־טריה וההיגיינה שלהם. על מצב הסני־טריה וההיגיינה בארץ מעידים מומחים העוסקים בדבר:

● **ד"ר טולצ'ינסקי, מנהל מח־לקת בריאות־הציבור של מיש־רד־הבריאות:** „מחלות מדבקות הקשורות בשימוש במזון, מוצרי־חלב ומים גורמות במדינת־ישראל לתח־לואה ולתמותה פי שניים־שלושה יותר מאשר בשוודיה, בנורבגיה, בקנדה ובּ־ארצות־הברית."

וכן: „איכות החלב במדינת־ישראל אינה תואמת את הדרישות של מערב אירופה, לפי כמות החיידקים והרעלים שנמצאו בו." (1980).

● **ד"ר אורי מרינוב, מנהל השרות לשמירת איכות־הסבי־בה במישרד־הפנים,** בטקס שנע־רך השנה לציון יום איכות־הסביבה ב־1986: „בקיץ האחרון חלו אלפים מתושבי מיפרץ־חיפה כתוצאה משׁ־תיית מים מזוהמים בביוב. היתה זו אחת האפיזודות הקשות ביותר ביש־ראל מבחינה סביבתית, והיא הדגימה שוב עד כמה פגיעה מערכת אספקת־המים שלנו, ועד כמה חלשה ומפוצלת ביקורת המערכת האירגונית המטפלת בה. לבד מהרשויות המקומיות עוסקים בנושא לא פחות משלושה מישרדי־ממשלה, בעזרת ארבעה חוקים שונים, ולעיתים ללא כל תיאום. האם הסקנו את כל המסקנות? האם נקטנו בכל האמצעים כדי שאירוע כזה לא יקרה שנית? האם אנו ערוכים לקראת הפעם הבאה? חוששני שלא. אנו ממשיכים לנהוג כאילו דבר לא קרה — עד הזיהום הבא."

וכן: „מערך הפיקוח על הרשויות המקומיות לוקה בחסר. אם היתה קיימת, היא התמוטטה."

„ישנם בארץ אלפי מיקרי־דיזנטריה בשל איכות לקויה של מי־השתיה," התריע מרינוב בישיבת הוועדה לבי־קורת־המדינה של הכנסת.

● **סגן שר־החקלאות, ח"כ אברהם כץ־עוז,** לרגל מסירת דוח הוועדה שבדקה את סיבות הזיהום בקריות: „יש בארץ הרבה מאוד קווי־ביוב, המונחים קרוב לבארות־מים לשתיה... עובדה המחייבת קביעת קריטריונים ברורים בתיכנון משולב של מישרדי החקלאות והפנים, המ־מונים על כך. יש לברוק את החקיקה בתחום הבניה, ולהקים רשות מוסמכת לגבי השתלבויות מערכות שונות מתחת לפני הקרקע."

● **האינג'ינר רמי הלפרין, מהנדס־התברואה הראשי של מישרד־הבריאות:** „ריקבון צנרת־המים עלול לגרום לחדירת זיהומים למי־השתיה."

● **הפרופ' צבי שפירר, מנהל מחלקת־הילדים בבית־החולים „רוקח" בתל־אביב:** „מירפאות־החוץ המיקצועיות לילדים ומחל־קות־הילדים הן חרפה (תברואתית) לחברה."

● **יחזקאל זכאי, מנכ"ל „מקו־רות":** „כל נושא שמירת איכות־המים בישראל אינו ברור, ורשויות התיכנון ומישרד־הבריאות יצטרכו להוציא הנ־חיות ותקנות חרשות, כי התברר לי רק אתמול שמישהו הניח לפני שנים מיספר, ללא תאום, קו מי־ביוב בקיר־בת הקידוח להספקת מי־שתיה, באיזור הקריות."

● **מבקר־המדינה,** דוח 36, עמוד 253: „מיבני־מגורים הוקמו לעיתים מישרד־הבריאות לפני שנים רבות. חל פיגור בהקמה של מיתקנים לניטרול פסולת רעילה באתר רמת־חובב, שעל הקמתם החליטה ועדת הפנים ואיכות־הסביבה של הכנסת עוד בינואר 1984.

„מערכת ניטור חלקיקים וגאזים באוויר, סביב תחנת־הכוח של חברת־החשמל בחדרה, הפסיקה לתפקד כמ־עט כליל במשך כשנה, מסוף 1984, עקב תקלות במכשירים.

„אי־התקנת סידורי־כיבוי נאותים במיפעל העוסק בחומרים דליקים ונפיצים עלול לסכן את בריאות הצי־בור במיקרה של תקלה.

„בשרותי־כבאות יש מחסור בציוד משוכלל לטיפול בתקריות של פליטת גאז רעיל."

מציטוטים אלה, הנוגעים רק בחלק מצומצם של הבעיות הקשורות בסני־טריה ובהיגיינה של המדינה, מסתמנת תמונה של מצב המסוכן לבריאות העם.

מי־השתיה: מזוהמים

שורה של אירועים מחזקים את החרדה:

● באוקטובר השנה התגלו חייד־

בסמיכות למיפעלי־תעשיה המייצרים חומרים רעילים, או המאחסנים אותם. הפיקוח של המישרד בעת רגיעה על מיפעלים המאחסנים חומרים רעילים לא היה שלם. לישכת־הבריאות המחו־זית בחיפה נתנה היתרי־רעלים וחיד־שה היתרים גם למיפעלים בלא רשיון־עסק מטעם מישרד־הפנים. בלישכת־הבריאות בחיפה היה חסר מידע על כמות הרעלים שברשות המיפעלים שבתחומה ועל סוגיהם. מיפעל כימי־קלים ממשיך בייצורם של חומרים רעילים, שנאסר עליו לייצרם בידי

קי־קולי בשתי בארות מי־שתיה בר־חובות, בכמות של פי חמישה מהמותר. רק כשהתגלו תוצאות הבדיקה התחילו להוסיף כלור במינון המתאים לחיסול חיידקים.

● בערך באותו הזמן החליטה עיריית גיבעתיים להפעיל את באר מי־השתיה, בלא לבדוק את נקיון המים. לאחר שהתגלה זיהום במים, הסתבר כי הכלור שהוסף למים היה ישן, ולא הועיל כחומר מחטא.

● במי־השתיה של חדרה נמצאה כמות גדולה בהרבה מהמותר בתקן של חנקות. המים המכילים חנקות בכמות העולה על התקן עלולים לגרום כחלת בתינוקות עד גיל שנה.

● בדיקת מי־השתיה בכל הארץ הראתה שמי־השתיה מזוהמים ביותר ב־200 ישובים בארץ. הסיבות: חדירת מי־ביוב, חומרי דישון מהחקלאות, פסולת תעשייתית ותקלות בחיטוי המים. כל הגורמים המטפלים באספקת מי־שתיה יודעים זאת, ואינם עושים דבר.

אפשר לומר שב־40% מתו־שבי הארץ שותים את צואת הרוחצים בכינרת.

ציון צפריר

שוק שכונת־התיקווה בתל־אביב
עכברושים, כינים וכל השאר

רשימת הזוועות

לא רק במי־השתיה איננו מטפלים. מישרד־הבריאות לא קבע עד היום תקנות־בטיחות לטיפול בפסולת של חומרים רדיו־אקטיביים, הנמצאים בשימוש במכוני איזוטופים וקרינה בבתי־החולים בארץ. קיימות הוראות רק לגבי איחסון חומרים אלה. עיריית פתח־תיקווה האשימה את בית־החולים בילינסון בזה שבית־החולים השליך פסולת רדיו־אקטיבית למיזבלה העי־

שרייר היה חולה סרטן!

ב ימים אלה סיימה את עבודתה הוועדה שהוקמה לבדיקת הנסיבות של ניתוח שתילת-הכבד בבית-החולים רמב"ם, שהוקמה על-ידי

שרייר אחרי הניתוח
אסור היה לשתול!

המנכ"ל היוצא של מישרד-הבריאות, הפרופסור דן מיכאלי.

הד"ר נחום אגוז, הרופא הראשי של מחוז-הצפון, שהוא ראש הוועדה, עומד להגיש בקרוב את מסקנותיה.

בינתיים מתנהלת מילחמה בין בית-החולים רמב"ם לבין בית-חולים הדסה בעין-כרם. ברמב"ם מאשימים את רופאי הדסה, ובמיוחד את הפרופסור דניאל שובל, בכך ש„אליהו שרייר נשלח לניתוח בכוונה כדי להפיל את רמב"ם בפח." ברמב"ם טוענים שבבית-חולים הדסה ידעו שהחולה אינו מתאים לניתוח שתילת-כבד, אך בכל זאת שלחו אותו.

מאחורי ההאשמות האלה קיימת העובדה שאכן במצבו הנוכחי היה אסור לשתול כבד לאליהו שרייר. הוא סבל מגידול סרטני בכבד. במקרים כאלה אין שותלים כבד, ובמיוחד לא על-ידי צוות חסר-נסיון.

הפרופסור דניאל שובל, מנהל יחידת-הכבד בבית-החולים הדסה עין-כרם, טוען שאכן היה חשד לגידול בכבד אצל אליהו שרייר. כמה ימים לפני הניתוח נעשה C.T. SCAN של הכבד, שהצביע על גידול בתוך הכבד, נעשו גם שלוש ביופסיות, שתוצאותיהן לא הפריכו את החשדות הללו.

כל החשדות האלה, טוען הפרופסור שובל, הועברו לבית-החולים רמב"ם במיכתב שנמסר לחולה. הפרופסור שובל טוען שהיו לו ספקות רבים אם בכלל נחוץ ניתוח-שתילה לאליהו שרייר.

„הרופאים אינם טכנאים," הצהיר שובל, „הם צריכים בעצמם לבדוק את החולה ולהחליט אם הוא מתאים או לא מתאים לטיפול זה או אחר." הוא דוחה מכל וכל את ההאשמה שהחולה נשלח לרמב"ם כדי „להפיל את רופאיו בפח". הוא גם דוחה את הטענות שהיה פה מחדל אבחנתי וטיפולי של בית-חולים הדסה.

ביקשתי את ממלא-מקום מנהל בית-החולים רמב"ם, הד"ר אלברט סטינגר, להגיב על דבריו של הפרופסור שובל, ולהכחיש או לאמת את הידיעה שהרופאים ברמב"ם קיבלו את המיכתב הזה משובל. ד"ר סטינגר: „אני מקליט אותך! עיתונאים בעלי נסיון רב ממך לא הצליחו לקבל ממני תשובה לשאלה זו!"

„מסרת לעיתונאים הרבה פרטים על מצבם של שני המושתלים, מדוע תסרב להגיב על האשמה כל-כך כבדה?"

„לא תהיה תגובה, ההקלטה נמשכת," המשיך הד"ר סטינגר בסירובו בתוקף.

ערכתי בירור בכוחות עצמי, וקיבלתי נתונים מדוייקים, המאמתים את העובדה שאליהו שרייר לא סבל משחמת-הכבד (צירוזיס), אלא מסרטן הכבד.

מתבקשת המסקנה: או שהרופאים ברמב"ם אכן לא קראו את המיכתב של הפרופסור שובל, שבו הוא ציין שיש חשדות של גידול בכבד, או שמיכתב כזה לא נשלח כלל.

אם בכל זאת נשלח המיכתב, והרופאים לא קראו אותו, הרי זאת רשלנות חמורה, שייתכן ואפשר להסבירה בפזיזות שבה התקבל אליהו שרייר לבית-חולים רמב"ם והוכנס לחדר-הניתוח. אם בכל זאת נשלח המיכתב והרופאים קראוהו — מחובתם היתה להתייחס ברצינות רבה לחשדות, ולדחות את הניתוח כדי לעשות בירור נוסף למועמד לניתוח-ההשתלה.

אין לי צל של ספק שאף ללא המיכתב, רופא היודע את מיקצועו יכול היה, על-פי הנתונים שנאספו על מצבו של אליהו שרייר, להגיע בעצמו למסקנות המחייבות בירור נוסף, וזאת גם ללא המיכתב של „הדסה".

לא ניתן להבין כיצד הרופאים-המנתחים, עוד בעת הניתוח, כאשר הכבד היה מונח לפניהם, לא מצאו באופן מוחשי גידול בכבד, ואף לא חשדו בזה. ובקלות-דעת החליטו בכל זאת לנתח! שמחובתם של הרופאים היתה לקחת ביופסיה של הכבד ולקבל תשובה במקום. קל וחומר אם היה בידיהם מיכתבו של שובל.

אפשר להגדיר התייחסות כזאת כבורות רפואית מצד המעורבים.

יוצא, איפוא, שצדקתי כאשר טענתי שהידע הרפואי בארץ כיום אין בו די לקיום שתילת-כבד. גם הפרופסור אריה דורסט, יו"ר איגוד הכירורגים בארץ ומנהל המחלקה הכירורגית בהדסה, שהמליץ למישרד-הבריאות על שתילות-כבד בישראל, מודה: „יכול להיות שהתחלנו מוקדם מדי, ועם הכנה בלתי-מספקת."

גם המיקרה של מירה שיכטמנטר מחזק את טענתנו. ידוע שזמן קצר לפני הניתוח היה לה דימום מדליות-ורידים בוושט. חייבת להיות הפוגה ממושכת מאוד בין הדימום לבין ביצוע הניתוח — בלשון רפואית „רמיסיה".

לרופאים המנתחים לא היתה סבלנות להמתין לרמיסיה זאת, ובזה הפחיתו מראש את הסיכויים להצלחת הניתוח.

הפרופסור שובל סיפר שעוד לפני יותר משנה הציעו למירה לעבור ניתוח-שתילה, ושללא ניתוחים היו השניים מתים כעבור כמה שבועות.

שאלתי את הפרופסור שובל: „אילו היו מנתחים את מירה לפני שנה וחצי, כפי שהמלצת, והיא היתה מתה אז אחרי הניתוח, האם גם אז הייתם טוענים שללא ניתוח היא היתה חיה כמה שבועות בלבד? הרי ללא הניתוח, שעליו המלצתך, היא חיה יותר משנה, וגם עבדה כעובדת מצטיינת בבנק! משמע שאין אמת בטענה שללא ניתוחים היו שני האנשים האלה מתים בעוד שבועות מעטים!"

לא קיבלתי תשובה ברורה על כך מפי ראש יחידת-הכבד. טענותיו של הפרופסור שובל לגבי שני החולים מעוררות ספקות לגבי אמינותו.

לאור עובדות אלה אני חוזר על הדרישה להקים ועדת-חקירה, שתחקור את מיכלול הנסיבות לשתילת-הכבד — דרך קבלת ההחלטות והמחדל הרפואי גם יחד. הוועדה תצטרך לקבוע לגבי עתיד השתילות.

מסופקני אם דרישה זו תמצא אוזן קשבת. אוזניים אלה אטומות.

אליהו שרייר
כל רופא מומחה יכול היה לדעת!

רונית בעיר, ובכך סיכן את הציבור ואת עובדי-הנקיון שבאו במגע עם הפסולת. מסתבר שכך נהגו בבית-חולים בילינסון לפחות שלוש שנים (העולם הזה, 1.2.84).

● בכמה בתי-חולים התגלתה סכנת-קרינה אצל עובדי בית-החולים בגלל חוסר אמצעי-בטיחות במכוני-הרנטגן והאונקולוגיה.

● **בבאר-שבע ובסביבה הורעלו עשרות תושבים מחומרים רעילים, שנפלטו ממיפעלים כימיים באיזור.**

● במיספר רב של מיפעלים חלו עשרות אנשים במחלות-סרטן, בגלל חוסר אמצעי-בטיחות בשימוש בחומר מסרטן.

● עניין טיפוסי הוא מימכר הלחם בחנויות ובמרכולים. פעם עקבתי אחר כל שלבי הגעת הלחם מהמאפיה עד לידי הלקוח: הלחם הטרי והחם מועבר למשאית על-ידי נהג, הנוטל אותו בידיים מלוכלכות ומעביר אותו לארגזים מלוכלכים, ומסיע אותם ללא כל כיסוי לחנות. בחנות עובר הלחם מידי הנהג ונזרק למדפים, גם בידים לא כל-כך סטריליות של עובדי-החנות. גם ליד המאפיה וגם בזמן ההעברה לחנויות, ראיתי לא פעם לחם הנופל על הריצפה, מורם, ומוחזר לארגז ולמדפים. גם בתוך החנות, מאות ידיים של לקוחות ממששות את הלחם שאדם אחר קונה אותו אחר-כך.

● במיסעדות ובמיזנונים רבים, די להסתכל במיטבח כדי לאבד את התיאבון: ערימות אשפה ליד מזון „טרי", עכברים, זבובים, שולחנות לא-נקיים ועליהם בשר, ירקות וכו'. די להסתכל בצפורניהם של עובדי-המיטבח כדי להבין כיצד הם שומרים על הנקיון.

● **בשנה שעברה החזירו משווקי מערב-אירופה למדינת-ישראל הרבה תוצרת חקלאית, בגלל חומרי-הדברה שנמצאו בצורה מוגברת על מוצרי-הייצוא.**

● פעם נסענו בלילה דרך שוק-הכרמל בתל-אביב. נאלצנו לסגור את חלונות הרכב, כדי להגן על עצמנו מהתקפת שבטים של חולדות ועכברים, שטיילו על מדפי דלפקי-מכירה, שעליהם נמכרים לנו בבוקר מוצרי-מזון. אותו מצב גיליתי בטיול-ערב בשוק העירוני בחיפה.

● הקישון, הירקון ונחל-אלכסנדר מסריחים ומזהמים את סביבתם.

● זבובים ויתושים — למכות אלה כבר התרגלנו.

● מקקים הפכו לסמל של איכות החיים.

● **כינים נחשבים במדינת-ישראל כחלק בלתי-נפרד מחיי ילדינו בבתי-הספר ובגני-הילדים. התעשיה של הדברת-הכינים משגשגת, ובעלי-החברות נוסעים במרצדסים על גבם של הכינים.**

הכינים, החולדות, המקקים, היתושים, הזבובים — היו קשורים תמיד במצב ירוד של תברואה.

● סביב כל בית, ליד כבישים, מאחורי כל חנות, מיפעל, בית-ספר, מצטברים הררי-אשפה, וביניהם מטיילות חיות חסרות-בית, המעבירות ממקום למקום זוהמה ותולעים.

● **לפי הנתונים הקיימים, סובלים אלפי אנשים מדיזנטריה כרונית, הנקראת בלשון הסלחנית של תושבי ישראל „יש לי (או לבתי) שילשול כבר שבועיים."**

● מאות אנשים חולים כל שנה בצהבת זיהומית — בצבא, בבתי-חולים, במוסדות סיעודיים.

● **לא מזמן היתה בקריית שליד חיפה מגיפה של טיפוס ומיקרי כולירה. מגיפה זו נחשבת כאפידמיה הגדולה בעשור האחרון בעולם כולו.**

● בבית-החולים רמב"ם, שהתפרסם באחרונה כבית-חולים משתיל-כבד, מתו ארבעה אנשים מצהבת זיהומית, שנגרמה על-ידי עירוי מזוהם.

● רק באחרונה מתו שני ילדים מחיסונים, ועוד שני ילדים מצהבת זיהומית.

● רעש סביבתי — בבתים, במקומות ציבוריים, ברחובות — הוא מגיפה ממש, הפוגעת בבריאות-העם. ידועים מיקרים של אנשים שנפגעו „ממכת רעש" סביבתית. כל מי שמבקר בארצות-אירופה חש בהבדל העצום. אך אין בארץ מילחמה ב„מכת הרעש".

אפשר לכתוב ספרים עבים רק על מיקרים מסוג זה.

יש לנו מדינה יפהפיה, נופים משגעים, אקלים טוב ואנשים לא פחות תרבותיים מאשר במדינות רבות. ובכל זאת אנו סובלים מחוסר סניטריה לאומית, מצב המסכן את חיי כולנו.

ממה נובע מצב עגום זה?

ועדה מטעם שר-הבריאות האמריקאי קבעה ב-1969 ש„אנטי-סניטריה מהווה סכנה לדורות הבאים, שקשה לאמוד אותה."

לנו אין מודעות ציבורית לבעיות של איכות-הסביבה וחשיבות התברואה הציבורית. התברואה נחשבת כמשהו שהוא באמצע בין עבודת עקרת-בית (לפי צורת העבודה) לבין המישמר האזרחי (לפי סמכויותיו).

10 מישרדים לעניין אחד

אצל המוסדות החייבים להיות אחראים לסניטריה ולהיגיינה של המדינה, ובראשם מישרד-הבריאות, חסרה הבנה והכרה בחשיבות הנושא הזה.

האחריות על הסניטריה וההיגיינה, שהוגדר אצלנו משם מה כ„תברואה" בלבד, מפוזרת, ואין יד מכוונת ומתאמת.

(המשך בעמוד 17)

שיילוק, הערבי הנודד

כאשר טילפן לי רפי בוקאי כדי להזמין אותי להקרנת סירטו, אוואנטי פופולו, אמר לי שעשה את הסרט בהשראת מאמר שכתבתי לפני ארבע שנים. הוא גם זיהה את המאמר: הכתבה על איש־השנה תשמ״ב, אריאל ש־רון, שלושה חודשים אחרי פלי־שתו ללבנון. המאמר הופיע כמה ימים לפני הטבח של צברה ושאתילא.

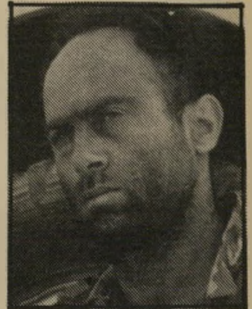
דאו

למען האמת, לא ייחסתי לדברים חשיבות רבה מדי. סברתי כי בוקאי אמר את הד־ברים רק מתוך אדיבות. לא זכרתי את פרטי המאמר ההוא, וגם בשעה שחזיתי בסרט לא עלה על דעתי שום דמיון בינו ובין הדברים שכתבתי.

לכן, כאשר כתבתי בשבוע ש־עבר שאני מתלהב מן הסרט, היתה זאת הערכה בלי משוא־פנים. הסרט הקסים אותי, והמסר שבו דיבר אל ליבי.

אולם מאז חזר בוקאי בכמה ראיונות על הודעתו, שעשה את הסרט בהשראת המאמר שלי. זה סיקרן אותי, ושלפתי את המאמר. חיפשתי בו התייחסות לשיילוק, כסמל הערבי החדש, ולא מצאתי.

ואז, לפתע, הבנתי. מבטי נתקל בקריקטורה הנהדרת של גוסטאב דורה משנת 1852, המראה את היהודי הנודד הנצחי. זוהי קריקטורה אנטי־שמית בצורתה, אך נוגעת ללב. שמתי אותה במאמר, ורשמתי מתחתה: „היהודי הנודד: האם תפס הפלסטיני הנודד את מקומו?״

הקריקטורה באה לאייר תיזה שפירטתי במאמר: שכתוצאה מן השואה קרה ליהודים מה שקרה בעבר לעמים אחרים, שנפגעו קשה. למשל: גרמניה אחרי מילחמת־שלושים־השנה, שבה הושמד חלק גדול מן העם הגרמני ונחרבה גרמניה. עם השורד אחרי אסון נורא כזה נוטה לשאוף לביטחון טוטאלי, להקים סביבו קיר־ברזל של צבא. בהדרגה משתלט הצבא על כל החיים הלאומיים, כפי שעשה הצבא הפרוסי, שעליו אמר מיראבו: „פרוסיה אינה מדינה שיש לה צבא, אלא צבא שיש לו מדינה.״ מיראבו גם אמר ש„המילחמה היא התעשיה הלאומית של פרוסיה.״ עם כזה מאבד את הכישרון לחיות בשלום ולשאוף לשלום. המילחמה משתלטת על עולמו הרוחני והגופני. המדינה כולה הופכת מכשיר־מילחמה.

ואילו הפלסטינים, כך כתבתי, הופכים יותר ויותר ליהודים. הם מאמינים כי „העולם כולו נגדנו.״ הם מאמצים לעצמם סמלים יהודיים, ומדברים על „מצדה פלסטינית״. הם מגורשים מארץ לארץ, דבקים בעקשנות בזהותם, נעים ונדים על פני המרחב, מקדישים את כל האמצעים להשכלת הבנים. „נראה כאילו הפך גורל הפלסטינים העתק היסטורי מדוייק של גורל היהודים. הפלסטיני הנודד בא במקום היהודי הנודד.״

נדמה לי שאני מנחש נכונה איך התפתחו הדברים בראשו של בוקאי. היהודי הנודד התקשר בדמיונו עם שיילוק ונאומו המרטיט, שאותו שם בוקאי בפי החייל המצרי הגווע־בצמא (השחקן סלים דאו). אין ספק שבוקאי התכוון לפלסטינים ולמילחמת־הלבנון, אך כדי למנוע את הסחת תשומת־הלב מן המסר האנושי העתיק את האירועים למילחמת ששת־הימים, שאינה שנויה כל־כך במחלוקת. קל יותר לצופה הישראלי לשמוע את הדברים המזעזעים מפי חייל מצרי ב־1967 מאשר מפי חייל פלסטיני ב־1982.

העיבוד הקולנועי של הרעיון הוא מצויין, ואם עזרתי להפרות את דמיונו של בוקאי אני שמח על כך בכל ליבי.

לחם על פני המים

אם אכן הושפע רפי בוקאי מדברים שכתבתי, כפי שהוא טוען, הרי זה מעניק לי סיפוק עמוק.

כאשר עיתונאי או סופר כותב את דבריו, הוא שולח אותם כלחם על פני המים. אין הוא יודע למי הם מגיעים, ואיך הם משפיעים.

כמובן, פה ושם הוא שומע מחמאות על מאמר או ספר שכתב. אך לעולם אינו יכול לדעת מה טיבן האמיתי של מחמאות אלה. לפעמים מגיע אליו מיכתב שמעורר בו את התחושה שהכותב אכן הבין אותו והושפע ממנו. אך בדרך כלל הוא כותב מה שהוא כותב, רבבות קוראים את הדברים, ואין לו מושג מהי תגובתם האמיתית.

הכותב כותב והקורא קורא, ואין הקורא קורא בהכרח מה שהכותב כתב. הדברים עוברים את עולם־התודעה של הקורא, ואין לדעת מה נקלט, ואיך זה מופיע בשפת המחשבה והרגש של הקולט.

ברגעים של דיכאון נדמה לכותב שהוא עמל לשווא, שהלחם שנשלח על פני המים פשוט נרטב ושקע. מניין הביטחון שהדברים בכלל השפיעו על מישהו? ואולי אין זו אלא אשליה עצמית, ואין הכותב מדבר אלא אל עצמו בלבד, מין מונולוג חסר־תכלית לקהל של איש אחד?

אני בטוח שכל כותב נתקף לא־פעם בספקות כאלה. וכאשר הכותב עוסק בדברים פוליטיים, על אחת כמה וכמה.

איך יכול הוגה־דיעות פוליטי למדוד את מידת השפעתו? הבחירות אינן מודד כלל, כי רובם העצום של הבוחרים אינם מצביעים כפי שהם מצביעים על־פי דיעותיהם. הצבעתם מושפעת מאלף ואחת סיבות מודעות ובלתי־מודעות — נאמנות למיפלגה או לסימן כלשהו, אהבה לאישיות זו או אחרת, דעתם של אנשים קרובים, ומה עוד.

יתר על כן, ככל שהדיעה חריגה יותר ומקובלת פחות, כן דרוש זמן רב יותר כדי שתשפיע על בני־אדם — אם בכלל.

וגם אז — מניין הביטחון? נניח שפלוני הגה רעיון מסויים

אורי אבנרי
יומן אישי

והפיץ אותו במשך זמן רב לבדו. בהדרגה התקבל הרעיון הזה על־ידי יותר ויותר אנשים, קמו חוגים ומיפלגות הדוגלות בו, מאות אלפים יוצאים להפגין למענו. מניין לו לפלוני לדעת מה היתה תרומתו להפצת הרעיון? אולי היה הרעיון מתפתח גם בלעדיו? אולי הוא נבע מן המציאות, וזו דאגה להנחילו להמונים? (ומכיוון שההמון שונא כמעט תמיד את החלוצים שהלכו לפני המחנה ושדגלו ברעיון לפניו, הוא מתנכר להם לעיתים קרובות.)

בקיצור: לעולם אין האדם הכותב יכול להיות בטוח בתועלת של עבודתו. אם אינו איתן מאוד בדעתו, הוא יכול להתייאש בנקל. דרוש לו מקור לא־אכזב של אופטימיזם, שלא לומר דון־קישוטיות, כדי להתמיד. אם הוא ממשיך בשלו, הרי זה רק מתוך דחף פנימי שאינו ניתן לכיבוש.

והנה בא לפתע אדם ואומר: הושפעתי מדברים שכתבת. תירגמתי אותם ליצירה משלי, יצירה אותנטית ועצמאית. והכותב הולך ורואה ומתרשם, וזה מפצה אותו על הרבה מאוד דברים.

אדם כזה עומד משתאה מול התופעה של התיקשורת האנושית. הנה הוא ישב בחדר, לבדו, מול מכונת־כתיבה, הכניס דף־נייר לבן למכונה וכתב את הדברים שהגה בהם, וכעבור שעות או ימים או שבועות נוטל אדם אחר, זר לו לגמרי, את הדברים לידיו וקורא אותם, ותוך כדי קריאה מופעלים מחשבתו ודמיונו וריגשותיו, ונוצר דו־שיח סמוי בין הכותב ובינו. הדברים נופלים כמו זרע על אדמה זרה, נובטים וגדלים, והנה יש פרח חדש. יש לו חיים עצמאיים משלו.

בעיניי זה היה ונשאר בגדר פלא. כאשר זה קורה לי, זה ממלא אותי בגאווה. וגם באותה תכונה שהבריטים קוראים לה HUMILITY, מילה שאיני יודע איך לתרגמה לעברית. אני יכול רק להודות לרפי בוקאי על כי הנחיל לי הרגשה זו. הלחם שנשלח על פני המים חזר ברבות הימים. בצורה שלא חלמתי עליה.

מודה ועוזב: ירוחם

אני חייב למישהו התנצלות והסבר.

לפני שבועיים כתבתי על התוכנית למיפגש־שלום גדול ברומניה (להבדיל מן הפגישה הקטנה שהתקיימה בסופו של דבר בפועל). בין השאר הזכרתי כי הרעיון המקורי היה להרכיב מישלחת־ענק של מאה איש ואשה, ובה שני מרכיבים עיקריים: קבוצה של יהודים מיזרחיים וקבוצה של אנשי־רוח.

אחד מחבריי הטובים, יוצא־המיזרח, נעלב עד למעמקי הנפש.

גוסטאב דורה: „היהודי הנודד״

מסתבר לפתע שגם אורי אבנרי הוא גיזען חשוך־מרפא: לפי דבריו אנשי־הרוח אינם מיזרחיים, והמיזרחיים אינם אנשי־רוח.

מכיוון שאני אחראי לניסוח, אני צריך קודם כל להתנצל. אם יכול היה להתקבל רושם מעוות שכזה, האשם בי.

כוונת הדברים היתה, כמובן, שונה לגמרי. התוכנית המקורית אמורה היתה באמת לשים דגש על שני מרכיבים — לא שונים ומנוגדים, אלא חופפים בחלקם ומשלימים.

כדי להפגין נגד חוק־התועבה האנטי־דמוקרטי, עמדה לצאת קבוצה גדולה של אנשי־רוח, סופרים, משוררים, אמנים ועוד, שהיתה צריכה להיפגש עם אנשי־רוח מן הצד השני.

לרוח אין עדה. אנשי־הרוח הישראליים הם אנשים מכל ארצות־המוצא. מבחינת ההגדרה של „איש־רוח״ אין הבדל בין א״ב יהושע ועמוס קינן, יוסי ידין ויוסי שילוח. לחלק זה של המישלחת היו צריכים להצטרף כל אנשי־הרוח שהיו מוכנים לכך.

המרכיב השני, לעומת זאת, היה מבוסס דווקא על המוצא. הרעיון היה שקבוצה גדולה של יהודים מיזרחיים בעלי־הכרה תפגין בצוותא נגד הרעיון המושרש כי יוצאי־המיזרח הם שונאי־ערבים, ולהוכיח כי הם שוחרי־שלום לא פחות (ואולי יותר) מאשר האשכנזים. כאן באמת הושם הדגש על המוצא, אם כי גם בקבוצה זו היו אשכנזים (כמו אשתי, רחל, למשל), והבחירה לא היתה גיזענית.

אילו נסעו יוסי שילוח ושלמה אלבז, הם היו שייכים לשני המרכיבים גם יחד, ומביאים לחיסכון בהקצאת כרטיסי־הטיסה. וכך גם הרמב״ם, אילו היה חי.

זהו ההסבר, והוא פשוט ועובדתי. אך גם למילים מדוייקות יש מיטען ריגשי, והייתי צריך להיות מודע לכך.

מודה ועוזב — ירוחם.

זה מול זה

אני מלא קינאה.

בזה אחר זה הופיעו על מירקע הטלוויזיה שתי סצינות:

הנשיא רונלד רגן במסיבת־עיתונאים. הוא עונה לשאלה. מייד מתרוממות חמישים ידיים. העיתונאים עורכים חקירת שתי־וערב. הם קמים ומציגים באדיבות שאלות תקיפות ונוקבות. הנשיא מתחיל לגמגם. עיתונאי בכיר קם ושואל, באדיבות: „אדוני הנשיא, האם אינך חושב כי האמינות שלך נפגעה בצורה אנושה? איך תמשיך לשלוט בשנתיים הקרובות?״

מייד לאחר מכן: ראיון עם יצחק שמיר, על אותו הנושא (הנשק לאיראן). שמיר יושב רגוע, נראה משועשע. כתב שואל שאלות רדודות, סתמיות. שמיר אומר לו שאינו מתכונן לענות. הכתב אינו לוחץ. לא יעלה על דעתו להגיד לראש־הממשלה: „אדוני, מדוע אתה מתחמק? מה יש לך להסתיר?״ חלילה. הוא שואל עוד שאלה סתמית, שמיר דוחה אותו בכמה פסוקים סתמיים. זה מה שנקרא בעולם־התיקשורת הישראלי „ראיון״.

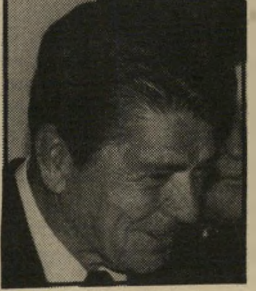
רגן

זה מול זה: שני מעמדים. אך למעשה עומדות זו מול זו שתי חברות. חברה דמוקרטית של ממש, שבה חשה העיתונות ש־היא מוגנת על־ידי החוקה ושהיא ממלאה שליחות חברתית ולאומית ממדרגה ראשונה. ומולה — חברה קולוניאלית־למחצה שבה אמצעי־התיקשורת הם חצי־מטעם, כפופים, מתחנפים, מלחכי־פינכה, ומוכי אימת השילטון ו„האינטרס הלאומי״.

שם: חברה שבה דורש האזרח שהשילטון יגיד לו את האמת, כדי שהוא, האזרח, יוכל להחליט אם לסלק או לא לסלק את השילטון הזה בבחירות הבאות. וכאן: חברה שבה אין בכלל אזרחים, אלא רק נתינים שפופים, ולא יעלה על דעתם שמגיע להם לשמוע את האמת מפי השליטים, שהם כביכול נבחריהם ושליחיהם.

המתים יהללו יה

זוהי תופעה מוזרה: כל הערבים המתים רצו בשלום.

כל הערבים המתים גם היו נחמדים.

כך זה נראה בעיתוני ישראל.

עכשיו זה קרה לאנוור נוסייבה, שנפטר השבוע. מסתבר שהוא היה רודף־שלום, איש נחמד, נעים־הליכות, מתון. כמעט ציוני.

נוסייבה היה באמת אדם נחמד במיוחד וגם אינטליגנטי במיוחד. אבל הוא לא היה ציוני. הוא היה פלסטיני גא, בעל־הכרה, והוא רצה באותו השלום שרוב הפלסטינים רוצים בו.

הגעתי אליו מייד אחרי הכיבוש, כאשר סיירתי בשטחים הכבושים וביקשתי לערוך היכרות עם מנהיגי־הציבור שם.

אמרו לי שנוסייבה, שר־הביטחון של ירדן לשעבר, הוא פרו־ירדני קיצוני, חסיד נלהב של המלך.

בערב הראשון ישבתי אצלו הרבה שעות. הוא היה בעל נימוסים מושלמים, ודיבר אנגלית מצויינת. לא לחינם כיהן בעבר גם כשגריר ירדן בחצר של סנט־ג׳יימס (כפי שנקרא השגריר בבריטניה.)

לקראת סוף השיחה, כאשר היה נדמה לי שרכשתי את אמונו, שאלתי אותו בגלוי: „מר נוסייבה, אם תהיה לך הברירה בין החזרת הגדה המערבית לירדן ובין הקמת מדינה פלסטינית בה, מה היית מעדיף?״

הוא לא היסס אף לרגע. „מדינה פלסטינית, כמובן!״

(המשך מעמוד 15)

● בעניין רעלים תעשייתיים עוס־קים 10 מישרדי־ממשלה: מישרד־ה־בריאות, מישרד־הפנים, מישרד־המיש־טרה, מישרד־העבודה־והרווחה, מיש־רד־התחבורה, מישרד־הביטחון, מיש־רד־הבינוי־והשיכון, מישרד־החקלאות, מישרד־התעשיה והמיסחר. כל מישרד אמור לעסוק בקטע מסויים, שבתחום אחריותו וסמכותו.

● בעניין המים מטפלים מישרד־החקלאות, מישרד־הפנים והשרות־לשמירת איכות־הסביבה, רשות שמו־רות־הטבע, איגודי ערים ורשויות מקומיות, מישרד־הבריאות. כל אחד ממישרדים אלה חייב לעשות בדיקות־מים בצורה שיטתית.

מעולם לא היה תיאום ביני־הם, והבדיקות נעשות באופן מיקרי בלבד.

● ההשגחה על מיסעדות, חנויות, שוקים, מוטלת על כתפי העיריות, מישרד־הפנים, מישרד־הבריאות, לש־כות־הבריאות האזוריות וכו׳. מעולם לא נערכו בדיקות שיטתיות, ואישור לפתיחת מיסעדות, למשל, מקבלים אף ללא מערכות מסודרות של ביוב ומים. כמובן, לא נלקחות תרביות ממוצרי המיסעדות.

● ההשגחה על פחי־אשפה ציבו־ריים ושל בתים מוטלת על המועצות המקומיות, על מישרד־התחבורה וה־מישטרה. לרוב מועברת האחריות מ־אחד לשני.

● בצבא — שמירת נור־מות סניטריות ברוב המיקרים נופלת על רופאים וטרינאריים!

אם יש לך במיקרה פצצה גרעינית מיותרת ואתה מחפש

קונה מתאים — ממשלת ישראל וחברה בינלאומית יעזרו לך

נשק גרעיני

בימים אלה עסוקה המדינה כולה בפרשת־וענונו. הארץ סוערת, העיתונים יוצאים מדי יום בכותרות שמנות ומגלים עוד ועוד פרטים מדהימים על האיש שגילה את סודות האטום של מדינת־ישראל.

באותם ימים ממש מפיצה מדינת־ישראל, בשיתוף עם חברת דן אנד ברדסטריט בע״מ, מיסמך מדהים. המיסמך נשלח ל־500 חברות יצרניות ברחבי הארץ. מצורף אליו שאלון, והוא נועד להכין את מדריך הטכנולוגיה של ישראל לשנת 1987.

המיסמך נראה תמים למדי. אחראית לו הרשות המרכזית לקניות גומלין. רשות זו הוקמה כדי לפקח על הסכמי־הסחר של ישראל עם חברות אמריקאיות. לפי הסכמים אלה, חברות ה־מוכרות מוצרים לישראל צריכות בתמורה לקנות בישראל מוצרים בשווי של 20 אחוזים מסכום־המכירה. כדי שהאמריקאים יידעו מה אפשר לקנות בעולם, ואילו חברות מוכרות אילו מוצרים מכינים מדי שנה את מדריך־הטכנולוגיה. את המדריך מכין הסניף הישראלי של דן אנד ברד־סטריט, החברה הגדולה ביותר למאגרי־מידע, עבור הרשות לק־ניות־גומלין.

על המיסמך חתום צבי אלון, מנהל־הרשות, מי שהיה בעבר ראש מינהל־הרכש של מישרד־הבי־טחון.

המיסמך מחלק את המוצרים לקבוצות שונות, וביניהן כמה מדהימות למדי.

הכותרת של קבוצה מיספר 11: חימוש גרעיני; והפירוט: פצצות גר־עיניות, משגרים גרעיניים, ראשי־חץ וחלקי ראשי־חץ גרעיניים, פצצות־עומק גרעיניות, מיתקני־הרס גרעיניים, טילים גרעיניים, מיתקני־המרה, נשק גרעיני, נפצים ואמצעי־עזר להפעלת נשק גרעיני, ציוד בחינה וטיפול בנשק גרעיני, נשק גרעיני – שונות.

רשות מרכזית לקניות גומלין

מדינת ישראל STATE OF ISRAEL

Industrial Cooperation Authority

קבוצה 11 - חימוש גרעיני

1105 -	פצצות גרעיניות
1110 -	משגרים גרעיניים
1115 -	ראשי חץ וחלקי ראשי חץ גרעיניים
1120 -	פצצות עומק גרעיניות
1125 -	מתקני הרס גרעיניים
1127 -	טילים גרעיניים
1130 -	מתקני המרה, נשק גרעיני
1135 -	נפצים ואמצעי עזר להפעלת נשק גרעיני
1140 -	רכיבים גרעיניים
1145 -	רכיבי פיצוץ פירוטכניקה ודימוי ירי לנשק גרעיני
1150 -	ציוד בחינה וטיפול בנשק גרעיני
1195 -	נשק גרעיני - שונות

קטע מתוך השאלון ליצרנים ישראליים: למי יש?

קבוצות אחרות, המופיעות ב־מיסמך, נוגעות לכלי־נשק שונים, לתחמושת ולחומרי־נפץ, לטילים מונחים, לחלקי מטוסים, לספינות וחלקי־ספינות וציוד ימי.

כל אלה מופיעים לצד מוצרים תמימים הקשורים לענפי הבניה, החקלאות, התיקשורת, החשמל, האלקטרוניקה ועוד.

למיסמך מצורף שאלון, שאותו מתבקשים למלא בעלי חברות הרוצים להיכלל בקטלוג. כל בעל־חברה נדרש למלא פרטי־מידע על החברה, גודלה, סך המכירות, סך הייצוא, שמות המנהלים ופרטים על המוצרים או העבודות שאותם הוא מעוניין לקבל לביצוע.

האמריקאים, מסתבר, מעונ־יינים גם בנשק גרעיני, ואם יש למישהו ברחבי העולם אפשרות לספק מוצרים אלה. הוא מתבקש למלא את השאלון ולקוות להז־מנות מחו״ל.

מן האמור בהקדמה למיסמך ניתן אולי להבין שהקטלוג יכלול חברות מכל רחבי־העולם, למרות שזה לא נאמר במפורש.

אין מיקצוע כזה!

אין הסכמה על סוג כוח־האדם החייב להיות אחראי ולטפל בסני־טריה של מדינת־ישראל. בפקודת המועצה המקומית, למשל, הוגדר „תברואן" כך: „רופא המועצה, מנהל המחלקה לתברואה של המועצה, מהנדס־התברואה של המועצה או כל פקיד אחר שהמועצה מינתה אותו למלא תפקיד של תברואן." מהגדרה זאת ברור איזה בילבול קיים בהבנה ובהגדרה של תפקיד האחראי על סניטריה והיגיינה.

בכל העולם השרות הסניטרי וההיגייני מופקד בידי רופאים מומחים בשטח הסניטריה וההיגיינה, כאשר לידם — במקביל ובהדרכתם — עוב־דים מהנדסים וטכנאים, מומחים בשט־חים הקשורים בסניטריה ובהיגיינה.

הרופא האחראי על סניטריה ועל היגיינה נחשב כרופא של ההמונים, והמיקצוע בו הוא עוסק נקרא לעיתים „רפואת ההמונים".

בארץ, במשך שנים רבות עבדו בשטח התברואה אנשים שהגיעו לתפ־קיד זה באופן מיקרי. ליד בית־החולים אסף הרופא נערך קורס בן חודשים אחדים, שבו גם אנשים בעלי השכלה יסודית בלבד היו מקבלים הכשרה כתברואן.

בארץ אין כלל רפואת המו־נים — סניטריה, היגיינה ואי־פידמיולוגיה הם מיקצועות שאיש לא שמע עליהם!

ההתייחסות לשטח זה היא כלנושא שולי, חסר־חשיבות. גם בבתי־ספר לר־פואה הישראליים אין מודעות לחשי־בות הסניטריה וההיגיינה, ורבים מבין הקובעים את תוכניות־הלימודים מע־ריכים את הסניטריה וההיגיינה כחלק ממדעי־החברה!

כאן המקום לספר על גורלם של רופאים־עולים בעלי הכשרה בשטח הסניטריה וההיגיינה, שהגיעו ארצה מארצות מיזרח־אירופה.

מדענים מערביים ואדמיניסטרטו־רים רפואיים של אנגליה, גרמניה, צרפת ועוד, מעריכים מאוד את המ־ערכת המתוחכמת של שרותי הס־ניטריה וההיגיינה הקיימת בברית־המועצות, במיוחד, ובארצות הגוש הקומוניסטי בכלל. בארצות אלה יש מסורת עתיקה של תשומת־לב רבה לבעיות אקולוגיות ולהתארגנות נגד מגיפות. לכן מתייחסים שם בכבוד רב לרופאים בעלי הכשרה של סניטרים והיגיינים. יש פקולטות לרפואה המת־מחות בסניטריה והיגיינה.

רופאים בעלי הכשרה בשטח הס־ניטריה וההיגיינה עומדים בראש מערכת מפותחת של אירגון הסניטריה וההיגיינה בארצות הגוש המיזרחי. הם עוסקים במדע ומתכננים את הגנת־הסביבה לדורות הבאים, ומטפלים במיכלל הבעיות הקשורות לסניטריה ולהיגיינה.

בארץ תמיד חסרו מומחים בשטח זה, אך כאשר הם באו ארצה, לא הכירו בהם כרופאים, לא הכירו בהם כבעלי מיקצוע מיוחד זה ולא ניצלו את הידע שלהם.

המימסד הרפואי לא רק הרס את חייהם של מומחים אלה, אלא גרם נזק רב לעם־ישראל כולו, בזה שלא ניצל את יכול־תם ואת הידע שלהם.

הכשרתם המיוחדת עלתה מיליוני דולארים, הם הביאו איתם דיפלומות ששוות הון, אך כאן לא רצו לנצל אותם. גורל קבוצת הרופאים־העולים הסניטרים השפיע לא רק עליהם עצ־מם, אלא גרם להפסקת העליה של חבריהם למיקצוע.

מישרד־הבריאות, שלא הכיר בדיפ־לומות ובהשכלתם של רופאים בסני־טריה והיגיינה, הוכיח פעם נוספת בורות, והתייחסות קיצרת־רואי לבע־יות לאומיות.

ראוי שלעניין זה, המהווה שערוריה לאומית המוסתרת מעיני הציבור, אקדיש מאמר מיוחד. נראה לי שהוא גם דורש הקמת ועדה מיוחדת שתחקור את העניין בצורה מעמיקה ומוסמכת, כדי להפיק לקח מהשגיאות החמורות שנעשו בשטח זה. אנסה לחשוף את פרטי פרשת הרופאים הסניטריים בגליון הבא.

בריא וגם זול!

חוסר ההתעניינות בבעיות סניטריה והיגיינה מהווה סכנה לדורות הבאים.

מישרד־הבריאות, באזלת ידו בתחום זה, גורם להזנחה של מערכת הגנת בריאות־הציבור.

לדעתי, יש לאחד את כל הרשויות העוסקות ברפואה ציבורית ובאיכות־הסביבה תחת גג אחד.

יש להקים רשות עליונה לסניטריה, להיגיינה ולאפי־דמיולוגיה, שבראשה יעמוד רופא, בעל סמכויות ובמעמד של מנכ״ל או סמנכ״ל מישרד־ממשלתי.

בכל איזור יש להקים תחנה אזורית לסניטריה, היגיינה ואפידמיולוגיה, שבראשה יעמוד רופא בעל התמחות בסניטריה ובהיגיינה, ובידו סמכות המקבילה לזו של רופא אזורי.

בתוך מערכת זאת יאוחדו מהנדסים וטכנאי איכות־סביבה, רופאים, תברוא־נים, מיקרוביולוגים, בקטריולוגים.

מערכת סניטריה, היגיינה ואפי־דמיולוגיה זאת תפקח על פעולות כל המישרדים הממשלתיים והעירוניים הנוגעים בדבר, ותיתן להם הדרכה.

בבתי־הספר לרפואה יש לשים דגש על לימודים של סניטריה, היגיינה ואפידמיולוגיה ולאפשר לרופאים ל־התמחות בתחום זה.

יש להכין קובץ תקנות על סניטריה, היגיינה ואפידמיולוגיה ולחוקק חוקים בעניין זה.

יש לעשות רוויזיה של כוח־האדם הנמצא כבר בארץ בסניטריה ובהיגיי־נה, לגייסו ולנצלו לפיתוח תחום זה.

יש להקדיש תשומת־לב מיוחדת לחינוך בשטח הסניטריה וההיגיינה, ולחנך את העם לשמור על סניטריה והיגיינה אישיות וציבוריות. לצורך זה יש לגייס את כוח־ההסברה של כלי־התיקשורת.

לפי החישובים הכלכליים, השינויים האירגוניים הנ״ל, שי־ביאו תועלת לבריאות הציבור, לא יעלו לאוצר פרוטה. להיפך: הייעול גם יביא לחיסכון.

ענת סרגוסטי

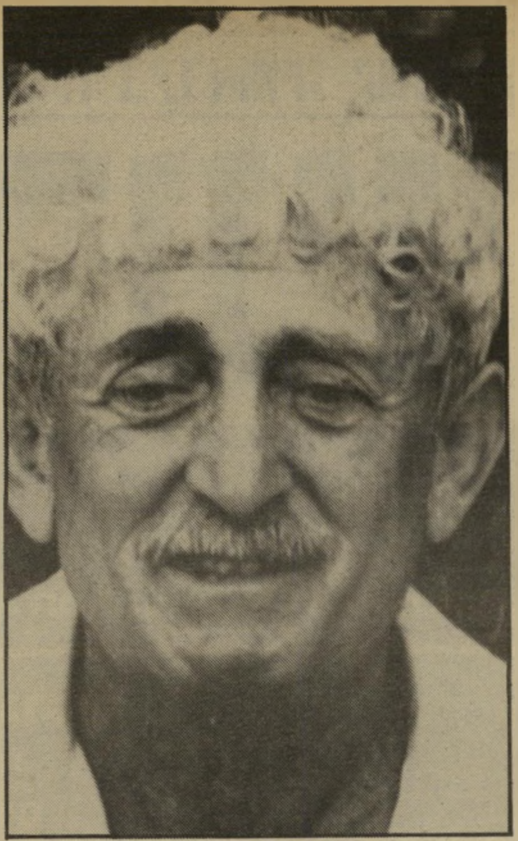

פינחס גרוב:

„יש נורמה חדשה בארץ. רק הכוח מדבר!"

האם ימנו כונס־נכסים למיפעל מנועי בית־שמש? ה־מיפעל ייסגר? לא ייסגר? הכל דנים בנושא בישיבות־הממשלה, בוועדות־השרים. בכנסת מועלות הצעות דחו־פות לסדר־יום.

זה מזכיר לי את עניין אתא. גם שם חילקו הבטחות לעובדים במשך שנה תמימה. העובדים הפגינו. שרים הגיעו לחצר המיפעל להפגין עם הפועלים. הסוף ידוע: מינו כונס־נכסים והעובדים הלכו הביתה.

שאלתי את פיני גרוב, מי שניהל את המאבק של פועלי אתא, מה יקרה, לדעתו, למיפעל מנועי בית־שמש.

את עובדי מנועי בית־שמש מובילים באותה הצורה שהובילו אותנו. אני שומע שמבטיחים להם שהמיפעל לא ייסגר. אבל אני מפחד. אני מפחד בשבילם, שסופם יהיה כמו של עובדי אתא.

● **מה אתה מציע להם לעשות?**

ללכת למאבק בכוח! לצערי, יש נורמה חדשה בארץ: רק הכוח מדבר! אני הייתי מתון, והובלתי את המאבק בהגיון וללא אלימות, ותראי לאן הגענו. אני אומר להם שלא ישקטו, שלא יאמינו להבטחות. זה לא עניין של כסף או של צדק. זה רק עניין של כוח!

● **אתה לא מאמין לשרי ממשלת־ישראל, שלא יתנו לסגור את המיפעל?**

בית שמש

לא! אני לא מאמין להם. במשך שמונה חודשים הייתי חבר של השרים, ישבתי איתם בישיבות, ולצערי ראיתי את תיפקודם ואת ההחלטות שלהם.

מה שמפחיד אותי הוא שלא רק בענייני אתא זה נראה כך, אלא גם בעניינים אחרים.

גם שימעון פרס וגם ישראל קיסר אמרו שזו היתה טעות לסגור את אתא. הם מזכירים לי את המערכון של הגשש החיוור, „סליחה טעינו". שיבקשו סליחה ממי שמתו וממי שהתאבדו בעיקבות סגירת אתא!

הם רק יודעים להבטיח הבטחות ולספר סיפורים.

● **אתה מאמין שימנו, בסופו של דבר, כונס־נכסים למיפעל?**

לדעתי, כן. כונס־נכסים זה אופנה בישראל. צריכים לתת לכונסי־הנכסים פרנסה. מעניין כמה כסף הרוויח כונס־הנכסים של אתא.

● **מה קורה איתך בימים אלה?**

אני חולה. השבוע לא יכולתי להגיע לכינוס הוועדים בירושלים, כי הרופא אסר עליי. מהמאבק הזה יצאתי חולה ועייף.

(רונית אנטלר)

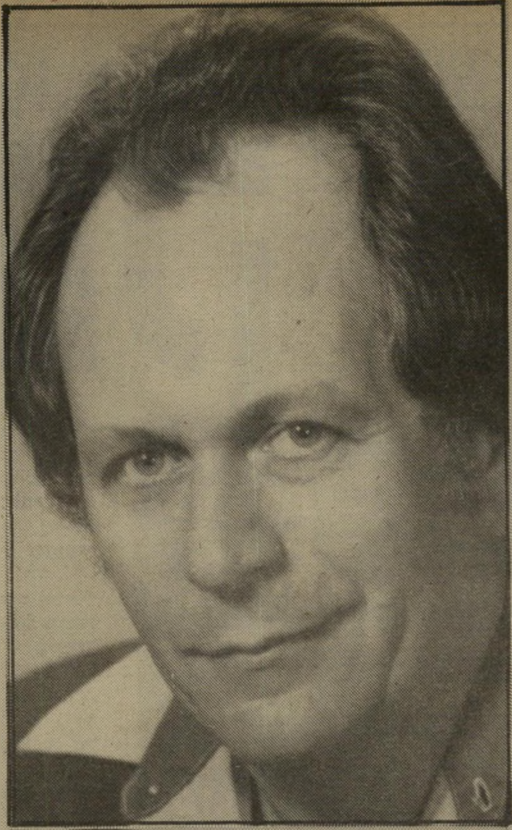

משה אילת:

„בנימין בגין זורע מבוכה ופירוד בתנועה!"

בתנועת־החרות אין כל חדש. הסיכסוכים והמריבות בין המחנות נמשכים כתמול־שלשום. כל קבוצה מנסה לצבור כוח ופופולאריות. אבל אחדות־התנועה מהם והלאה. פניתי אל דובר ועידת־חרות שפוצצה, משה אילת, ושאלתי אותו מתי יתכנס סוף־סוף המושב הבא של הוועידה.

אינני יודע. את השאלה הזאת יש להפנות לראשי התנועה.

● **מה זאת אומרת „אינני יודע"? הרי אתה דובר הוועידה!**

ערב הוועידה האחרונה התבקשתי על־ידי המחנות הניצים לכהן כדובר הוועידה, משום היותי ניטראלי ובלתי־מזוהה עם אף אחד מהם. נעניתי לבקשה ומילאתי את תפקידי כמיטב יכולתי. תפקידי הסתיים. סוף פסוק.

● **ואם תתבקש לכהן שוב כדובר, תקבל את דין התנועה?**

שלילי.

● **מדוע?**

אני עסוק בענייניי הפרטיים.

● **זה מה שנקרא אצלנו להתחמק מתשובה.**

אר־קיי, אענה לך בכנות. תנועת־החרות היא אכזבה גדולה, וגורמת מפח־נפש לכל חבריה ואוהדיה. אני בוש במתרחש בתנועתי, וזוהי תחושה המלווה פעילים רבים.

● **האם תפרוש מחרות?**

חרות

לא אפרוש. זאת היא המיסגרת הפוליטית היחידה המבטאת 70% מדיעותיי, וגם יש לי אליה סנטימנטים עמוקים.

● **בנו של בגין חורש את סניפי המיפלגה ומנסה לאחות קרעים. מה אתה עושה בנדון?**

אני חבר מן השורה, ואין לי אמביציות פוליטיות אישיות.

● **אתה מקבל את הצעותיו של הד"ר בנימין בגין, הקורא לנטרל את אריק שרון?**

הד"ר בגין ירש, כנראה, תכונות נעלות של אביו הדגול, למעט אחת: הוא נעדר אומץ־לב אזרחי. במקום לדבר גלויות, הוא מפזר אינסינואציות ומרבה לזרוע מבוכה ופירוד בתנועה.

● **אתה חושב שאריק שרון צריך להישאר בתנו־עת־החרות?**

כן! הוא צריך להישאר ולפעול לצידם של דויד לוי ויצחק שמיר ומשה ארנס.

● **ואיך אתה ממליץ לחלק את התוארים בצמרת?**

לא תואר להם ולא הדר. קודם כל שייפסקו המריבות. אחרת המיפלגה עלולה להישאר עם הרבה תוארים ומעט מנדטים בכנסת.

(דניאלה שמי)

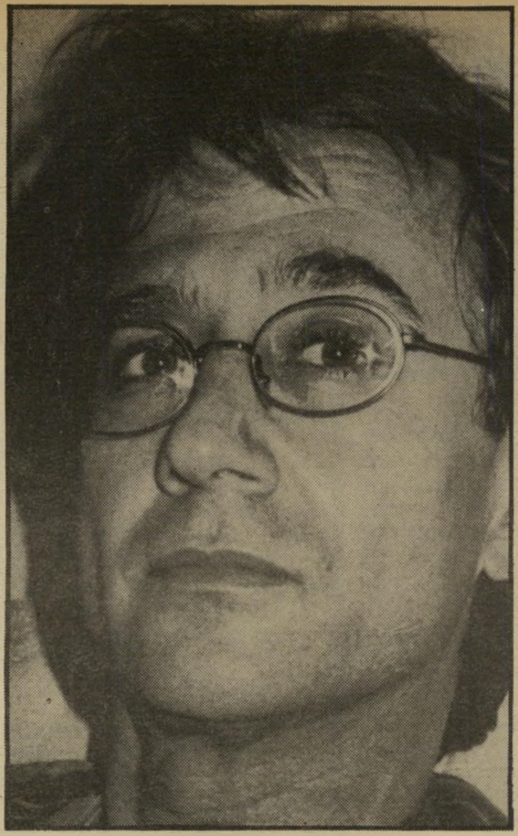

אברהם ברדוגו:

„זו היתה טעות איומה להביא אותו לכאן!"

השבוע יקבע בית־המישפט העליון מתי יתקיים מישפטו של ג'ון דמיאניוק.

מזה כמה חודשים מנסה לישכת עורכי־הדין למצוא עורך־דין ישראלי שיהיה מוכן לייצג את דמיאניוק ביחד עם עורך־דינו האמריקאי, מרק או'קונור. בין היתר פנתה הלישכה גם לעורך־הדין הירושלמי אברהם ברדוגו. זה הודיע שהוא מוכן לשקול את ייצוגו של דמיאניוק, אך בשתי הסתייגויות.

שאלתי את ברדוגו מה ההסתייגויות.

מישפטית ועניינית. מן הבחינה המישפטית, יש כאן שאלה באיזו דרך יתנהל המישפט. האם על בעיית השואה כולה, או על בעיית הזיהוי בלבד. האינטרס של המדינה במישפט זה יהיה להרחיב את היריעה ולעשות מישפט גדול ומפורט. האינטרס של הסניגוריה יהיה להסכים מראש על כל הזוועות של „איוון האיום", ולנהל את המישפט רק על עניין הזיהוי.

מן הבחינה העניינית קשה לי להאמין שאיזה סניגור — אחד או חמישה — יהיה מסוגל להשתלט על כמות החומר שיש לקרוא כדי להתכונן למישפט זה, תוך שלושה חודשים בלבד. קשה יהיה לעמוד בנטל ניהול המישפט. שכן אומרים שיש בין 12 אלף ל־20 אלף מיסמכים, הכתובים בשש שפות.

● **אתה מסכים, אם כך, עם השופט חיים כהן, שאמר כי הוא מוכן לייצג את דמיאניוק?**

אני מבין אותו. הוא בעצם אמר שהוא מוחה על־כך שאין עורך־

דמיאניוק

דין המוכן לקחת את העניין לטיפולו. לדעתי זו בושה ללישכת עורכי־הדין, שאף אחד לא מוכן לקחת על עצמו את התיק. יש כאן מעין היתממות של עורכי־הדין הישראליים. כולם יודעים שרק בית־המישפט הוא הקובע האחרון. דבריו של חיים כהן הם בגדר מחאה. ולדעתי גם לכל חיה נאצית מגיעה הגנה מישפטית.

● **העניין עם דמיאניוק מסתבך. אתה חושב שיש בכלל מקום במדינת־ישראל לשפוט פושעי־מילחמה נאציים?**

לא. שכן כך רק מסתבכים במצב שאין לו, לדעתי, מוצא. מצד אחד רוצים להראות שיש כאן שיטה מישפטית שבה בן־אדם נשפט בצורה דמוקרטית, כיאה לארץ דמוקרטית. אבל בסופו של דבר, זה לא המצב לאשורו בישראל. לכולם כאן יש רתיעה כללית לתת הגנה מישפטית לפושעים נאציים, וזה מצב טיבעי. יהודי. לכן אני חושב שאי־אפשר בכלל לנהל את המישפט הזה.

● **אם כך, מה יקרה, לדעתך?**

מה שלא יהיה, התוצאה תהיה אבסורדית. איך דמיאניוק יכול לצאת זכאי? זו היתה טעות איומה להביא אותו לכאן. ואפילו הדרך הטובה ביותר לפיתרון לא תביא בעיקבותיה תוצאה טובה.

(רונית אנטלר)

רוחמה חרמון:

„החיילות הצעירות צריכות להיראות כמו פרחים!"

בצה"ל שוקדים מזה שנתיים על עיצובם מחדש של מדי־החיילות. אחרי 17 שנים שבהן לא שונו המדים, על־אף תהפוכות האופנה, החליטו בצה"ל שאולי מגיעה לחיילות תדמית קצת יותר חתיכתית.

שוחחתי על־כך עם מי שהצליחה במשך שנים לשמור על תדמית חתיכתית גם במדים הנוכחיים, אל"מ (מיל) רוחמה חרמון.

● המדים הפריעו לך במשך שנות שרותך הצבאי?

לי — לא. כשהם היו מגוהצים, נקיים ותפורים היטב, זה לא הפריע לי. מה שלא סבלתי במיוחד היה הכומתה הצבאית. זה תמיד השאיר לי מין כתם לבן כזה על המצח, מסביב לשיזוף. ניתן לראות את זה על הרבה חיילות.

● את תומכת בעיצובם מחדש של המדים הצבאיים?

בהחלט כן. אני יודעת שזאת בעיה תקציבית, אבל אם מתעלמים מכך, בהחלט צריך לעשות זאת. הגיע זמן. המדים הנוכחיים נראים בסדר על מי שיש לה גוף מושלם. למי שלא ניחנה בנתונים מושלמים — זאת כבר בעיה.

בייחוד כדאי לחשוב על הבנות הצעירות, המשרתות בשרות סדיר. זהו הגיל היפה ביותר לנערה. החיילות הצעירות צריכות להיראות כמו פרחים. המתגייסות החדשות זקוקות לכך אחרי תקופת המדים בבית־הספר.

צה"ל

גם לי היו תקופות כשהרגשתי נורא, להסתובב ברחוב במדים. במיוחד בתקופות שהאופנה לא התאימה למדים. בתקופות שבהן היו המיני או המקסי באופנה — הרגשתי נורא מגוחכת.

● אם כך, מדוע את, וקצינות בכירות נוספות בצה"ל, לא דאגתן לעיצובם של מדים חדשים?

אני זוכרת שדווקא חשבנו על־כך מדי פעם. הנעליים הוחלפו כמה פעמים. שינו מדי פעם את הגיזרה של המיכנס. נכון, לא היו שינויים מהותיים. זה עניין של תקציב. צריך מאוד לרצות ולפעול כדי לחולל את המהפך האופנתי בצה"ל. בעיניי זה יהיה נפלא, אם יהיו מדים יפים ונשיים.

● ומה עם שינוי מהותי יותר בתדמית החיילת ובתיפקודה? שינוי המדים — זאת הבשורה שיש לצה"ל לגבי מעמד האשה?

ראי, לא כותבים על שינויים אחרים. בכל פעם מוסיפים תפקידים לחיילות, מגוונים. נכון ששינוי המדים יותר עסיסי, יותר תופס כותרות, יותר נראה לעין. לפעמים פונים אליי הורים של חיילות בבקשות עזרה, ואז מסתבר לי שחלו שינויים בתפקידה של החיילת. נכון שיש מקום לשיפורים נוספים, אבל אני חושבת שנעשים דברים.

(דפנה ברק)

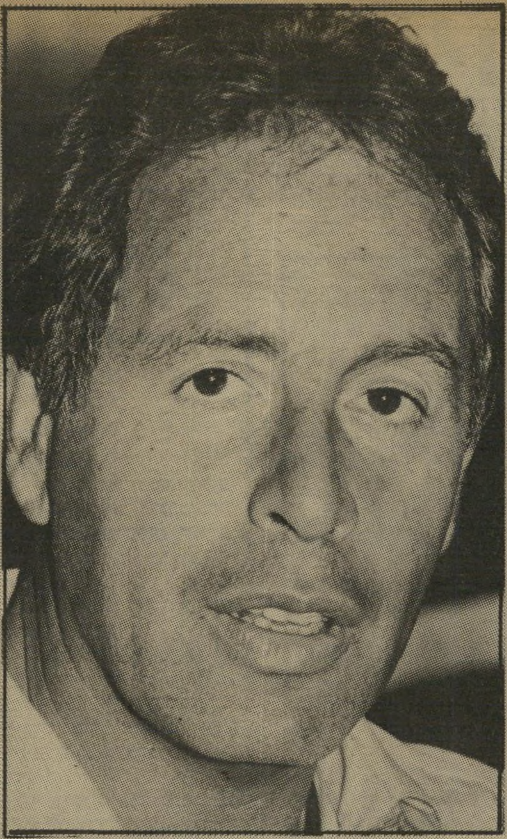

גידעון ביאלסטוק:

„אין 100% הצלחה בניתוחים פלסטיים בארץ!"

תושבת־הרצליה, שעברה ניתוח פלסטי באפה, תובעת מהמנתח הפלסטי סכום של 40 אלף דולר על הנזק שנגרם לה בעיק־ות כישלון הניתוח, לדבריה. התובעת מפרטת כי נכנסה ל יכאון בגלל תוצאות הניתוח, ונאלצה להפיל את ולדה כתוצאה מכך.

שאלתי את המנתח הפלסטי גדעון ביאליסטוק (שאינו מעורב בפרשה) האם הוא לוקח בחשבון התפתחות כזאת, כאשר הוא מנתח את אפיהם של לקוחותיו.

אנשים המנתחים את אפיהם צריכים לדעת שאין 100% של הצלחה בניתוחים. זה תלוי בכל מיני גורמים: מיבנה האף, אופי ריפויו. על המנתח להסביר לפציינט מראש את הסיכויים והסיכונים. צריך להסביר שעל־פי הניסיון הרב בשטח זה, רבים הסיכויים להצליח, אך יש גם אחוז נמוך של הצלחה פחות־מוהירה. אני מחתים את לקוחותיי, אחרי ההסבר.

● אני מבינה שהבעיה העיקרית היא הפער בין הציפיות הגבוהות למציאות. יש אנשים הסבורים ששינוי קוסמטי ישנה את מהלך חייהם. האם אתה משתמש בחוות־דעת פסיכולוגית לפני שאתה מחליט לנתח אדם?

אני לא נוהג להשתמש בחוות־דעת כאלה, אבל כשאני נתקל במיקרים שבהם הציפיות הן מאוד גבוהות, או כשאני מתרשם

רפואה

שהאדם נו ...או, ...גמרי — אני מחליט שלא לנתח. לפעמים נכנסות ... לקליניקה נערות כשבידיהן תמונות של סופיה לורן או בריז' ...רדו, ואומרות לי: „אף כזה אנחנו רוצות!" אז אני עונה להן חד ...חלק: „אתן לא בריז'יט ברדו או סופיה לורן! לכן זה לא יתאים!"

צריך להבין שהניתוח המוצלח ביותר הוא כזה שהתוצאה שלו אינה מורגשת. האף המנותח צריך להתאים לפנים ולהיראות טיבעי. אני נגד שטאנצים של אפונים סולדים!

● היו לך אכזבות במהלך הקריירה שלך?

זה קורה לכולנו. ודאי שגם לי היו פציינטים שלא היו מרוצים מייד אחרי הניתוח. הזמן כאן הוא גורם מאוד חשוב. עד שהאף מקבל צורה, עד שהנפיחות והבצקת נעלמות — עובר זמן. לפעמים מדובר בחצי שנה, לפעמים שנה. צריך ללוות את הפציינט בתקופה הזאת, ליצור עימו קשר אישי.

● נסה להעריך את אחוזי ההצלחה והכישלון בניתוחי־האף.

אני מעריך ש־80%־90% מהמנותחים יוצאים מאוד מרוצים מהניתוח. 5% די מרוצים ורק 4%־5% — מאוכזבים מהתוצאות.

(דפנה ברק)

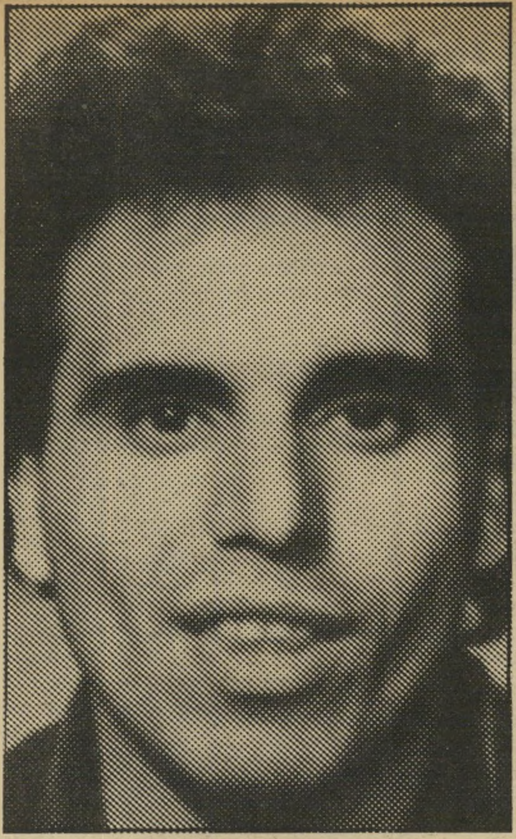

חזי קוקה:

„אני אברך על הקמת הערוץ השני!"

ביום השני התקיים סוף־סוף הדיון במליאת־הכנסת בנושא הערוץ השני. לפי מיטב מסורת־הסחבת, נדחה המשך הדיון לימים הקרובים. בעלי האינטרסים משני ערוצי הטלוויזיה הקיימים – הכללית והחינוכית – האזינו בדריכות לדברת, שהתנהלה בעצלתיים על דוכן־הנואמים. החלטתי לדובב בעניין דווקא את חזי קוקה, מי שהתפרסם לפני כמה חודשים כאיש־הוועדים הלוחם של הטלוויזיה הכללית. קוקה, שאינו פעיל כיום בוועד־העובדים, דווקא בירך על הרעיון.

● זה לא מפחיד אותך במקצת, הקמת ערוץ מתחרה לכם?

לא, בכלל לא. להיפך — אני חושב שערוץ מתחרה יצור תחרות בריאה, יגביר את כמות ההפקה בערוץ שלנו ואת איכותה, יגרום לשיפור תנאינו, כדי שלא נתפתה לעבור ערוץ. אנחנו זקוקים לזה.

אם יחלקו את התנאים באופן צודק בין הערוצים — אני אברך על הקמת הערוץ השני.

טלוויזיה

● להערכתך, יעברו רבים מהטלוויזיה הכללית ל־ערוץ החדש?

בניגוד למה שחושבים, אני לא סבור כך. אם ישפרו את תנאינו ותיווצר תחרות בריאה — יהיה נחמד גם לעבוד בערוץ שלנו. באווירה הנוכחית, עם המשכורות העלובות, כשאין כמעט הפקות — זה בלתי נסבל. למשל, מזה חודש אנחנו עובדים תחת צווים של בית־המישפט. על פי הצווים האלה, ניתן להזניק אותנו מהיום למחר. אלה פשוט תנאים בלתי־נסבלים. אבל אם ישפרו את המשכורות, התנאים והאווירה — אז פרט להתחלה, אני לא חושב שתהיה תנועה גדולה. זה יתחלק בסדר בין הערוצים.

● לפני כמה חודשים נחשבת ל„איש־החזק" של הטלוויזיה. החזקת באצבעך הקטנה את כל המדינה במתח: יהיו או לא יהיו שידורים? אילו היה אז ערוץ שני, לא היית יכול לצבור בידיך כוח כזה.

ראשית, היום אני רגוע יותר. עשו נגדי כל מיני תככים, ואינני מכהן עוד בוועד. אני עוסק לי בהפקות יפות כגון: ערב למען ילדי תיסמונת־דאון, בשבת הקרובה, ועוד.

שנית, עדיף לי שיהיה ערוץ שני ותוכניות מגוונות בכל הערוצים, מאשר לצבור כוח בגלל מיכלול של תנאים עלובים.

(דפנה ברק)

שיחת חולין (במכולת)

— סליחה יש לך אולי קופסה של כרוב כבוש?

— תגידי, מה אתן עושות עם כרוב כבוש — סותמות את החורים בבתים כולן מבקשות כרוב כבוש.

— אין לך?

— בטח שאין. נגמר: זה לא העונה של הכרוב הכבוש.

— טוב, תן לי בבקשה קילו מלח־בישול גס.

— בשביל מה אתן כולכן צריכות מלח־בישול גס?

— בשביל לרקוד איתו טנגו.

— לא, ברצינות, אני שואל אותך. כולן מבקשות פיתאום מלח גס.

— זה בשביל לאפות עוף בתנור.

— מה זאת אומרת?

— יש מתכון כזה, שמים קילו מלח גס בתבנית, עליו משכיבים עוף, מכניסים לתנור ויוצא יופי.

— אה, עכשיו אני מבין למה כבר חודש חסר מלח. אפילו ים־המלח לא יכול לספק את הדרישה שלכן.

— יש תפוחי־אדמה?

— עכשיו, בגשם, בבוץ! אני רוצה לראות אותך שולפת תפוחי־אדמה מהבוץ. אחרי הגשמים יהיו.

— יש לך אולי השוקולד החדש של ורד הגליל?

— למה דווקא ורד הגליל – עלית לא טוב בשבילך? למה לירוק לבאר ששתית ממנה שנים?

— אפשר לקבל שתי קופסות־סיגריות?

— הסיגריות? הצחקת אותי. תפני לכלא־רמלה. אולי המנהל של דובק הביא קצת לחבר'ה.

— אפשר לקבל כיכר־לחם, בבקשה?

— יש פיתות. בשעה כזאת כבר אין לחם. החברות שלך לוקחות הכל עד הצהריים.

— איפה פיתות?

— מה, אין פיתות? נו, בשעה כזאת גם פיתות כבר לא נשארו.

— אז למה החנות שלך פתוחה עד השעה הזאת אם אין כלום?

— אם אני אסגור מוקדם, את תיכף תלכי לקנות בחנות אחרת. אני מכיר אתכן, הנשים.

מקום בארון ומשקה נפלא

כידוע לכל ישראלי תושב הארץ, מתחלקים חגי־ישראל לשני סוגים. החגים שבהם רק אוכלים ארוחת־ערב חגיגית ומקבלים יומיים חופש, והחגים שבהם עם־ישראל יוצא מדעתו — כלומר, פסח וראש־השנה.

בשני החגים האלה נוהג כל אחד לקנות לכל אחר מתנות, וכך מתמלא ביתו של כל אחד בשלושה סטים של כוסות, שתי מערכות לקפה טורקי, שני קילוגרמים שוקולד ורחת־לוקום, איזה ויסקי או שניים, כמה יינות־שולחן ו... שניים־שלושה בקבוקים של ליקר־שוקולד, ליקר־קפה וליקר תות־שדה, שאף אחד לא יודע מה בדיוק עושים בהם.

יש אנשים גועליים שנותנים במתנה דברים שהם קיבלו והם לא אוהבים, וכך הם פותרים את בעיית הליקרים. יש אנשים שנוהגים לאפות עוגות בכל שבת, ובמקום מים או חלב הם שופכים ליקר לתוך הבצק, וכך הם מתפטרים מהדברים המשונים האלה. אבל יש אנשים שלא אופים עוגות ולא מחלקים מתנות לשונאים שלהם, ולכן הבית שלהם מתמלא בכל מיני משקאות, שהלב היהודי לא נותן לזרוק, אבל הפה היהודי לא רוצה לשתות.

עם האנשים מהסוג השלישי נמנות חברתי פיה, וגם אני. הבתים של שתינו התמלאו במשך השנים בכמות עצומה של משקאות מיותרים. ישבנו שתינו והחלטנו לעשות משהו בעניין, לטובת עצמנו, לטובת מקום בארון, ועכשיו מסתבר שגם לתיפארת מדינת־ישראל.

מה שאני המצאתי בעניין הליקרים עוד תשמעו ממני במשך הזמן. מה שפיה המציאה השבוע, שווה בהחלט תואר של דונה אידאלה, או אפילו למעלה מזה.

הכמויות הדרושות לכוסית של משקה פלאים, שרק המומחים הגדולים יכולים להרגיש את ההבדל בינו לבין אייריש קריים אמיתי, הן: 3 כפות גדולות של ליקר־קפה או ליקר־מוקה (שמקבלים במתנה או קונים תמורת 3־4 שקלים הבקבוק) ושתי כפות של שמנת־קפה. שמים את שני המרכיבים בכוסית ומגישים. יותר פשוט מזה לא הצלחתי למצוא השבוע.

אני, אגב, התפטרתי במשך שבוע משני בקבוקים של ליקר־קפה שעומדים אצלי בארון מפסח 1981.

בקשת עזרה

להלן ההזמנה המודפסת אשר קיבלתי מחברת אסם לאיזה אירוע חגיגי שהם עורכים (את זה אני מבינה לפי הנייר המשובח של ההזמנה).

הנני מבקשת את עזרת הציבור בפיענוח הכתוב בהזמנה, כדי שלא אפסיד אירוע, מפני שהראייה שלי כבר לא 6:6, ומפני שאין לי נסיון בקריאת אותיות גותיות.

אודה למפענחים אם יואילו בטובם לטלפן למערכת העולם הזה ולקרוא לי את הכתוב.

תודה.

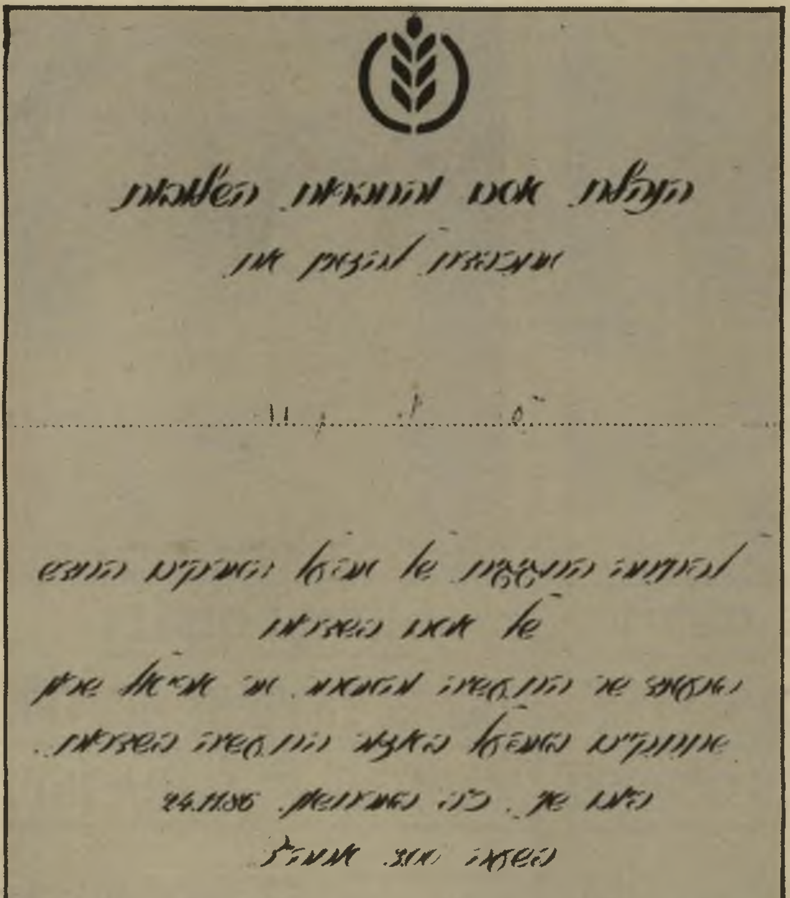

ספרים זו פרנסה, לא מתנה

פגשתי במיספרה את פולה מוזס. אשה מיו־חדת במינה. אחרי שיחה קצרה, סיפרה לי שעדיין לא הספיקה לקנות את סיפרי, ושאלה אותי אם אני יודעת באילו חנויות ברמת־גן מצוי הספר. מייד הבטחתי לשלוח לה ספר במתנה. פולה מוזס סירבה בתקיפות. לא הבנתי את הסירוב, כי רציתי לתת לה את הספר מכל הלב, אבל היא עמדה בסירובה ואמר לי: „ספר זו לא מתנה. כך חינכו אותי!" ואז סיפרה לי את הסיפור הבא:

לפני שנים גר זלמן שניאור אצל מישפחת מוזס ברמת־גן. התפתחו ביניהם יחסי־ידידות, ושניאור זכר את יום־הולדתה של פולה מוזס, ובכל שנה נהג לקנות לה מתנה. אחרי כמה שנים, ימים ספורים לפני יום־ההולדת, פנה שניאור לפולה ואמר לה: „הפעם אני ממש לא יודע מה לקנות לך, כי כבר קניתי לך כל מה שעלה על דעתי." „מה הבעיה," אמרה לו פולה, „יש ספר אחד שלך, פנדרי הגיבור, שאין לי בבית, והייתי רוצה אותו במתנה." הסתכל עליה זלמן שניאור ואמר בקול תקיף מאוד: „את הספר שלי את תקני בחנות. זאת הפרנסה שלי, ופרנסה לא מחלקים. את תקני את הספר שלי בחנות, וכך יהיה לי כסף לקנות לך מתנה!"

אולי הסיפור הזה לא דומה למיקרה שלי, אבל הוא סיפור יפה.

פינת החי

יבואן אחד שלח לי את הצילום של הכלב המשגע הזה, כשעל צווארו תלוי מכשיר אלק־טרוני להרחקת פרעושים וקרציות (גם מכלבים וגם מחתולים). היבואן לא כתב לי איפה אפשר להשיג את המכשיר וכמה הוא עולה. לעומת זאת, הוא כתב לי את מיספר־הטלפון שלו. לכן אני מצלצלת אליו כבר שבוע, פעמיים ביום ומדברת עם העוזרת שלו, שלא מבינה בכלבים ובחתולים ובפרעושים שלהם.

אני מפרסמת את תמונת הכלב, כי אני לא יכולה להתאפק. אנא, יבואן יקר, התקשר למערכת העולם הזה והשאר לי את הפרטים של הקולר האלקטרוני.

כל מה שרצית לדעת על הקפאה

כמו כמעט בכל שבוע, הנה ספר־בישול חדש. הפעם לא כל־כך בישול, כמו מה עושים עם האוכל אחרי הבישול, ואיך מבשלים במיוחד כדי להקפיא.

כאשר בכל בית שלישי בישראל (טוב, אולי הגזמתי) יש מקפיא בגודל שיכול להכיל מזון למצור על ירושלים, בהחלט יש צורך בספר שיסביר לעקרת־הבית ולבעלה למה הם הוציאו כל־כך הרבה כסף, ולמה בעצם הם צריכים את המקפיא.

הספר מסביר מה כדאי להקפיא, איך מקפיאים, לכמה זמן, איך מפשירים, במה אורזים, איך בוחרים מקפיא שיתאים למישפחה, וכו' וכו'.

ספר שיעשה ממך לא רק בעלת דיפ־פריז, אלא גם בעלת השכלה בנושא.

סיפרה של דליה למרני, בישול להקפאה – הקפאה לבישול הוצאת זמורה ביתן, מחיר 22.50 שקלים.

כל מה שרצית לדעת על פרוות ולא היה לך את מי לשאול

שועל: יש שיבעה סוגים שונים

פרוות

בסך הכל הלכתי לאכול ארוחת בוקר עם חברה, ובמיקרה פגשנו את אבי שחר, פרוון, בעל פרות אלסקה ברחוב בן־יהודה בתל־אביב וחנות חדשה ומהודרת במלון מיגדל־דניאל בהרצליה. מתוך רצון להשכיל תוך כדי אכילת ארוחת־הבוקר, שאלתי שאלות וקיבלתי תשובות. נרמה לי, שאם לכן/לכם לא יצא בזמן האחרון לאכול ארוחת־בוקר עם פרוון, גם אתם תרצו לדעת.

ידעתם, למשל, כי מ־50 חיות מיסכנות מפשיטים את העור ועושים מהם מעילים וז׳אקטים וכובעים ושאר אבזרי־ביגוד? נכון שהפרוות הידועות ביותר באות מחיות כמו מינקים, שועלים, נמרים, נוטריות, בונים, צ׳ינצ׳ילות, ארנבים, כבשים, דובים, תנים, כלביים ועוברים של טלה. אבל גם חייהם של בעלי־חיים ידועים פחות נמצאים בסכנה מתמדת מצד ציידי־כסף.

לארץ הגיעו הפרוונים הראשונים באמצע שנות ה־30, ממיזרח אירופה, אבל הקונים לא עטו עליהם בהמונים,

פרוון שחר ודוגמנית

ומכולם נשארו בודדים מאוד. שני הפרוונים הראשונים שעבדו בארץ היו מר פישמן ומר רוזן, שהניחו את היסוד למה שהיום הוא ענף מכובד מאוד ומכניס כסף רב במטבע זר. היום רשומים באגודת־הפרוונים 80 מומחים, ומחוץ לאגודה מסתובבים עוד כמחצית המיספר הזה.

למרות עשרות החנויות למוצרי־פרווה המצויות בארץ, עדיין הלקוחות הגדולים הם התיירים מארצות־הברית ומאירופה. מחירי הפרוות בארץ הם מן הנמוכים בעולם המערבי, וזה בעיקר מפני שאין פער־תיווך גדול. פרוונים הישראלים מייבאים את הפרוות המעובדות בעצמם, תופרים בעצמם ומוכרים בעצמם. הפרוות הנמכרות ביותר בארץ הן המינק, הברייט־שוונץ, השועל ו־הנוטריה. ז׳אקט־פרווה זול ביותר הוא מפרוות ארנב (הם קוראים לזה „שפן") ומחירו בארץ הוא בין 60 ל־200 דולר, תלוי בכמות החומר ובעיצוב הבגד. ז׳אקט מפרוות שועל־כסף מגיע לכדי 3,500 דולר, אבל מינק מהודר אפשר למצוא בין אלף ל־3,000 דולר. ויש גם ז׳אקטים למי שחשקה נפשה במינק, אבל מצבה הכספי מתנגד לו: ז׳אקט מרגלי־מינק אפשר להשיג אצל פרוונים עסוקים (נשארות להם רגליים, אחרי שעשו מעילים מגוף המינק) ב־700 שקלים עבריים.

ז׳אקט הפרווה מתאים ללבישה בבוקר, בשעות־הצהריים וגם בערב, והוא מתאים גם למיכנסי ג׳ינס וגם לשימלת־ערב מפוארת. אגב, אם מעיל הפרווה שלך יצא מהאופנה, אין שום סיבה שלא תיקחי אותו לפרוון, כדי שיפרק את העורות וירכיב מהם מעיל חדש לגמרי, בדוגמה מודרנית. מחיר שינוי כזה נע בין 200 ל־500 דולר, ואבי שחר מספר לי שהוא בעצמו שינה מעיל של גברת מסויימת כבר חמש פעמים, וכך יש לה מעיל חדש ואופנתי בכל שלוש־ארבע שנים.

אופנת מעילי הפרווה נקבעת ב־פאריס ובמילאנו. יש שם בתי־אופנה המתמחים רק בפרוות, והם יוצרים דוגמות חדשות מדי עונה, ומוכרים אותן לפרוונים בכל העולם.

הפרוונים המכבדים את עצמם ואת מיקצועם נוסעים למילאנו וללונדון לפחות פעם בשנה, כדי לקנות דוגמות וסחורה טובה, ופעם בשנה הם נוסעים לתערוכה החשובה בפראנקפורט, ה־מביאה את כל החידושים באופנה, בעיבוד, ובשימור הפרוות.

לפני כמה שנים קמו בעולם הרבה מאוד אגודות להגנת־בעלי־חיים, הקימו רעש ואירגנו חקיקת־חוקים נגד ציד חיות־טרף. הציד אומנם לא פסק לגמרי, אבל קניית מעילי פרוות־נמר, למשל, התמעטה, מאחר שחברי האגודה היו הולכים ברחובות ניו־יורק וערים אחרות, ובעזרת סכין־גילוח היו חותכים מעילים של נשים הדורות.

בארצות אירופה ואמריקה כמעט לכל אשה מהמעמד הבינוני ומעלה יש מעיל־פרווה אחד או יותר. בישראל רק בשנים האחרונות התחילו הנשים לקנות לעצמן פרוות, וגם אלה הן בעיקר נשים הנוהגות לנסוע לחו"ל בחודשי־החורף, או נשים המעוניינות להעלות את הסטאטוס החברתי שלהן. אבי שחר חושב שבקרוב מאוד יבינו הנשים הישראליות שז׳אקט פרווה לא רק שאינו פריט של מותרות, אלא שבמקרים רבים הוא אפילו חסכוני, מפני שאפשר להשתמש בו לכל אירוע, הוא כמעט שלא קולט כתמים, אין צורך לשלוח אותו למיכבסה בכל עונה, וכאמור — אפשר לשנות את צורתו מדי כמה שנים.

מינק: מגדלים את החיה רק למען הפרווה

איך לשמור על פרווה

אם כבר קנית לעצמך מעיל פרווה, גבירתי, דעי לך שאת יכולה לאחסן אותו, בחודשי־הקיץ, במחסנים של חנויות־הפרווה הגדולות, תמורת כ־5 דולר לחודש. יחד עם זאת, אם יש לך מקום בארון, תוכלי לאחסן אותו בבית, כשהוא מכוסה בסדין כותנה (לא בניילון, כי הפרווה צריכה לנשום).

פעם בחודש יש להוציא את מעיל־הפרווה, לנער אותו היטב ולהחזירו לארון. אם נוצרו כתמים של מייק־אפ על הפרווה, אפשר להוריד אותם בקלות בעזרת מטלית טבולה במים. כתמים יותר רציניים אפשר להסיר בעזרת תערובת של בנזין לבן וטאלק. אחרי כמה שנים של שימוש אפשר לרענן את מעיל הפרווה במכונה מיוחדת, הנמצאת בחנויות הפרוות.

אם המעיל נרטב בגשם או בשלג, צריך לתלות אותו על קולב ולחכות שיתייבש. זה הכל. הגשם, השלג והשמש אינם מזיקים לפרווה.

דניאלה שמי

אוסקר
מילחמות היהודים

הוועדה התרשלה בתפקידה, ואיום בבג"ץ עלול למנוע השתתפות בתחרות

סאלים דאו ורמי שטרן ב„אוונטי פופולו" של רפי בוקאי
הבגץ מעיב על האושר

עוד לא יבשה הדיו מן הברכות לאוונטי פופולו, סירטו של רפי בוקאי, שנבחר על־ידי מועצת הסרט הישראלי לייצג את ישראל בתחרות האוסקר, במיסגרת הסרט הזר (אותה מיסגרת שבה השתתף בשנה שעבר מאחורי סורגים) — וכבר הרטיבה דיו חדשה שירה חדשה, צורמנית ולא נעימה לאוזן.

שיש קולר, (סירטי מרתון), מפיץ הסרט שתי אצבעות מצידון הגיש באמצעות עורך־דינו, מאיר מורגנשטרן, עתירה למתן צו־על־תנאי בבית־המישפט הגבוה לצדק, נגד שישה גורמים: שר־התעשיה־והמיסחר (הממונה על מרכז הס־רט הישראלי) אריאל שרון, מנכ"ל מישרדו יורם בליזובסקי, שבתוקף תפקידו יושב בראש מועצת הסרט הישראלי (תחת גד סואן), מועצת הסרט הישראלי, ארנון צוקרמן, היום ראש החוג לקולנוע באוניברסיטת תל־אביב, דויד שפירא, המפיץ את אוונטי פופולו (שגם הוא, כמו צוקרמן, חבר במועצת הסרט), ורפי בוקאי, בימאי אוונטי.

בשורה ארוכה ומפורטת של טענות כנגד החלטת המועצה לשלוח דווקא סרט זה כמועמד לאוסקר, טוען קולר שהבחירה לא נעשתה כחוק, וכי כמה מן המשתתפים בדיון ובהצבעה פסולים לעשות כן. לדעתו, סיכוייו של שתי אצבעות מצידון לזכות בתחרות עדיפים, אבל למרות זאת בגלל מעורבותם האישית של כמה מחברי מועצת הסרט, הועדף אוונטי.

קולר טוען שארנון צוקרמן אינו בעל זכות־הצבעה, בתוקף היותו ראש החוג לקולנוע (שהש־תתף בציוד ובחומר, בהפקתו של הסרט בשעתו); הוא טוען, שאם כי דויד שפירא לא השתתף בהצבעה, הוא השתתף בדיון והיה בכוחו להשפיע על ההחלטה, דבר שלדעתו הינו פסול.

הישיבות נדחו. אלא שעתירה זו שהגיש קולר לא רק שעלולה בהחלט למנוע את השתתפותה של ישראל בתחרות האוסקר השנה, לבלבל את האקדמיה לאמנות הקולנוע ולהעמיד את ישראל (שוב!) בעמדה נפסדת, מביכה ומ־כוערת בעיני העולם (קולר הצהיר במפורש כי הודיע על כך לאקדמיה לאמנות הקולנוע, וביקש אותה לעכב את ההחלטה בדבר אישור המינוי למועמדותו של הסרט עד למתן החלטת הבג"ץ);

העובדה שצריך לבחור בסרט שייצג את ישראל בתחרות האוסקר היתה ידועה היטב למישרד התעשיה ולממונה על מועצת הסרט הישראלי. שעת האפס (ה־20 בנובמבר) קרבה, ודבר נסיעתם העתידה לחו"ל של כמה מחברי המועצה היה ידוע מראש (יורם גולן וגליה אלבין אומנם ניאותו להפקיד הצבעה כתובה, אבל דן פיינרו סירב להיעדר ולהשאיר מאחוריו מעטפה, בטענה שכוחה של התכנסות המועצה הוא בדיון וביכולת לשכנע ולהשפיע, אחרת הרי אין כל ערך לישיבות של ועדה כלשהי). ובכל זאת, נידחו וחזרו ונידחו ישיבות שהיו אמורות להתקיים כדי לדון בנושא, בכל פעם מסיבות מינהליות אחרות.

המצב היה רגיש שיבעתיים, מכיוון שלבד מחברים אלה יש רק מעטים בוועדה שאינם קשורים ישירות לסרטים שבדיון — יואב ברש, צבי שפירא ויגאל אפרתי. אשר לצוקרמן ולדויד שפירא — בהצהרתו של יורם בליזובסקי (בשבוע שעבר בגלי צה"ל) קבע מנכ"ל מישרד־התעשיה כי „שפירא לא השתתף בהצבעה, ואילו צוקרמן לא הוכר כבעל עניין."

מעניין כי עוד לפני פירסום החלטת מועצת הסרט, משהתמהמהו הישיבות, עיכוב שהדאיג את ענף־הקולנוע כולו, כבר הביעו כמה אנשים את החשש שמא מועצת הסרט עומדת לפני דילמה קשה וחילוקי־דיעות קוטביים באשר לזהותם הפוליטית של הסרטים העומדים על הפרק, ויש המעוניינים למעשה שאף לא אחד מן הסרטים יסע להוליווד. היו שתמכו נלהבות בשתי אצבעות מצידון, ואחרים שטענו כי לא ייתכן כי סרט של צה"ל ייצג מדינה וייצור תגובה הפוכה לזו שהוא מקווה להשיג. בעיה אחרת באה מכיוון חיוך הגדי, שגם הוא, כשתי אצבעות, זכה בהצלחה ניכרת בכמה פסטיבלים בינלאומיים, אבל עורר התנגדות מצד אנשים העויינים את המסר הפוליטי שבו.

למרות שהמצב נראה רגיש במיוחד, והיתה צפויה התלבטות קשה במועצה, איש לא ראה חובה לעצמו להזדרז, לשבת ולהחליט. צריך היה לחכות לרגע האחרון, ומוטב להאמין כי היתה זו הזנחה בלגניסטית אופיינית, ולא רשלנות מכוו־נת ופושעת. התוצאה בינתיים עצובה מאוד. „אני הייתי מופתע יותר מקולר שהמועצה בחרה בסיר־טי," אמר רפי בוקאי הנדהם, שמעולם לא האמין כי סירטו הצנוע, שכמעט ולא הושלם כלל מחוסר ממון, יכבוש את הקהל ואת הלב בכל מקום בו הוצג עד היום, ובוודאי שלא חלם להיות מוזכר בנשימה אחת עם האוסקר.

אלא שהאושר הועב בעננת הפרשות הנלוות. „מימיי לא פיללתי ששמי ייקשר בבג"ץ," אומר בוקאי. הבימאים האחרים, אף שהיו מעדיפים שסרטיהם יזכו, אינם רוצים להמעיד את בוקאי, ושומרים על שתיקה אבירית. דובר מישרד־התעשיה אומר: „מצטער, סוב יודיצה!"

עדנה פיינרו

מיכבסה עליזה

המיכבסה היפהפיה שלי (דיזנגוף 2, תל־אביב, אנגליה) – **אחת ההפתעות היותר נעימות, הרעננות והמפתיעות של הקולנוע הבריטי בשנה האחרונה: סיבלות המהגרים בארצות המאמצות, ופשיטת־הרגל של האינטגרציה. אומנם נושא נדוש, אלא שהפעם, בלי ספק הרבה תודות לתסריטו הנפלא של האניף קוריישי (בן תערובת של אנגלית ופאקיסתאני), התוצאה היא מלבבת.**

עומר (גורדון וארנקה, בעל פני־הילד והעיניים הבוערות) הוא מחמל נפשו, בנו היחיד של מורה פאקיסתאני, עיתונאי ואיש־רוח בעל דיעות סוציאליסטיות, שסיכנו אותו במולדתו והמשתקות אותו לחלוטין בארצו החדשה. הוא מנסה להתקדם, להגיע לעצמאות כלכלית בעזרת דודו, נאצר, שיש לו עסקים רבים, מהם כמה בלתי־כשרים. הדוד, החי לו עם אשתו החוקית בחווילה בנוסח האצולה הבריטית אם כי בבית פנימה מנהל אורח־חיים פאטריארכלי לחלוטין, ומחוצה לו מנסה להיות כגבר מערבי בעל מאהבת קבועה, מעניק לבן־האח מיכבסה כושלת. עומר בוחר לו כפארטנר בגורדון, פאנקיסט לונדוני בעל עבר של פאשיסט בריון, אבל בעל חוב־ילדות כבד לאביו של עומר, שהיה עבורו דמות מחנכת נערצת בתקופה שלפני המהומות הגיזעניות באנגליה (השחקן דניאל דיי לואיס, המגלה טפח כישרון בולט ושונה מזה שגילה בתפקידו הקודם, בזיכרונות אהבה מפירנצה). השניים

גורדון וארנקה ודניאל דיי־לואיס – מקסים

מחדשים את המיכבסה והופכים אותה לסמל של אהבתם, נאמנותם, משיכתם המינית האחד למשנהו, וניסיון להריסת מחיצות, למרות המטען הגיזעני מזה, והקיפוח מזה, שכל אחד מהם נושא בתוכו, כשכל אחד כבול במוסכמות הסביבה הטיבעית המקיפה אותו: גורדון וחבריו הפאנקיסטים, המ־תעבים זרים, עומר ומישפחתו, שלמרות כל רצונה להשתייך למולדת החדשה, עדיין נושאת איתה מינהגים ומסורות שבטיים.

שוביניזם גברי עצוב

שוברי הלבבות (לימור, תל־אביב, ארצות־הברית) – **מוזר, אבל כמו לפי הזמנה, כל העדינות וה־טאקט המתגלים בתיאור יחסים בין הומוסכסואלים מגזעים שונים בסרט אחד,** (המיכבסה היפהפיה שלי), **הופכים לגסות־רוח בתיאור ידידות בין שני שורים גבריים בריאים בסרט אחר. שני הידידים המחפשים את זיקפתם האבודה בסרט זה הם ארתור בלו (שחקן סימפטי בדרך כלל, פיטר קויוט) ואלי קאהן (שחקן חיוור בדרך כלל, ניק מאנקוזו).**

בלו, צייר פופ־פטישיסט, שגבריותו ואיתה אנרגיית היצירה שלו מתייבשות כשאשתו עוזבת לטובת אמן אחר, זקוק לסידרה אינסופית של הוכחות שלא יצא מן המחזור. הוכחות שתמיד הן במישור ההישגי המיני, אפילו כשמדובר בתערוכתו החדשה, המחזירה אותו לאופנה ולמעמד כלכלי איתן. אלי, חברו היהודי, מספק לו את החיזוקים, את הכיבוש היחיד שמוכיח לו שהוא המאצ'ו העליון, בכל פעם שהוא משכיב את אהובתו החדשה של ידידו הנצחי. דרך נעלה באמת להוכיח שהידידות הגברית עומדת מעל לכל, בעיקר שהניצחון מושג תמיד על מיטה משותפת.

יחסי שני הגברים עומדים למיבחן כשאלי מתאהב, באמת (כך לפחות נדמה לו). במונולוג נילעג מאוד הוא מסביר שאהובתו החדשה, השחקנית קארול לור, משתמשת בו

פיטר קויוט וקארול לור – עלוב

כבאובייקט מיני בלבד, ומייד סותר את עצמו ומכריז שהנשים מחפשות רק רומאנטיקה, רגש ומעורבות.

אבל הדיאלוגים כולם מלאי פנינים שכאלו, וכל הנשים שבסרט הן אנוכיות, משעממות, חסרות־אישיות וממלאות פונקציה אחת בלבד: לגרות את דמיונו המיני של הגבר, ולהעניק לו את הפיתוי הנצחי, שאינו אלא אשליה, כאילו הוא המפתה, הכובש והמנצח. בסך הכל זהו תיאור עצוב ופאתטי של תהליך התיילדותו המזדקנת של הגבר האמריקאי.

חגיגה לעיניים. יופי עוצר נשימה. צללית אוירודינמית מושלמת - הארי החדש - פיג'ו 309. מכונית שנועדה לשאת את סמל פיג'ו חייבת להקרין איכות, דינמיות וקידמה טכנולוגית.
ה-309 שוברת את שיאי האוירודינמיות בהשוואה למכוניות אחרות מסוגה עם מקדם גרר של 0.30 בלבד. כבר בנסיעה הראשונה אתה חש ביציבותה המוחלטת של ה-309 על הכביש, בביצועיה המרשימים, בנסיעתה השקטה ובתצרוכת הדלק הנמוכה שלה.
פיג'ו 309 החדשה, היא תולדה של הנסיון הרב שצברה פיג'ו מנצחונותיה הרבים במירוצי הראלי.

כל דגמי פיג'ו מהווים דוגמה מושלמת לרמת איבזור גבוהה, לנוחות מירבית בנסיעה ולבטיחות מקסימלית, אקטיבית ופסיבית.

בחר לך את הפיג'ו 309 מתוך מבחר דגמים מפתים:
309GL/309 - 1118 סמ"ק, 55 כ"ס דין
309GL פרופיל/309GR - 1294 סמ"ק, 65 כ"ס דין
309SR/309GR - 1580 סמ"ק, 90 כ"ס דין
309GTI - 1905 סמ"ק, 105 כ"ס דין

פרטים נוספים בסוכנויות פיג'ו.

עוד ארי שבחבורה

דוד לובינסקי בע"מ

יבואן בלעדי למכוניות - פיג'ו · טלבו · סיטרואן בישראל

תל־אביב, שונצינו 16, טל' 333214 (03) ■ בני ברק, כהנמן (השומר) 101, טל' 779111 (03)
■ ירושלים, המלך דוד 24, טל' 9-8-224467 (02)

86/5-פ

הוא מטשטש את
המציאות, אבל

אורנה גלזר
חלון ראווה,

מדגיש חמוקים,
מבליט ומחניף

הקשר מסתיר את הכל

אם כי גוף חטוב ונשי עדיף תמיד, הרי דוגמה זאת היא אידיאלית לאותן שאין להן מותניים חטובות ומודגשות.

את המראה השונה והחדשני הזה ניתן לקבל גם בשיטת עשי־זאת־בעצמך: תופרים על שימלת־טריקו או שימלה סרוגה פשוטה פיסת־בד רחבה או אפילו מסתפקים בכריכתה מסביב

ז׳אקט רכוס בקשירה, חולצה הנרכסת בצעיף, מלמלות, תחרה ועניבות־פרפר הם חידושי־האופנה ומעצבי־האופנה הם הדואגים לחידושים אלה.

אחת התוצאות: לא רק כפתורים מככבים בביגדי הסתיו והחורף, אלא גם בגדים הרכוסים בקשר בלבד.

לדוגמה: ז׳אקט־עור גדול, רחב ויפה, בעל דש רחב ושרוולי קימונו. ובחורף זה נקשר השרוול ברצועת־עור רכה ועדינה בכעין קשר ספורטיבי, זרוק קימעה, אבל בסטייל.

וגם מלפנים חסל סדר כפתורים. המעיל נרכס בשתי רצועות־עור, אחת על השניה, ואלה משוות מראה מרושל וספורטיבי גם יחד.

קצת אחרת. הכל אוהבים להחניף לגוף האשה ולהדגיש את חמוקיה. כיצד עושים זאת בקשירות? קושרים, למשל, מלפנים שתי פיסות־בד רחבות, המתחילות במותן והמסתיימות באיזור הירכיים העליון.

חגיגית היא ההופעה בחולצת־תחרה ארוכת־שרוול, אם אפשר בתוספת כפפות־תחרה. בתצלום למעלה מימין: ז׳אקט־עור דקיק ונעים למגע, הנרכס מלפנים בקשירה. ללא כפתורים וללא רוכסן. קל להתרה. השרוולים חסרי־החפתים אינם תפורים, אלא מופשלים בפיסות־עור צרות.

רומאנטי מבד אורגנזה, מעל חולצה עם הז׳אקט השחור וחצאית הקלוש.

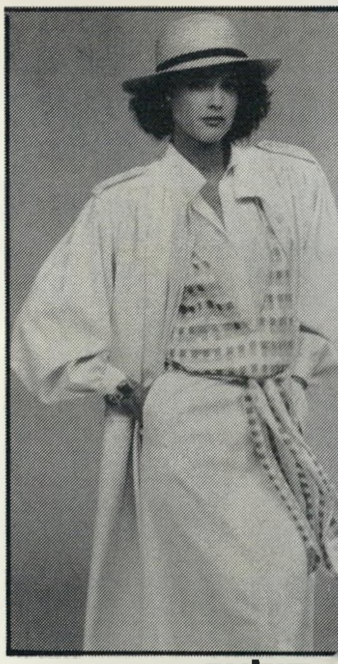

חולצה משובצת, באפור־צ־הוב־לבן, בגזרת וי עמוק, עם צעיף קשור מעל חצאית.

שמלה מג'רסי בעיצוב אנ־גלו טרלדזי האי־טלקי. המותניים מודגשות בבד.

בלייזר חגיגי וכחול, עם פיסת־בד בצבע תו־אס, המדגישה מותניים וירכיים.

פרפר מבד אורגנזה מנוקד בנקודות־קטיפה על החזה של חלי־פת־ערב מסאטן שחור, כשחגורת־סאטן רחבה מדגישה את המותן. למטה משמאל: חולצה חושפת־כתף ומעוטרת בבד מלמלה.

בגוון נוגד. ואפשרויות כאלה אינן חסרות. עם חצאית וחולצה שחורים, או אפילו מיכנסיים וחולצה שחורים, ניתן להדגיש את המותניים בצעיף ארוך, מבד דקיק, הנופל ברכות.

אפשר להשתמש בצעיף בגוון נוגד או בצעיף בגוון הז'אקט. אם, למשל, לובשים חולצת־משי לבנה, חצאית צרה ושחורה וז'אקט בצבע בז', היפה ביותר תהיה פיסת־בד בגוון בז', שתיכרך סביב המותניים.

אם הז'אקט שחור, כדאי לכרוך צעיף מקווקו או משובץ, בגווני שחור־לבן או אדום־לבן. ומראה מושלם יתקבל על־ידי עגילים, שרשרת, תיס־רוקת הולמת וכובע תואם.

סולידי ומסוגנן גם המלמלות ו־התחרות חוזרות לאופנה. חולצות משי, אורגנזה, שיפון, כותנה וגם חולצות־תחרה.

חולצות־התחרה נלבשות בעיקר בשעות הערב, מעל לחצאית קלוש ארוכה מסאטן שחור ומתחת לז'אקט צמר משובח. חולצת־תחרה היא תמיד הדורה וחולצת מלמלה או חולצה הנרכסת בפרפר גדול גם היא באופנה. חולצה שכזאת, עשויה מבד ז'ורז'ט לבן, מנוקד בכחול, ומתחת חצאית צרה וכחולה, נותנת מראה סולידי ומאופק, מסוגנן ומאוד מרשים.

לגוף. ו„מיטפחות" כאלה, המתנפנפות מן הבגד, הן הגורמות לכך כי הבגד ייראה קצת אחרת.

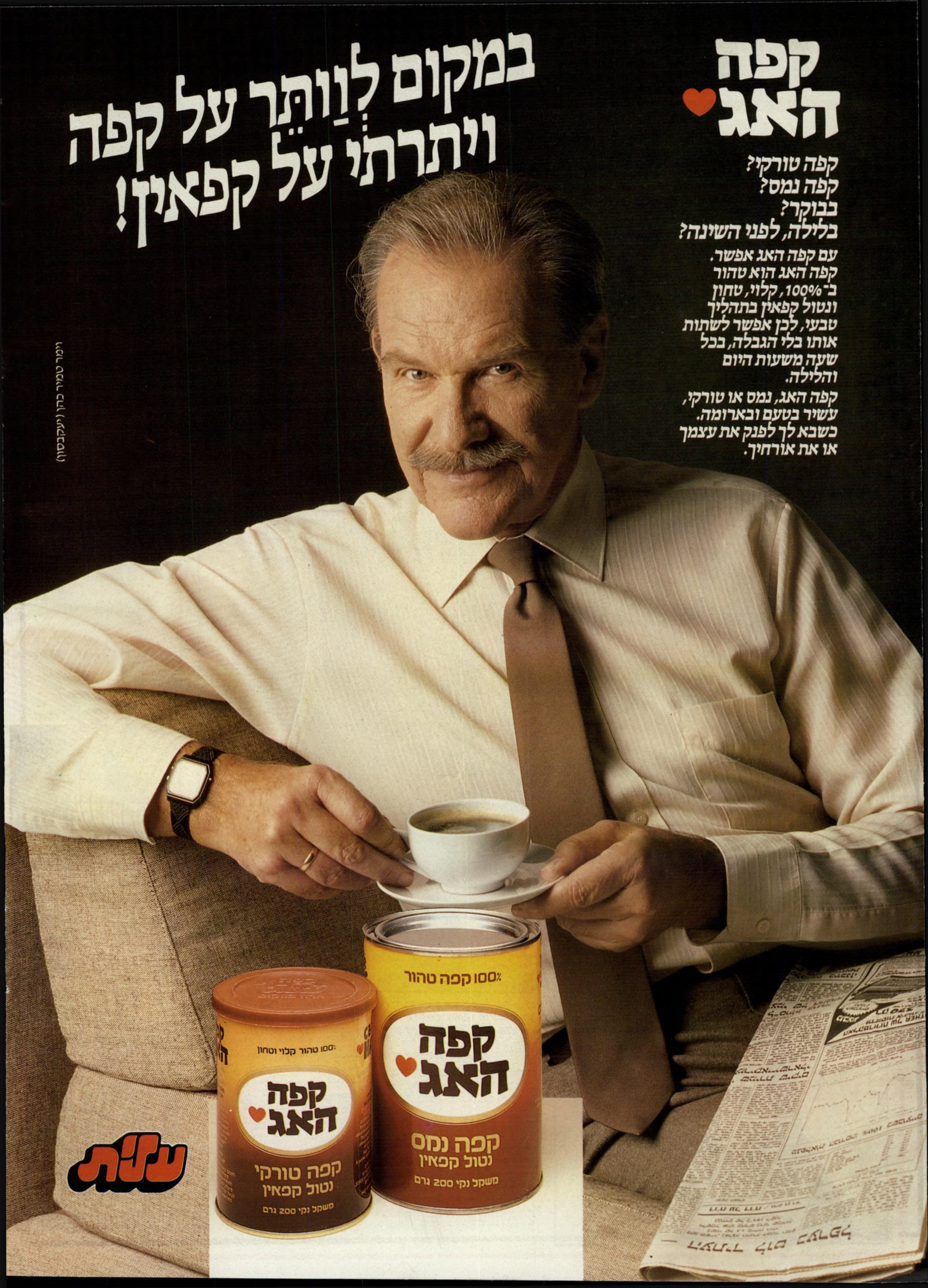

במקום לְוַתֵּר על קפה
ויתרתי על קפאין!
קפה
האג
קפה טורקי?
קפה נמס?
בבוקר?
בלילה, לפני השינה?
עם קפה האג אפשר.
קפה האג הוא טהור
ב־100%, קלוי, טחון
ונטול קפאין בתהליך
טבעי, לכן אפשר לשתות
אותו בלי הגבלה, בכל
שעה משעות היום
והלילה.
קפה האג, נמס או טורקי,
עשיר בטעם ובארומה.
כשבא לך לפנק את עצמך
או את אורחיך.
ויגר טמיר כהן (יעקבסון)
100% קפה טהור
קפה
האג
קפה נמס
נטול קפאין
משקל נקי 200 גרם
קפה
האג
קפה טורקי
נטול קפאין
משקל נקי 200 גרם
עלית

מה יגידו על אדיפוס?

רחל אבנרי

המנהלת הצעירה של התיאטרון, שוש אביגל, סבורה שגם בתיאטרון מימסדי אפשר לחנך לערכי תרבות, סובלנות ודו־קיום. האם מישרד־החינוך יתן לה גיבוי בפרשה זו?

תיאטרון לילדים הוא עולם מרתק. פו הדוב, פינוקיו והרפתקות בקירקס מלהיבים את הצופים הצעירים ומהלכים עליהם קסמים. אבל על המבוגרים, העייפים והציניים, הוא נוסך רק שיעמום.

כך זה היה תמיד. עד השבוע. כש־לפתע התהפכו היוצרות.

בתיאטרון לילדים ולנוער, מיסודו של מישרד־החינוך, מודאגים מה יעלה בגורלה של הצגת־הילדים החדשה הפיצוץ ברחוב אהל"ן. ההצגה עלתה זה עתה לבימה, ומייד הצליחה לעורר פולמוס בין המבוגרים. הדיווחים עליה חרגו ממדורי־התרבות, חדרו לעמודי־החדשות. בכותרות גדולות נכתב בשבוע שעבר כי מורים ומנהלי בתי־ספר שוקלים לבטל את הזמנת ההצגה למוסדותיהם, ושרבים מהם דורשים להכניס בה שינויים.

זה התחיל בכך שמישהו שלף את הטענה שההצגה „מעודדת נישואין מעורבים". אחר־כך היה מורה שהבחין כי דמויות הערבים בהצגה מעוצבות באופן חיובי מדי, יחסית לדמויות היהודים. בסוף גם נמצא מלמד קפדן, שחיטט וגילה, למרבה הזוועה, כי באחת הסצינות מסבים לשולחן סדר־הפסח גם סועדים ערבים.

הדתי ואת רפלקס ההגנה־על־חופש־הביטוי אצל האינטליגנטים של השמאל.

גיבורת ההצגה, נטשה בת ה־12, בתם של עורך־דין ערבי וביולוגית יהודיה, אינה מעסיקה את עצמה בשאלות חינוכיות מופשטות. היא סובלת ממצוקה מוחשית ביותר — אביה האהוב נעצר, בעיקבות פיצוץ שאירע במינימרקט השכונתי ברחוב אהל"ן (ראשי תיבות: „אדוננו הרב לייב נחמן").

במהלך ההצגה עוברים הצופים יחד עימה את החוויות הקשות, מתגעגעים לאביה ומעריצים אותו, ומשתגעים אחרי חזירי־הים הקטנים שלה. הם לומדים על בשרה של נטשה עד כמה אכזרית יכולה להיות התנכרות הסביבה, ומה רב ערכה של סובלנות אנושית פשוטה.

זהו בדיוק מה שהרגיז כמה מורים. הצופים הצעירים, תלמידי כיתות ד' עד ח', שראו את ההצגה, הזדהו לחלוטין עם נטשה. הם אהבו את אביה ממש כמוה, מבלי להתייחס — לטוב או לרע — ללאומיותו השונה. לקראת סוף ההצגה, כשחפותו של האב מתבררת והוא יוצא לחופשי, הילדים מחאו כפיים. הם גם מחאו כפיים כאשר דורה של נטשה, נער בן כפר ערבי, חיזר אחרי נערה יהודית בת גילו.

הם תיעבו את המורה הצדקנית והצבועה, שבסוף ההצגה מתברר כי גרמה למעצרו של האב. וגם עמדו לצידו של יאן, החבר של נטשה, עולה חדש מרוסיה, הסובל מלחציה של המורה „להיות כמו כולם".

אחידות, אבל כולן משבחות את הערך החינוכי של הנושא, ואת העובדה שהחלטנו לטפל בו.

שר־החינוך החליט להתרכז השנה בחינוך לסובלנות ולדו־קיום, וזהו בדיוק נושא ההצגה. היא לא מתיימרת לפתור את הבעיה היהודית־ערבית, אלא להציג נושא כללי: דיעות

סדר פסח הסצינה שעוררה שערוריה: ליד שולחן הסדר יושב סבה של הגיבורה, ערבי בכופיה (מימין, השחקן ויקטור עטר). מול נטשה (נוגה פז, יושבת בגבה) יושבים דודה הערבי (דן תורג'מן), אמה, אילנה כ"ץ (מיקי מרמור), סבתה מצד אמה (אביבה גר) וידיד (שמיל בן־ארי).

„זה מה שהכי עודד אותי," הגיבה הד"ר שוש אביגל, מנכ"לית התיאטרון, „מסתבר שהצופים הצעירים מקבלים את ההצגה בדיוק כפי שציפינו ורצינו שיקבלו אותה. הם אינם מתעסקים בפוליטיקה גבוהה, אלא מביטים בעלילה דרך עיניה של הילדה, כסיפור אנושי."

סיפרה אביגל:

יש לי הרגשה שהעניין מתפתח מעבר למימדיו הטיבעיים. אומנם, הביקורות המיקצועיות על ההצגה אינן קדומות נגד החריג בחברה, והבעיות המוסריות שהן מעוררות. העלילה היא יותר מכשיר, דימוי מושאל לצורך הרפרטואר שלנו, שיש בה נציגים של מישרד־החינוך. התוכנית כולה הוצגה ופורסמה מזמן.

פיתוח דיון, מאשר הצגת מצב מציאותי מחיי היומיום.

זו דרכו של תיאטרון, שהוא מטפל בבעיות מוסריות וחברתיות על־ידי חידוד והקצנה של מצב, שאינו בהכרח מועתק מן המציאות.

נושא המחזה איננו נישואי־תערובת. המצב הקיצוני הזה הוא חלק מהטכניקה של הדראמה — לכווץ בעיה לתוך שעה וחצי של הצגה, ולטפל בה באופן מרוכז.

אנחנו פועלים במיסגרת הנחיות קברניטי־החינוך במדינה, ואני בטוחה שיש ציבור די גדול של מורים ומנהלים נאורים, היודעים שאנו חיים בחברה הטרוגנית, ושיש למצוא דרך לחיות בתוכה בשלום.

עד כאן אביגל.

ההצגה, המבוססת על ספר של רניאלה כרמי ובעיבודה, הועלתה בשנה שעברה כהצגה ניסיונית בחוג לתיאטרון של אוניברסיטת תל־אביב.

האם ייפסל מחזה של סופוקלס בנימוק שהוא מעודד גילוי־עריות?

אב ובתו עורך־הדין סמיר מרואן (השחקן ויקטור עטר) ובתו נטשה (נוגה פז) בביתם. בעיקבות פיצוץ שאירע בשכונה נעצר האב באישון־לילה, והבת לומדת על בשרה את עובדות החיים: כותרות העיתונים מרשיעות אותו, השכנים מרכלים. אבל הצופים מזדהים בכל ליבם עם נטשה.

בפרשה הזו ניתן למצוא את כל היסודות המבטיחים התפתחותו של סקנדאל פוליטי נוסח ישראל: היא עשויה לגרות היטב את יצר־הצנזורה של עסקנים מסויימים ואת כישרון־ההסתה של צעקני־הימין, ואולי אפילו את תחביב עריפת־הראשים; היא יכולה לעורר את בלוטות־המגן של המימסד

חינוך לנישואי־תערובת? באותה המידה אפשר לפסול את אדיפוס המלך של סופוקלס, בטענה שהוא מעודד גילוי־עריות.

תיאטרון אינו אמור לחלק גלולות־ארגעה, וגם ההצגה המסויימת הזו נועדה לעורר למחשבה, ולא להרדים אותה.

מלכתחילה נערכנו לפעילות חינוכית נוספת, לפני ואחרי ההצגה, והפצנו בין המורים דף־הדרכה בעניין הזה. בין השאר המלצנו על קריאת הספר של דניאלה כרמי, והצענו גם סדנה מיוחדת, בשם בית משותף. בסדנה זו מפעילות מדריכות התיאטרון את התלמידים כדיירים מסוכסכים בבית משותף. הסיכסוכים אינם בהכרח דומים לאלה שבהצגה, אלא עולים מתוך הקהל וממה שמעסיק אותו.

אנחנו תיאטרון ציבורי, המחזה אושר לפני יותר משנה על־ידי ועדת־

היא זכתה אז בביקורות מצויינות. פנינה גרי, המנהלת האמנותית של התיאטרון לילדים ולנוער, ששקדה לבסס את הרפרטואר השנה על מחזות ישראליים מקוריים, הזמינה את הבימאית חגית רכבי־ניקוליבסקי. רכבי היתה גם הבימאית של הגירסה שהועלה באוניברסיטה.

אולם מאמצים חינוכיים לחוד — ומציאות לחוד. עם הישמע הציוץ הראשון נגד ההצגה, התחילו המזמינים להסס. לתיאטרון אין אולם־בית משלו, שבו הוא יכול להעלות ככל העולה על רוחו ולמכור כרטיסים בקופה. הוא מתבסס בעיקר על הזמנות של בתי־ספר מתנ"סים ומוסדות חינוכיים.

אין עדיין זרם של ביטולים, ופנינה גרי ושוש אביגל מקווה שגם לא יהיה. אבל ריח הסקנדאל כבר נישא באוויר, ומאיים לפוצץ את הפיצוץ ברחוב אהל"ן.

רחל מרחלת על כל העולם

מאת שולמית יריב

שישים אלף גבר ועוד גבר

ביום הרביעי שעבר חזו צופי הטלוויזיה הישראלית בסרט תיעודי מעניין מאנגליה בשם האוצר של סיירה פלאדה על מקום נידח מאוד בלב הג'ונגל, שבו מחפשים זהב. 60 אלף גברים חופרים שם באדמה מהבוקר ועד הלילה, כדי להגיע אל חלומם של כל אנשי העולם — להיות עשיר.

הגברים עובדים שם יום אחרי יום, חודש אחרי חודש, ומלבד עבודה אין שם כלום, ובעיקר לא בילויים. על פי חוק אסורה הכנסת נשים, אלכוהול ונשק למחנה מחפשי־הזהב.

ובכל זאת, למרות האיסורים, אשה אחת הצ־ליחה לחדור למחנה, והיא המספקת ל־60 אלף הגברים את האפשרות להישאר שפויים ולהמשיך לחלום על מה שגבר נורמאלי צריך לחלום. **ריטה קדילאק**, סטריפ־טיזאית לא־צעירה, אבל מאוד סכסית ומושכת, עושה להם מופעים, נותנת להם פה חיבוק בכל הגוף ושם טפיחה על השכם ושומרת על המוראל שלהם, למרות היובש הגדול בנשים.

איך הצליחה אשה להיכנס למחנה־הגברים, למרות כל האיסורים? או, אז אני אספר לכם. אתם בכלל זוכרים את ריטה קדילאק, שהופיעה ב־1964 בתל־אביב במועדון צברה, וכל ישראלי שכיבד את עצמו הלך לראות את הפלא של מי שהיתה אז מלכת הסטריפ־טיז העולמי?

רק מעטים יודעים סיפור שהודלף לי בזמנו על־ידי בעל מועדון צברה, **קובה זילברמן** המנוח: שהיא למעשה גבר שהפך לאשה. מה שאני לא יכולה לשכוח זה את 10 העצות, שהיא נתנה לנשות ישראל. ביניהן:

● הגשימי את חלומותיו האירוטיים של בעלך: למדי איך להתפשט. כלל ראשון בהת־פשטות נכונה – לעולם אל תורידי את שימ־לתך דרך הראש. אם תקפידי על כלל זה, תישאר לך מלבד תיסרוקת מושלמת גם הבעת פנים מגרה.

אל תשליכי מעלייך את החזיה כאילו אין לך כבר סבלנות לחכות לזרועותיו. הורידי אותה לאט, תחילה תמיד את הכתפיות, אחת אחר השניה. שימרי כל הזמן על הסכסית שבהבעות. הצלחתך או אי־הצלחתך תשתקף מייד במבטים שינעץ בך בעלך.

● אם את רוצה לשמור את בעלך בבית, במיוחד בשעות־הפנאי שלו, עשי את עבודות משק־הבית בלי תחתונים.

● אל תתאפרי אף פעם בנוכחות בעלך. המשיכי להשלות אותו בעניין זה כל זמן שאת רק יכולה.

● אם את רוצה להשיב את תקופת החי־זור גם אחרי שנים של נישואין, תני לבעלך את ההרגשה, שהוא עוד עלול לאבד אותך אם ימשיך להתנהג בצורה גועלית כל־כך. וכדי שהאיום לא יישמע כאיום־סרק, הב־הירי לו היטב שאת יכולה לקיים את עצמך ואינך זקוקה לכספו. למדי מיקצוע מכניס! ובכלל, אולי תפסיקי להשתדל כל־כך? את לא חושבת שהגיע הזמן, שהוא יתחיל לחפש דרכים כדי לשמור עלייך בבית?

ריטה קדילק (1964)
ארבע מתוך 10 עצות

זהירות, מכשירי־האזנה!

הבעיה של **אחת התחקירניות** בטלוויזיה היתה שיש לה **בעל מוסכניק**. למה זו בעיה, אתם שואלים?

בבקשה. הגברת הזאת, כמו שקורה לגברות רבות אחרות אחרי כמה שנות־נישואין, רצתה לטעום פה ושם צוף של פרח אחר. וכמו שקורה לגברות אחרות, היא עשתה את זה לפעמים, ואחר־כך חזרה הביתה כמו ילדה טובה.

אבל הבעל של הגברת התחיל לחשוד באחד הימים. אילו היה הבעל הזה עובד בבנק, למשל, הוא היה אומר לה: „אני רוצה לדעת את האמת, יש לך מישהו אחר?" והיא היתה אומרת לו: „השתגעת, מותק? שאני אבגוד בך?" ובזה היה נגמר העניין.

אבל התחקירנית שלנו מהטלוויזיה יש לה, כאמור, בעל מוסכניק. אז בוקר אחד הוא אמר לאשתו: „האוטו שלך לא מצלצל טוב. אני לוקח אותו למוסך, תבואי בעוד שעה, אני אבדוק מה יש לאוטו ואשפץ קצת."

התחקירנית היתה מאוד מאושרת מזה שיש לה בעל מוסכניק, ושהיא לא צריכה להתרוצץ באיזור־התעשיה ולדאוג לאוטו בעצמה. ובאמת, אחרי שעתיים באה הגברת למוסך של בעלה ולקחה את האוטו שלה.

עוד באותו היום אחרי־הצהריים היא נסעה באוטו, יחד עם איזה **גבר** נחמד שגם הוא עובד בטלוויזיה כטכנאי, ושיש לו אשה וכמה ילדים. התחקירנית והטכנאי מהטלוויזיה דיברו ביניהם באוטו, והחליפו מילות־אהבה מאוד רכות.

אז ככה: כל אותו הזמן נסע הבעל המוסכניק כמה מאות מטרים אחרי האוטו של אשתו, ושמע כל מילה הנאמרת בתוך המכונית. כי צילצולים משונים לא היו למכונית, המוסכניק פשוט לקח אותה כדי להתקין בה מכשיר־האזנה.

טוב, אתם מבינים כבר שהיו צעקות והיו סקנדאלים, ובשבוע שעבר הבעל המוסכניק עזב את הבית המשותף שהיה לו עם הגברת התחקירנית.

אהבה בערבית

שוש אביגל כל־כך עסוקה בזמן האחרון בבעיות יהודים־ערבים, בגלל הפיצוץ ברחוב אה"לן (ראה עמוד 27) ובגלל הפיצוץ שההצגה עשתה בתיאטרון הילדים והנוער, עד שכל מה שהיא צריכה זה כמה שעות של שקט אחרי

שוש אביגל
בלי פוליטיקה

העבודה בעניינים לא־פוליטיים, ובלי יהודים וערבים.

נו, ומה יש לה? רומאן עם **גבר** ערבי מקסים ושרמאנטי מחיפה.

אני מקווה שהם מדברים על אהבה, ולא על מילחמות.

הקונטסה המצ'וקמקת

במשך הרבה מאוד שנים היינו כולנו גאים מאוד במלכת־המים היפה של העולם הזה. **יהודית מיזרחי**, שלימים נסעה לארץ האפ־שרויות הבלתי־מוגבלות, ושם נישאה למולטי־מיליונר של ממש, והיתה לגברת מאוד עשירה ומכובדת ויפה.

אני לא ביקרתי אותה באמריקה, אבל נודע לי שפה ושם היא אירחה איזה ישראלי יפה או ישראלית נחמדה במיוחד.

הסיפור האחרון ששמעתי הוא שבביתה של יהודית מיזרחי (שהיום קוראים לה מיסיס טאובמן) היתה קבלת־פנים באיזה עניין אמנותי (רוב הזמן יהודית עוסקת עכשיו באמנות). בין כל המוזמנים והמוזמנות שלבשו שמלות־ערב וחליפות־ערב וכל שאר התחפושות שאנשים נוהגים ללבוש למסיבות מעין אלה, היתה גם אשה אחת שיש לה עמדה בכירה בניו־יורק, וגם היא הגיעה לניו־יורק לפני שנים מארצנו הקטנטונת.

במשך הערב פנתה הגברת ליהודית ושאלה אותה איזו שאלה מאוד עדינה בשפה העברית. יהודית לא ענתה ונתנה לכל הנוכחים להבין שאין היא שולטת בשפה המשונה והגרונית הזאת. הגברת הלכה מייד לברר מה קרה ליהודית. ומה הסיפור של אי־ידיעת העברית.

מה שהסתבר הוא שבזמן האחרון החליטה יהודית מיזרחי (מיסיס טאובמן) לשנות קצת את הקוריקולום־זיטה שלה ולמקם את ההתחלה שלו לא בתל־אביב, אלא באתונה. לפי השמועות החדשות, ההולכות עכשיו, יהודית אינה אלא קונטסה יוונית במקורה.

יהודית מיזרחי
רוזנת ילידת יוון?

מה אגיד לכם, אני באמת זוכרת את אחיה, בועז, שפעם, מזמן, היתה לו מכונית קונטסה מצ'וקמקת. אולי מזה בא ליהודית הרעיון.

נו, ואם חתונה, אז עם מי

בין 10 אלפי הנדחקים שהגיעו כדי להידחק בפתיחה של הסינרמה, היה זוג שהרביץ כנראה את הופעת־הבכורה שלו ביחד.

אני בעצמי כתבתי לכם, לפני שבועות אחדים, שאיש־הביטוח **משה חכמי** לא נראה כלל יוצא מביתו, ולכן הסקתי שאין לו שום רומאנים.

מה מסתבר עכשיו? שהיה לו כל הזמן רומאן, אלא שהוא התנהל בתוך הבניין. האשה שברומאן גרה גם היא במיגדלי דויד המלך, אך שבערבים, או שהוא היה עולה לקומה שלה או שהיא היתה יורדת לקומה שלו.

האשה היא **נילי אקרשטיין**, אחותו של **גיורא אקרשטיין** מהמירצפות. ב־1967 הכי־רה נילי את הד"ר **ביל ליפי**, רופא־אוזניים אמ־ריקאי שבא הנה כדי לטפל בנפגעי מילחמת ששת־הימים. אחרי המילחמה ואחרי הטיפולים הם נישאו ונסעו לארצות־הברית, שם חיו כמה שנים באושר ובעושר. כל זה עד שהרופא התאהב באחות בבית־החולים שבו עבד, והנישואין שלו עם נילי נגמרו.

נילי נשארה עוד כמה שנים בניו־יורק ואחר־כך, כמו הרבה ישראלים, חזרה הביתה. מייד היא קנתה לעצמה דירה יפה במיגדלים, ואחרי זמן קצר היא גילתה שבאותו בניין גר אלמן נאה שאשתו התאבדה. ככה זה התחיל, וככה זה נמשך, עד שלפני שבועיים פירסם העולם הזה את הגילוי על אהובתו הסודית של משה חכמי, גרמניה יפה בשם **סיביל ראוך**, שהודיעה לכל מי שרצה לשמוע שהיא ומשה עומדים להינשא.

אני כבר לגמרי מבולבלת מכל העניין. עם מי יתחתן משה חכמי, אם בכלל?

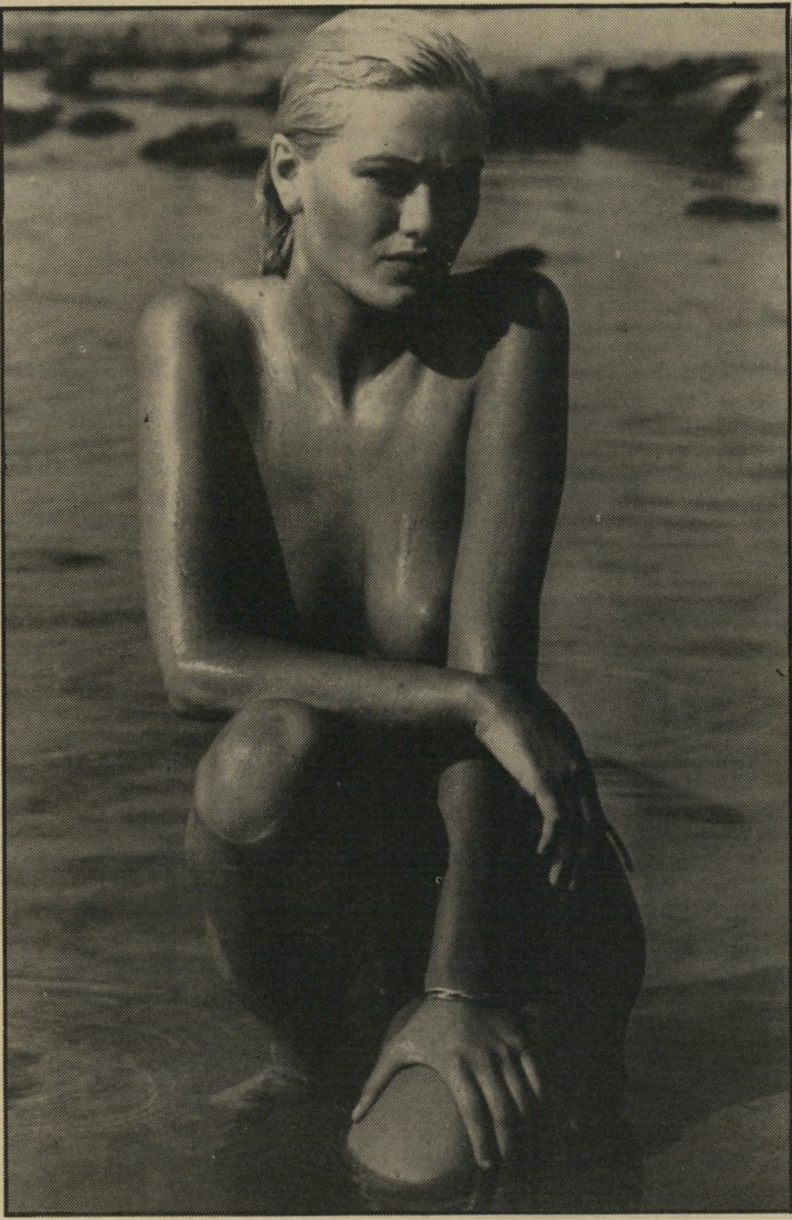

סיביל ראוך
קומה אחרת באותו המיגדל

גיטה מתפללת

מזמן לא סיפרתי לכם על **גיטה שרובר** ועל מעשיה. זה מפני שגיטה מסתובבת בעולם, בין הבתים שלה בלונדון, בשווייץ, בניו־יורק ובישראל, ותמיד היא עסוקה ורצה ומסדרת עניינים, ורק בערב, כשהיא מתפנה מכל עיסוקיה, היא יושבת ומטלפנת לבנה, **גבי שרובר**, הגר בניו־יורק ועושה סרטים.

בכל יום מדברת גיטה עם גבי, שהוא כמו שכולם אומרים „בבת עינה". היא יודעת איך עבר עליו היום, מה הוא עשה, את מי הוא פגש, מה הוא אכל, ואת מי הוא אוהב. אין ביניהם סודות.

באחרונה נודע לגיטה שגבי אינו מרגיש טוב, ועד שהספיקה להגיע אליו הוא כבר היה במצב חמור. אמו אינה זזה ממיטתו. יושבת לידו, מחזיקה בידו ומתפללת לאלוהים.

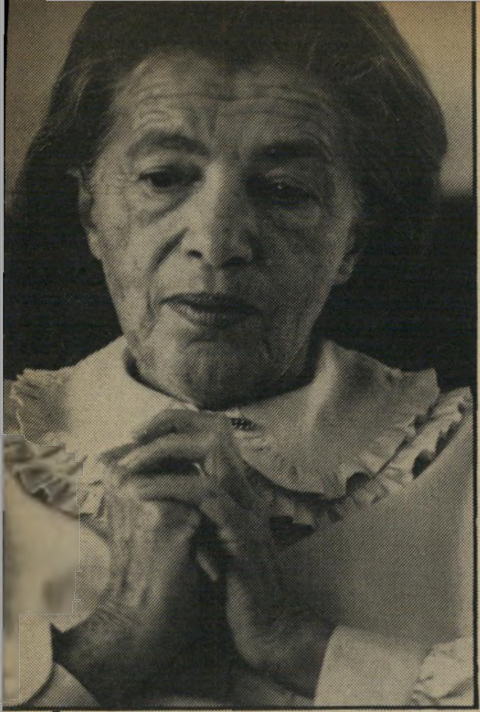

גיטה שרובר
– ועכשיו אינה זזה ממיטתו

גבי שרובר עם פארה דיבה
עד שהגיעה אליו הוא היה במצב חמור –

הסוד נקבר באדמה

בירושלים חיה כבר הרבה שנים **מישפחה מאוד מכובדת**, אינטליגנטית, בעלת ערכים סוציאליסטיים.

לפני שנים נולדו למישפחה שני ילדים, **בן ובת**. הילדים גדלו, התפתחו, והיו לגאוות ההורים: הם למדו בבתי־ספר טובים, והיו בתנועת־נוער, בדיוק כמו שצריכים להיות ילדים של מישפחות מאוד מכובדות בירושלים. אלא שאז קרה דבר יוצא־דופן. הבן, שהגיע לגיל 17 בערך, שם לב לדברים יוצאי־דופן המתרחשים בגופו בכל פעם שהוא פוגש בנער אחר.

מהר מאוד הבין הבחור שהוא פשוט הומו־סכסואל. אילו זה היה קורה היום בתל־אביב, אף אחד לא היה מתעלף. אבל זה קרה לפני כ־20 שנה בירושלים, והילד היה בטוח שאם זה יוודע להוריו הם יתלו את עצמם בכיכר־ג'נרלי. הוא הסביר להוריו שהוא חייב לנסוע לארצות־הברית כדי ללמוד שם, וברח מישראל כל עוד רוחו בו, רק כדי שהוריו לא יגלו את האמת.

עברו הרבה שנים. הבחור היה לאקדמאי מכובד במיקצועו. המישפחה שלו המשיכה לחיות בארץ והם ידעו שהבן שלהם עושה חיל בארצות־הברית. לפעמים הם נסעו לבקר אותו שם, לפעמים הוא בא לבקר אותם פה, ובמשך כל אותן השנים לא ידעה המישפחה את מה שהבן רצה להסתיר.

כל זה עד לפני כמה חודשים, כשהוא חלה מאוד. **החבר הפרטי** של הבן החליט להפסיק ולשמור על הסוד, והוא טילפן אל **אמו** של האיש בירושלים וביקש ממנה לבוא ולהיות ליד בנה בימיו האחרונים. האמא באה, ישבה ליד בנה, עד שנפטר לפני שבועיים.

הארון נשלח ארצה, והמישפחה פירסמה מודעה קטנה מאוד באחד העיתונים על מועד ההלוויה. מעט מאוד אנשים ראו את המודעה והגיעו ללוות אותו בדרכו האחרונה.

בבית המישפחה יושבים שיבעה. כולם אומרים שהוא נפטר ממחלה ממארת. רק האמא יודעת איך קוראים למחלה הממארת, ולמה הוא נדבק בה.

אשה חכמה ומחזאי

חנוך לוין חזר הביתה, אחרי שרעה קצת בשדות אנגליה וגרמניה.

אבל הסיפור שלו לא חשוב. התאהב באומנת הגרמניה, נסע איתה לחו"ל — דברים כאלה כבר קרו בעבר. ממי שאפשר ללמוד כמה דברים, זה דווקא מ**עדנה**, אשתו של חנוך.

תחת להתמוטט ולעשות סקנדאלים, ולבכות ולאיים ב„או אני או היא" וכל שאר הדברים שנ־שים נוהגות לעשות, היא פשוט התעלמה מכל הסיפור. עכשיו, כשהוא חזר (היא ידעה שהוא יחזור), היא אפילו לא שאלה לכמה זמן חזר ואיפה הוא היה. חנוך חזר הביתה, בשבילה זה מספיק, וכולם יכולים לקפוץ לה.

חנוך לוין
היא ידעה שהוא יחזור

בבנימינה אין אוהבים אתיופים. מבחינה זו אין הבדל בין אשכנזים ומיזרחיים: כולם רוצים שיילכו למקום אחר

לא רוצים שחורים!

שלמה טיזזו רוצה להציג את ביתו לפני זרים. הדירה גדולה, נקיה, מרוהטת בפשטות, והיא משמשת לו ולאשתו זהבה מקור של גאווה. בחפץ לב הוא פותח את הדלת, מזמין לסיור במיטבח, בחדר־האורחים, בחדר־השינה, בחדרי־הילדים.

אבל לפני כן, בהיחבא, הוא חומק במהירות בין כל החדרים, מתיז טיפות כבדות של בושם בפינות, על הריצפה, על הרהיטים. רק אחר־כך הוא מניח לזרים להיכנס לדירה.

החשש כי ריחו־שלו, הריח הפורץ מתבשיליה של זהבה, הריח הטיבעי של הבית, ידחה את הזרים, מעיד כאלף עדים על הדבר הנורא שקרה להם בבנימינה.

לפני שנה עברו שלמה, אשתו ושני ילדיהם להתגורר ברחוב הרקפת במושבה, ביחד עם עוד שמונה מישפחות אתיופיות. שש המישפחות הוותיקות הגרות בשכונה הקטנה אינן מחבבות את האתיופים. יש להן תלונות לרוב על הרגליהן ומינהגיהן. הטענה הפופולארית ביותר מתייחסת לריח הבוקע מבתיהם של האתיופים.

יום השישי בצהריים. בני ארבע מישפחות ישראליות ותיקות יושבות בפתח־הבית. הילדים צמודים להוריהם. הם אינם מתקרבים לילדי האתיופים. הבוגרים מקלפים קלמנטינות, מעשנים סיגריות וצועקים בכל כוחם.

„יש מהם סירחון נוראי,” אומר שלום זיגדון. „אני לא יודע מה הם מבשלים שם בכלל, מה הם עושים בכלל בתוך הבית שלהם. גם מהכביסה שלהם יש סירחון. הסדינים תלויים כל הזמן בחוץ. אני לא מבין למה.

„כנראה בגלל כל המנטאליות המשונה שלהם. חוץ מזה, הם כמו פרזיטים, רק כסף הם רוצים כל הזמן. וכל דבר הם הורסים. לפני שהם באו, קיבלנו מקום ראשון בתחרות גינון. עכשיו הכל ייהרס. אין להם כסף להשתתף בהוצאות־הגינון. הם לא יודעים לשמור על הניקיון.

„מהתחלה התנגדנו לקבל אותם. אם היה לנו כאן איזה שכן עורך־דין שמכיר את כל החוקים והביורוקרטיה, היינו מצליחים לזרוק אותם!” זיגדון מתרגז כל־כך, עד שפניו מתאדמות.

בצלאל עטיה: „אנחנו גדלנו בבנ־

ילד אתיופי ליד גדר ביתו: הילדים בוכים כאשר מעליבים אותם

תמיר סלמסה (משמאל): „חבל שבאנו. הילדים מקללים אותנו!”

רבותיי, ההיסטוריה חוזרת

באפריל 1949 פירסם כתב הארץ, אריה גלבלום, סידרת כתבות על קשיי־הקליטה של העולים החדשים. הבעיה החמורה מכולן היתה, לדעתו, זו של יוצאי צפון־אפריקה:

לפנינו עם שהפרימיטיביות שלו היא שיא. דרגת השכלתם גובלת בבורות מוחלטת, וחמור עוד יותר חוסר הכישרון לקלוט כל דבר רוחני. הללו נעדרים גם שורשים ביהדות. לעומת זה, הם נתונים לגמרי למישחק האינסטינקטים הפרימיטיביים והפראים. בפינות מגוריהם במחנות־הקליטה תמצא את הזוהמה, מישחק־קלפים בכסף, שתיה לשוכרה וזנות. רבים מהם מוכי מחלות־עיניים רציניות, מחלות עור ומין. כל זה בלי להזכיר גניבות ופריצות. אלמנט א־סוציאלי זה – אין דבר בטוח מפניו. עובדה חמורה לא פחות היא המחסור בכל נתונים להסתגלות לחיי־הארץ, ובראש וראשונה – עצלות כרונית ושינאת־העבודה. הם מחוסרי כל מיקצוע, וכמובן עניים מרודים.

הטרגדיה המיוחדת לקליטה זו, בהבדל מחומר אנושי גרוע מאירופה, היא שגם לגבי ילדיהם אין תיקווה להעלות רמתם הכללית. זה עניין לדורות.

איננו יודעים מה לעשות בהם. עליית־הנוער מסרבת לקבל ילדי־מרוקנים מהמחנות. קבלני־עבודה יודעים שעובד מרוקני הוא ללא פריון, ואין לסמוך עליו, והקיבוצים אינם רוצים לשמוע על קליטתם של אלה בתוכם. מה יארע למדינה אם זו תהיה אוכלוסייתה!

הסלידה מהאתיופים דומה לשינאה שרחש היישוב הוותיק לבני עדות־המיזרח. היום יש בארץ 16 אלף אתיופים. כמחציתם כבר גרים ב־46 ישובים, בדירות של קבע. במקומות רבים הם אינם אהובים על התושבים.

גד בן־ארי, דובר מישרד־הקליטה: „הטיפול המימסדי בעולים נמצא בשלבי סיום. עכשיו זהו תפקידה של החברה לקלוט אותם. אנשים שאינם מקבלים את האתיופים באהבה מנסים להטיל את האשמה עלינו, במקום להודות כי הם אינם אוהבים אותם בגלל ציבעם השחור. אנחנו רואים את היחס העוין והמתנכל כלפי האתיופים בחומרה רבה. מה רוצים אותם תושבים, שנדחוס את האתיופים לגיטאות?”

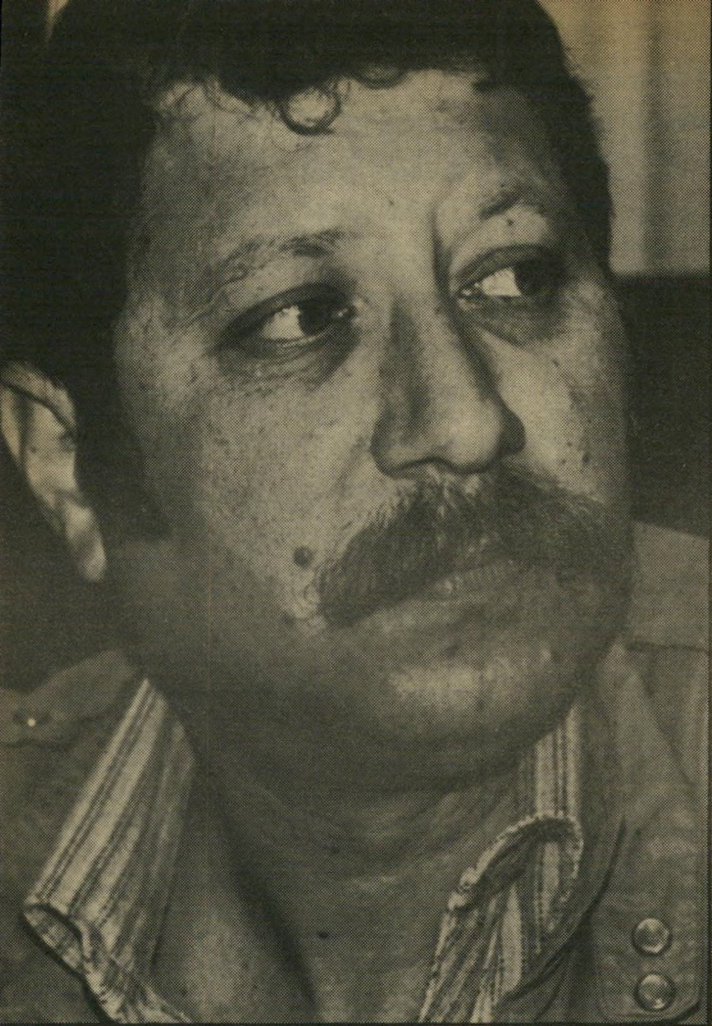

ראש המועצה: „מה אנחנו, פריירים?"

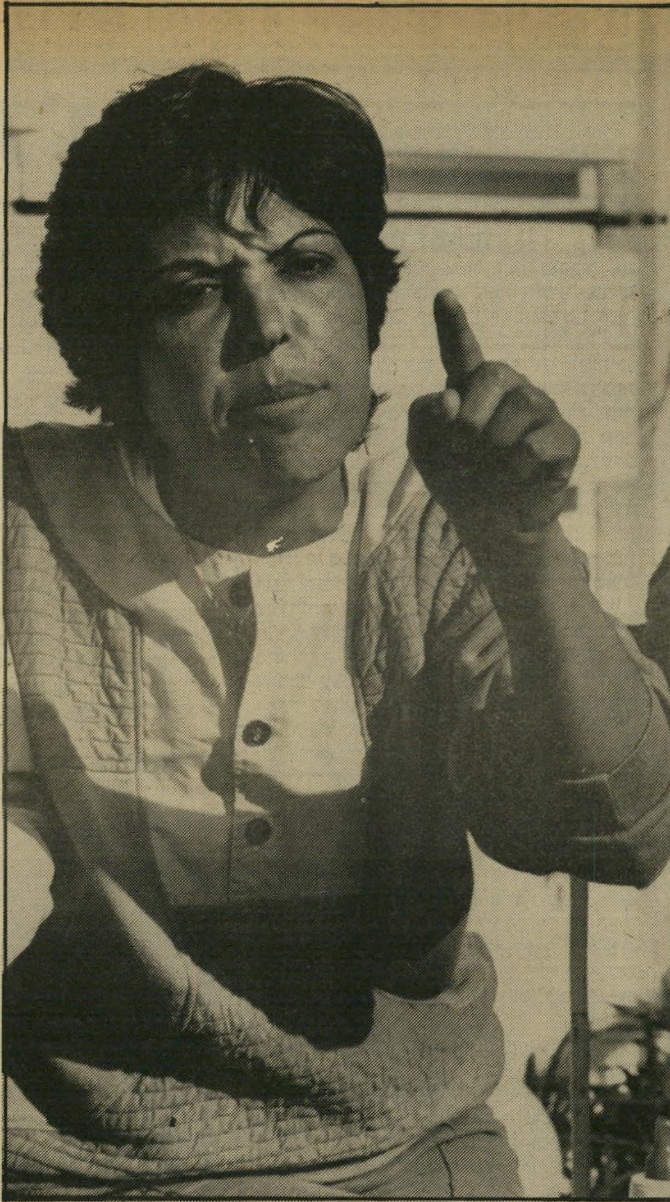

לילי אסולין: „הם עשו כאן כפר ערבי!"

ימינה. השקענו כאן את הנשמה שלנו, ופיתאום באו אתיופים ולקחו לנו את הדירות. ציפינו שיבואו לכאן זוגות צעירים, שיהיו לנו חברים, שתהיה שכונה נחמדה. עכשיו הם שינו את האופי של השכונה. ערך הדירות ירד. אנחנו כבר לא רוצים להישאר כאן!"

זועמת מכולם היא לילי אסולין: „שבע שנים עבדתי כדי לקנות כאן דירה, ועכשיו אני צריכה לראות דבר כזה מול הפרצוף שלי. הם לא מת־קלחים, ובגלל זה הם מזוהמים. כשאני פונה למישרד־הקליטה ואומרת שה־שכנים שלי מטונפים, הם עונים לי: ,מה איכפת לך?' בטח שאיכפת לי! החיידקים שלהם יעברו לילדים שלי!

אחת הנשים אמרה: מדוע הם לא אוכלים מאכלים נורמאליים כמו עוגה ואיטריות

„נהיה לנו כאן כפר ערבי. כל היום הילדים מתרוצצים בחוץ, רעבים ומ־לוכלכים. ב־5 בבוקר כבר רעש, בצהריים רעש. חדר־המדרגות מלוכלך, ממש מגעיל.

„אי־אפשר לאחד שני גושים. הם שונים מאיתנו לגמרי. הם סתומים, לא מבינים כלום. לפני שבאו לכאן, הם גרו בבית־מלון באשקלון, ושם לא למדו כלום, לא הכינו אותם לחיים במאה העשרים. את מכונת־הכביסה הם הפכו לארון, באסלה של השרותים כבשו מלפפונים, הכניסו כבשים הביתה. הכל היינו צריכים ללמד אותם. אפילו מה לבשל. יש להם מאכלים משונים, כל מיני פיתות ובשרים. למה

בני סגל (ליד ביתו): „אני לא מהמתנדבים. מכסימום לעצמי!"

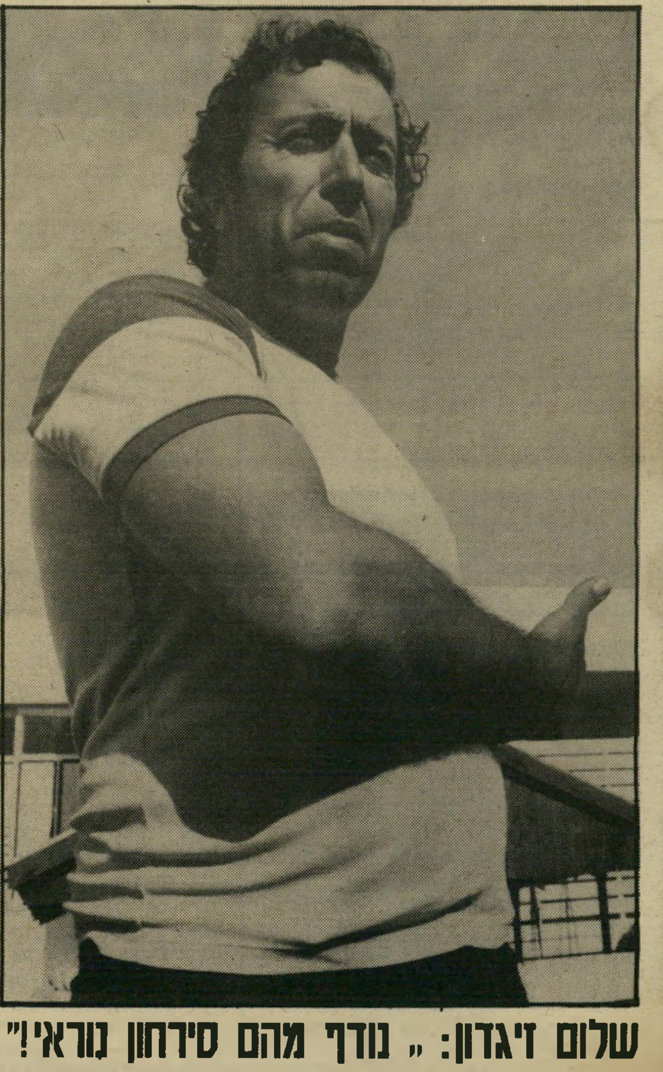

שלום זיגדון: „ נודף מהם סירחון נוראי!"

הם לא אוכלים מאכלים נוראמליים, כמו עוגה ונקניקיות ואיטריות?

„מי שהיה צריך לעזור להם זה משרד־הקליטה. אבל שם, במישרד, לא מתעניינים בהם בכלל. נראה את מישרד־הקליטה נושם אותם, חי איתם יום אחד. זרקו אותם עלינו והסתלקו בחזרה למישרדים שלהם!"

טענות ישנות, מוכרות. רבים מעולי עדות־המיזרח סבלו מהן בעבר, שמעו אותן מפי אשכנזים מתנשאים. כעת אפשר להטיח אותן בקורבן אחר, ולז־כות בעזרתן בתעודת־הכניסה הסופית לחיק החברה הישראלית.

אוכלים רק לחם

אתיופית צעירה, מיטפחת פיר־חונית לראשה, מציצה מהחלון, מביטה בשכניה במבט נבוך. לאיש לא איכפת. ממילא רואים באתיופים חיות־אדם, שאפשר לעלוב בהן ואחר־כך להעמיד פנים שאין הם מבינים עברית.

האתיופים, מהגרים במצוקה, שמל־בד בעיות־הקליטה נושאים בליבם גם געגועים לבני מישפחותיהם, שנשארו שם, וזיכרונות קשים מהמסע לארץ, בוכים בנקל. נשים, ילדים וגברים מדברים ובוכים. מסיבים את פניהם הצידה, מנסים להסתיר.

זהבה טיזוזו (20) התחתנה בסודאן, בדרכה לארץ, לפני חמש שנים. כל מישפחתה נשארה באתיופיה. לפני שהגיעה לבנימינה, גרה בחדרה עם בעלה, שלמה, שהוא מדריך עולים בפרדס־חנה. לבנימינה הגיעו בעיקבות הוריו של שלמה.

זהבה עובדת במחלבת השומרון, שוקלת גבינות. היא צעירה יפה ביישנית, המשתדלת שלא להתערב בסיכסוך השכונתי. להיבלע בתוך ההמון ולקוות שבמוקדם או במאוחר תתקבל בשכונה כדיירת רצויה: „מאוד לא נעים לי ככה. רציתי שיהיו לי שכנים טובים. אולי אם נדע טוב עברית, נוכל לדבר איתם והעניינים יסתדרו. עכשיו הכי חשוב לי ללמוד טוב את השפה."

תמיר סלמסה, בן 8: „חבל שבאנו לכאן. הילדים האחרים לא רוצים להיות חברים שלנו. לא נותנים לנו לשחק עם הכדור שלהם. רבים איתנו, מקללים, מדברים שטויות ומרביצים. אומרים לנו. ,כושים! אתיופים!' וזה מעליב, אז אנחנו בוכים. רציתי שיהיה יפה, שנשחק איתם יפה. אבל הם רעים."

יונה סלמסה, אמו החורגת של תמיר, מפוחדת, מבוהלת, חוששת לדבר. שני ילדיה מתו בסודאן. גם אשתו הראשונה של בעלה מתה שם.

באתיופיה סבלה רעב, כך גם בארץ. כשעה לפני כניסת־השבת יש במקרר

(המשך בעמוד 36)

כתבה שרה ליבוביץ. צילם ציון צפריר

לאן נושבת הרוח: קולנוע

סידרת שיחות בשיתוף דף חדש ותוכנית הרדיו בימות ובדים

אנו ממשיכים בתוכניתנו לאן נושבת הרוח, סידרת שיחות עם יוצרים מכל תחומי האמנות, אשר מטרתה לבחון את השאלה: האם קיימת או מתפתחת אמנות ישראלית — והפעם עם אנשי קולנוע.

גם בשיחה הקודמת, בה השתתפו אנשי ציור ופיסול, נחשפו הבטים מיקצועיים, תרבותיים ומהותיים, ונתגלו עמדות־אישיות סותרות, ואף מנוגדות בתכלית.

בשיחה שלפנינו, הבוחנת את המצב הישראלי מזווית ראייתם של אנשי קולנוע, נידונים נושאים שונים ומגוונים, החל בקולנוע האמנותי („הפרובלמטי", כפי שמכנהו צפל) עד סירטי הבורקאס, מסאלח שבתי של אפרים קישון עד לחם של רם לוי, מלכת הכיתה של צפל ויומן של דויד פרלוב, המפתיע בקביעתו כי „הקולנוע הישראלי הוא החדשות."

שמעון צמרת ■

השיחה עם אנשי הקולנוע שודרה בשבת, ה־25 באוקטובר 86, והשתתפו בה: ניסים קלדרון (אשר הינחה את הדיון), דויד פרלוב, יצחק („ישורון") צפל, רם לוי ויובל מסקין, עורך בימות ובדים.

קלדרון: לכאורה, השאלה „מה ישראלי בסרט הישראלי" היא שאלה פשוטה. אתה לוקח מצלמה וברגע שאתה מצלם אתה קולט באמצעותה מציאות ישראלית. אבל אני חושב שאין השאלה כה פשוטה, מכיוון שראשית יש לשאול מה זה ישראלי? האם זה חול, נופים, ים, הרים? או שמא זה סוג של אנשים, רגשות או רעיונות? האם מדובר בתקופות מסויימות, שהן יותר ישראליות מאחרות? איך זה חודר אל תוך זווית ההתבוננות האישית של היוצר, הבימאי או שחקן הקולנוע? ושאלות אלה צריכות להישאל לא רק משום שהן קיימות תמיד, אלא בשל סיבה נוספת, והיא הרתיעה מפני הנגיעה בישראליות. מי שמתבונן בקולנוע הישראלי ובסיפרות שנכתבה בארץ, ברור לו שבסיפרות אשר נכתבה בארץ במשך כעשרים שנה — 1970–1950 למשל — היה מאמץ מובלט מאוד להיזהר מהישראלי. היה מאמץ להתבונן על הישראלי מנקודת מבט מרוחקת, להיזהר מהלוקאלי. שמא זה יותר מדי פולקלוריסטי, אולי קשה לגעת בזה. יש מישפט ידוע בהנסיכה האמריקאית של ניסים אלוני שדויד פרלוב מרבה לצטטו בראיונות: „פלס־טינה? ארץ קטנה באפריקה המשתחררת. קנאית מאוד, הרבה פולקלור." ודבר זה, של קנאות ופולקלור, הביא להתבוננות מרוחקת על פלסטינה. ואם זה קיבל אופי מבודח אצל ניסים אלוני, הרי שאצל אחרים הדבר היה בעל אופי רציני יותר. כמו הניסיון לעשות משל ולא לתאר מציאות קונקרטית אצל א"ב יהושע, בהתחלה בוודאי, ובמידה מסויימת גם אצל עמוס עוז. היה מאמץ ברור מצד סופרים להיזהר מהחוויה הישראלית. דומני שגם בסירטו הראשון של צפל, האשה בחדר השני, נתגלתה אותה רתיעה מישראליות־יתר, ואני חושב שכך היה בסרטיו הראשונים של פרלוב. מובן שמאוחר יותר היה נסיון להתקרב אל המציאות ואל הבעיות. אבל יש קושי עם העניין הזה. נדמה לי שיש רק סרט אחד, חמסין, שבו קיבלנו איזה צילום ישראלי, איזה

> **פרלוב: „הייתי אומר שהסרט היש־ראלי הוא החדשות. זהו הסרט הישראלי."**

נוף שהוא ישראלי. בסרטים טובים ואחרים שנעשו ונעשים — ומן הראוי לציין כי יש יצירה רצינית בתחום הקולנוע בארץ — הדבר פרובל־מטי, מתוח ולא כל־כך פשוט.

מסקין: למה? מה עם חוף־הים אצל אורי זוהר?

קלדרון: נכון, אבל אולי נשאל את עצמנו: מדוע רק חוף הים, ומדוע זה מקום כל־כך קטן ומצומצם? אולי נתחיל איתך, צפל, כיוון שסרט שלך, מלכת הכיתה, יוצא עכשיו לאקרנים. איך בעבודה שלך אתה מרגיש את הקיום של הישראלי?

קולנוע על קולנוע

צפל: אתה צודק בעניין סירטי הראשון שהזכרת, האשה בחדר השני. אותו עשיתי ב־ארץ כאשר עליתי מצרפת, ויותר מעניין להת־ייחס אליו מהבחינה הזו של „ישראליות". הוא היה סרט צרפתי לחלוטין. זאת אומרת צרפתי במובן שאמנות יכולה בכלל להיות שייכת לעם מסויים, כי יצירה היא בעצם דבר אישי המשקף עולם פנימי הקיים בתוכך. אבל בקולנוע, בכלל, קיימת השאלה, מניין המקור שלך, ומהיכן בא עולם־הדימויים שלך? בהרבה מאוד מיקרים — לדעתי לא במיקרים המוצלחים — עולם ה־דימויים שלך לא בא מהחיים עצמם, אלא מעולם־הקולנוע, דבר המוביל אל יצירות שהן קולנוע על קולנוע, ואז יש מקום להשפעות זרות. כשהגעתי לארץ מצרפת הייתי תחת הרושם של „שבירת הסיפור". מבחינה סיפרותית זו היתה תקופה של „הרומאן החדש", אך זה קיבל ביטוי גם בקולנוע, וללא ספק השפיע גם עליי. בשום אופן לא היו הסרטים הראשונים שלי יצירות שנבעו מעולמי הפנימי — במובן מסויים אולי כן, אך לא במשמעות של חלק מהחברה הישראלית, כי בעצם הייתי עדיין עולה חדש. אני חושב שהחל בסירטי קובי ומלי נפקחו עיניי.

מסקין: גם בסירטך ג'וקר הופיעו ניצנים ראשונים של סרט ישראלי.

צפל: אולי היו ניצנים, אבל ג'וקר היה כפירוש, מבחינת המיבנה שלו, ניסיון מתחכם ולא־מוצלח לבנות סיפור עם מיסגרת אמריקאית. כאשר תוכנו צרפתי, במובן של אנטי־גיבור. כלו־מר, לשבור את הסיפור מבפנים וכולי. אבל לא הייתי מתייחס אל ג'וקר כאל ניסיון לעשות סרט ישראלי של ממש.

מסקין: היזכרתי את ג'וקר כי יש העושים הקבלה בינו לבין סרטיו של הבימאי הצרפתי מלוויל, אשר עשה סרטים שהיו מושפעים בצורה בולטת מהקולנוע האמריקאי.

צפל: זוהי בדיוק הנקודה. ג'וקר נעשה בהשפעתו של מלוויל, מה שמחזיר אותי אל השאלה הקודמת: מהיכן אתה שואב את החומרים שלך?

קלדרון: פלוס הקשר הצרפתי.

צפל: נכון, והקומבינציה הזו לא היתה מוצלחת, כיוון שהיה בה מעין ניסיון לקבל את החומרים מעולם שהוא זר לי.

קלדרון: ואז, מקובי ומלי, נועה בת 17 ומלכת הכיתה חל שינוי גדול.

צפל: כל אדם עובר בחייו התפתחות מסויימת. ההתפתחות שאני עברתי התבטאה במעורבות־יתר בחיי־הארץ, תהליך המתעצם יותר ויותר בזמן האחרון, ולרוע המזל דווקא בתקופה שבה הארץ יותר ויותר דוחה את יוצרי הקולנוע. עובדה שכולם עוברים ללוס־אנג'לס או עוברים לסרטים בשפה האנגלית.

קלדרון: האם הארץ דוחה רק מבחינה כספית, או גם מבחינת מהות ותוכן?

צפל: היא דוחה בכל. אין הכרה בחשיבות היצירה הקולנועית. אני מרגיש שלא ניתן ליוצרי־הקולנוע בארץ להתעסק באופן חופשי — חופשי גם מבחינה כלכלית וגם מבחינות אחרות של אווירה, של אקלים — בחומרים מהם מורכבים החיים שלנו בארץ, בחומרים שאותם אתה קולט דרך אמצעי־התיקשורת, בחומרים מהם מורכב העולם הפנימי שלך, וכו'. אגב, מי שעשה זאת באופן מוצלח, מוצלח מאוד, הוא דויד פרלוב ביומן שלו. ואינני אומר זאת משום שהוא יושב פה באולפן, אלא משום שזוהי דוגמה טובה ליצירה ישראלית. ישראלי במובן זה שיש כאן פריזמה של אמן, של אדם, המתבונן בעד החלון ומעכל את החיים כפי שהם, ומעניק להם צורה מסויימת, אשר ממנה אתה לא רק מבין את עולמו הפנימי ואת שורשיו (יהודיות, ישראליות), אלא מצטיירת לעיניך גם ארץ וגם תקופה, באופן מאוד ברור, מאוד חי. זה היתרון שהייתי רוצה לראות בסרטיי שלי. אבל קשה לעשות זאת בסרטים באורך מלא, כי הדבר כרוך בכסף רב. אני חושב שגם מלכת הכיתה הוא סרט ישראלי מתקופה מאוד מסויימת, כי הוא מתעסק עם חומרים ישראליים. בכלל, אני פחות מתעסק בעצמי ויותר במה שאני רואה וחש סביבי.

אותנטיות או עולם של חיקוי

לוי: אם היית מתעסק בעצמך, לא היה זה ישראלי?

צפל: אני חושב שכל יצירה היא אישית, ובמובן הזה היא גם משקפת חברה, אך השאלה היא באיזה שלב של התפתחות אישית אתה נמצא? האם העולם הפנימי שלך הוא אותנטי, או עולם של חיקוי השואב את חומריו מדבר אחר ולא מחייך שלך.

קלדרון: רם לוי, האם מאחורי שאלתך הסתתר חשש, שמא סרט אישי, שהוא שלך, יהיה לא ישראלי? האם גם עליך עברה ההתלבטות הזאת?

מסקין: אני רוצה לחדד את השאלה. הרבה אנשים ראו בסרטך לחם סרט מאוד איכפתי, המתמקד בחיי עיירה אי־שם בארץ־ישראל, כאשר לדעתי זו החטאת הכוונה, כי הסרט ניסה לאפיין את חיי כולנו בארץ. האין זה כך?

לוי: אני נולדתי כאן, ואני חי כאן, וסרט שאני עושה בארץ הוא ישראלי מעצם ההגדרה שלו, ומכך שהוא דובר עברית — וגם ערבית־מארוקאית, שזה עדיין ישראל. אבל בוודאי שהסרט הזה היה גם על עיירה רחוקה המוקפת מדבר, אך מידבר זה קיים גם סביבי. ובוודאי מדברים בה עברית, כי זוהי השפה שלי, השפה שאת הניואנסים שלה אני מכיר. וזוהי ישראל. וכשמצלמים שיכון עם צורת חיים מסויימת, השיכון הזה הוא שיכון שגם אני גר בו.

קלדרון: תן לי לחדד זאת. ברור שגם ניסים אלוני, כשעשה את הצוענים של יפו, העביר את יפו דרך איזו פריזמה מאוד מאוד אישית. לעומת זאת, בלחם, אני חושב — לפחות כפי שהדברים נקלטו אצלי — היה פחות צורך להעביר את המציאות המקומית דרך פריזמה אישית. האם ההבדל בין שני הדברים הוא של בעיה, של מהות, או עניין של מיקרה?

לוי: מהבחינה הזו אין שום הבדל. לחם הוא סרט עליי. אומנם מדובר בפועל מאפייה בעיי־רת־פיתוח, ואני אישית מצפון תל־אביב. אומנם הוא מארוקאי ואני ממוצא פולני, אבל זהו סרט עליי. בהרבה מובנים, שלמה אלמליח, 'גיבור הסרט' הוא אני עצמי. בהרבה מובנים גם לא. אבל לא רק שלמה אלמליח. יש בסרט הרבה אחרים. הסיגנון אומנם שונה לגמרי, אבל זה אותו מרחב המחיה. אתה שואל מהו ישראלי? ובכן, בישראל יש הכל, מהמידבר ועד מטולה, מדירה שכוחת־אל בעיירת־פיתוח ועד הפנטהאוז בסביון, מחשיבה מסויימת לסוג חשיבה אחר.

מסקין: אם מדברים על ניסים אלוני, יש הטוענים שקולו לא נשמע בין השאר מפני שהוא בורח, מפני שהפריזמות שלו מרחיקות מדי.

זוויות־צילום נמוכות

קלדרון: אולי אני אחדד זאת ואעביר את השאלה אל דויד פרלוב. ניסים אלוני פירסם בכתב־העת פרוזה, לפני כשלוש שנים, סיפור בשם חזרה למולדת ברכבת. זהו סיפור על אדם המנסה לחזור למולדתו ויש לו שני גבנונים: גבנון ישראלי וגבנון יהודי. הוא עולה לרכבת ובה יושבים מכשף ועוד חמישה נוסעים, ותוך כדי נסיעה הם נעלמים בזה אחר זה. אחד הנוסעים, מהנדס שנסע לחו"ל כדי לבנות, נעלם כשהרכבת עוברת דרך מינהרה. נוסע אחר — מלומד זקן המנסה לראות את המולדת דרך קליידוסקופ, אך בעצם עסק בהפרכת רעיון המולדת במשך 52 שנים — נעלם כשהרכבת חוצה יער. שני נוסעים אחרים — סוחר גרוטאות מניו־יורק, אשר גילה שהוא מצאצאי דויד המלך, וצעיר עגום ואלמוני — נעלמים אף הם בדרך מיסתורית. בתחנה שלפני האחרונה נעלם גם המספר עצמו, בעל שני הגבנונים, ולא מצליח להגיע למולדת. אני מספר כל זאת כי אצל ניסים אלוני, בתוך שלל המסיכות, השחקנים והליצנים, ישנו כאב על מישהו שאינו מצליח להיות בתוך המולדת שלו. זהו כאב של סופר אשר כתב לנו אולי את הסיפורים התל־אביביים היפים ביותר שיש לנו. דויד פרלוב, אתה עשית סרט על פי תסריט של ניסים אלוני, הגלולה. אחר־כך עשית סרט על חייו של בן גוריון, ואחר־כך עשית את יומן. אני פוסח על דברים אחרים שעשית. האם הדרך הזאת מבטאת, במידה כלשהי, את ההת־לבטויות של ניסים אלוני ביחס לשאלות האלה: של מי המולדת הזאת? מי הוא ישראלי? מהו יהודי? מי בפנים ומי בחוץ? או האם יש לה נגיעה בכך?

פרלוב: לא, אני לא חושב. אינני „נגוע" בבעיות אלה. ייתכן שאני כמו רם לוי או כמו אחד מנעלמי הרכבת, אבל אינני נגוע בשאלות שהעלית. חשבתי על עניין הישראליות. אני הייתי אומר כמעט בצורה אקסיומאטית, שהסרט הישראלי זה מהדורת־החדשות. זהו הסרט היש־ראלי. ונתעלם לרגע מן המיידיות שבה מובאת האקטואליה. החשוב הוא בכך, שהוא מביא מה שילדה היתה אומרת ממש כמו שסופר היה אומר את המישפט: „אמי יצאה למכולת ועוד לא חזרה," מעין התחלה של סיפור. סופר וילדה היו אומרים זאת בדיוק באותה צורה, בלי ריטוריקה. ואני אינני אומר זאת רק מהסיבה שאני עצמי עושה את יומן — שהוא אולי גם חדשות — מזה 13 שנה. אבל השפה, כך נדמה לי, איננה העיקר בקולנוע. כמובן שלא ניתן להפריד. אבל בקולנוע זה דווקא השילוב המשונה, המעניין, הכמעט־טוטאלי, הקונקרטי, של תמונה וקול, של המדובר והאמירה. וכנראה שהאמירה חשובה יותר מאשר המדובר. וכמובן שמגיעים לנוף האנושי ולנוף בכלל. כאשר היגרתי לארץ, אני זוכר שראיתי הרבה סרטים ישראליים, מיעוטם עלילתיים ורובם דוקומנטאריים ויומנים. ואני זוכר שקיבלתי שוק כשראיתי את הזוויות בהן צולמו הסרטים. כולן היו זוויות נמוכות, והכל היה מאוד נחרץ. כאילו שהשפה איפשרה רק את הנחרץ. כמובן שזו היתה עדיין „התקופה הציונית".

מסקין: גם תקופה שידעה מחסור בחומרי־

> **צפל: „היו כאלה שנהגו לכסות את עדשת המצלמה בגרב ניילון כדי להשיג צילום אירופי, במקום ללמוד לצלם את האור הישראלי."**

גלם. צילמו כדורגל אבל לא הגיעו לגול, זה עשה את הקריינות נחרצת יותר ואת הצילום לדרמאתי יותר.

ספקנות ואי־ביטחון

פרלוב: היו גם אילוצים טכניים. אבל אני זוכר שציפיתי לתקופה שבה האנשים הלא־נחרצים יבואו והתכוונתי לדור הצברים — כדי שזווית־הצילום תעלה פשוט אל גובה העין. ואז כל אחד יביט בפשטות, ובאופן טיבעי, אל זולתו. כשהמצלמה תעמוד באמצע. ואני חושב שהגענו לזה. אז הנושא היה ישראלי, השפה היתה עברית, והיום הסרט הוא ישראלי, ואני חושב שכאן טמון ההבדל. מבין הסרטים שנעשו בארץ נדמה לי שעל שניים מהם אפשר לומר שזהו הקולנוע הישראלי: נועה בת 17 של צפל, וחמסין של

אולפן „בימות ובדים": צפל, פרלוב, קלדרון, לוי

וקסמן. אפשר להוסיף לכך את אינדיאני בשמש של רם לוי.

קלדרון: לפני שאתה מסביר זאת, אני רוצה להשתמש במה שאמרת כדי להמשיך הלאה, ועוד אחזור אליך. יש לי הרגשה, רם לוי, שגם בסירטך האחרון על המקהלות מטרידה אותך השאלה של דמות הישראלי: נחרץ או לא נחרץ, צעקן או שקט. האם זו בעיה הזורמת בתוך הגישה שלך אל הישראלי?

לוי: שוב. אינני מבין על מה אתה מדבר. ובאמת. נכון ששאלת הדמות הישראלית מאפיינת אותי. נכון שזוהי שאלה שאני מתלבט בה בצורה זו או אחרת — והדבר מוצא את ביטויו

> **לוי: „אומנם הוא פועל מאפיה ב־עיירת פיתוח ואני מצפון תל־אביב, אומנם הוא מארוקאי ואני פולני – אבל שלמה אלמליח הוא אני."**

בסרטיי בין אם ארצה או לא. אבל יש עוד ישראלים, ועוד סוגי ישראליות, לכן קשה להגדיר זאת. דומני כי הערתו של פרלוב בעניין זוויות־הצילום של הסרט הישראלי היא מאוד־מאוד משמעותית, כי זה באמת נכון. פרט לכך, אני חושב שאפשר להצביע על מידה של ספקנות, סימן־שאלה ואי־ביטחון הבאים לביטוי לא רק בזוויות־הצילום שלנו אלא גם בתימות, בצורה בה אנו מדברים, בקונפליקטים אשר צומחים לא בין טוב ורע או בין היפה והמכוער, אלא בווריאנטים של נושאים אלה, וזהו אולי הישראלי בקולנוע של היום, וזה מה שמתבטא גם בסרטים שלנו.

קלדרון: יש לי הרגשה שגם בסרטים שלך, צפל, בוודאי באחרונים, ישנו איזה מאמץ, מכוון אפילו, לטשטש את הגבולות בין טוב ורע, בין שחור ללבן, ולהגיע אל משהו מעבר לזה. האם גם לך זה נראה צורך ישראלי?

צפל: לא הייתי מייחס זאת לישראליות. אני חושב שיש לי מיבנה מסויים המשרת טוב יותר את מה שברצוני לומר. במיבנה שלי אני רואה את העולם בתור דבר די מורכב שקשה מאוד להבינו, בלי לקשור זאת לישראליות. יש בו הרבה מאוד סימני־שאלה, בלא תשובות: אף פעם אינני מציע תשובות בסרטיי, כי אין לי כאלה. אני חושב כי אחד הדברים הקלים בקולנוע, המחולק לטוב ורע, יפה ומכוער, הוא ליצור הזדהות עם הטוב ולנצח את הרע. אני הייתי ממשיך דווקא בדבריו של פרלוב בעניין מיקום המצלמה. בקולנוע הישראלי היתה בעיה רצינית באשר לדרך בה מצלמים את הארץ. אני זוכר אנשי־קולנוע שהיו מתפעלים מכך שתוצאת הצילומים היתה מזכירה סרטים אירופיים. היו כאלה שנהגו לכסות את עדשת המצלמה בגרב־ניילון כדי להשיג אור

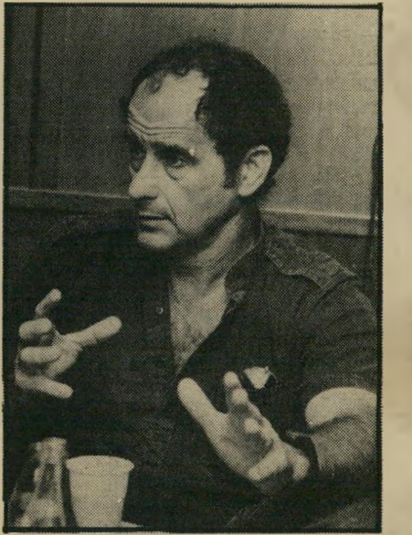

צפל: מפני שהאיכפתיות גוברת

אירופי אפרורי, במקום ללמוד לצלם את האור שלנו. יש ארצות בהן ניצלו את הדברים שאנו כל־כך מתלוננים עליהם, כמו תקציב, תנאים כלכליים. בקובה, למשל, עשיית סרטים באמצעים מינימאליים היא חלק מפילוסופיית חיים של הסתפקות במועט, כי אחרת זהו חטא קפיטליסטי.

סרטים פסימיים ועצב נעלה

מסקין: אז בוא נחזור לנועה בת 17. כולנו יודעים שהסרט הסתיים בתוך שבועיים של צילום, בלוקיישן אחד. האם זה חלק מהאיכות הסופית של הסרט?

צפל: כן. נועה בת 17 נעשה מתוך קונספציה שיש להשתמש באמצעים הקיימים העומדים לרשותי, ולתאר מציאות שהיא נזרקת באופן גס אל המסך, ומתרחשת בזמן עשיית הסרט.

מסקין: זאת אומרת, שאם היה לך תקציב גדול פי עשרה, התוצאה היתה שונה?

צפל: לא, את זה לא הייתי אומר. באופן אישי הייתי רוצה מאוד להיות בימאי אמריקאי עם תקציב של עשרה מיליון דולר לסרט. אבל המציאות שלנו שונה. הסרט נועה בת 17 נכתב בשלוש גירסות, ובגלל תקציב מצומצם הוא נעשה במתכונתו הנוכחית. קשה מאוד לדעת אם תקציב גדול היה מוריד או מעלה, כי הקונספציה סביב כל הגירסות היתה אותה הקונספציה. אינני יודע להסביר זאת. אני עובר תהליך של התאהבות בארץ בשנים האחרונות, דווקא כשהבעיות גדלות והולכות. איזה מין מעורבות, איזו הרגשה של דחיפות כאילו מפני משהו שיקרה, לכן גם גוברים הזעם והכעס על מה שקורה במדינה, ודווקא מפני שהאיכפתיות גוברת — באים סרטים פסימיים.

מסקין: דויד, אתה נמצא במצב מאוד משונה: מצד אחד הלוקסוס המושלם, אינך תלוי בכספו של איש; מצד שני, זה מכתיב אילוצים רבים.

פרלוב: זה נכון, ואני לא ידעתי זאת. אבל אני חוזר אל שני הסרטים נועה בת 17 וחמסין, ולא אדבר על סרטיי. יש לי משהו די אובססיבי לגבי הסרטים הישראליים, אולי מפני שתמיד עמדתי איתן בפני הטפות מסוג של „רואים שאתה לא מכאן." אבל באחרונה מטילים עליי ישראליות־יתר שמתחילה להפחיד אותי, אולי זה עניין של תקופה. לדעתי, הסרטים הללו, נועה בת 17 וחמסין, הם שני קצוות. אליהם יש להוסיף את הסרטים של רם לוי, כמו אינדיאני בשמש, את מסע אלונקות של ג'אד נאמן, ואולי גם את מציצים של אורי זוהר, במיוחד משום שאתה חש שם באיזה איזור גיאוגרפי אתה נמצא. וזוהי נקודה מכריעה, לדעתי, כי זה כך: הסרטים העולמיים נעשים יותר ויותר מטרופוליניים

קלדרון: רתיעה מהישראליות

ועדיין תמיד אתה מוצא איזו בריחה מכך. אני חושב שהמטרופוליניות המותרת לאירופים או לאמריקאים, אינה מותרת לתרבויות חדשות/ מתחדשות כמו למשל הודו, בראזיל או קובה. ואצלנו הדבר לא היה מצליח. כשהרקע או הנוף הוא הררי כמו ירושלים, למשל, הוא לא יהיה פיקטורסקי. צר לי לומר זאת, אבל ירושלים היא מראש יפה, גדולה, עילית. אינך רואה כמעט ירושלים בנאלית. אפילו בסרטיו של דני וולמן היא כפר־קודש. אבל בסרטים שהזכרנו אתה מתחיל לראות היכן אתה חי, באיזה קוצים אתה חי, כשהכוונה ב„קוצים" לא לדבר פיקטורסקי אלא לתנאים כלכליים. למקום שבו אנשים מוציאים את הלחם מן האדמה. בחמסין אתה רואה זאת בצורה ברורה מאוד: שדות־התירס, הערבים, היהודים, הטיפוסים השונים, הנשים וכו'. בסרט נועה בת 17 אתה חש בדברים הללו ובא לך מין עצב נעלה. בשני הסרטים הללו, באחד אתה רואה איפה אתה חי, ובשני אתה חש בכך.

מסקין: אפילו כשאין נוף?

פרלוב: דווקא משום שאין נוף. ולא מעניין אותי בכלל מה היו הסיבות הכלכליות אשר עיצבו את נועה בת 17 במתכונתו הנוכחית. מעניינת אותי התוצאה. וזוהי באמת עובדה, שאתה חי ללא רקע. לא שאתה חי סגור, אבל ב„פתוח" הזה אתה סגור, וכמעט אין חלונות ואין מראה מעבר. אתה רואה אנשים עם ויטאליות עצומה על סף טירוף, כשבאמצע נועה בת 17 מין תקווה נהדרת ויפה. אני מעריך את הסרט של צפל באופן מיוחד, מפני שהוא באמת התמצית של חיי בני אדם חסרי נוף, עם אינטנסיביות נפשית בלתי רגילה, כמעט על גבול הטירוף. והאהבה של הקהל הישראלי אל הסרט הזה היא אולי האהבה הראשונה בין קהל וסרט בארץ, מבלי להזדקק לשסתום הקומי שאורי זוהר היה משתמש בו.

קלדרון: בדבריו של פרלוב אשר מאוד ריגשו אותי, במיוחד באופן ביטויים, ישנה התבוננות על נועה כעל סרט סגור ולחוץ מאוד בתוך שני חדרים. והדחיסות הזו מזכירה לי את זיכרון דברים של יעקב שבתאי, שגם שם נתגלתה מין דחיסות. אמרת באיזה ראיון, שיש משהו בישראליות שהיא מישפחתית מאוד, משהו לחוץ כמו מישפחה. האם זה הסוג של נגיעה ישראלית?

צפל: כן, ללא ספק יש אופי יהודי, אופי ישראלי. אבל בעניין המישפחתיות, הלחץ והדחיסות קשה לי לדבר בהקשר עם סרטים שלי. אני יודע שבסרטיי חסרים אותם דברים שמרחיבים את היריעה, ואני תמיד ניסיתי להרחיב את יריעת הסרט, לא תמיד בהצלחה, הרבה פעמים דרך המיבנה במקום דרך התוכן. חסרה לי למשל יהדות בסרטים שלי. הקשר של היומן של פרלוב גם לפאריס, גם לבראזיל וגם עם ארץ

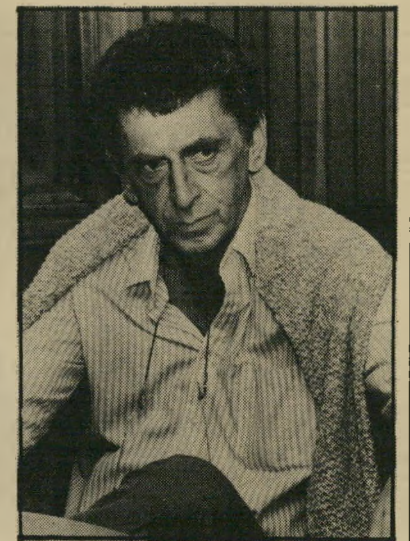

פרלוב: אינני „נגוע" בבעיות האלה

ישראל, כלומר הפריסה בזמן מבחינת שנים, ובמקום — זה נותן לסרט משהו שהייתי רוצה שיהיה בסרטיי שלי.

מילחמה בזיוף

מסקין: אני רוצה לחזור אל רם לוי. התחילו לדבר כאן על מקום, על לוקאליות, במובן הרחב של המילה. המקום בסרט לחם הוא מקום מאוד ברור. הסרט אומנם צולם במיספר מקומות, אך אני קיבלתי תמונה של מקום אחד. והלוקאליות הזאת הביאה לנו את פרס איטליה, שהוא הפרס התיקשורתי החשוב ביותר בתחום הקולנוע. ואני חושב שאולי מכאן מתחיל הסיכוי שלנו בכיוון הסרט הישראלי.

לוי: אחדים מהשופטים אמרו לי שזו בהחלט היתה הסיבה להענקת הפרס. הלוקאליות שלו והעובדה שהוא ספציפי הן שהפכו אותו לאוניברסאלי. אבל זוהי הכללה שאנו מקבלים תמיד. במהלך השיחה כאן הבחנתי שכדי למצוא תשובה לשאלה בה אנו דנים, איננו צריכים לדבר על הקשר בין הקולנוע הישראלי לבין המציאות הישראלית, אלא לנתח מה ישראלי בקולנוע הישראלי. ודבריו של פרלוב עוררו בי את השאלה מה אצלי ישראלי. והייתי אומר שהמאבק הנחרץ, המשעמם והמייגע הזה נגד הזיוף הוא־הוא הישראלי אצלי. אותו זיוף אשר התחיל בזוויות־הצילום הבלתי אנושיות (שפרלוב דיבר עליהן), נמשך בצורת הדיבור הלא נכונה ולא מדוייקת — בין שהיא גבוהה ובין שהיא נמוכה — ומסתיים בניסיון להיות אחר ולהציג צבעים שאינם קיימים. ישנה טענה שכל כוחו של הסרט בכך שהוא נמצא על האדמה ומשקף את המציאות: פרח הוא פרח, ברזל הוא ברזל. מאידך גיסא, סרט הוא דווקא האפשרות לפנטאסיה, לדמיון. אבל מרבית הסרטים שאנו מקבלים אותם כסרטים, הם כאלה המצויים על האדמה, והאדמה שלנו, לפחות כפי שהשתקפה בסרטים ישראליים, לא היתה קיימת, זה היה זיוף. כל טאץ' של מצלמה, כל מישפט של שחקן, עבר פילטרים של „איך זה ייראה, איך זה יישמע," והכל נעשה לא־אמיתי. ואני הרגשתי שהישראליות של הסרטים שלי מתבטאת בזה, שאני עושה עבודה מטורפת כדי להגיע למשהו בסיסי, פשוט וזוהי עבודה משעממת ומטמטמת, אך אני מרגיש שרק אם אגיע לפשטות זו בצילום, במישחק, בעבודה על תסריט, בזה אולי תתבטא הישראליות של הסרטים שלי.

קלדרון: ישנו בימאי שאיננו נמצא עימנו, לא פיסית ולא תרבותית. זהו אורי זוהר. אולי מישהו מכם מוכן לומר משהו על הנגיעה הישראלית של אורי זוהר — דויד פרלוב?

פרלוב: תל־אביביות. מאוד תל־אביבי. מאוד גטו, אבל לא בקונוטאציות שליליות, אני מתכוון לקונוטאציה נכונה מאוד. תל־אביב מעניינת מאוד בגלל העסיסיות שלה, הארסיות החצי־תמימה הזו, על רקע עיר יחידה במינה. תל־אביב עצמה, הים, השיכונים שלה, הפרצופים, האנשים, הבדיחות החצי־מיזרחיות חצי־מערביות, כל השעטנז המקסים הזה והכישרונות של אורי זוהר כקומיקאי. אינני מסכים שתל־אביב היא ישראל, אבל זוהי גיזרה מאוד חשובה בארץ.

מסקין: אם מדברים על קומדיה ועל הומור בקולנוע הישראלי, מן הראוי להזכיר כי מי שנעלם הוא אפרים קישון, שעשה את סאלח שבתי, אשר רבים רואים בו סרט ישראלי מאוד. צפל, מה דעתך?

צפל: מה שחשוב בהקשר זה הוא לא הסרט סאלח שבתי כשלעצמו כי אם מה שהוא מאפיין. כי כשלעצמו הוא עשוי במתכונת סרטים מסוגו, אבל הוא היה ראשון בשרשרת של מה שנתקבל מאוחר יותר כסירטי־בורקאס. ואתה שואל את עצמך, בהקשר זה של ישראליות מורכבת יותר: מה בעצם רע בסירטי הבורקאס? שכן כולם מרוצים, כולם נהנים וצוחקים, והקהל נוהר לראותם הרבה יותר מאשר לסרטים שלי. ובכל זאת, סרטים אלה הם בעיניי שורש הרע — ומדוע? כי יש בהם נגיעה ישירה לישראליות שאנו מדברים עליה: מפני שכאן לקחו בעיות נוראות וספציפיות של החברה הישראלית, כבעיית העדות למשל — אבל לא רק היא — והציגו אותן בצורה שיקרית ומזיקה. ומדוע מזיקה? מפני שהמסר שלהם היה בערך כזה: „חבר'ה, אנחנו כולנו נחמדים, אין שום בעיה, ניתן יד אחד לשני והכל יסתדר." כל הבעיות המסובכות הללו הוצגו כאי־הבנה קטנה. ומסר שיקרי מסוג זה הוא דבר מזיק. מציאות חברתית, כפי שהיא קיימת בישראל, צריך היה להציג בצורה נכונה, משום שהמדובר בתרבות, ומשום שכאן אתה מעמת חברה עם פניה, אתה נותן לאדם להביט בעצמו במראה. ואילו סירטי הבורקאס דחו ודוחים את ההתמודדות האמיתית עם הבעיות. ואני מבין שאותו סיכסוך גדול, שהתפתח אז בין שני סוגי הקולנוע, סירטי־הבורקאס והסרטים האמנותיים או אמנותיים־כביכול, הוא סיכסוך מחוייב המציאות, וכך ניתן גם להבין את הזעם שנלווה אליו.

קלדרון: אני חושב שזה מתקשר לדבריו של רם לוי ביחס לרצון להילחם בזיוף. אבל אם נדלג לרגע אל הקולנוע הצעיר ביותר, אל סירטי הסטודנטים־לקולנוע שנעשים היום בארץ — והבולט בהם, ובצדק, הוא אולי סרט לילה של גור הלר — האם מופיעה בהם מציאות אחרת, ישראל אחרת?

לוי: אני חושב שמה שקורה בקולנוע הצעיר זוהי בהחלט מהפכה. אין זה מיקרה שבשנה האחרונה התרחשו מיספר אירועים בתחום הקולנוע הישראלי, ושהעולם החל להכיר בו, בספציפיות שלו. הפרסים שחולקו בשנה האחרונה, ביניהם לגור הלר על סרט לילה, הם בעלי משמעות ומעין איתות שפירושו כי מעכשיו צריך להתייחס אל הקולנוע הישראלי. ייתכן שאנו רק בקרקעית, אבל השלב הראשון בהמראה הוא ההתכנסות על האדמה. וייתכן שמכאן נמריא מעלה. החשוב הוא שהאינטנסיביות לא תישאר רק בשיחות של בתי־קפה, אלא שתפרוץ, אפילו באמצעות סרטים קצרים. אני בטוח שכל אלה יצמיחו בשנים הקרובות קולנוע משמעותי בארץ.

> **קלדרון: „מהו ישראלי: חול, נופים, ים, הרים? או אולי סוג של אנשים, רגשות או רעיונות? ואולי מדובר בתקופות מסויימות?"**

(המשך בעמוד 34)

עורך נתן זר

הנשיא חיים הרצוג, ערך לפני זמן־מה ביקור בנמל חיפה וכאשר הוזמנה הפמליה הנשיאותית לכיבוד קל, בלט על השולחן בקבוק בייליס איייריש קרים, מוכן להשקת .כוסית.

הבקבוק משה ורטמן, מזכיר מועצת פועלי חיפה (בחולצה הלבנה) הסב את תשומת־לבו של הנשיא, שהוא, כידוע, יליד אירלנד, למשקה האירי המעולה והנשיא החליט לבדוק אם זה אכן בקבוק מקורי של בייליס איייריש קרים אוריגינאלי.

והכוסית לאחר שהנשיא נוכח לדעת שהבייליס הוא מקורי וגם קיבל אישור על כשרותו, שניתן במקום הידוע לנשיא היטב מימי נעוריו — בית־הדין היושב כבית הרצוג (על שם אביו המנוח של הנשיא, הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, שהיה בשעתו רבה הראשי של אירלנד) ברחוב ציון שבדאבלין, בירת אירלנד — הרים הנשיא כוסית בייליס.

(המשך מעמוד 33

ושהמושג „קולנוע ישראלי" לא יבייש אותנו בעתיד.

מסקין: ואם כך, סיום אופטימי. יש תיקווה.

סיפורהורים

איך לא שמנו לב?

קארל פופר — הפילוסוף האוסטרי הנודע — ציין פעם, בנאום למען השלום, שמשה רבנו הוריד לנו מהר סיני את לוחות הברית ועליהם כתוב: לא תרצח. אך למטה התנהלה בינתיים מסיבת־עגל שלא מצאה חן בעיניו, ומייד שיבר את הלוחות וציווה על נאמניו לרצוח את קרוביהם וחבריהם שהשתתפו במסיבה.

אומנם פופר לא דייק בכל הפרטים, אבל הטענה במקומה. לגבי הלוחות שלנו — כלומר, של משה, אז, ולגבי כל מיני לוחות, מאז ועד היום.

— והמורים שלי, ומוריהם, ואני עצמי — כן, זה מה שמציק לי הכי הרבה — ואני עצמי — איך לא שמנו לב לסתירה הזאת, המשוועת והמגוחכת, שמאירה באור ספקני כזה את כל ציוויי הדת והלאום המוחלטים?

כמה פעמים קראתי שם, בספר שמות, ולא שמתי לב, שאותו משה שציווה שלא לרצוח, ציווה סמוך מאוד לזה לרצוח — „לא תרצח!" ו„תרצח!" בשם אותו אל ואותה אמת ואותם לוחות!

ואולי יש עוד מטרות ואמצעים שכך, בגלוי, סותרים עצמם, ופשוט לא שמנו לב?

ראובן קריץ ■

אקשן ב„הבימה"

בתיאטרון הבימה החלו החזרות על בבתא מאת מרים קיני ובבימויו של תום לוי. בבתא מבוסס על 35 תעודותיה של אשה בשם זה, מן השנים 120—137 לספירה, שנתגלו על־ידי יגאל ידין המנוח במערה בנחל חבר.

בדף המידע שהוציא התיאטרון לקראת הופעת ההצגה נאמר: „במרכז העלילה ניצבת דמותה של בבתא, המנסה להיות אשה עצמאית בעולם של גברים, להקיף עצמה ברכוש כבחומת מגן, להחזיק בשני בעלים ולהישרד בעולם אלים של טרור ומרד, רדוף בצע ואנוכיות. כישלון מרד בר־כוכבא משבש את תוכניותיה. היא יוצאת לגלות, מתוך אמונה שיום אחד תחזור ותזכה חזרה ברכוש. היא מטמינה את תעודות־הבעלות של רכושה במערת נחל חבר למישמרת־עולם."

על כך נאמר: כמעט טוב מכדי להיות אמיתי. ורק חבל שהעברית של עלון המידע קלוקלת כל־כך.

נראה שהעלילה גדושה „אקשן", שכן צוות ההצגה מונה לא־פחות מ־15 איש ואשה. בין הדמויות מצאנו את אמה של בבתא, את אביה, בעלה הראשון והשני ואפילו את האפוטרופוסים — יש כאן לא־פחות משניים — של אותה בבתא. ורק לבבתא עצמה אין זכר.

מעניין יהיה לראות כיצד יעלה בידיה „להתייצב במרכז העלילה", כפי שמבטיח עלון הפירסומת.

דברים על דיוקם

כדי להעמיד דברים על דיוקם:
הדברים שהובאו בתרבוטק האחרון (תרבוטק, מוספים סיפרותיים, העולם הזה 2568), בקשר למסעותיו הסיפרותיים של אשר רייך, משורר ואחד מעורכי מאזניים, ביטאון אגודת־הסופרים, נתפרסמו בשבועון היורדים הישראלים בניו־יורק, ישראל שלנו. משם ציטט אותם מוספו הסיפרותי של מעריב, תוך שהוא מעיר על „טוב הלב" הכרוך בפירסומם, ואליהם כיוון גם בעל תרבוטק שלנו ברשימתו.

עד כאן באשר למקורו של הדיווח. אנו מצידנו נשמח לפרסם גם את תגובתו של אשר רייך לדברים שנכתבו עליו בישראל שלנו וצוטטו בעיתונות הישראלית.

האשה מתמרדת. בעלה מכריח אותה להתהלך יחפה, לחלוב את העז וללבוש בגדים תימניים מסורתיים. הוא איים עליה בנשק ונעצר — והיא תובעת ממנו מזונות

מיכל והב (22) משכימה קום. היא לובשת את הבגדים התימניים המסורתיים, וברגליים יחפות היא יוצאת לחצר לחלוב את העיזים. היא חוזרת הביתה, מדליקה אש בגחלים ושופתת את סיר־המים. אחר כך היא מאכילה את שלושת ילדיה הפעוטים.

יתכן שאיש לא היה יודע על חייה של האשה הצעירה שהפכו לגיהינום מתמשך, לולא לקחה את גורלה בידיה ופנתה לעורכי־הדין רפי שדמי ושימעון שובר, שהגישו בשמה תביעת־

מיכל וילדיה על הארץ
אסור לישון במיטה!

מזונות לבית־המישפט המחוזי. בתביעה זו מספרת מיכל את סיפורה המוזר, כיצד מנסה בעלה אליהו והב, בן ה־49, להחזיר אותה ואת מישפחתה לימי־הביניים בתימן הרחוקה.

בכתב־התביעה מספרת מיכל כי הכירה את בעלה, הקשיש ממנה ב־27 שנים, עוד כאשר היה נשוי לאשתו הראשונה. אליהו והב פנה להוריה של מיכל וביקש לשכור מהם דירת־חדר בקריית־אונו. בדירה זו מתגוררים כיום מיכל וילדיה. לאחר היכרות קצרה הצליח הגבר גבה־הקומה ובעל הזקן המכסיף לכבוש את ליבה של מיכל הצעירה.

מיכל היתה רק בת 18 כאשר הלכה שבי אחרי קיסמו של והב. חרף פער־הגילים ביניהם, והתנגדותה הנמרצת של מישפחתה, הסכימה להינשא לו, אחרי שהתגרש מאשתו הראשונה.

בחתונה לבשה מיכל בגדי־כלה תימניים מסורתיים. אך ספק אם ראתה בכך אות לבאות. מיכל ובעלה נישאו פעמיים, פעם אחת בחתונה פרטית בגיבעתיים, וחודש אחר־כך בטקס רישמי ברבנות.

אקדח: מותר

מאז נישואיה, בקיץ 1984, ילדה מיכל שלושה ילדים. שהקטן ביניהם הוא היום בן חצי שנה. כשדירת־החדר נהייתה צרה לצורכי־בני־הזוג ושלושת ילדיהם, בנה הבעל צריף בחצר, ומילא את החצר בבעלי־חיים שונים. אווזים, ברווזים, תרנגולות, יונים ועיזים הפכו למשק־החי של מישפחת והב.

לאט־לאט החל הבעל משנה את אורח־החיים, כדי „לחזור למקורות". הוא הוציא מתוך הבית את הרהיטים המודרניים, את השולחנות, הכיסאות ואפילו את המיטות, והציע לאשתו מיזרן על הריצפה. כך החלה מיכל לישון בחברת ילדיה על הריצפה. רק לאחר הילדים התיר הבעל לישון במיטת־תינוק. הבעל עצמו ישן בצריף שבנה, ואשר אותו ריהט במיטה.

אחרי המיטות הגיע תור השולחנות. הבעל החליט כי על המישפחה לאכול כמו שאכלו בתימן בדורות הקודמים, לפני שהקידמה הגיעה לשם. הוא אסר

ימי הביניים בקריית־אונו

על בני מישפחתו לאכול על שולחן ולהשתמש בסכו"ם.

רוב מאכליהם של בני המישפחה באו ממשק־החי שבחצר. החלב מהעיזים, הביצים מהתרנגולות והבשר מהאווזים והברווזים. את המזון נאלצו לאכול כשהם יושבים על הריצפה ואוכלים בידיהם.

הבגדים היו התחום הבא שבו התרכז אבי המישפחה. הוא החליט כי על אשתו ובנותיו ללבוש לבוש תימני מסורתי, כזה שלבשו בני מישפחתו בתימן. מיכל נפרדה מהג'ינס והשמלות והחלה לובשת מיכנסיים ארוכים, ומעליהן שימלה בנוסח תימן, ועל ראשה הגרגוש המסורתי — כיסוי־ראש מבד, הנקשר על הצוואר, ואשר קידמתו עטורה חרוזים.

האב אסר על הנשים במישפחה לנעול נעליים. לכן, בכל בוקר, גם בחורף, יוצאת מיכל לחצר יחפה, חולבת את העז ומשקה בחלבה את ילדיה.

מאליו ברור כי בבית כזה אסורים אמצעי־התיקשורת המודרניים. לא רדיו, לא ספרים ואף לא עיתונים. האב אסר על הילדים לשחק בצעצועים. את מעט הצעצועים שקיבלו הילדים במתנה זרק אביהם מהבית. כדי לשמור על המישפחה מקשר כלשהו עם התרבות המודרנית, סירב האב לאפשר לילדים ללכת לגן או למעון. ואף לפנות למירפאה אסר על אשתו. כאשר רצתה מיכל לשים סד רפואי על צווארה, בגלל כאבים בגבה, לא יכלה לקשור את שרוכי־הצוואר של הגרגוש. הבעל ציווה עליה להוריד את הסד ולקשור את הגרגוש כראוי.

לפני זמן מה התקלקל דוד־החשמל בדירה. תחת לתקנו, החליט האב כי זוהי הזדמנות פז לחזור למקורות. מאז הוא כופה על אשתו להרתיח את המים על גחלים. במים אלה היא משתמשת כדי לרחוץ את הילדים, לכבס כביסה ולרחוץ כלים. היא עצמה מתרחצת רק במיקווה, כאשר יש מי שישמור על הילדים עבורה.

ארבע שנים שתקה האשה, וקיבלה את התנכלויותיו של הבעל ללא מילה. היא חייתה חיי אדם־קדמון, בעודה מתגוררת קילומטרים מועטים מתל־אביב.

מיכל לא פנתה להוריה ולא ביקשה את עזרתם, מכיוון שהתביישה. הרי היא שעמדה על כך שתתחתן עם והב, למרות התנגדותם העזה. היא חששה לפנות לכל אדם אחר, מכיוון שבעלה אסר זאת עליה. פחדה ממנו היה ממשי מאוד. לדבריה, הוא היה מכה אותה, מתעלל בה ועושה בה מעשים מגונים בכוח.

כאשר הגיעו מים עד נפש, החליטה מיכל לפנות למישטרה ולהתלונן על בעלה. לפני ימים אחדים רצתה מיכל לצאת מהבית כדי לזרוק את האשפה. היא חבשה לראשה מיטפחת ועמדה לפתוח את הדלת, אבל בעלה דרש שתלבש מייד את הגרגוש.

כאן הוכיח והב כי למרות הכל, כשהדבר משרת אותו, הוא מוכן להשתמש גם בחפצים מודרניים: כאשר עמדה מיכל בסירובה, שלף הבעל אקדח ואיים בו על אשתו המבוהלת.

מישטרת קריית־אונו עצרה את הבעל, וערכה חיפוש בחצר. כלי הנשק אומנם לא נמצא, אבל מחסנית אחת נתפסה בידי המישטרה. הבעל נעצר ל־48 שעות ושוחרר על־ידי השופט עמירם פיאלקוב, בתנאי שלא ייכנס לבית ולא יתקרב לחצר, עד להשלמת חקירת־המישטרה.

מיכל פנתה לעורכי־הדין וביקשה מהם להגיש תביעת־מזונות. עורכי־הדין ביקשו תשלום חד־פעמי, כדי שמיכל תוכל לקנות צורכי־בית גורמליים, שנמנעו ממנה עד כה. עורכי־הדין ביקשו סכום של 10 אלפים שקל, כדי לקנות מיטות, דוד־חשמל, שולחן וכיסאות. מזונות חודשיים עבור המישפחה ביקשה מיכל בסכום של 1,585 שקלים. לדיברי מיכל, יכול בעלה לשלם סכום כזה, מכיוון שהוא חבר דן, עובד כנהג, ויש לו גם רכוש ונכסים.

בתביעה ביקשו גם עורכי־הדין מבית־המישפט כי יאסור על הבעל להתקרב לדירה ולסביבתה, כדי שלא יוכל לאיים על בני מישפחתו ולהפחיד אותם.

כתב־הגנה טרם הוגש.

דמותו הגבוהה של והב וזקנו המכסיף משך אליו הרבה עיניים, כאשר הסתובב השבוע בבית־המישפט. הוא התלונן כי בגלל הצו האוסר על כניסתו לדירה אין לו מקום לינה, ועליו לישון באוטובוס.

מיכל (משמאל) עם אמה בחתונתה
איום בנשק כדי לחבוש גרגוש!

אליהו ומיכל בדירתם, לפני זריקת הרהיטים
רק בבגדים תימניים!

אליהו והב והתינוק
לאכול רק בידיים!

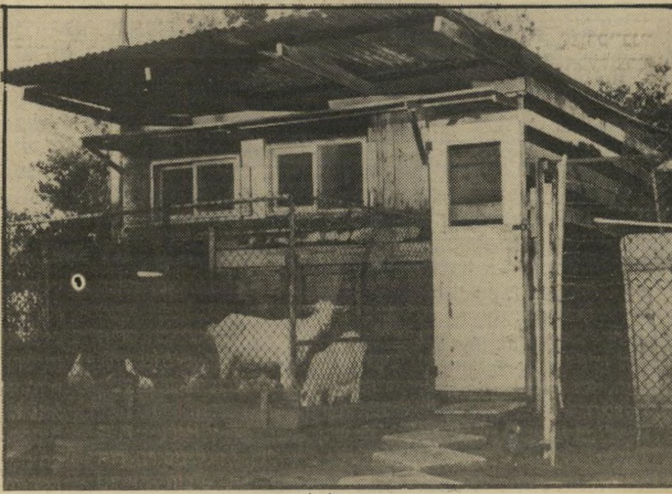

העיזים והלול בבית והב
לשתות חלב־עיזים!

תשבצופן העולם הזה 2569

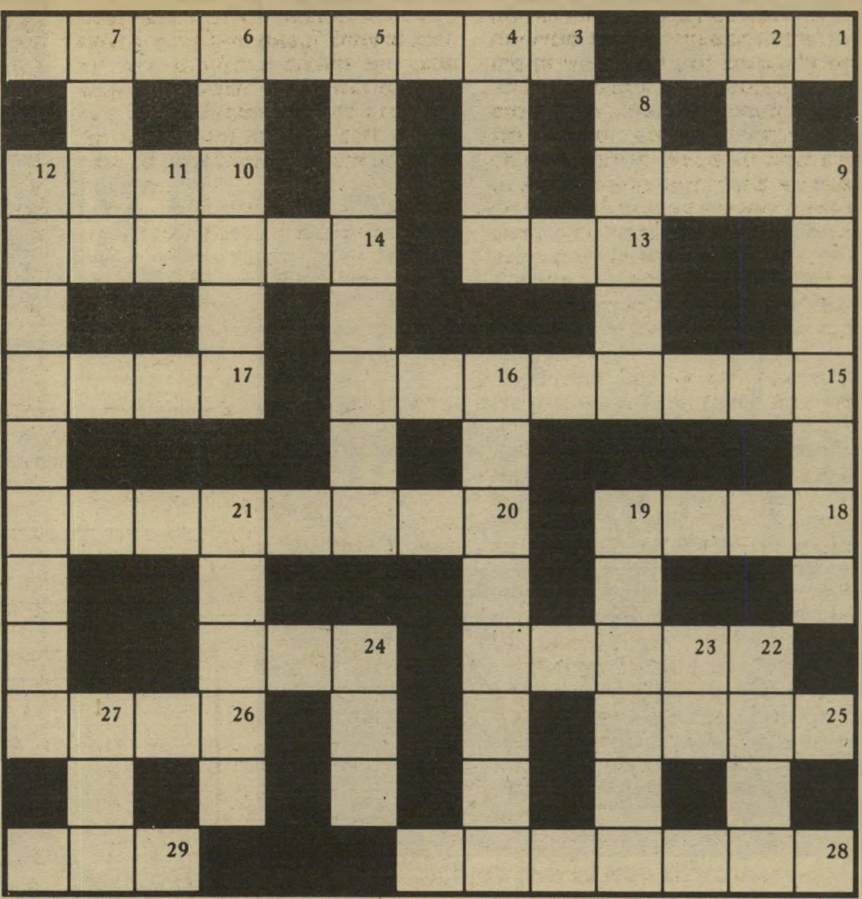

מאוזן:

1. למה הוא לא אמר כלום? כי הוא קוף אחרי בן אדם. (3)
3. בר לב, וויצמן, ביאליק ו־שכמותם בתכנית טלוויזיה. (5,4)
9. אצל חנה מרון הוא תופח אחרת...(4)
10. ביוצר יש צליל ששומעים אותו. (4)
13. גילה את סודות החג (3)
14. הנביא ישב ראש בכנסת? (6)
15. (+ 22 מאוזן) פתאום התברר שיש עם מה לעשות חורים... (3,2,5,3)
17. הקפרן קיבל תואר במתנה. (4)
18. כדאי שהציור יהיה בנוי באופן שונה... (4)
20. ליובלם של מידאס ורֵעייתו (4,4)
22. ראה 15 מאוזן.
24. עוקבות אחרי מי שכבר נמצא בדרכו משם. (3)
25. מחלה לא־ממושכת. (4)
26. לבשתי אפשר לסדר את הנביא. (4)
28. ברוטוס מחבר חוטים נגד אנטוניוס? (3,4)
29. בור שחת ריחני. (3)

מאונך:

2. איך שלא תסתכל בזה, זה מדליק! (3)
4. נחל ו־בית באוניברסיטה. (4)
5. האם זה מה שעושה ד"ר בן סירא? (3,5)
6. האיטלקי בהצגה ממליכו בעקשנות כנגר השמש. (2,4)
7. מטבע לנבל... (4)
8. בהקצנה השמיעו לו להכות בחלשה... (5)
9. למען האמת, הקדים הגשש את העקומה. (7) (מפי א.ע.)
11. אם זה נצחון אז על מה הבכי? (2)
12. יש לו פה יומן ופה הוא גם עורך סצינות לפני גן העדן... (5,4) (מפי א.ע.)
16. השכינה החודש רוק מבולבל (5,3) (מ)
19. פת יראה שזה מרשים. (מפי א.ע.)
21. תן עכשו גם אם זה מפחיד מאד... (5)
22. גילו אומץ? לא בדיוק. (4)
23. אביו של המצביא הוא גם בנו לפי שמו? (2)
24. אבא של פינוקיו יכול לעלות ולהיות נשיא! (3)
27. בלבוש הזה הן עוקבות... (3)

פתרון תשבצופן 2568

גידי דגן

(המשך מעמוד 31)

שלה כמה ביצים, גביעי־אשל ומעט בשר. „כל הזמן אנחנו אוכלים לחם. אין כסף לאוכל. הילדים הגדולים אוכלים לחם. הבעל אוכל לחם וביצים. את התינוקת אני מיניקה. תמיד אני רעבה, והשכנה כל הזמן כועסת עלינו, לא אוהבת אותנו."

בנימינה מחולקת באופן גס לשני חלקים. חלקה התחתון, הקרוי „המו־שבה", נוסד בשנת 1922 על־ידי הברון בנימין דה־רוטשילד, ומכאן שמה. בש־נת 1934 הצטרפו אל החקלאים בעלי־מיקצועות חופשיים מעולי־גרמניה. הם־עצמם וצאצאיהם מהווים גם היום את הגרעין הקשה של בנימינה: איכרים ותיקים שאינם חסרים דבר. מלח־הארץ. לצידם רופאים, מהנדסים, עורכי־דין, משכילים. לבנים. יפים־בעיני־עצמם, מתבוססים בכל השפע שאפשר לקנות בכסף.

במעלה־הגיבעה ממוקם מה שנק־רא: „השיכון." עולים שהגיעו לארץ בתחילת שנות־החמישים אוכלסו בשי־כונים השיגרתיים שיועדו לעולים חדשים. מאז ועד עתה לא יצרו קשר חם עם בני המושבה. רחוב הרקפת, שבו מתגוררים האתיופים שייך, כמובן, לשיכון.

שלא יתערבו בנו!

ראש מועצת בנימינה, מרדכי קירמאיר, מתרווח בכורסה במיש־רדו הענק והמחומם היטב. את דעתו הברורה לגבי האתיופים הוא מביע בצורה נחרצת, אף שאינו יודע מה מיספרם המדוייק. „כמה יש כאן, תשע, עשר מישפחות? יאיר, כמה אתיופים יש לנו?" הוא שואל, בלי שמץ של מבוכה, את מזכירו. „מישרד־הקליטה אשם בכל מה שקורה," הוא אומר. „פיתאום, לפני שנה, הודיעו לנו שב־עוד יומיים יגיעו לבנימינה אתיופים. לא הכינו אותנו לקליטתם, לא סידרו את הדירות שלהם, לא טרחו להכשיר אותם לעבודה. הם הגיעו מבית־מלון באשקלון, בלי לדעת את השפה, בלי הכנה מוקדמת של איך חיים בבית באופן עצמאי.

„סידרנו להֶם את העבודות הפ־שוטות ביותר, כמו מטאטאי־רחובות ומנקי־מיפעלים, כי הם לא יודעים לע־שות משהו אחר. ואנחנו לא הסכמנו שהם יסתובבו בלי לעבוד, כדי שלא יהפכו לבטלנים. מטבע הדברים, מי שעובד בעבודת־דחק מרוויח מעט כסף. כלומר, אין להם מספיק כסף למיחיה.

„נוסף לכך, הדירות שלהם מוזנחות. כשיורד גשם, הן מתמלאות במים. אין חלונות, התריסים מקולקלים, אין להם מים חמים, מכונת־הכביסה אצל אחד מהם התקלקלה. לכל זה צריך מישרד־הקליטה לדאוג. אני חי איתם, זה מספיק. שהמוסדות יתנו את הכסף."

ואתם. 3,300 תושבי מושבה ותיקה ומבוססת, אינכם מסוגלים לקלוט 35 אתיופים?

„מה את רוצה, שכל הישוב יתעסק רק איתם? יש לנו בעיות אחרות. זה לא התפקיד שלי לטפל בהם. מה אנחנו, פריירים? שאני אתרום מכיסי כסף כדי לתקן לאתיופי את מכונת־הכביסה? מה פיתאום?

„עשינו להם כל מיני פעולות תר־בות, אבל אחרי שבוע ברחנו, כי אנחנו לא מבינים את השפה שלהם. ובכלל, עד שלא יפתרו את בעיית היהדות שלהם, מוטב שהם לא יתערבו בינינו. מישהו חשב מה יקרה בעוד 15 שנים, כשהם ירצו להתחתן איתנו? אני, בתור ראש־מועצה, צריך חשוב גם על העתיד.

„בגלל זה אני מעדיף לחסל את הבעיה הזו בשקט. מהרבנות התקשרו איתי ואמרו לי שאם אעסיק ביקב עולים מאתיופיה, ואם לא אפתור את הבעיה שלהם בשקט, הם יסגרו לנו את המקום."

בחצר ענקית המקיפה בית מהודר, בקצה המושבה, מתקן בני סגל צינו־רות־השקיה. 37 שנים הוא מתגורר בבנימינה. הגיע עם הוריו, שנפטרו בינתיים והורישו לו את הבית והחצר. „אני לא יודע איפה האתיופים מת־גוררים ומה תנאי מגוריהם. לעזור להם בהתנדבות? סגל מחייך בחכרמניות ישראלית טיפוסית. „לא, אני לא מה־מתנדבים. מקסימום אני מוכן להתנדב בשביל עצמי."

כדי למסד את יחסה של בנימינה לאתיופים שלה, החליטו חברי־המועצה כי אין הם מוכנים לקלוט מישפחות אתיופיות נוספות. „כל דירה שינסו לאכלס אותה ללא תיאום עם המועצה, לא תקבל חיבור למים!" קבעה בין השאר המועצה, בישיבתה כמועצת־מילחמה. מילחמת הלבנים הוותיקים בשחורים החדשים.

מישפחת עטיה
„הם לקחו לנו את הדירות!"

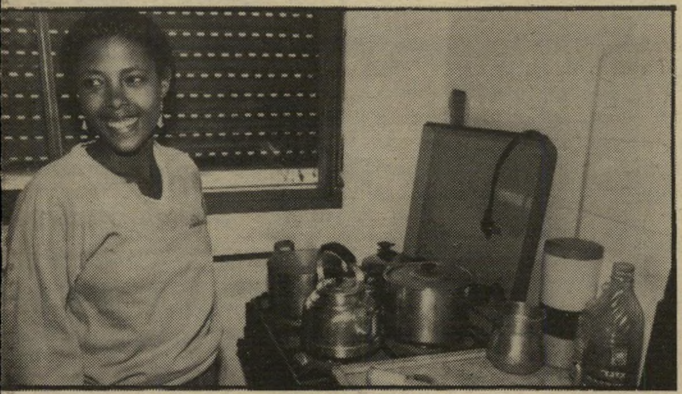

זהבה טיזוזו
„מאוד לא נעים ככה!"

איתן עמיחי
הדברת מזיקים בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים),
תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים,
עירפול מיוחד לארועים למניעת
יתושים וחרקים מעופפים.
רמת-גן רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272 · טל. 790114-5-6
בשמירה על בריאותך ורכושך

מרים בנימיני

מזל החודש: קשת

מה צפוי בשנה הקרובה

יום־ההולדת של שנת 1986, למרות הצ־ליל הנעים שיש למילה זו, לא מהווה נקודת־מיפנה או שלב בחיים. השנה שחלפה לא היתה רגילה. עבור רוב הקשתים היא היתה קשה ומעיקה. מעטים מבני המזל זכו ליה־נות מאותה שנה, וגם זאת בתנאי שהסכימו לקבל על עצמם אחריות, מיסגרות או הגב־לות שקודם לכן סירבו להכיר בקיומן.

אשתקד כבר הוזכר כאן אותו כוכב שהוא הגורם העיקרי לקשיים. כמו תמיד, גם הפ־עם הכוונה היא לכוכב סטורן (שבתאי). כוכב זה נקרא המורה הגדול. הוא מלמד את האדם בדרך איטית מי הוא ועד היכן הוא יכול להגיע. הנסיונות שהאדם נאלץ לעבור מלמדים אותו מהם כוחותיו ומהו גבול כוח־הסבל שלו. כשחולפת התקופה, מתברר שאפשר לעמוד בלחצים, משברים ומיגב־לות, ולא רק לסבול אלא בסופו של דבר להיבנות. כוכב סטורן אינו מהיר, זהו כוכב זקן, צועד בנחת הלוך וחזור, ואינו מתעצל לחזור ולהורות אותם דברים שוב ושוב.

במעברים שלו במזל זה או אחר הוא אינו מתכוון להכות ולגרום הפסדים ואובדן של כל היקר, אך כשהאדם אינו לומד, הוא מש־תמש בשוט – כמו המורה הקפדן והאכזרי, שאינו מרפה עד שהחומר יחדור לראשו של התלמיד. כשסטורן עובר על השמש בפעם הראשונה, הוא נותן אפשרות לטפל בבעיות שנוצרות. בפעם השניה, כשהוא נסוג, הוא נותן זמן לנקות את השולחן. אם אדם מסרב להפיק לקחים, לעבוד על עצמו ולהתגבר, כשסטורן יעבור בפעם השלישית – המכה תגיע. זה יכול להתבטא בפיטורים מהע־בודה, פרידה מאדם אהוב, הפסד כספי, מחלה, התמוטטות נפשית או כל דבר אחר.

כוכב שבתאי יימצא במזל קשת כשלוש שנים, ולמרות שמלבדו קיימים תישעה גרמי־שמיים אחרים, שגם להם השפעה על המפה, כוכב זה מעמיד את האדם מול מצי־אות יומיומית, ואינו מאפשר להתעלם ממנו. כך קורה שהקשתים מוצאים את עצמם בתקופה של חשבון־נפש, הסתכלות פנימה, רצון להסיק מסקנות ולהתחיל בדרך חד־שה. התהליך הוא איטי, ורק בעוד שנתיים יוכלו בני המזל להשתחרר סופית מהשפעתו המכבידה.

כוכב אוראנוס שוהה במזל קשת מאז נובמבר 1981, ואת אופיו המפתיע והמהפכני חשו הקשתים על בשרם. כל מי שנולד עד ה־13 בדצמבר, חייו השתנו, וזה התבטא ביצירת מיסגרת או ההיפך – פירוקה. לעיתים זה שינוי במיקצוע, לעיתים בשטח־לימודים או בשינוי מקום המגורים, לעיתים אף מעבר לארץ אחרת.

השנה הוא ישפיע מאוד על הקשתים שנולדו בין ה־4 ל־19 בדצמבר. מה יקרה אפשר לדעת רק בבדיקה של המפה האי־שית.

וכמנה סופית וטעימה יותר, חייבים להז־כיר את כוכב יופיטר, שהוא הכוכב של הקשתים. המיטיב הגדול, כפי שהוא נקרא באסטרולוגיה, יכנס למזל טלה, שהוא הבית החמישי של הקשתים. כל זה קורה מחודש מרס 1987, לתקופה של שנה אחת. בית 5 קשור ליצירה, ילדים, הימורים, ספורט, תח־ביבים ואהבות מן הסוג ההרפתקני והקל. מכאן ישאבו הקשתים את העידוד והפיצוי על שאר הקשיים המזומנים להם, שהוזכרו קודם לכן.

אם כך, איך תיראה שנת 1987?

● עבודה קריירה

במישור זה המצב לא כל כך קל. רבים מבין הקשתים מרגישים צורך לבצע שינויים בתפקיד או במקום עצמו. התקופה עצמה עם, כל הכובד והלחץ שהיא משרה, מכוונת את בני המזל לדרכים חדשות. מעכשיו הם יהיו מסוגלים להתפשר ולקבל על עצמם מיגבלות שקודם לכן לא יכלו להסכים להן. הם ישקיעו מאמצים רבים ויעבדו קשה, ההתקדמות לא תהיה מהירה, אולם האח־ריות והמטרה שאליה יוכלו להגיע תדרבן אותם ותעזור להם להתגבר על הקשיים שבהם יתקלו בדרכם.

בעיה שאי־אפשר להתעלם ממנה היא הקינאה והתחרות שיש מסביבם. החודשים האחרונים, אוקטובר ונובמבר, הדגישו זאת, ורק מי שעוצם את עיניו בחזקה לא יזהה אותם אנשים הנקראים באסטרולוגיה „אוי־בים נסתרים". התמימות והאמונה בזולת – אלו הן תכונות קשתיות מובהקות, שאותן לא יוכלו להרשות לעצמם בני המזל בשנה זו. אם יש להם תוכניות לקדם את עצמם, הם לא יוכלו לסמוך על איש, חוץ מאשר על עצמם ועל ידידים ותיקים, שהוכיחו את עצמם במשך השנים.

עבודה או תפקיד שבהם יוכלו לשפר את מצבם הכלכלי בצורה ניכרת יוכלו למצוא בחודש פברואר, בחודשים מרס ואפריל. הם יכירו אנשים חדשים שישנו את מושגיהם ושאיפותיהם בקשר לנקודה שאליה הם רוצים להגיע. זו תהיה תקופה שבה כדאי יהיה לבצע שינויים דראסטיים, בתנאי ש־אותם מכרים יעברו בדיקה מדוקדקת וקפדנית. מאי ויוני יאפשרו להם לשפר את היחסים בעבודה ולחזור ולתקן יחסים שניתקו. חודש ספטמבר מראה על נטיה לט־עות בשיפוט ולוותר על עבודה בטוחה למען הצעה בומבסטית, שיכולה במיקרה הטוב לתת הרגשה טובה לתקופה של חודש וחצי, ולאחר מכן – כשהאמת תצא לאור – יתברר שכל זה ללא כיסוי.

יש להימנע מלהסתכסך עם הממונים, נראית נטיה לריב ולהגיע לעימות על עניינים קטנים וחסרי־חשיבות. אבל מריבה כזו יכולה להתנפח מעבר לכל פרופורציה, ולה־ביא אפילו לצורך לעזוב את המקום או התפקיד. בממונים יש לנהוג בכפפות של משי.

● כספים

זהו נושא די כאוב. כוכב סטורן, האחראי לבית השני (בית הכספים והרכוש), יימצא כאמור במזל קשת, ולא ייאפשר ליהנות ממ־צב כלכלי נוח. עבודה קשה תביא לתוצאות משביעות רצון, אך אם לא ישקיעו שעות רבות ואת כל הכוחות הם יצליחו בקושי לעבור את התקופה. ובכל זאת, קורה כאן דבר מעניין מחודש מרס, כשיופיטר יכנס

(המשך בעמוד 38)

ה־27 וה־28 מועדים לאי הבנות ומבוכה בכל הקשור לפגישות רומאנטיות. אין ספק ששני הצדדים יתכוונו וירצו בדיוק את אותו הדבר, אבל על פני השטח זה יובן אחרת, מה שעלול לגרום להסקת מסקנות מוטעות – ולהתנהגות קיצונית שאינה הולמת את המצב. שיחה גלויה לבירור אי ההבנות יכו־לה לעזור. במישור ה־כספי צפויה הקלה. בע־בודה כדאי שתהיו מאוד זהירים, אל תמהרו לתת אמון ולשתף אחרים בתוכניות.

* * *

הבריאות שלכם ושל בני המישפחה אינה טובה. בימים אלה חשוב להקדיש יותר תשו־מת לב לנושא זה. בענ־ייני כספים מצבכם אינו קל, יש נטיה להיות אופ־טימיים מדי, ולא תמיד על סמך עובדות בדו־קות. בינתיים המצב לא כל־כך טוב, ומומלץ ל־הימנע מלהיכנס להוצ־אות גדולות. בתחום ה־רומאנטי בני המין השני ישימו לב אליכם, אלא שבינתיים היחסים מושתתים על רצונות, תשוקות ויצרים – שאותם קשה לעצור.

* * *

התקופה המתוחה שבה אתם שרויים גורמת לחוסר שקט ועצבנות. את ה־27 וה־28 כדאי לנצל לתיקון היחסים עם הסביבה, ובעיקר עם בני המין השני. שבת וראשון מצביעים על מתיחות סביב ה־בית, המישפחה והעבו־דה. יתכן שהגיע הזמן לוותר קצת לצד השני. החלטותיכם וגישתכם טעונים בדיקה נוספת. הגיע הזמן לתת יותר קרדיט לבני הזוג, ובעצם – לכל האנשים שעימם יש לכם קשרים בימים אלה.

בחודש הקרוב יהיה עליכם להספיק לבצע את כל מה שלקחתם על עצמכם בחודש האחרון. אין ספק שתצ־ליחו לעמוד יפה בכל המשימות, אין ממה לח־שוש. אך שימו לב לברי־אותכם, אתם זקוקים ליותר שינה ומנוחה. ע־דיף לבצע עבודות שאינן קשורות בנסיעות רבות. התנועה וההיטלטלות ממקום למקום מחלי־שים, מתישים וגורמים לירידה בבריאות. במישור הרומאנטי תופ־תעו מהצלחתכם. מישהו מעוניין להתקרב.

* * *

אתם חשים צורך לבטא את עצמכם בעבו־דה, ולמעשה אתם מתחילים לאבד את ה־סבלנות שלכם. נדמה שבכל פעם שיש לכם רעיון יוצא־דופן ומיו־חד, מישהו או משהו עוצר אתכם. אך בינת־יים חשוב מאוד להיצ־מד לשיגרה ולקבל על עצמכם את ההגבלות. תוך שבועיים שלושה תוכלו ליהנות מתנאים יותר טובים ותצליחו לקדם פרוייקטים. המצב הכספי מתחיל להשתפר, כעת תוכלו להתחיל לחסל חובות.

* * *

ההסתגרות בתוך הבית אינה בריאה לכם, ונראה שבחודש הקרוב אתם מתכוננים ל־אסוף את שיא הנקודות בהישארות בבית. מצב הרוח נוטה להיות ירוד, וחשוב מאוד שתכריחו את עצמכם להיפגש עם ידידים וקרובים. אם קשה לעזוב את הבית, לפחות תזמינו אליכם אנשים. ב־27 או ב־28 יגיעו בשורות משמחות בענייני כספים. ה־29 וה־30 – מתאימים לקיום ישיבות ושיחות חשובות. ה־1 וה־2 בדצמבר – ימים קשים.

מצב הרוח ישתפר בקרוב, מכל הבחינות יהיה עכשיו יותר קל. עניינים פינאנסיים גרמו לכם לאחרונה ד־אגה רבה, אבל כבר בי־מים אלה יימצא מוצא מעיקר הבעיות. יש לב־צע בדיקה בחשבונכם בבנק, יתכן שסביב ה־חשבון נוצרו תיסבוכות, כשמישהו אחר נהנה ואתם המפסידים, מבלי להרגיש בכך. ה־1 וה־2 בדצמבר אינם מתאי־מים לנסיעות. בחיי הרגש, אינכם מצליחים להשיג את מי שבו אתם באמת רוצים.

* * *

במקום שבו אתם עובדים התנאים משתפ־רים, ולא מדובר על כך שהעבודה תהיה יותר קלה, אלא שאנשים יהיו יותר חביבים ויתנו לכם חופש ביטוי. עד עכשיו הייתם מאוד מוגבלים ונתונים תחת ביקורת קשה ומרגיזה, מעכשיו יאפשרו לכם להוכיח את יכולתכם גם בפת־רון בעיות שנוצרות לפ־תע, ובעיקר ביחסים עם עובדים אחרים. ה־27 וה־28 יהיו מעייפים וקשים, שימו לב לברי־אות, מיום ראשון הכל שוב יהיה נוח יותר.

* * *

שיפור קל בהרגשה הכללית יורגש השבוע, אלה שנולדו בתחילת המזל ירגישו זאת טוב יותר, אחרים יצטרכו עוד להמתין. בקרוב אפשר יהיה לתכנן את נסיעתכם הבאה לחו"ל, אבל דווקא השבוע לא יגיעו ידיעות מעודדות בעניין זה. ה־29 וה־30 לא יהיו קלים. אל תקחו על עצמכם תפקידים שבהם צריך להשקיע הרבה אנרגיה. מכיוון שה־1 וה־2 בדצמבר גם הם אינם מפנקים אתכם. מצבכם הכספי בינתיים – לא קל.

החודש הקרוב יהיה מאוד מוזר, לא קל להגדיר ולהסביר את המצב שיווצר. מצד אחד – אתם מרגישים הקלה, בייחוד בכל מה שקשור ליחסים שלכם עם הסביבה הקרובה והרחוקה. מצד שני לא קל לכם מבחינה ברי־אותית, לפתע אתם מ־אבדים כוחות ושוקעים במצב רוח די פסימי. אולי כדאי שתזכרו ש־זוהי התקופה שלפני יום ההולדת, ובכל שנה אתם חשים חולשה וחוסר מרץ, וכל זה יחלוף ביום ההולדת.

* * *

עם תום התקופה הסוערת, המסתכמת ב־חודשיים האחרונים, אתם מוצאים את עצ־מכם במצב חדש. בעבו־דה תהיו חייבים לבצע שינוי, אין טעם להמ־שיך באותו מקום ועם אותם אנשים. לבני מזל דלי קשה לסבול את השיגרה, לכן כדאי לק־חת סיכון ולהתמודד עם הבלתי מוכר, קשה להאמין שלא תצליחו. עיקר העניין בתקופה זו מופנה לקריירה, ידידים חדשים וישנים יעזרו לכם. בענייני כספים – היו זהירים.

* * *

בחודש הקרוב תוכלו ליהנות מהישגים של־מענם נלחמתם בשנה האחרונה. מדובר על תחומים כמו נסיעות, לימודים, בעיות מישפ־טיות ומעבר לדירה חד־שה. הבעיות העיקריות מתחילות לחלוף, ועכשיו יש באפשרותכם להתג־בר על הקשיים והמיכ־שולים שעדיין ניצבים בדרך. בענייני כספים היו זהירים. ה־29 וה־30 נעימים יותר ומשמחים, הרפתקה או פגישה רומאנטית יגרמו להת־רגשות. הימים הקשים – ה־1 וה־2 בדצמבר.

לרותי

זיכרונות חמים

„אני מחסידיו הנלהבים של החורף," הוא כותב. „הייתי מעדיף אפילו קר יותר, רטוב יותר וממושך יותר. אבל זה מה שיש — חורף ישראלי. חייתי כמה שנים בארץ אירופית, והזיכרונות ה־חורפיים חמים מאוד. אני מדבר על חורף, כי עכשיו הערבים ארוכים והלילות עוד יותר. יש יותר זמן לחשוב ולהרגיש ששניים עדיפים על אחד, כלומר — אחת, שהיא חסרה. באמת חסרה.

אני בן 42, הופעה נאה, 1.80, מיקצוע חופשי, מגדיר את עצמי כאיכותי, גרוש ואב לבן 18. מחפש פרטנרית לחיים — איכותית, בהחלט נאה, רצוי גבוהה, בין סוף ה־20 עד סוף ה־30, ואם תרשי לי, רותי, להשתמש במילה לועזית, אז הנה: סופיסטיקייטד. תיבת־הדואר הפרטית שלי היא 2516, רמת־גן."

★ ★ ★

הדבר הטוב ביותר במוסד הנישו־אין הוא זה, שבגללו אנשים צעירים הולכים סוף־סוף לישון בשעה מוק־דמת.

★ ★ ★

טיול זוגי

„מאז ששמעתי על האהבה שבאה לחייו של אייבי נתן, הקינאה אוכלת אותי," הוא כותב. „אני מחפש משהו כזה — ליידי יפה. ממש חלום חיי. אני בן 50, גרוש מזה חמש שנים, שני ילדיי הבוגרים בחו"ל, עיסוקי — הוצאה־לאור של ירחון מיקצועי. חי בבית יפה ומטופח, אבל אני לבד בין הקירות. לא בודד, לא מיסכן, אבל כמו שאומרים — יש לי הכלים הנאים, הבית הנאה, וחסרה רק האשה המתאימה. אגב, אני מתכנן בחודש הבא טיול בן כמה חוד־שים להוואי ולמיזרח הרחוק. תיכננתי לנסוע לבד, אבל אני מוכן להפוך זאת לטיול ובילוי זוגי." הוא אפילו חוסך לך את טירחת הכתיבה. אפשר למצוא אותו בטלפון 417761, תל־אביב, בש־עות הערב.

★ ★ ★

חינוך גופני

(1240/86) היא בת 32, חיננית ונחמדה, מורה לחינוך גופני, טיפוס ספורטיבי, אלמנה מזה שנתיים פלוס שניים בגיל חמש ושלוש. מעניין אותה קשר רציני עם גבר מבין, חם, אבהי, בעל ביטחון עצמי, חזק, עד גיל 45, רצוי אלמן־פלוס.

★ ★ ★

מרחפת בעננים

הוא רווק בן 32, גובה 1.67 מטר, בעל מישרה ניהולית בחברה, הופעה נאה, מתעניין בצילום, ציור, סיפרות, שירה ופוליטיקה, וכל מה שחסר לו בחיים זה קשר רציני עם בחורה נאה, בעלת שאר־רוח, מתעניינת במה שקורה סביבה, בעלת נטיה לאמנות, אוהבת שירה, מיוחדת, אחת שלפעמים שונה מאחרים, מרחפת בעננים, אבל עם הרגליים על הקרקע. הוא בת"ד 16642, תל־אביב.

★ ★ ★

פרק ב'

הוא איש־תיקשורת, אלמן בן 52, גובה 1.75 מטר, טוב־לב, רגיש, מעניין, מסודר בחיים. מעוניין בפרק ב' מאושר עם אשה טובה, עד 45, בעלת הופעה נעימה, מישפחתית, שתהיה כמו אם לילד החמוד שלו, בן ה־11. הוא מצפה בת"ד 12064 , תל־אביב.

★ ★ ★

עולם מעניין

„יש לי חיים מעניינים, אין על מה להתלונן, אבל משהו בכל זאת חסר," כותבת (1241/86). „החסר זה מישהו מסויים, שאותו אני לא מצליחה למצוא בסביבה הקרובה שלי, תל־אביב. אבל אני יודעת שהוא נמצא היכן־שהוא, אולי רחוק מהעיר הגדולה, וגם לו יש עולם מעניין משלו, אבל הוא לא ממש מאושר, כי הוא עדיין לא פגש אותי. אז נראה אותך, רותי, מפגישה בינינו.

„אני רווקה, בת 38, נראית פחות ומרגישה עוד פחות. בעבר לא חשבתי שאני יפה, אבל אחרי שאמרו לי את זה הרבה פעמים השתכנעתי שאני כן. הייתי רוצה שזה שיכתוב אליי יהיה אחד שלא נוהג לענות למיכתבים בעיתון, אבל המיכתב שלי ממש מטריד את שלוותו, והוא לא יכול שלא לכתוב."

★ ★ ★

הזמר בני ברמן, שהגיע לפני שבועיים לביקור בארץ, אמר לי מישפט שמצא־חן בעיניי: אני לא טובל את העט שלי בשום קסת־דיו לפני שאני יודע שאני הולך לכתוב סיפור.

★ ★ ★

רוצה להיות אב

נדמה לי שבכל מדור יש איזה מיכתב יוצא־דופן. השבוע יש לי שניים כאלה: „אני באמצע שנות ה־40 שלי, נאה, שחרחר, גובה 1.78 מטר, עוסק בריפוי טיבעי בשיטות לא קונבנציונליות. אני נשוי, ללא ילדים, ואני רוצה להיות אב. אני מוכן להכיר באבהות, לשמור על קשר, לתת אהבה, להעניק מעצמי, לממן מדי פעם, ככל שאוכל, מבלי שיהיה רשום על מיסמך כלשהו שאני חיב לעשות זאת. אני רוצה להשקיע בילד, לעצב את אישיותו בצורה שאני חושב לטובה ביותר, לטעת בו ביטחון, לתת לו כל מה שאם לבד לא יכולה לתת. חשוב לי מאוד מי תהיה אמו של הילד. הייתי רוצה שהיא תהיה מאוד נשית, עדינה, שקטה, מתחשבת, לא תוקפנית, רגשנית, חמה, בעלת נשמה טובה, נאה."

★ ★ ★

חיים חדשים

יוצא־הדופן השני הגיע מהכפר הדרוזי דלייתאל־כרמל. „אני בן 19 אביבים," כותב (1242/86), „מעוניין להכיר זוג מבוגר, חשוך־ילדים, שייאמץ אותי. אני רוצה לשנות את אורח־החיים שלי. מעוניין לצאת מאורח־החיים הדרוזי הסגור, להכיר חיים חדשים ולהגשים תיקוות רבות. אני אוהב לעזור לאנשים הזקוקים לעזרה."

★ ★ ★

אחד מחוקי מרפי אומר: צעצוע בלתי־שביר יכול לשמש לשבירת צעצועים אחרים.

★ ★ ★

שידור חוזר

הוא כבר התארח אצלי לפני חודשים אחדים, קיבל מיכתבים, נפגש עם הכותבות, אבל עדיין לא מצא מה שהוא מחפש. הוא מקווה שפירסום נוסף של מיכתבו יזמן לו, אולי, את האחת־והיחידה. הוא אקדמאי, גרוש, בן 44, גובה 1.76 מטר, נאה, בעל מישרה ניהולית בחברה תעשייתית גדולה. אוהב את החיים, אוהב לצאת לבלות, אבל יחד עם זה, הוא גם איש בית. מגדיר את עצמו כמשוגע אמיתי, המח־פש משוגעת אמיתית, כדי להשתגע ביחד. הוא רגיש, רומנטי, כן עם עצמו ועם הסובבים אותו. מחפש אותך — חריפה, בלתי שיגרתית, עם ראש על הכתפיים, אשה המכירה בערך עצמה, נאה. הוא בת"ד 4204, רמת־גן 52140.

הכי יפה במחלקה

לפני שבועיים בערך נפרדה שירלי קופמן מהבגדים החתיכיים שלה, והמירה אותם במדי צה"ל. עכשיו היא לומדת להיות חיילת, וזה – כפי שאני זוכרת מהטירונות שלי לפני שנתיים־שלוש, בכלל לא קל. רצים כל היום, מקבלים פקודות, אין פרטיות, אין זמן לישון. מרוב ריצות הורדתי אז, בלי להרגיש, איזה עשרה קילו, מה שבכלל לא הזיק לי. שירלי, לעומת זאת, לא צריכה להוריד שום דבר. היא כבר הגיעה מושלמת לצבא: 1.78 מטר גובה, 54 קילו מישקל, רגליים חטובות, שלא נגמרות, שיער ארוך. היא בטח החיילת הכי יפה במחלקה שלה, או בפלוגה, או בגדוד.

שירלי קופמן
לא צריכה להוריד

היא למדה בבית־ספר תיכון בקריית אונו, וספורט זה עיסוק חשוב בחייה – כדורסל ושחיה. חוץ מזה היא גם רוקדת מחול אירובי, חברה בלהקת ריקודי־עם והספיקה כבר לנסוע להופעות בחו"ל. בצבא היא מקווה להיות מדריכת ספורט, ואחר־כך להמשיך ללמוד במכון וינגייט.

שירלי הספיקה גם להיות דוגמנית. „אני קצת שקטה ובייישנית," היא אומרת, „אבל על המסלול אני אחרת – מקרינה ביטחון עצמי." מי שעוזרת לה בעניין הדוגמנות היא אמה, אביבה, שהיתה פעם, מזמן־מזמן, אחת המועמדות בתחרות מלכת־היופי, אפילו זכתה באיזה תואר.

כישרון מבטיח

קוראים לו דניאל תורג'מן. אם לא שמעתם עליו. אולי עוד תשמעו. ואולי לא, כי קשה להצליח כזמר. אבל מה, יצליח או לא, תורג'מן בן ה־26 הוא לכל הדיעות כישרון מבטיח. אחרי שכתב, הלחין והקליט שיר רגיש בשם סתם דימיון עובר, הזמין אותו שדרן־הרדיו מנחם פרי להתראיין אצלו, והכריז שדניאל הוא סינטזה בין קובי רכט, אריק אינשטיין וצביקה פיק.

הוא נולד בדימונה. בגיל 11

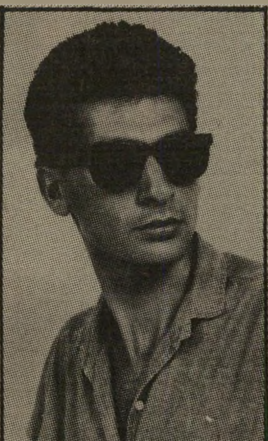

דני תורג'מן
לא רוצה להחליף

עבר עם המישפחה לתל־אביב. גר עד היום עם ההורים, ואומר שזה מאוד נוח ויש לו פרטיות מעל ומעבר. אחרי שהיה טנקיסט בצבא, הצטרף ללהקת התל־אביבים של צביקה כספי והתחיל להופיע גם כזמר־סולן, עם הגיטארה שלו. בפאבים ובמועדונים.

דניאל הוא בחור גבוה – 1.86 מטר. את השם תורג'מן (האב ממוצא ספרדי, האם ממארוקו) הוא לא רוצה להחליף. הוא מעדיף שיתרגלו לשמו המקורי. התכונות החשובות לו בבת־זוג: יופי, גובה, כנות, מישהי יוצרת, או קרובה לאמנות, למוסיקה, לטובת הקשר ביניהם.

(המשך מעמוד 37)

למזל טלה: כדאי יהיה לנסות להשתתף במישחקי הגרלה והימו־רים למיניהם. הסיכויים לזכות הם טובים. אם כי אין לשכוח שבשנה זו קשה להתעשר – כך שלא כדאי להשקיע את כל מה שיש כדי לז־כות, ולהסתפק בסכומים צנועים. הפרס הגדול לא ינתן לקשתים – עדיין יש מי שמזלו טוב משלהם.

● מגורים

מעבר לדירה אחרת או שיפור הבית הנוכחי – כל זה יכול להי־עשות בין דצמבר למרס. לאחר מכן, כדאי להסתפק במה שיש ולהמתין כשנה וחצי, לפני שמח־ליטים על צעד כזה. אין לשכוח שבתנאים הלא נוחים, שהם עובדה קיימת בשנה זו, כדאי לתכנן, לב־דוק ולהקפיד על כל פרט בהסכם בחוזה או בדירה שאליה עוברים.

● מישפחה

הורים וקרובים קשישים יעוררו דאגה בשנה הבאה, מצב בריאותם

בענייני עבודה אסור לבני קשת לסמוך על אחרים

אינו טוב, וחלק מהקשתים יאלצו להקדיש יותר זמן לטיפול בהם. לעיתים זה יהיה כרוך בישיבה בבתי־חולים או במוסדות מסוג זה. למרות שקשה לבני המזל לשאת מקומות סגורים, הפעם לא תהיה להם ברירה, שהרי המצפון וחוש־הצדק המפותח לא יתנו להם להתעלם מאנשים הזקוקים להם ותלויים בהם.

הצד היותר מעודד הוא יופיטר בבית מס' 5, שיביא הריונות ולי־דות. המישפחה תגדל. גם אם לא יתוסף תינוק חדש למישפחה, היל־דים במישפחה יגרמו נחת להורים בהישגים יוצאי־דופן בכל תחום שהוא.

לאמנים וליוצרים, לספורטאים ובעיקר לאנשי תיאטרון, טלוויזיה וקולנוע, מצפה שנה של עבודה קשה, אך הישגים מפתיעים ומעו־דדים. הם לא יידעו מהיכן הם שואבים את הכוחות, הכישרונות, המקוריות והתושיה – אך התוצ־אות ידברו בעד עצמן. ולא רק התוצאות – גם הסביבה, כל המכ־רים, הקרובים, הידידים עומדים להכיר בהצלחה. כל אלה יתנו לשנת 1987 את הגוון החיובי והנעים, שבלעדיו אי־אפשר.

● מה שבינו ובינה

כבר דיברנו על אהבות של בית מס' 5, כלומר אהבהבים או פרשות קלילות וקשרים לא־מחייבים. כמות המחזרים שיאספו להם הקשתים בשנת 1987 תעורר קינ־אה בלב המזלות האחרים, אולם סוג זה של קשר, שבו לא מבטיחים ולא מתחייבים, מתאים בעיקר לקשתים אוהבי־החופש שונאי ההתחייבויות והמיסגרות.

בשנה זו יהנו הקשתים מהרפת־קות אהבה סוערות, מרגשות ומל־היבות. אך בכל זאת, לא כולם ירצו להסתפק בקשרים כל־כך קלילים ולא־מחייבים, אלה שכוכב סטורן ישפיע עליהם בצורה חזקה יעדיפו קשר רציני ומחייב, ולמרות הלחץ של הכוכב – הם יטלו על עצמם מרצון אחריות חדשה, וינסו להת־אים עצמם למיסגרות שעד עכשיו עוררו בהם התנגדות. לאלה כדאי לנצל את השנה כדי להגיע לנישו־אין ולבניית מישפחה.

נעמי רון

מאיר זיו, פרקליטה של גיתית איזראלוב, מספר על יחסיו איתה
ועל הבעיות הכרוכות בחקירתה, מותח ביקורת על מישטרת־ישראל,
מספר על חייו כעורך־דין ועל השפעת הדבר על חייו הפרטיים

„אני מעריך את גיתית בכושר עמידתה בחקירה הקשה, ובזה שהיא תמיד מקדמת אותי בחיוך"

„כשפגשתי את גיתית בפעם הראשונה, היו עורכי־דין שבאו וביקשו אותה, היא שילחה את כולם"

„גיתית לא מאמינה לאף אחד, רק לי, לכן בפגישות איתי היא מדברת אליי ישר לאוזן"

ראיינה ענת סרגוסטי

„בין הגורמים שעודדו אותי היה העניין שבחקירה ובנחקרת, הפיקנטיות בפרשה וצורת ביצוע העבירה"

„נמאסה עליי צורת החקירה המישטרתית, שהיא ברוטאלית לפעמים, ושנועדה להשפיל ולהעליב"

„כשגיתית באה לארץ, התדמית שלה היתה בשפל. אילו היו מגישים אז כתב־אישום נגדה, מצבה היה רע"

„לא פיתחתי סנטימנטים מיוחדים כלפי גיתית!"

אין ספק שהעניין המסוקר ביותר במדי־נה כיום, הקשור למישטרה, מלבד מרדכי וענונו, הוא חקירתה של גיתית איזראלוב, החשודה ברצח בעלה. מטבע הדברים זכה גם מאיר זיו, פרקליטה של גיתית, להשתזף באור זרקורי־התיקשורת המופנים כלפיה. חקירתה של גיתית תופסת מדי יום כותרות שמנות בעיתונים. מדי בוקר יכול עם ישראל להתבשר על אירוע חדש בחקירתה של האשה הבלונדית, ורבים שמחים לקרוא כי החשודה הנאה אינה נשברת בחקירה המישטרתית, במקום שעבריינים קשוחים ומנוסים ממנה היו נשברים.

בגלל אופי החקירה, אופיה של החשודה ואולי גם אופי הפרקליט, הואשם גם זה לפני כמה ימים באשמה חמורה של שיבוש הלי־כי־החקירה. גם חשד זה כלפיו זכה לכותרות בעיתונים. זיו טוען, שהמישטרה חסרת־אונים ומפעילה את כל כלי־הנשק שלה כדי לשבור את לקוחתו.

עורכי־דין רבים בארץ, המתמחים בשטח הפלילי, סבלו לא פעם מהתנכלויות מצד המישטרה. עורכי־דין אלה מהווים מטרה לחיצי המישטרה. השוטרים מתייחסים לעיתים קרובות לעורכי־הדין כאוייבים, ואפשר לומר זאת גם ההיפך.

עד לפני זמן לא רב היתה למאיר זיו תדמית של איש חם־מזג, המתרגז בקלות. העיתונים ידעו לספר על מישפטים פליליים בהם היה הוא הנאשם. זיו טוען, שהיה זה חלק מהתנכלות המישטרה. בזמן האחרון שופרה תדמיתו האישית, והוא מצטייר יותר כעורך־דין רציני.

אפשר להבחין שהחשיפה התיקשורתית לה זוכה זיו בימים אלה, בגלל לקוחתו המפורסמת, עושה לו טוב. הוא מדבר בשטף, כשהוא מתרווח בכיסא־המנהלים שלו במישרדו, שבצפון תל־אביב. יש לו עיניים כחולות קרות, והוא מביט הישר בעיניי.

השידוך בינו לבין גיתית איזראלוב הצליח בצורה יוצאת מן הכלל והשניים, כנראה, משדרים על אותו גל ומתאימים זה לזה.

זיו מרבה בדבריו להתלונן על המישטרה ועל צורות החקירה שלה. בכל עניין שהוא מדבר עליו הוא חוזר איכשהו למישטרה ולצורות החקירה.

הוא מדבר בשטף על כל נושא, מלבד מאשר על ענייניו הפרטיים. כשהוא נשאל בנושאים אלה הוא נבוך, קצת מסמיק. הוא עונה תשובות קצרות, ואינו נוטה להתעמק בתשובותיו. על נושא אחד הוא אינו מוכן לדבר בשום פנים ואופן – על אחיו, עורך־

(המשך מעמוד [illegible])

הדין צבי סער, שהואשם בארצות־הברית בעבירות של סמים קשים, ומרצה עכשיו את עונשו בכלא אמריקאי. הוא טוען בתוקף שנושא זה אינו קשור אליו, למרות שהאיש הוא אחיו, עצמו ובשרו.

בצעירותו, כסטודנט, היה זיו מעורב בפוליטיקה, והיה מזכיר אירגון הסטודנטים של המערך. מתקופה זו תלויה על הקיר במישרדו תמונה שלו בחברת גולדה מאיר, אז ראש־הממשלה. מאז עבר, לדבריו, יותר ימינה מהמערך. הוא כבר אינו חבר במיפלגת־העבודה, או בכל מיפלגה אחרת. אין לו גם תוכניות כאלה.

בינתיים, בכל אופן, נמצאת חקירתה של גיתית בסיומה, המישפט עוד מחכה בפתח וגם הוא יזכה, בוודאי, לסיקור תיקשורתי נרחב.

■ ■ ■

● למה המישטרה רודפת אחריך?

אני מפריע לצורת העבודה שלהם.

● מה זאת אומרת?

אני נוקשה כשאני חוקר אותם בבית־המישפט. כל דבר יוצא־דופן אני פונה בתלונה, אני נותן עצות לא מקובלות ללקוחה שלי. מתי עורך־דין נתן ללקוחה עצה לא לצאת לחקירה?

● זו היתה העילה לחקירה נגדך?

כדי ליצור רושם אצל השופט, שהחקירה בעיצומה. בהארכת המעצר הראשונה ביקשתי שהמישטרה תאפשר לגיתית להיפגש עם אמה ובתה. המישטרה לא התנגדה, והשופט נתן הוראה. ההוראה בוצעה רק בלילה שלפני הארכת־המעצר השניה.

חוץ מזה, הם עצרו את יוסף מולר, הידיד של גיתית, יום לפני שהאריכו לה את המעצר למרות שהחומר היה בידיהם זמן רב קודם. הם שוב רצו ליצור רושם שדרוש להם עוד זמן לחקירה.

● אבל אלו שיטות לגיטימיות.

לא איכפת לי. כל פעם הם הוציאו שפנים מהכובע. הרגיז אותי שהמעצר מתמשך, ושהם נקטו בנ ־יקים המכוונים לפגוע בזכויות שלה.

באותה ־פעם הם באו ב־5 אחרי־הצהריים והודיעו לה שהם לוקחים אותה לחקירה. אני בדיוק סיימתי פגישה איתה, וכששאלתי לאיזו מטרה לוקחים אותה, הם לא היו מוכנים לומר לי.

לטתי לשים קץ להטרדות. יעצתי לה לא לצאת לחקירה.

● זו מילחמה אישית?

אין לי שום מילחמה אישית עם איש מהחוקרים והקצינים. נמאסה עליי צורת החקירה, שהיא ברוטאלית לפעמים, שנועדה להשפיל ולהעליב. בחלק מהזמן מנסים לסכסך ביני לבינה. מנסים להבאיש את ריחי בעיניה. אומרים לה: „מה את צריכה אותו, הוא רק מחפש פירסומת. אנחנו נדאג לך, עיזבי אותו!" היא מספרת לי כל דבר כזה.

● אתה חושב שצורת החקירה שלה היא יוצאת־דופן?

אני חושב שכן.

● במה?

הם מנסים שיטות וחוקרים כדי להשיג את מטרתם, שהיא שבירת הנחקרת.

● אבל זו לא החקירה הבי־קשה שהיתה למישטרה.

נדמה להם שהיא מתעתעת בהם, ומכאן הרוגז שלהם, על כל שאלה היא עונה תשובה מהמותן.

● אתה חושב שהרוגז קשור לזה שהחקירה כל־כך מסוקרת בעיתונים?

יכול להיות שכן, כי קיים לחץ ציבורי, ועיתונאים דנים בזה ויש לחץ עליהם להצליח. הם ממשיכים להציק לה ולהשתמש נגרה בלחץ פסיכולוגי.

הם יודעים שהיא לא תישבר, שזה כבר לקראת הסוף.

● מה החלק של העיתונות בפרשה?

העיתונות היא מכשיר חשוב להאיר את מחשכי־החקירה. עד עכשיו אף אחד לא האמין לסיפורי נחקרים על שעות מרתוניות של חקירה, על תנאים משפילים, לא האמינו שדברים כאלה קורים במדינה נאורה. ובחקירה הזו יצאו החוצה כמה דברים.

היו לוקחים אותה לפעמים לחקירה ב־8 בבוקר, ומשאירים אותה עד 12 בלילה, כשמולה מתחלפים הצוותים. לפעמים עומדים מולה אנשים „טובים" ולפעמים „רעים". לועגים לה וצוחקים עליה, וזה נעשה עשרות פעמים. אני חושב שדווקא בגלל העובדה שהיא אשה, כל השיטות האלה נועדו לשבור אותה.

● מבחינתך, מה יש במיקרה הזה יותר ממיקרים אחרים שטיפלת בהם?

פרקליט זיו בתפקיד

„מרכז־הכובד שלי בחיים הוא העבודה!"

עם הדרך שאני יעצתי לנקוט בה, אלא שהיא בעצמה ששה לקראת העימות עם אנשי־המישטרה. היו מיקרים ששאלתי אותה איך היא מצליחה להחזיק מעמד, והיא אמרה שבמיקרים יותר קשים היא לא נשברה. אין להם מה למכור לה, היא עברה חקירות קשות, היא לא מאמינה לאף אחד.

● לך היא מאמינה?

כן, לכן בפגישות איתי היא מדברת אליי ישר לאוזן, מחשש להאזנות. כל עצירה שנכנסת אליה לחדר עוברת חיפוש מדוקדק, ופעם אחת היא אכן גילתה טייפ מישטרתי פועל בחפצים של אחת העצורות, ועליו מוקלטת שיחה שלה עם אותה עצורה. היא מייד מחקה את הסרט.

● זה המיקרה הכי חשוב שלך בשנים האחרונות?

עניינית אני לא רואה במיקרה הזה כמיקרה יוצא־דופן לעומת תיקים אחרים שהיו, לרבות תיקי־רצח, הברחות־סמים מלבנון בקנה־מידה גדול, ועוד תיקים מסובכים פי כמה מזה.

אבל זה מיקרה ייחודי, בכך שפה אני יכול להילחם בצורת החקירה המישטרתית לא אחרי הגשת כתב־האישום, אלא תוך כדי החקירה עצמה, תוך כדי השגת־הראיות. פה מתגלית החקירה המישטרתית בכיעורה, והשיא הוא שכדי להתמודד עם העצורה הם באים לנגח את עורך־הדין.

זה מיקרה חריג שבו מפרסמים הודעה לעיתונות ולרדיו, ובה מטיחים בי אשמה של שיבוש הליכה־חקירה. זה מיקרה קיצוני, שנעשה רק במישטרים מסויימים.

הם נכנסו במיקרה זה למילכוד מבחינתם, עלו על מוקש ולא בדקו את הנושא מבחינה מישפטית. אני שקלתי את תגובותיי, כיצד לשכש את הטורדנות בחקירה. כשגיבשתי דעתי שאין חוק במדינה שמחייב חשוד או נחקר בעבירות פליליות לצאת לחקירה אם הוא לא רוצה, אין כל סמכות לשוטר לדרוש שיתלווה אליו, ואין כל סמכות לחייב אותו להתלוות בכוח — וגם אז שקלתי בזהירות מתי להשתמש בשיקול־דעת זה, וקיוותי לא להשתמש בזה, כי אני לא רוצה להפריע למישטרה לחקירה עניינית.

● אבל חקירת חשוד ברצח זה לא פיקניק.

זה לא משנה. לכן היא היתה בחקירות ארוכות, ואמרה מה שיש לה להגיד. היא לא בחרה בזכות השתיקה. היא הסבירה כל דבר. אבל פה יש אלמנט של הצקה, תוך כדי ירידה לחייה האישיים, ומונעים ממנה תנאים שיש לכל עציר אחר. אחרי כל פגישה איתי מחפשים לה באופן דקדקני על הגוף.

● אתה חושב שזה קשור בך?

לא בי, בתנאי־המעצר שלה.

● אתה מסתדר איתה יותר טוב מאשר עם לקוחות אחרים שלך?

מה הכוונה?

● יש לך כימיה איתה?

לא בהכרח. אני לא חבר שלה, אין לי איתה יחסים אישיים.

● אתה מחבב אותה כאדם?

אני מעריך אותה לגבי נחישותה וכושר־עמידתה בחקירה הקשה, ועצם זה שתמיד היא מקדמת אותי בחיוך ודואגת לפזר את חששותיי. זה גורם לי להערכה אישית כלפיה, אבל לא מעבר לכך. לא פיתחתי סנטימנטים מיוחדים. אני מנסה לא לערב רגשות אישיים, כי אחרת לא נוכל לנהל את העבודה.

● אתה מכיר אותה מקודם?

מלפני שנים רבות כשהיינו נערים, גרנו באותו האיזור, בסביבות רחוב שינקין בתל־אביב.

● למדתם יחד?

לא, אני למדתי בבית־הספר תחכמוני.

● זה בית־ספר דתי?

כן. גם היא למדה בלונדון בבית־ספר חרדי דתי.

● אז איך היא לקחה דווקא אותך לייצג אותה?

הקשר נוצר בחו"ל. הייתי באוגוסט בחו"ל, ושם נוצר קשר עם אנשים שהכירו אותה. היא כבר היתה עצורה בלונדון. לא התאפשר לי להגיע ללונדון, ולכן העברתי לה מסר, שכשתגיע לארץ אנסה לפגוש אותה, ושעד אז תגבש דעה בנושא הייצוג, כי לא רציתי ליצור עובדה בשטח.

● הרבה עורכי־דין רצו אותה.

שימחת זקנתי! כשבאתי לבקר אותה כבר היו הרבה עורכי־דין שבאו וביקשו אותה, אפילו לידי. היא אמרה שהיא מכירה אותי אישית, ואמרה שאתן לה כמה דקות והיא תשחרר אותם. חיכיתי וראיתי שהם מנסים לשכנע אותה. אחר־כך היא שילחה אותם.

● אתה חיכית לה בנמל־התעופה?

כן.

● למה?

כי זה היה חלק מהסיכום שלי איתה, באמצעות מהצד שלה מצפה לה, ולא רק המישטרה.

סיכמתי עם המישטרה שאפגש איתה בנוכחות מפקד־המרחב, אבל אז היתה עליה התנפלות של עיתונאים, והניידת נסעה ישר לתל־אביב. נסעתי לשם, ולא נתנו לי לראות אותה. רק למחרת איפשרו לי להיפגש איתה, והיא מייד חתמה על יפוי־כוח.

● נוצר רושם שעורכי־דין רודפים אחריה בגלל הפירסום הנלווה לחקירה הזאת?

אני מסכים איתך, אבל אני לא מהיום בשטח הזה, השם שלי ידוע. לא נזקקתי מלכתחילה לכל הפירסומת, ידיי עמוסות עבודה, ולכן לא זה מה שהיה הגורם הראשון במעלה.

בין הגורמים שעודדו אותי היה העניין שבחקירה ובנחקרת. לפי מה שפורסם בעיתונות על הפיקנטיות שבפרשה, וצורת ביצוע העבירה שלא היתה שיגרתית. ברור שהעדפתי את התיק הזה, בגלל העניין שבו.

● אבל הפירסום לא מטריד אותך, אם לדבר בלשון המעטה?

כלי־התיקשורת הפכו לגורם שיש להתחשב בו, ואני מעריך את התועלת שלהם וחושש מהנזק, אם מפרסמים אינפורמציה לא נכונה. לתיקשורת יש כוח חזק. הראיה היא, כשגיתית הגיעה לארץ, התדמית שלה היתה בשפל־המדרגה. אילו היו מגישים כתב־אישום אז, מצבה היה רע. נטו לייחס לה אישיות של פושעת שפלה ועבריינית, וכל שופט היה מקבל רושם של מיקרה אבוד, וקשה לתקן רושם כזה.

לעומת זאת, הפירסומים עד היום בנושא שלה הציגו אותה באור אנושי, הציגו את ההתמודדות שלה מול המגף המישטרתי הדורסני, וזה עזר לשקם את התדמית שלה בציבור.

● הציבור רואה אותה כגיבורה. מה לדעתך הסיבה לכך?

המישטרה מצטיירת בעיני הציבור שלנו בצורה מכוערת. בארץ השוטר מרשה לעצמו לעשות הכל תחת האיצטלה של המדים, ואני מדבר על מעשים נגד גופו של אדם. יש עשרות כתבות בעיתונים על התעללות של שוטרים בעצירים.

התדמית של המישטרה ממילא די בשפל. כל

> **„קשה לאשה להיות עורכת־דין פלילית, זה עלול להיות הרסני לגבי חיי־המישפחה, כי זה כרוך בוויתור על זמנים קבועים".**

ההבטחות, כולל של שר־המישטרה, שהדבר ייעקר, התגלו כהבטחות ריקות. וחלק מהשוטרים ממשיכים בהתעללות ודברים דומים, לכן כשהאזרח ודווקא אשה כגיתית, חלשה כביכול, כשהיא עומדת ועושה שרירים נגד המישטרה ולא נשברת, באופן טיבעי היא מעוררת את אהדת־הציבור כלפיה. לכן לא התפלאתי לשמוע שכשהיתה עם חוקריה במקומות ציבוריים, אנשים עמדו מנגד ועודדו אותה.

● נראה כאילו אתה בעצמך שינית תדמית בזמן האחרון.

מאיזו בחינה?

● היה לך דימוי של אדם שמסתבך בקלות, שיש נגדו תיקים פליליים.

אני לא חייב למישטרה כלום, והם לא חייבים לי כלום. תמיד יהיה ויווצר מתח בין שני גורמים שעומדים משני צידי־המיתרס ומנהלים מערכה. אני מודה שהאופי שלי לא מאפשר לי לעבור לסדר היום על מיקרים שהמישטרה מעריפה שישכחו אותם, על התעללות בלקוחות שלי. מאז ומעולם סלדתי מאלימות מישטרתית, ממעצרי־שווא, וגם יצאתי בפומבי נגד זה, וזה הסתכם בהטחת האשמות במילים בוטות, בפירסום דברים באמצעי־התיקשורת. בזמנו עמדתי להקים אגודה ציבורית שתלחם נגד אלימות המישטרה והכירסום בזכויות־האזרח.

● אבל עתה בעצמך עמדת למישפט?

עמדתי למישפט, שלדעתי היה מכוון נגדי.

● מה זה היה?

בשנת 1980 החניתי ביום שישי אחד את הרכב שלי ליד קפה אקסודוס בתל־אביב. הרכב עמד בחלקו על מעבר־חציה, ואני הלכתי לקנות עוגה. היה שם צמד שוטרים, בחור ובחורה. השוטרת ניגדה אליי ודיברה אליי בגסות. הבעייה היא

שיש שוטרים החושבים שהם מורמים מעם, מעצם העובדה שהם לובשים מדים. הודעתי לה שאת־לונן נגדה, והיא אמרה בתגובה שאיימתי עליה בפגיעה גופנית והזמינה ניידת.

● **עצרו אותך?**

לא. נסענו לתחנת המישטרה. הקצין התורן ניסה להרגיע את הרוחות, הוא נתן לי דו״ח וביקש שאשלם אותו ושאשכח מהעניין. יכולתי לעשות את זה, אבל חשבתי שצריך להפסיק את הנושא. שלחתי תלונות לכל הגורמים, והתחילה המערכת המשומנת של המישטרה שחוקרת את עצמה, וזה אחד הדברים הפסולים והמכוערים ביותר בארץ.

„אני לא שונא את המישטרה. עובדה שיש לי הרבה ידידות שוטרות, ודי לחכימא"

אחרי שנה וחצי של פניות הגישו נגדי כתב־אישום על איומים. המתלונן הפך לנאשם.

● **זה היה האישום היחידי נגדך?**

היה עוד אישום של תיק־תעבורה, שטענו שנהגתי במזן פסילת־רשיון. טענתי שלא קיבלתי את הפסילה. הם ארבו לי ועצרו אותי.

● **עצרו אותך?**

כן. אמרו שחוששים שאנהג כשאהיה בחוץ, והם רוצים להגביל את השיחרור שלי. הביאו אותי לבית־המעצר באבו־כביר. ברור שזו היתה התנכלות לשמה.

● **למה?**

משום שיש יריבות בין המישטרה לבין עורכי־הדין הפליליים.

● **אתה חמום־מוח?**

לא חמום־מוח, אבל חקרתי מיספר קציני־מישטרה בתיקי־תעבורה, והם לא שבעו נחת מהחקירות שלי. זה גורם להם למשטמה אישית נגדי. זה לא רק אני, יש עוד הרבה עורכי־דין פליליים שמתנכלים להם. בשבילם זו חגיגה של־מה.

הייתי עצור כל הלילה, ולמחרת, למרות שהבטיחו לבוא בבוקר, הם באו רק בצהריים. הם הגישו נגדי כתב־אישום, השופט היה לדעתי עויין, והעויינות העבירה אותו על דעתו.

● **זה חמור מאוד מה שאתה אומר.**

נכון. הוא התעלם מכל ההנחות המישפטיות, וגזר עליי עונש יוצא־דופן בחומרתו — פסילה לשבע שנים, קנס של 50 אלף שקל (ישן) ומאסר על־תנאי לחצי שנה. הגשתי עירעור לבית־המישפט המחוזי, וזוכיתי זיכוי מוחלט, כשבית־המישפט נזף במישטרה וגם בעקיפין בבית־המישפט לתעבורה.

● **את שונא את המישטרה?**

אני לא שונא את המישטרה. העובדה היא שיש לי הרבה ידידות שוטרות, ודי לחכימא.

● **אבל אתה מדבר נגד המישטרה כל הזמן.**

כבר הבהרתי את כוונתי. אני בעד המישטרה מבחינת תפקידה החשוב למניעת פשעים והבטחת הסדר הציבורי. אבל כשבעל השררה מאבד את ראשו ושוכח שהוא כאחד הארם, וחושב שהוא מורם מעם, גואה בליבי גל של התקוממות נגד התופעה הזאת. לא פעם אני נתקל בשוטרים שסיימו את עבודתם והסתבכו עם החוק, וגם הם קובלים על היחס שקיבלו מהמישטרה.

● **נעבור לנושא אחר. אתה בא מ־בית דתי?**

הבית לא היה דתי פנאטי, היה מסורתי.

● **למדת בבית־ספר דתי.**

כן, למדתי בבתי־ספר דתיים, בתחכמוני ביסודי ובתיכון עירוני ב׳. מה שלא מצא חן בעיניי זה הלחץ שבו היו נתונים תלמידים, כשהם היו צריכים להגיע בכל יום לבית־הספר להתפלל שחרית בצוותא, ומי שלא היה בא היה נענש. חלה התפרצות אחרי ארבע שנות־לימוד, לא יכולתי לשאת את הלחץ, ואז נגרם מהפך מבחינת הרגשות והמחשבות שלי, והפכתי לחילוני גמור.

● **יום אחד הורדת את הכיפה?**

יום אחד אחרי גמר הלימודים בתיכון. זה היה יום נכסף, להשתחרר מהמרות. הביטוי היה השלת סימן־ההיכר הדתי.

● **הפסקת להאמין?**

אין קשר בין האחד לשני. אני לא אפיקורס, אבל נגד כפיה בכל דבר, גם בדת וגם בדרכים אחרות, כגון אלה של המישטרה.

● **אתה לא נשוי?**

לא.

● **אתה רווק מבוקש?**

איך אני יכול לשפוט?

● **לפי כמות הטלפונים.**

הסיבה לרווקותי היא שככל שיש יותר מוניטין, וככל שמתרבים המיקרים שאני מטפל בהם ורוצה להיות יסודי בהם, אני משקיע יותר זמן. אני חייב להקדיש את מרבית הזמן לעבודה הזאת. זה גוזל שעות יום ולילה, והרבה פעמים קרה שלא ישנתי לילות שלמים תוך כדי עבודה, או שישנתי שעה־שעתיים במישרד. לכן המישרד מאורגן כבית.

הדבר הזה מסית את מרכז הכובד של החיים לכיוון העבודה. האחריות היא רבה, כי גורל של אנשים תלוי בידי. מרכז־הכובד של החיים שלי הוא העבודה והאחריות.

● **אבל זה נעשה מתוך בחירה?**

ברור.

● **מה היה המיקרה הכי מעניין בקריירה המיקצועית שלך?**

היו כמה תיקים מעניינים, אבל שניים שהם אבני־דרך.

האחד הוא המיקרה של שמואל קריב, שהואשם באינוס ובתקיפת פרוצות. זה אדם שהורשע כנער ברצח דודתו, ונדון לשמונה שנות־מאסר. כשיצא, הואשם באשמה זו.

המישטרה האשימה אותו במיספר מיקרי אונס לא מפוענחים, ללא ראיות מוצקות. ואז רצו לערוך לו מיסדר־זיהוי. הוא לא הסכים, כי טען שנראה רע בגלל המעצר, וכך יצביעו עליו בקלות. לא התחשבו בו ולקחו אותו בכוח, והוא אכן זוהה. הוא הורשע ונדון ל־15 שנות־מאסר.

עירערתי על פסק־הדין לבית־המישפט העליון, ואז נקבעו הנחיות ברורות לעריכת מיסדרי־זיהוי, ועונשו הופחת לשמונה שנות־מאסר.

● **והמיקרה השני?**

מיקרה של ערבי מיפו בשם עלי עיסא תמם, שהואשם ברצח חברתו הפרוצה, ז׳קלין מרציאנו. הוא טען שלא היה לו מניע, כי היא הביאה לו כסף, אבל אחרי חקירות רבות הוצאה ממנו הודאה. הוא סיפר לי שהתעללו בו במשך 48 שעות, קשרו אותו, עינו אותו, העבירו בגופו זרם חשמלי, מכות ודברים נוראיים.

לא ידעתי איך להתמודד עם המישטרה ובית־המשפט, ואיך להוכיח את העינויים. החקירה היתה קשה, והשופטים פיקפקו בעניין ואז הורדתי בכעס את הגלימה, הנחתי אותה על השולחן ואמרתי לשופטים שהם יכולים כבר לרשום את גזר־הדין, שאני הולך. יצאתי מהאולם. הנאשם השתולל והיתה מהומה. הם קראו לי בחזרה ונתנו לי לחקור כרצוני.

אחרי ארבעה ימי־חקירה הצלחתי להביא את השוטרים להודות בעינויים, והנאשם שוחרר מייד.

● **יש סוגי עבירות שאתה, כסניגור, לא מוכן לטפל בהן?**

כן.

● **מהן?**

עבירות מסויימות מאוד מקוממות אותי גם אנושית, גם ציבורית וגם יהודית־לאומית. עבירות של פח״ע — אני לא מוכן לשמוע עליהן. בהן אני מוכן להיות תובע, לא סניגור.

רצח ברוטאלי והתעללות בילדים — אני לא מוכן לגעת. לדוגמה: רצח אורון ירדן. בעניין זה פנו אליי, ודחיתי. או, למשל, רצח דני כץ.

● **לנאשמים בעבירות אלה לא מגיעה הגנה מישפטית?**

מגיעה להם, אני אני אישית לא יכול. זה דבר מתועב, והתיעוב הוא בכך שלוקחים יצור חסר־הגנה לחלוטין ומקפדים את פתיל־חייו. יש מינימום אלמנטארי שלא יכול לעבור בייצוג שלי.

כל מיקרה אחר במישור הפלילי שייך לתחום עבודתי, ואני אדם שבמישטר דמוקרטי מהווה אחד מיסודות־המישפט, שנקבע כמכשיר לשמירת המישטר. אני הפה והדובר של הנאשם, כך זה מתבקש על־פי החוק. עובדה היא שבפשעים חמורים ביותר, אם אין לנאשם אפשרות לשכור עורך־דין, המדינה חייבת לממן לו סניגור על חשבון הציבור.

לדעתי, חשוב למדינה להוכיח ששיטת ה־

„אני לא נשוי, כי כדי להיות יסודי בעבודה אני חייב להקדיש את מרבית הזמן לעבודה"

מישפט היא דמוקרטית וצודקת, ולא טוטליטארית, שאז אין ערך למישפט ולאיסוף הראיות.

■ ■ ■

● **יש עוד משהו שאתה רוצה לומר?**

אני חושב שהמיקצוע שוחק מאוד. אין פלא שלא הרבה עורכי־דין עוסקים במישור הפלילי. זה מחייב להפעיל את הראש כמעט בכל שעות־היממה. בכל פעם יש מחדש המועקה שאדם מסויים נגזר עליו גזר־דין קשה, ותמיד יש המצב האבסורדי, שכשמצליחים ההרגשה היא כמו של מלך, וכשנכשלים, בגלל ראיות מוצקות, אתה בעמדה נחותה וצריך להסביר איך זה קרה.

זה מיקצוע שבחלק גדול מהמיקרים הוא כפוי־טובה. חשוב שלנאשם תהיה צורת חשיבה ושיתוף־פעולה ואמון בעורך־הדין. המיקרה של גיתית איזראלוב הוא דוגמה קלאסית, ואיך שלא תהיה התוצאה, אני ארגיש נוח עם הנאשמת, משום שכל ההחלטות שלנו נעשו תוך שיתוף־פעולה ותיאום.

אני גם חושב שקשה לאשה להיות עורכת־דין במישור הפלילי, זה עלול להיות הרסני לגביי חיי־המישפחה בעתיד, כי זה ויתור מוחלט על זמנים קבועים, חיי מישפחה, נדידות בין בתי־כלא ברחבי הארץ בשעות לא מקובלות, ללא שליטה. לכן אין פלא שאחוז הפרקליטות הפליליות הפרטיות זעום ביותר, ולחלק גדול מהן יש חיי־מישפחה הרוסים, או שהן נשארות רווקות עד גיל מאוחר.

זיו עם גיתית איזראלוב

„אני לא חבר שלה, אין לי יחסים אישיים איתה!"

במדינה

(המשך מעמוד 10)

ישראליים, שאינם מצויידים באשרת־כניסה מיוחדת לברית־המועצות.

חניית־מעבר. החנייה בנמל־התעופה של מוסקבה היא חניית־מעבר בלבד. אם הפרש־הזמן בין הטיסה המגיעה מאירופה לטיסה הממשיכה למיזרח הוא גדול, מציעים הסובייטים לנוסעי־המעבר סיור מודרך ברחבי־העיר. הנוסעים נכנסים לאוטובוס המסייר בעיר ושומעים הסברים מוקלטים, המועברים ברמקול. האוטובוס אינו עוצר בדרך בשום תחנה, והוא חוזר בגמר הסיור הישר לנמל־התעופה. כדי לצאת לסיור אין צורך בביקורת־דרכונים מיוחדת, ואין צורך להצטייד באשרה.

אם ההפרש בין שתי הטיסות אינו ארוך דיו, מובלים נוסעי המעבר לאיזור מיוחד בתוך בית־הנתיבות, שבו יש גם מיסעדה ובית־קפה, וממתינים שם. אין הם יכולים לבוא במגע עם אזרחים סובייטיים, ואינם יכולים לצאת את הבניין.

אבל עיתוני־ישראל, הצמאים לכותרות מפוצצות, לא טרחו לבדוק את העובדות, וזכו בכותרת ליום.

עיתונות

שטותולוגיה

מעשה במיבחר של נבואות מן העבר, המתגשמות בהווה

חיות בר, פראית מרעב, יחצו את הנהרות. / רובו של הקרב יתנהל נגד היסטר. / הוא יכלא את המנהיג בכלוב ברזל. / כאשר בן גרמניה לא יציית לחוק.

היסטר? מצלצל מוכר? אולי היטלר? כן, כמובן, היטלר! כך סברה גם מגדה גבלס, אשתו של שר־התעמולה הנאצי, יוזף גבלס, ומיהרה אל אדולף היטלר, כדי לבשר לו את הבשורה: כבר לפני 400 שנה ניבא מגיד־עתידות צרפתי על בואו ועל הצלחותיו. אילו היה היטלר שם לב לכך כי אותו חוזה, הרופא הצרפתי מיכאל דה־נוסטרדם, לא היה אלא יהודי מומר, ייתכן שהיה נהנה פחות מן הבשורה. אבל היא היתה, כנראה, טובה מדי מכדי לוותר עליה ולא להשתמש בה. וכך עשה היטלר.

חוק חדש בפלסטינה. היתה זאת אחת מ־952 הנבואות שאותן חזה דה־נוסטרדם (הידוע יותר בכינוי נוסטרדמוס) על תקופתו ועל הימים שלאחריה, עד קץ העולם, ואותן כינס בסיפור, המשמש עד עצם היום הזה מקור לא־אכזב למובאות בשעת הצורך. בגלל שימוש במילים כפולות־משמעות, סמלים מטושטשים, רמזים כלליים ומעורפלים, וכל זה בערב רב של לשונות (צרפתית, איטלקית, יוונית ולטינית), מצליח נוסטרדמוס לספק סחורה לכל דיכפין:

● הפצצת הירושימה ונאגאסאקי? יש: „ליד הנמל ובשתי הערים תונחתנה שתי המכות שלא נראו עד כה, ואנשים יזעקו לעזרה."

● רצח קנדי? יש: „האיש הגדול, שיוכה ארצה לאור היום."

● הקמת מדינת ישראל? יש: „חוק חדש ישלוט בארץ חדשה, ליד סוריה, יהודה ופלסטינה."

שלושה צארים זקנים. ייתכן כי עובדה זאת, שנוסטרדמוס גם חזה כביכול את מדינת ישראל, היקנתה לו מעמד מכובד למדי גם בין עיתונאי ישראל, המצטטים מדי פעם, בהנאה רבה, אם כי כעובדה קוריוזית בלבד, את נבואותיו, המתקיימות־כביכול אחת לאחת.

כך, למשל, עשה, לפני שנה, העיתונאי הוותיק שלום רוזנפלד, כאשר הביא, לרגל עלותו לשילטון של מיכאיל גורבצ׳וב, נבואה נוסטרדמית כביכול, שבה ניבא כי „יהיו שלושה צארים זקנים וחולים / ואחריהם יקום צאר חדש / שמו יהיה ,מיכאל בעל הכתם׳."

שלושת הצארים הזקנים היו, כמובן, קודמיו הקשישים של גורבצ׳וב: קונסטנטין צ׳רנקו, יורי אנדרופוב וליאוניד ברז׳נייב. ומי אינו מזהה את הכתם על מיצחו של מיכאיל גורבצ׳וב?

רק שרוזנפלד הוכשל על־ידי עיתון לונדוני, ממנו ציטט את המובאה, שהתבססה על נבואה נוסטרדמית שלא נכתבה מעולם. אירוע שכיח למדי, בהתחשב בכך שיש רבים האוהבים לצטט את נוסטרדמוס אך אינם מסתפקים ב־952 נבואותיו המקוריות.

הד״ר גבריאל וימן הסב את תשומת־ליבו של רוזנפלד לעובדה המצערת, ורוזנפלד הודה, בעיתונו, מעריב, כי נפל קורבן „למתיחה או לדיס־אינפרומציה."

מאז הקפיד וימן לעקוב אחר תופעת הציטוטים הנוסטרדמיים בעיתונות הישראלית. וכפי שהוא מספר בכתבת־תחקיר משעשעת בגליון האחרון של ירחון איגוד המפרסמים, אותות, רוזנפלד לא היה היחידי.

ערך מישאל־בזק ברחובות תל־אביב כדי לעמוד על היחס המוזר של הציבור לגיתית איזראלוב, החשודה ברצח בעלה, יוסיניו, בדם קר

„מה דעתך על גיתית?"

ענת, תלמידה, 17: דברים כאלה לא מעניינים. יש לי הבעיות שלי ואין לי סבלנות לכל סיפורי־הרצח. שתי הרוצחות האלה נראות לי איומות.

„גיתית חזקה, משחקת אותה עם המישטרה..."

עובדיה שאול, חייל משוחרר, 21: אני מעריך את גיתית בגלל זה שהיא מצליחה לסובב את המישטרה. אנשים חשובים ממנה מורשעים אחרי שהם מודים באשמה, והיא לא נותנת למישטרה לעלות עליה. זה יפה מאוד.

שרה, אם ועקרת־בית, 33: גיתית הזו נראית צצקלה, וזה כל מה שיש לי להגיד, כי הפרשה הזו לא מעסיקה אותי: מה איכפת לי בכלל משתיהן?

כאשר נלקחה גיתית איזראלוב על־ידי חוקריה לשיחזור ברחובות תל־אביב, הבחינו בה העוברים ושבים, זיהו אותה מייד ופרצו במחיאות־כפיים. „גיתית, אל תישברי!" צעקו לה, ו„אל תתני להם!" מה המיוחד בה, המרתק כל־כך את תשומת ליבם של הכל, המגיים את אהדת קוראי העיתונים ובאי בית־המישפט? 26 גברים ונשים, שנבחרו באופן מיקרי, מספרים מה הם חושבים ומה הם מרגישים ביחס לחשודה המפורסמת, וביחס לאשה אחרת, מפורסמת לא פחות: חווה יערי, הנאשמת ברצח מלה מלבסקי.

היסוד החוזר ברוב התשובות הוא הערכה לצורת עמידתה של איזראלוב בחקירות והסתייגות משבירותה של יערי. רבים, בייחוד הנשים הצעירות, אוהבים את הגיבורה החזקה. יש גם הפוחדים מפניה. יערי, לעומתה, מעוררת אצל רבים רחמים.

אחד המימצאים המפתיעים הוא, כי רבים מבין המשיבים — בין אם הם אוהדים את השתיים, בין אם הם עויינים אותן — כבר הרשיעו אותן בליבם במעשים המיוחסים להן. מערכת „העולם הזה" מדגישה כי איזראלוב היא חשודה, ויערי נאשמת. על כן, כל עוד לא יוכח אחרת, הן בחזקת חפות מפשע.

מתוך 50 אנשים שנשאלו במישאל־הבזק, 10 סירבו לענות, ואחד לא ידע כלל במי המדובר. „העולם הזה" בחר 26 מבין התשובות, והן מתפרסמות בעמודים אלה.

מיכאל גנון, נהג, 33: גיתית איזראלוב נראית לי אשה שתלטנית, תוקפנית, יודעת מה שהיא עושה. יערי, לעומתה, נראית מיסכנה. יכול להיות שהייתי מתחתן עם אשה כמו גיתית.

זאב, פקיד, 41: אני חושב שגיתית היא אשה מאוד זריזה, ממזרה. אם הייתי פוגש אותה בסימטה חשוכה, הייתי פוחד ממנה. חווה יערי נראית נחמדה.

מני נחמה, צלם, 35: גיתית ממש נהדרת. היא מחייכת כל הזמן, נעים להסתכל עליה. אבל אני לא מרחם עליה. תמיד בן־אדם שנראה תמים, מתברר בסוף שהוא דווקא הרוצח.

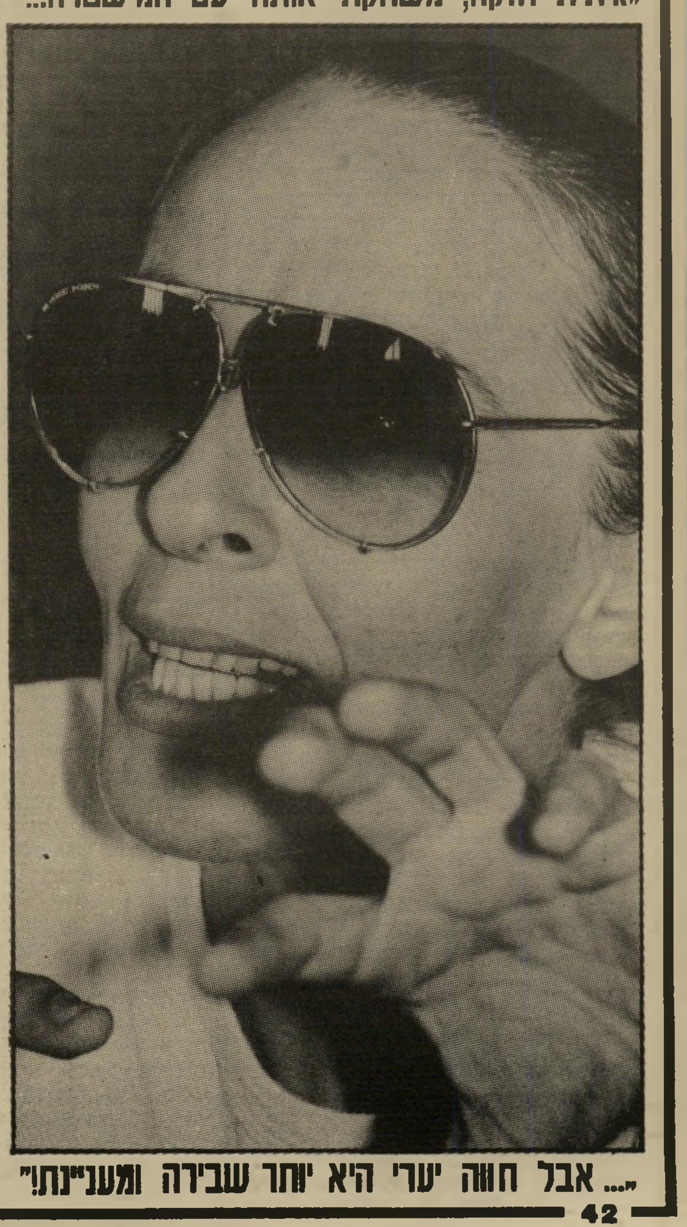

„...אבל חווה יערי היא יותר שבירה ומעניינת!"

בועז בורובוב, גרפיקאי, 29: נראה לי שעושים מזבוב פיל. הרי הרצח נהפך כאן לנורמה, אז למה מדברים כל־כך הרבה דווקא על גיתית וחווה? בסך־הכל עוד שתי רוצחות.

אליה פז, עובדת בחברת מחשבים, 27: גיתית עשתה את מה שהיא היתה צריכה לעשות, ואם זה לא מסתדר עם הנורמות של החברה, זו בעיה של החברה. אני חושבת שהיא בסדר, אבל יערי הרבה יותר סקסית.

רותי בורנשטיין, תלמידה, 16: מי זו גיתית? זו שרצחה? היא לא נורמאלית! אני לא הייתי מסוגלת לרצוח בעל שאני לא אוהבת, אבל אי־אפשר לדעת. גם יערי לא נורמאלית.

אמנון קלס, בעל מישרד־נסיעות, 55: לפי העבר שלה, היא לא בדיוק טלית־שכולה־תכלת. אבל אי־אפשר לדעת, היום כל מי שנראה טוב הוא בעצם מלוכלך, וכל מי שנראה מלוכלך יכול להיות ממש מלאך.

זאב זגורסקי, פקיד, 28: אני רוצה להגיד גם לחווה וגם לגיתית, שבשביל כסף לא צריך לרצוח. ואם כבר מדברים על שתיהן, אז חווה הרבה יותר נחמדה.

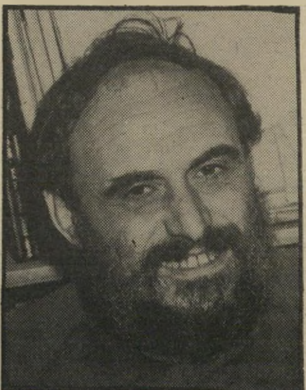

רוברט שלו, מנהל מישרד־נסיעות, 43: גיתית היא לא אשה ישרה. לא הייתי נותן לה להכניס את היד שלה לכיס שלי בלי לספור מה היא הוציאה. אם היא באמת רצחה, היא פיקחית.

סברינה, סטודנטית, 22: לא שמעתי על גיתית שום דבר, וגם על חווה לא שמעתי כלום. אני לומדת, ואין לי זמן בשביל כל מיני רוצחות.

יפה פמסון, פקידה, 27: אם היה לי בעל עשיר והייתי שונאת אותו, אולי גם אני הייתי רוצחת אותו. אבל אני חושבת שגיתית לא רצחה, והעיתונים, כהרגלם, מסלפים את כל הפרשה.

אריאל חביב, גיזבר, 42: ברור שהיא עשתה את זה בשביל כסף, וזה רק מראה שכסף לא יענה על הכל. אני לא פוחד שאשתי תרצח אותי בגלל כסף, מהסיבה הפשוטה שאין לי כסף.

טל בן־משה, פקידה, 20: גיתית איזראלוב היא השפלה למין הנשי. היא תיכננה הכל מראש ורצחה בדם קר בשביל כסף, וזה הדבר הכי־איום שיכול לקרות לאשה. עכשיו כל הנשים צריכות להתבייש שהן נשים, אם יש ביניהן אחת כמו גיתית איזראלוב.

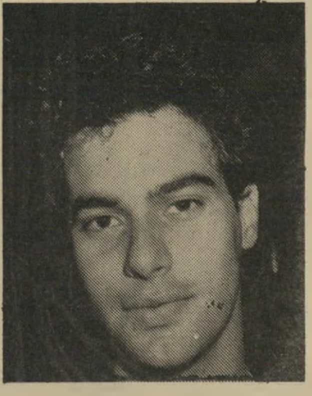

אורי שטרק, מנהל פאב, 25: אני מעריך את זה שגיתית עומדת מול החוקרים. ובכלל, היא אשה מאוד נחמדה, רק נסטסיה קינסקי נחמדה יותר.

אורנה, פקידת בנק, 30: גיתית היא אשה חזקה מאוד עם אופי מיוחד. לא כל אחת היתה מחזיקה מעמד בחקירות הקשות של המישטרה. רק חבל שרצח נהפך לנורמה מקובלת. ובעניין הזה — היא לא יוצאת־דופן.

חיים איבגי, נהג, 20: הפרשה של חווה יערי הרבה יותר מעניינת, אבל שתיהן נראות לי נשים רעות, ולשתיהן יש פרצופים של רוצחות־בדם־קר.

עמנואל, כלכלן־פנסיונר, 80: עצם העובדה שאשה עלולה להרוג בצורה כל־כך אכזרית, זה דבר מאוד לא נעים. אבל אנחנו חיים בתקופה חסרת־מצפון, והאכזריות נהפכה לעובדה.

אסף יערי, לפני גיוס לצבא, 18: גיתית לא כל־כך תמימה כמו שהיא מנסה להציג את עצמה. גם היא וגם יערי עושות הרבה הצגות, וקשה לדעת מהי האמת שמסתתרת מאחורי זה.

נגה, סטודנטית, 24: גיתית מאוד פרובוקטיבית, לא גורמת לי להזדהות איתה או לרחם עליה. היא לא אמינה. על חווה אני קצת מרחמת, חושבת שהיא זקוקה לעזרה, אשה לא בריאה.

ינקה בן־שושן, ספר, 23: אני יודע מה יקרה בסוף: היא תצא זכאית, כי אין להם שום הוכחה והיא לא תודה בשום דבר. היא נחש ארסי, יודעת להסתדר. בחיים שלי לא הייתי רוצה חברה כזו.

זמירה שלף, בעלת סלון לשמלות־כלה, 35: הטבע ברא יצורים תמימים ובריאים, באו חווה וגיתית והפכו את היצורות. חבל לבזבז עליהן מילים. מה שהן עשו — ממש מזעזע.

שימעון דהן, ספר, 23: אם גיתית אשמה, צריך לתלות אותה, כי היא עשתה מעשה איום! לחווה הייתי נותן רק מאסר־עולם, כי אם היא אשמה — היא רצחה תיירת, לא ישראלית.

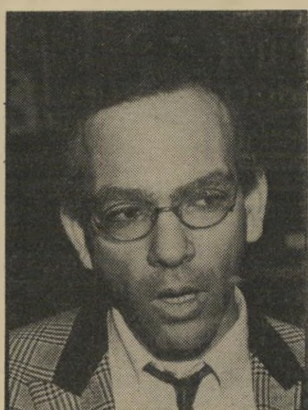

רמי ירושלמי, יהלומן: אשה לא־עניין, גיתית. אשה שמפילה גברים. אם היא רוצחת — היא רוצחת טובה!

האילתי טיגן על
הבימה ★ הפנטומימאים
דיברו צרפתית ★ השר נתקע בפקק

6000 יחידי סגולה במסיבה הכי גדולה

עירית חדד רקדנית צעירה שהופיעה לאחרונה במחזמר גבירתי הנאווה, בלטה בהופעתה בעניבת־הפרפר הזוהרת שלה במועדון הסינרמה. למסיבה הדחוסה הגיעו המונים.

אלפים רבים צבאו על הדלתות. ברחובות הסמוכים נוצרו פקקי־תנועה חמורים. שרותי־החרום העירוניים הרעמדו בכוננות, פן יתרחש אסון. היה מי שספר במקום 6000 איש.

כל המהומה היתה סביב מסיבת־ההמונים שערכה רשת העיתונים מוניטין־גלובס־כספים, בשיתוף עם דיסקוטק הסינרמה, בשבוע שעבר.

בין כל האלפים היה רק ח"כ אחד, **שימחה דיניץ** מהמערך. מפה לאוזן נמסר, שגם **אריק שרון** בא לחגוג, אך כשראה את הצפיפות, סב על עיקבותיו והסתלק. לפי גירסה אחרת, הוא נתקע בפקק־תנועה בדרכו לדיסקוטק. מכל מקום, הוא הפסיד תצוגת־אופנה, מופע של חקייני החיפושיות ואת תחרות הנשיקה הארוכה.

אלון גרבוז מנהל הסינמטק התל־אביבי, שנסחף בריקוד, מרים את מירי, עורכת־דין ירושלמית. אלון, גרוש בן 38 ואחיהם הצעיר של ח"כ המערך אהרון הראל והצייר יאיר גרבוז, הכריז כי הוא נשוי לסינמטק. בקרוב הוא ייצא לגרמניה, לשמש שם כשופט בתחרות סרטים.

בצלאל מיזרחי אחד מבעלי דיסקוטק הסינרמה, הלבוש תמיד במיטב החליפות, שמר על סבר־פנים רציני. בתצלום למטה: הח"כ היחידי שבא למסיבה, שימחה דיניץ.

הם יודעם גם לדבר

בשקט־בשקט הועלתה הפקת הפנטומימה גבירתי המדינה כבר 200 פעמים. לשלושת המשתתפים, **יורם בוקר**, **מרטין פרידמן** ו**אורי טננבאום**, ניתנה סוף־סוף ההזדמנות לדבר.

הם פצחו בקול במסיבה קטנה שאירגן להם בית־לסין, לכבוד המופע ה־200. ואם כבר מדברים, אז רק בצרפתית. השלושה, עולים ותיקים מצרפת, שלמדו שם את מלאכתם אצל גדולי הפנטומימאים, שמחו לתרגל את שפת־אמם עם נספח התרבות הצרפתי ועם **קולט אביטל** ממישרד־החוץ. היו גם שדיברו עברית. כמו, למשל, **יעקב אגמון** ואשתו, **גילה אלמגור**, השחקן **גדעון שמר** ועורך ידיעות־אחרונות **דב יודקובסקי**.

כולם, ללא הבדל שפה, טעמו מהפיטריות המטוגנות, שחולקו על־ידי המלצרים, ומהיין המעולה.

קולט אביטל האחראית להדרכת הצוערים במישרד־החוץ (במרכז) הבחינה במצלמה, בדיוק כאשר פנתה אליה הפנטומימאית מרטין פרידמן (מימין), במסיבה לכבוד הצגת ה־200 של גבירתי המדינה. סמדר (משמאל), בתה בת ה־16 של מרטין, לומדת מישחק.

סטייק מפולפל לעב־כרס

עם **רפי גינת** כדאי לשמור על יחסים טובים. עכשיו יותר מתמיד. לא רק שהוא עורך התוכנית מטילת־המורא כולבוטק, אלא שבנוסף על כך זכה באחרונה בתפקיד מנהל מחלקת־הבידור בטלוויזיה. לרגל העליה בדרגה ערכו לו חברים מסיבה בהמיסבאה. באו לפרגן לו אמנים — המנהל החדש הוא גם זמר — וגם קולגות מהטל־

ירדנה ארזי, שבאה למסיבה באיחור קל, התקבלה על־ידי ציפי שביט בשימחה רבה.

וויזיה, כמו **אורי פורת**, המנכ״ל, וגידעון רייכר.

דודו דותן עלה לבימה, תפס פיקוד והינחה בקלילות את הערב, כשהוא מעלה מדי פעם אמן אחר להופעה קצרה. כך הופיעו **חיים משה**, ששר תודה, ו**ציפי שביט**. מסמר הערב היה **מנחם זילברמן**, בהופעה קולינארית מרשימה. הוא טיגן על הבימה סטייק לידידו גינת עב־הכרס.

רפי גינת ואשתו הנאה נאווה חבוקים במסיבה לרגל מינויו של גינת כמנהל מחלקת־הבידור של הטלוויזיה. מלבד הברכות על התפקיד החדש, הוא גם זכה במחמאות על בשידור חוקר.

חווה לוי נאלצה, בגלל העוצמה האדירה של המוסיקה, לצעוק בכל כוחה לתוך אוזנו של האופנאי עודד פרוביזור, שפנה אליה קודם בשאלה. השניים הם בעלי חנויות יוקרתיות לאופנה בצפון תל־אביב.

אורי טננבאום הפנטומימאי בן קיבוץ החורשים, ותלמידו של מרסל מארסו, היה רעב אחרי ההצגה. בתצלום למטה: אורנה ואבינועם קוסובסקי, צייר ומורה במידרשה.

מנחם זילברמן בא במיוחד מאילת. חבש לראשו כובע־טבחים ול־מותניו סינר, עלה לבימה וטיגן לרפי גינת סטייק מפולפל.

חיים משה שהוא אורח קבוע בהמיס־באה, בא למסיבה אחרי הופעה, ומצא לעצמו מקום סמוך לדלת־היציאה.

שידור

צל"ש

לא מבין בטניס

● לצוות התוכנית נכון לעכשיו בגל"ץ, ש־הצליח לספר לעם־ישראל על ניצחונו של הט־ניסאי הישראלי עמוס מנסדורף בתחרות בדרום־אפריקה הגיזענית, ברגע שהיה, וגם להביא די־ווחים עדכניים במשך כל זמן המישחק על התקדמותו.

אנשי גל"ץ בירוו וגילו שהמישחק יתחיל בשעה 11 בבוקר היום ראשון, שעת תחילת שידור נכון לעכשיו. הם רצו לראיין את מנסדורף לפני המישחק, אך הוריו בארץ סירבו לתת להם את מיספר־הטלפון שלו שם, בטענה שהוא יהיה במתח. עלתה אפשרות לטלפן למישהו בדרום־אפריקה ולבקש ממנו להעביר בטלפון דיווחים על המישחק, אך אפשרות זו היתה צריכה לעלות למערכת־הביטחון ממון רב.

תחת זאת עלה הרעיון להתקשר עם דויד בן־בסט, חובב־רדיו שעזר בעבר כמה פעמים לעלות על עיקבותיהם של ישראלים אובדים ברחבי־העולם. בן־בסט יצר קשר עם חובב־רדיו עמית בדרום־אפריקה, זה האזין לשידור חי של המיש־חק ברדיו המקומי, עידכן את בן־בסט והוא דיווח למאזיני גל"ץ.

אך בכל האופרציה המסובכת הזו, שחבקה חצי עולם, היתה נקודת תורפה אחת: בן־בסט אינו מבין בחוקי מישחק הטניס, ואנשי גל"ץ היו צריכים להסביר לו בכל פעם מה פירושן של הנקודות, או מה בעצם קורה על המיגרש, לפי הדיווח שהעביר להם.

בני־מישפחתו של מנסדורף ישבו צמודים לרדיו, ושמעו על הצלחתו של בן־מישפחתם.

מאחורי המיקרופון

על ערש דווי

האמת על מות אברהם („יאיר") שטרן, ביום החמישי, ה־12 בפברואר 1942, תפורסם ברשת ב' של קול־ישראל ביום השבת בשעה 1 בצהריים, מפי עד־ראייה למעשה.

העד הוא ברנרד סטמפ, שוטר בריטי לשעבר, שהשתתף בחיפוש השיגרתי בדירה שבה הסתתר

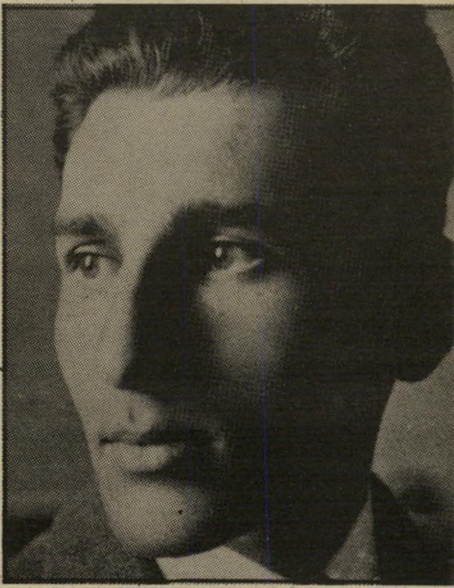

אברהם שטרן
איך נהרג?

יאיר. הוא מספר על חלקו של ג'פרי מורטון, קצין־הבולשת הבריטי, שטען כי ירה ביאיר מכיוון שזה ניסה לברוח.

את התוכנית הכינה **אילנה צור**, שסטמפ הוא דודה, הבעל של אחות אמה. עד היום שמר סטמפ על הסיפור בליבו, ולא היה מוכן לחשוף אותו. אילנה גילתה את הסיפור במיקרה לפני שש שנים, ומאז ניסתה לדובב את האיש, אך הוא היה עקשן בשתיקתו. לפני שנה נסעה לאנגליה והצליחה לשכנע אותו לספר לה את הסיפור במלואו. האיש הסכים לפירסום משום שהוא חולה, וערותו היא מעין צוואה.

הכחשות

כתבים ועורכים בכירים בקול־ישראל הביעו השבוע תדהמה נוכח המשך המעידות של **שימעון שיפר**, כתב קול־ישראל בוושינגטון.

בשבוע שעבר שוב הוכחש שיפר, בפעם החמישית בתקופה האחרונה.

שיפר שידר „סקופ", שלפיו דרשה ארצות־הברית מישראל הבהרות בעניין מישלוחי־הנשק לאיראן, וכעבור כמה שעות הוכחשה הידיעה על־ידי מישרד־החוץ האמריקאי, על־ידי מישרד־החוץ הישראלי ועל־ידי שגרירות ישראל בוו־שינגטון.

הידיעות המוכחשות של שיפר מעוררות זעם לא רק בקול־ישראל, אלא גם במישרד־החוץ האמריקאי. פקידים בכירים בממשלה שם אומ־רים כי לא זכור להם מיקרה דומה של כתב לא־מהימן כמו שיפר, שהפך את הרדיו הממלכתי של ישראל לבלתי־אמין. פקידי הממשלה האמריק־אית והקהילה הישראלית בוושינגטון עומדים נדהמים מול הסתירה בין מה שמתרחש באמת בבירה האמריקאית לבין מה שמתפרסם בארץ.

בקהילה הישראלית משועשעים גם מהידיעות ששיפר טורח להעביר לארץ על הצלחותיו החב־רתיות. כך, למשל, ערך מסיבה צנועה בביתו, אך טרח לפרסם בארץ כי כל האצולה הוושינגטונית היתה במסיבה. לעומת זאת היתה האצולה הור־שינגטונית באמת במסיבה שערכה השבוע עופרה ישועה־ליית, כתבת מעריב, לכבוד עידו דיסנ־צ'יק, עורך העיתון.

הרצוג שיבח

מאיר אינשטיין, כתב קול־ישראל שסי־קר את ביקורו של הנשיא באוקיניה ובדרום־מיזרח אסיה, זכה בתישבוחות על סיקורו גם מחיים הרצוג וגם, בעקיפין, מיצחק שמיר, ראש־הממשלה.

לפני המסע היתה פניה לא־רישמית של לישכת־הנשיא אל אמצעי־התיקשורת, בבקשה שישלחו למסע כתבים מדיניים. קול־ישראל החליט לשלוח את איינשטיין, כתב כלכלי וכתב־ספורט. הנשיא לא היה מרוצה תחילה, אך באחת הפעמים ששוחח עם ראש־הממשלה סיפר לו זה על הסיקור הטוב שהמסע זוכה בו בקול־ישראל, והנשיא ניגש לאיינשטיין ושיבח אותו. הכתבים האחרים, לעומת זאת, שנילוו אל מסעו של הנשיא, לא היו כל־כך מרוצים מעבודתו הנמרצת של איינשטיין. **יגאל גורן**, כתב הטלוויזיה, אמר לו, ספק בצחוק ספק ברצינות, ש„הכתבים יעשו לו שמיכה", ביטוי צבאי שפירושו: כאשר מתרגזים על מישהו המתבדל מחבריו והמוצא חן יותר מדי בעיני המפקדים, באים מאחוריו בלילה, מלבישים לו שמיכה על הראש כדי שלא יוכל לזהות את התוקפים, וחובטים בו.

תשובה לשירים ולשערים

גל"ץ התחילו השבוע בשידורים חיים ממיש־חקי הליגה הלאומית בכדורסל, מישחקים המת־קיימים בערבי ימי־חול.

במיסגרת התוכנית סבבה בבסיס, המשודרת ב־8 בערב, יהיו קיטעי־שידור ישירים מאחד או שניים מן המישחקים החשובים של אותו השבוע, ועידכוני־תוצאות ממישחקים אחרים.

שיר בחינה

גל"ץ, ביחד עם ענף־הווי־ובידור בצה"ל, הקלי־טו השבוע ערב המציין עשור לפעילותו המוסי־קאלית של הזמר אריק סיני.

בין השאר שר סיני גם את השיר גן השיקמים. הוא סיפר כי השיר נמצא איתו כבר שנים רבות, וכי עם השיר הזה היה הולך לבחינות כשרצה להתקבל למקומות שונים כזמר. את האולם של תיאטרון ירושלים מילאו כל חיילי עוצבת־הביקעה של צה"ל.

את המופע הפיק **אליעזר** („לצו") **דר**, והוא ישודר בקרוב.

מאחורי המירקע

תלונות בוועדת־הקליטה

תלונות חריפות נגד כתב רשות־השידור נשמעו באחד מדיוני ועדת־הקליטה של הכנסת.

המתלונן היה יוסף מנדלביץ, אסיר־ציון לשעבר, שעלה לארץ לפני כמה שנים והפועל בארץ במיסגרת המרכז למידע יהודי ברית־המועצות. נשוא־התלונה היה **ישראל סגל**, כתב רשות־השידור באירופה. מנדלביץ התלונן לפני חברי־הכנסת כי סגל לא ריאיין אותו כשהכין כתבה על פיסגת רונלד רגן ומיכאיל גורבצ'וב ברייקיוויק.

סיפור המעשה היה כזה:

בערב יום־הכיפורים, אחד מימי ועידת־הפיס־גה, עמד מנדלביץ במרכז־העיתונות הבינלאומית ורב עם נציגי אירגונים יהודיים שונים, הפועלים למען יהודי ברית־המועצות, על כמות הסיקור שאירגונו שלו זוכה בטלוויזיה הישראלית. הוויכוח הגיע לטונים גבוהים. סגל ניגש אליו וביקש ממנו להפסיק את הוויכוח שנערך באוזני הכתבים מכל העולם. מנדלביץ אמר לו בכעס: „אני בטוח שמישרד־החוץ בירושלים הורה לך שלא לראיין אותי!"

סגל ענה לו: „אם אתה חושב שעזבת את ברית־המועצות, זו טעות. אתה עדיין שם!"

שליח רשות־השידור ידע שכל פעולה של נציגי האירגונים היהודיים בכל מקום מלווה במילחמות על הבכורה, מי עושה יותר, והחליט שמעתה ינקבו בריווחים רק בשם הכללי „האירגונים היהודיים", דבר שלא מצא חן בעיני מנדלביץ.

ענת סרגוסטי

לא יומן!

התקפה חסרת־תקדים על כתב־הטלוויזיה **חנן עזרן** פורסמה ביום השישי במוסף הארץ.

גושא ההתקפה היה הסקופ של עזרן מן השבוע הקודם, כאשר גילה בעליית־גג את היומן האישי של מרדכי וענונו, האיש החשוד בכך שגילה לסנדיי טיימס את סודות האטום של מדינת־ישראל.

סביב הפרשה של פירסום קיטעי־היומן התנהל בארץ ויכוח. כמה עורכי־עיתונים שנשאלו על כך ענו שאילו היה נופל חומר כזה בידיהם, היו מפרסמים אותו, למרות החשש לפגיעה בצינעת־הפרט. אחרים טענו שאסור היה לפרסם את היומן, בגלל החדירה לרשות־הפרט ללא רשותו.

כמה בעלי טורים בעיתונות החליטו להיכנס לוויכוח, חלקם כתבו פארודיה על יומני ועננו.

ב' מיכאל (מיכאל בריזון), בעל טור במוסף הארץ, החליט להיכנס לעניין בצורה מוזרה. הוא פירסם קטעים בכתב־ידו של חנן עזרן, וסיפר לקוראים כי גילה בעליית־גג אפלה את כתביו של עזרן. „נדמה, על־פי הנוהג, כי זה הרגע לשתף את הקוראים במצוקותיי המיקצועיות ולספר להם כי לא ישנתי שלושה לילות בטרם החלטתי לפרסם. אך מדוע להאריך בסיפור הייסורים? בלב מתרונן מגאווה החלטתי כמובן לפרסם.

„וכי במה אני טוב מעמיתיי?" שאל בריזון.

בחומר שמצא, לדבריו, היו קטעים כגון: „את (איקס) אני אשכח, אף־על־פי שאני אהבתי אותה נורא.

„אחרי שגמרנו חשבתי בליבי שלא יהיו לי חברות יותר, או שאמצא מישהי שתבין אותי ואני אותה... נשאר לי דבר אחד: להביא את (איקס) לפגיעה רוחנית קשה, ששיקרה אותי כל הזמן שהיינו חברים..."

באותו העמוד פירסם ב' מיכאל עוד כמה קטעי־דברים בכתב־ידו של עזרן, ופירש אותם פירוש פסיכולוגי, כביכול.

פתקים אלה, שהגיעו לידיו של ב' מיכאל, אכן נכתבו על־ידי עזרן — כאשר היה בן 15 או 16. יש להניח שחומר כזה ניתן למצוא בעליית־גג של רבים אחרים.

התקפתו האישית של ב' מיכאל על עזרן אינה רלוונטית לוויכוח העקרוני סביב השאלה אם היתה הטלוויזיה צריכה לפרסם את היזמנים של ועננו או לגנזם. אם רצה ב' מיכאל להצטרף לשוללים את הפירסום, הרי סתר את עצמו בכך שפלש לפרטיותו של כתב־הטלוויזיה, בעיקר שחומר זה אינו קשור בשום צורה לעבודתו העיתונאית. זהו חומר תמים, שיכול היה להיכתב על־ידי כל אחר. ב' מיכאל גם לא מציין מתי נכתבו הפיתקות האלה, והקוראים יכולים לחשוב בתמימותם כי מדובר בכתבים מן הזמן האחרון.

עזרן לא היה מוכן להיכנס לוויכוח עם ב' מיכאל, וכל שהיה מוכן לומר: „צחקתי ונהניתי."

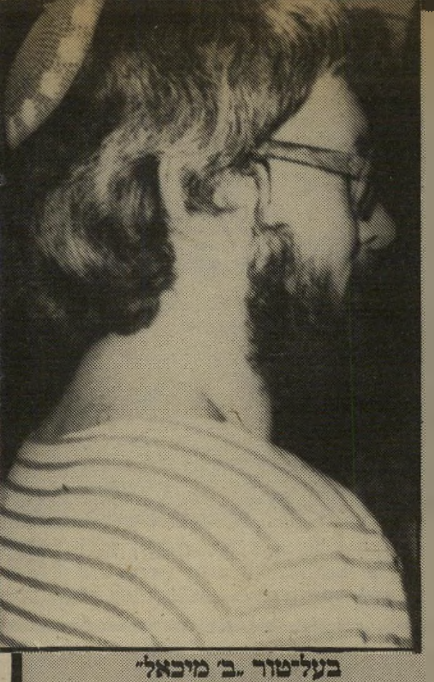

בעל־טור „ב' מיכאל"
„לא ישנתי שלושה לילות"

כתב עזרן
„צחקתי ונהניתי"

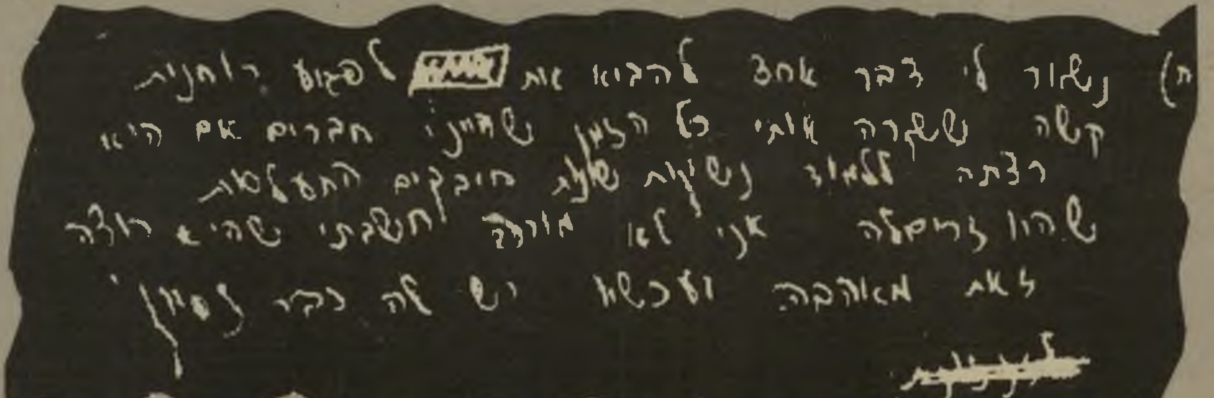
ת) נשאר לי דבר אחד להביא את [redacted] לפגוע רוחנית
קשה ששקרה אותי כל הזמן שהיינו חברים אם היא
לא מאהבה ועכשו יש לה כבר נסיון

קטע מהפתק של עזרן
„...ששיקרה אותי כל הזמן שהיינו חברים"

אזהרה-משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

העולם הזה

מישאל

העולם הזה

האם

הפכה

גיתית

גיבורת

הציבור